

**Földművelésügyi és Vidékfejlesztési
Minisztérium**

**PROGRAM-KIEGÉSZÍTŐ DOKUMENTUM
(PKD)
AGRÁR- és VIDÉKFEJLESZTÉSI
OPERATÍV PROGRAM
(2004-2006)**

**Budapest
2009. június**

Az AVOP MB 2006. március 7-i ülésén, valamint a 2006. augusztus 18-i és szeptember 29-i írásbeli eljárások keretében jóváhagyott módosított változat, továbbá az Európai Bizottság észrtevételei alapján (ügyiratszám: AGRI00459, dátum: 2007.02.06, ügyiratszám: AGRI 022644, dátum: 2007.09.05, ügyiratszám: AGRI 029995, dátum: 2007. 11.22.)módosított változat.

TARTALOMJEGYZÉK

I. Bevezetés.....	5
I.1. Program-kiegészítő Dokumentum.....	5
I.2. Az AVOP Irányító Hatóság.....	6
I.2.1 Általános ismertető	6
I.2.2 A magyar Irányító Hatóság.....	7
I.2.3 Monitoring	10
I.2.4 A pénzügyi irányítás és ellenőrzés szabályai.....	13
I.2.6 A nemzeti kapacitások mérése.....	16
I.3. A Kifizető Hatóság.....	17
I.4. A közreműködő szervezet	19
I.5. végső kedvezményezettek	25
I.6. Kapcsolódás a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervhez	26
I.7. A SAPARD Program.....	29
II. Kommunikációs terv.....	30
II.1. HÁTTÉR.....	30
II.2. CÉLKITŰZÉSEK.....	30
II.2.1 Általános célok.....	30
II.2.2 Specifikus célok.....	31
II.3. CÉLCSOPORTOK.....	31
II.3.1 Általános célcsoport.....	31
II.3.2 Specifikus célcsoport	31
II.4. FŐ ÜZENETEK.....	32
II.5. A KOMMUNIKÁCIÓ TARTALMA.....	33
II.5.1 A kommunikáció alapelvei	33
II.5.2 A kommunikáció szintjei	34
II.6. KOMMUNIKÁCIÓS AKCIÓTERV.....	35
II.6.1 A kommunikáció szakaszai.....	36
II.6.2 A kommunikáció eszközei.....	37
II.6.3 Programzárás.....	43
II.7. FINANSZÍROZÁS, INDIKATÍV KÖLTSÉGVETÉS.....	44
II.8. A KOMMUNIKÁCIÓS TERV VÉGREHAJTÁSA	45
II.9. A KOMMUNIKÁCIÓS TERV ÉRTÉKELÉSE.....	45
II.9.1 Értékelés az Európai Unió Bizottsága részére	45
II.9.2 Értékeléshez használandó mérőszámok (indikátorok).....	46
III. Az intézkedések részletes ismertetése	47
III.1. A mezőgazdasági beruházások támogatása	47
III.2. A halászati ágazat strukturális támogatása	67
III.3. Fiatal gazdálkodók induló támogatása.....	78
III.4. Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása.....	87
III.5. A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése.....	95
III.6. Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése	111
III.7. Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése	127
III.8. A Falufejlesztés és -megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének megőrzése	138
III.9. A LEADER+	146
III.10. Technikai segítségnyújtás	160
IV. Pályázatkezelés folyamata.....	166

V. Ex-ante értékelés	173
VI. Számítógépes adatsere.....	201
VII. Pénzügyi terv	207
VIII. Mellékletek.....	211
VIII.1. A gazdaságilag életképes üzem kritériumai	211
VIII.2. A mezőgazdasági termékekre megállapított kapacitások és kvóták, illetve az élelmiszeripari kapacitások monitorozása	224
VIII.3. Kiemelt fontosságú szakágazatokra vonatkozó piaci információk (Piaci lehetőségek elemzése).....	226
VIII.4. Kedvezményezett települések.....	236
VIII.5. Az AVOP-ban támogatott kézműipari tevékenységek	251
VIII.6. A LEADER+ intézkedés lebonyolításának időterve	252
VIII.7. A környezetvédelem, az élelmiszer-biztonság és az állatjólét minimális követelményei (Minimum Standardok)	253
VIII.8. A magyar oktatási rendszer szakképzési szintjei.....	284
VIII.9. A szaktanácsadó kiválasztásának módja, valamint az akkreditáció minimum követelményei	284
VIII.10. Gazdasági tevékenységek osztályozási rendszere	286

I. BEVEZETÉS

I.1. PROGRAM-KIEGÉSZÍTŐ DOKUMENTUM

A Strukturális Alapok hatékony kezeléséhez szükséges adminisztratív kapacitás kialakítása, a megfelelő intézményi struktúrák kiépítése komoly szakértelmet és előkészítést igényel. A szervezeti felépítés kialakításában legfontosabb jogszabály a Strukturális Alapokra vonatkozó, általános szabályokat ismertető 1260/1999-es számú tanácsi rendelet, továbbá az ennek keretében nyújtott támogatások kezelési és ellenőrzési rendszereiről szóló, az előbbi rendelet végrehajtásának részleteit bemutató, 438/2001-es és a 448/2001-es számú bizottsági rendelet. A 438/2001-es rendelet 5. cikkével kapcsolatos feladatokat a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség fogja össze, amelynek az AVOP Irányító Hatóság minden szükséges információt megadott.

A Magyar Köztársaság Kormánya 2003 májusában elfogadta a Közösségi Támogatási Keretet (KTK), majd ehhez kapcsolódóan az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Programot (AVOP). Az Európai Bizottság a magyar KTK-t 2004. június 21-én fogadta el (C(2004) 2093). Azonban ahhoz, hogy az Európai Unió Strukturális Alapjaiból részesedhessünk, szükséges egy Program-kiegészítő Dokumentum (PKD) kidolgozása, amelynek célja az AVOP-ban foglaltak részletesebb, pályázat-orientált leírása, így teremtve szorosabb kapcsolatot a pályázó és a programban résztvevő nemzeti hatóságok között.

A PKD célja a stratégia és a támogatási tartalom alátámasztása az intézkedési szintekre vonatkozó részletes adatokkal, illetve az intézkedések részletes leírása és a konkrét támogatási tartalom rögzítése. A PKD leírja a működés részleteit a prioritásoknak, illetve az azokhoz kapcsolódó intézkedéseknek megfelelően. Minden intézkedésre vonatkozóan megjelennek a monitoring indikátorok is, amelyek segítségével valósul meg a program eredményességének értékelése.

A Program-kiegészítő Dokumentum szerkezetét tekintve hét egységből és a mellékletekből áll. Az elsőben ismertetésre kerülnek a pályázati eljárásban részt vevő intézmények, a folyamatban betöltött pontos szerepük megjelölésével. Ez alapján a pályázó megismerkedhet a teljes pályázati eljárással. A Kommunikációs Terv tartalmaz minden olyan eljárást, amelynek célja a potenciális pályázók, illetve a nyilvánosság tájékoztatása. A harmadik fejezet írja le az összes pályázható intézkedést, ezen kívül tartalmazza a pályázati feltételeket, a pénzügyi tervet, a monitoring és az értékelési mutatókat, illetve a pályázat szempontjából fontos információkat. A negyedik fejezet leírja a pályázatkezelés eljárásrendjét, amelyet az előzetes értékelés követ. A hatodik fejezet foglalkozik az informatikai háttérrel, míg a hetedikben a pénzügyi táblázatok kerülnek részletezésre. A PKD mellékletei tartalmaznak néhány listát, elemzést és magyarázatot az intézkedésekhez kapcsolódóan.

A PKD elfogadása, illetve módosítása a Program Monitoring Bizottság feladata, de a dokumentumot tájékoztató jelleggel az Európai Bizottsághoz is el kell küldeni.

Az AVOP mellett a Minisztérium elkészítette a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervet is, amelynek intézkedései az EMOGA Garancia Részlegéből kerülnek társfinanszírozásra. A két program intézményi háttere az I.2-es fejezetben, míg a programok közötti kapcsolódás az I.6-os fejezetben kerül bemutatásra.

I.2. AZ AVOP IRÁNYÍTÓ HATÓSÁG

I.2.1 ÁLTALÁNOS ISMERTETŐ

Az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) Irányító Hatósága (IH) a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumon belül került felállításra. Az Irányító Hatóság – hazai kormányzati politikákkal összhangban – teljes körű felelősséggel tartozik az operatív program, az érintett térségek, ágazatok fejlesztési lehetőségeinek maximális kiaknázását elősegítő, hatékony és szabályszerű végrehajtásáért. Az Európai Unió a 1260/1999-es tanácsi rendeletében szabályozza az Irányító Hatóság feladatait. Ez alapján az Irányító Hatóság felelős:

- a) egy olyan rendszer felállításáért, amely a végrehajtásról megbízható pénzügyi és statisztikai információt gyűjt össze a monitoring jelzőszámokhoz, valamint az értékeléshez; ezeknek az adatoknak a Bizottság részére történő továbbításáért;
- b) a Program-kiegészítő Dokumentum módosításáért;
- c) az éves végrehajtási jelentés kidolgozásáért és – a Monitoring Bizottság jóváhagyásának megszerzése után – a Bizottság elé terjesztéséért;
- d) a program – Bizottsággal és a tagállammal együttműködésben történő – időközi áttekintésének megszervezéséért.
- e) annak biztosításáért, hogy a támogatás bonyolításában és megvalósításában résztvevő szervezetek elkülönült számviteli rendszert, vagy ennek megfelelő számviteli szabályzatot működtetnek a támogatással kapcsolatos összes tranzakció tekintetében;
- f) a támogatás alapján finanszírozott tevékenységek korrektségének biztosításáért;
- g) a közösségi alapelvek követésének biztosításáért; a közbeszerzésre vonatkozó közösségi szabályok alkalmazásával kapcsolatban az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában történő közzétételre megküldött hirdetmények meghatározzák, hogy mely projektekkel kapcsolatban alkalmaztak vagy nyújtottak hozzájárulást az alapokból;
- h) a tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítéséért, ahogy azt az Európai Bizottság 1159/2000 rendelete előírja;
- i) a közösségi és a hazai politikák közötti egyezőség (megfeleltetés) megteremtéséért, valamint a nyilvánosság követelményének érvényesítéséért;

Az Irányító Hatóság a KTK Irányító Hatósággal, a kiemelt minisztériumi és más partnerekkel, illetve a Kifizető Hatósággal (Pénzügyminisztérium) együttműködve kidolgozza a Program-kiegészítő Dokumentumot és részt vesz az ezzel kapcsolatos, az Európai Bizottsággal történő tárgyalásokon. Az Irányító Hatóság az Operatív Program Monitoring Bizottságának határozataival, a vonatkozó közösségi és tagállami jogszabályokkal, az OP-ban megfogalmazott feltételekkel és a célcsoportok igényeivel összhangban hajtja végre a támogatási programokat. Az Irányító Hatóság folyamatosan törekszik arra és lépéseket tesz annak érdekében, hogy elérje, vagy ha lehet, meghaladja az OP-ban meghatározott output-, eredmény- és hatásmutatókat. Ezen kívül az IH állandó és hatékony partneri együttműködést alakít ki az érintett szervezetekkel annak érdekében, hogy a program végrehajtása során hasznosulhasson a partnereknél rendelkezésre álló szakértelem, illetve érvényesüljön a programnak a folyamatosan fejlődő kormányzati szakpolitikákkal való összhangja.

Az Irányító Hatóság fontos feladata a programmonitoring, amelynek végrehajtásáért két szakreferens felel (lásd később ezen fejezetben).

I.2.2 A MAGYAR IRÁNYÍTÓ HATÓSÁG

Az Irányító Hatóság (AVOP)

**Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM)
Agrár-vidékfejlesztési Főosztály**

Címe: H-1860 Budapest Pf. 1.

Tel.: +36-1-301-4584

Fax :+36-1-301-5949

E-mail: Agrar-vidékfejlFO@fvm.gov.hu

Vezetője: Dr. Forgács Barnabás Községi Ügyekért Felelős Szakállamtitkár.

Helyettese: Bondor István főosztályvezető, Agrár-vidékfejlesztési Főosztály

Az AVOP Irányító Hatóság (IH) a KTK keretében megvalósuló többi operatív program irányító hatóságával ellentétben a 130/2006. (VI.15.) Kormányrendelet értelmében 2006. június 1-től nem került integrálásra a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség keretében. Az AVOP Irányító Hatóságát továbbra is a Községi Ügyekért felelős szakállamtitkárság vezeti:

- Az AVOP Irányító Hatóság működéséhez kapcsolódó feladatokat ellátó Agrár-vidékfejlesztési Főosztályon belül történik az AVOP végrehajtása – program menedzsment, pénzügy, monitoring, MB Titkárság -, az NVT végrehajtása, az ÚMVST, valamint az ÚMVP tervezése és későbbi végrehajtása, amely lehetőséget teremt a programok végrehajtása során felgyülemlett gyakorlati tapasztalatok cseréjére.
- A főosztály sokrétű feladatának hatékony ellátása, valamint a 2007-2013 közötti programozási időszakban jelentkező feladatok hatékony ellátása érdekében, 2007-től struktúrájában is átalakult, így kialakításra került hét osztály, melyből

két osztály (Pénzügyi és Monitoring Osztály, Horizontális Ügyekért Felelős Osztály) foglalkozik közvetlenül az AVOP lebonyolításával.

A szervezeti átalakítások az AVOP végrehajtásában részt vevő osztályok közül a Program Menedzsment Osztályt érintették, mely először átalakult Kommunikációs és Koordinációs Osztállyá, majd 2008. szeptemberében beolvadt a Horizontális Ügyekért Felelős Főosztályba. Az osztály az újonnan jelentkező feladatok mellett továbbra is ellátja az AVOP menedzselését, beleértve a TS keret felhasználásának bonyolítását és a kommunikációt, valamint ellátja az egész főosztályra kiterjedő jogi feladatokat is.

A Pénzügyi és Monitoring Osztály feladatai szintén kibővültek az új programozási időszakban jelentkező feladatokkal.

A Horizontális Ügyekért Felelős Osztály feladatai az alábbi személyi állomány segítségével kerülnek végrehajtásra:

- 1 fő osztályvezető (egyben főosztályvezető-helyettes)
- 1 fő ellenőrzési és szabálytalansági szakreferens
- 2 fő jogi szakreferens
- 1 fő TS szakreferens
- 1 fő ÚMVP koordinátor (programkoordinátor)
- 1 fő szerkezetátalakítási referens

Az AVOP Pénzügyi és Monitoring Osztály feladatai az alábbi személyi állomány segítségével kerülnek végrehajtásra:

- 1 fő osztályvezető
- 3 fő pénzügyi szakreferens
- 3 fő monitoring és értékelési szakreferens
- 1 fő EMIR szakreferens.

Az AVOP tekintetében az Európai Bizottsággal való kapcsolattartásért a főosztályvezető-helyettes felelős.

Az Irányító Hatóság operatív tevékenységei:

- Egyeztetések a Közreműködő Szervezettel (KSZ) a jogszabályi változásokra, végrehajtással kapcsolatos könnyítésekre, szakmai iránymutatásokra vonatkozóan. A jogszabályi változásokon túlmenően a gyakorlati pályáztatást egyszerűsítő javaslatok is átvezetésre kerültek.
- Intézményi garancia, rendezett munkaügyi kapcsolatok, IH vezetői utasítások a végrehajtásra vonatkozóan.
- Egyes pályázatokkal kapcsolatos állásfoglalás meghozatala.
- Monitoring tevékenység és adatszolgáltatás, folyamatos tájékoztatás a pályázatok megvalósításának előrehaladásáról, a hatékony megvalósítás érdekében szükséges döntések előkészítése érdekében.
- A Döntés-előkészítő Bizottságok (DEB) tevékenységének felügyelete, amely elsősorban jogi-, szakmai állásfoglalást jelentett a még érintett pályázatok esetében.

- Közlemények megjelentetése a pályázási lehetőségek megnyitásáról, felfüggesztéséről.

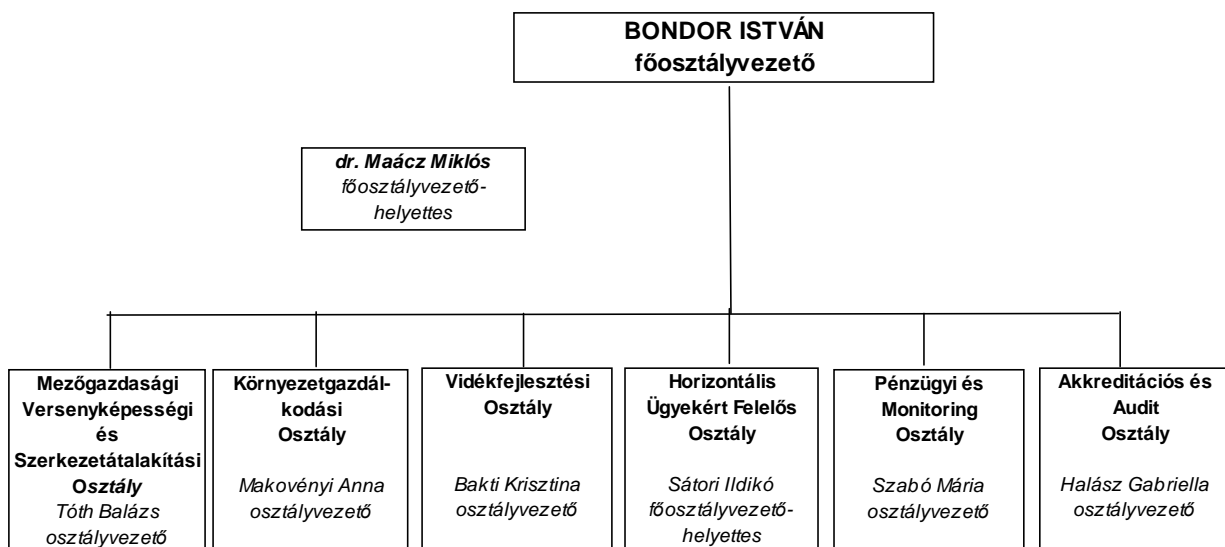
A szükséges feladatok végrehatása érdekében, az Irányító Hatóság vezetője közvetlen utasítást adhat az AVOP végrehajtásában részt vevő főosztályoknak. Ezen főosztályok legfontosabb feladatai:

- A saját szakterülethez tartozó AVOP-intézkedésre vonatkozó módosítási javaslatok kidolgozása. Az Operatív program intézkedéseinek kidolgozása és módosítása az Irányító Hatóság hatáskörébe tartozik;
- A Döntés-előkészítő Bizottság üléseinek vezetése.

Az Irányító Hatóság és a Közreműködő Szervezet kapcsolatát, különös tekintettel a delegált feladatokra, az alábbi dokumentumok szabályozzák:

- A Miniszter által jóváhagyott SZMSZ;
A 110/2004 (VI.21.) FVM Miniszteri rendelet a KSZ részére delegált feladatokról, amely az 1/2004. (I.5.) (az Európai Unió strukturális alapjairól és Kohéziós Alapjából származó támogatások hazai felhasználásáért felelős intézményekről) Korm. rendeletre támaszkodik.
- Együttműködési megállapodás: Ezen dokumentum, amelyet az IH vezetője és az MVH elnöke 2004. július 15-én írt alá, tartalmazza az Irányító Hatóság és a Közreműködő Szervezet összes feladatát. A megállapodást a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter jegyezte ellen.

Az Agrár-vidékfejlesztési Főosztály szervezeti felépítése:

Kapcsolattartó személyek a főbb területeken:

- Jogi ügyek, közbeszerzések és a közösségi politikák tiszteletben tartása:
Dr. Fancsali Judit, FVM Agrár-vidékfejlesztési Főosztály (Tel: + 36 1 3014608, E-mail: judit.fancsali@fvm.gov.hu)

- b) Horizontális témák és tájékoztatás: Satori Ildikó, FVM Agrár-vidékfejlesztési Főosztály (Tel: +36 1 3015924, E-mail: ildiko.satori@fvm.gov.hu)
- c) Állami támogatások: Dr. Szöllősi Endre, FVM Agrár-szabályozási Főosztály (Tel: +36 1 3014094, E-mail: endre.szollosi@fvm.gov.hu). Az Irányító Hatóság a fő felelős az AVOP-on keresztül nyújtott állami támogatásokat illetően. Az IH az adott témáért felelős FVM szervezeti egységgel egyeztetve hajtja végre feladatait.

I.2.3 MONITORING

A monitoring szempontjai:

- A közölt információ tömör, könnyen értelmezhető legyen.
- A pontosság és az átláthatóság érdekében célszerű egységes adatfeldolgozó rendszer alkalmazása (EMIR), továbbá az illető adatot ott szükséges bevinni a rendszerbe, ahol az képződik.

A támogatás elnyerésének feltétele, hogy a kedvezményezett szolgáltatja azokat az adatokat, melyek alapján az intézkedés hatásai értékelhetők. Az intézkedések pályázati felhívásai tartalmazzák a pályázótól bekérendő adatok listáját. Minden adatot, ami szükséges lehet a fizikai és pénzügyi monitoringhoz és az intézkedések hatásainak az értékeléséhez, a pályázati adatlapon kell bekérni, annak érdekében, hogy a fontos adatok ne hiányozzanak. Különös figyelmet kell biztosítani a horizontális témáknak (pl. környezetvédelem, esélyegyenlőség) és a prioritást élvező célcsoportoknak. Esélyegyenlőségi szempontból prioritást élveznek a nők, roma származásúak, a fogyatékos (megváltozott munkaképességű) emberek, a fiatalok és a hátrányos helyzetű településeken élők. E célcsoportok számára biztosított kedvezményeket az AVOP PKD minden intézkedésnél külön meghatározza.

Az adatok bekerülnek az egységes adatfeldolgozó rendszerbe (EMIR), mely ezekből indikátorokat generál. Az Operatív program indikátorai (pénzügyi, fizikai és eljárási) megegyeznek a Bizottság Vidékfejlesztési Programok Monitoring Mutatói c. munkaanyagában javasoltakkal.¹

A pályázók által biztosított adatokat az AVOP végrehajtásában közreműködő szervezetek folyamatosan gyűjtik, és rendszeres időközönként, illetve szükség szerint az Irányító Hatóság rendelkezésére bocsátják. Az AVOP tágabb gazdasági és társadalmi hatásainak értékeléséhez szükséges makro- ágazati vagy szakterületi szintű adatok gyűjtéséért és azok elemzéséért az Irányító Hatóság a felelős. Ezeket a feladatokat a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium illetékes (az AVOP intézkedéseiről és alintézkedéseiről felelős) főosztályai az Irányító Hatósággal együttműködve végzik.

---

¹ Elérhető a Mezőgazdasági Főigazgatóság következő internetes oldalán:
http://www.europa.eu.int/comm/agriculture/rur/eval/guide_en.pdf

Monitoring Bizottság

A Monitoring Bizottság az Operatív Program legfontosabb koordinációs és döntéshozó testülete. Az 1260/1999/EK rendelet értelmében a Monitoring Bizottság felelős a program megvalósításának minőségéért és eredményességéért. Ennek érdekében a következő feladatokat látja el:

- a) kialakítja saját ügyrendjét és egyeztet az Irányító Hatósággal;
- b) jóváhagyja vagy módosítja a program-kiegészítő dokumentumot, beleértve a végrehajtás monitoringja során használatos fizikai és pénzügyi mutatókat; A program-kiegészítő dokumentum bármely módosításához az AVOP Monitoring Bizottság jóváhagyása szükséges.
- c) a támogatás jóváhagyásától számított hat hónapon belül felülvizsgálja és jóváhagyja az egyes intézkedések keretében finanszírozott tevékenységek kiválasztására vonatkozó kritériumokat;
- d) megvizsgálja a Program eredményeit, különös tekintettel a különböző intézkedésekkel kapcsolatos célkitűzések megvalósítására és a források felhasználására vonatkozóan;
- e) megtárgyalja és jóváhagyja a megvalósításról szóló éves és végső jelentéseket, mielőtt megküldik azokat az Európai Bizottságnak;
- f) megtárgyalja és jóváhagyja a Strukturális Alapok hozzájárulására vonatkozó bizottsági határozat tartalmának módosításával kapcsolatban az MB Ügyrendje szerint tett javaslatokat;
- g) bármely esetben javasolhatja az Irányító Hatóságnak a Strukturális Alapok céljainak elérése érdekében a program kiigazítását ill. felülvizsgálatát, beleértve a programvégrehajtás és pénzügyi menedzsment rendszereinek javítását, a Tanács 1260/1999/EK rendeletének megfelelően.

Az AVOP Monitoring Bizottság tagjai Döntési joggal rendelkező tagok:

1. Elnök (az Irányító Hatóság vezetője, Közösségi Ügyekért felelős szakállamtitkár)
2. Alelnök (az Agrár-vidékfejlesztési Főosztály (FVM) vezetője)

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM):

3. Agrár-vidékfejlesztési Főosztály (főosztályvezető helyettes)
4. Agrár-vidékfejlesztési Főosztály (vidékfejlesztés)
5. Agrár-vidékfejlesztési Főosztály (oktatás)
6. Intézményfelügyeleti és Vagyongazdálkodási Főosztály (fiatal gazda)
7. Mezőgazdasági Főosztály
8. Élelmiszerlánc-elemzési Főosztály
9. Élelmiszerlánc-felügyeleti Főosztály
10. Természeti Erőforrások Főosztály

Egyéb szervezetek:

10. Agrár Dékánok és Főigazgatók Kollégiuma (ADFK)
11. Agrár Munkaadói Szövetség
12. Dél-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács

13. Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács
14. Élelmészisipari Dolgozók Szakszervezeteinek Szövetsége (ÉDOSZ)
15. Élelmiszerfeldolgozók Országos Szövetsége (ÉFOSZ)
16. Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács
17. Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács
18. Fiatal Gazdák Magyarországi Szövetsége (AGRYA)
19. Haltermelők Országos Szövetsége és TermékTanácsa (HALTERMOSZ)
20. Hét országos önkormányzati szövetség közös delegáltja
21. Környezet- és Természetvédő Társadalmi Szervezetek Országos Találkozójának küldötte
22. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
23. Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács
24. Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács
25. Magyar Agrárkamara
26. Magyarországi Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége (MAGOSZ)
27. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
28. Magyar Parasztszövetség
29. Mezőgazdasági, Erdészeti és Vízügyi Dolgozók Országos Szövetsége (MEDOSZ)
30. Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH)
31. Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége (MOSZ)
32. Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
33. Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlősége Tanács
34. Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács
35. Oktatási és Kulturális Minisztérium
36. Országos Érdekegyeztető Tanács Munkaadói Oldala
37. Országos Érdekegyeztető Tanács Munkavállalói Oldala
38. Országos Fogyatékosügyi Tanács
39. Önkormányzati Minisztérium
40. Roma Integrációs Tanács
41. Szociális és Munkaügyi Minisztérium
42. Vidék Parlamentje és a Falusi Turizmus Országos Szövetségének közös jelöltje
43. Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság

Tanácskozási joggal részt vesznek:

- Agrárgazdasági Kutató Intézet (AKI)
- Európai Unió Bizottságának képviselői
- FVM Ellenőrzési Osztály
- FVM Humánpolitikai és Igazgatási Főosztály
- Kormányzati Ellenőrzési Hivatal
- Pénzügyminisztérium
- VÁTI Stratégiai Tervezési és Vidékfejlesztési Iroda

A Közösségi Támogatási Keret (KTK) Operatív Programok Irányító Hatóságainak képviselői szükség esetén szintén részt vehetnek a Monitoring Bizottság ülésein.

AVOP MB Titkárság

- a) Az AVOP MB Titkársági feladatait az AVOP Irányító Hatóság látja el.
- b) A Titkárság gondoskodik az AVOP MB felállítása és működtetése során a nemek közötti esélyegyenlőség biztosításáról.
- c) Az AVOP MB ülésének napirendi pontjaihoz szükséges dokumentumokat a Titkárság állítja össze. A nevezett dokumentumok elkészítéséhez és az indikátor táblák kitöltéséhez szükséges adminisztratív, pénzügyi és a szakmai folyamatokról adatokat a Közreműködő Szervezet (a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal) szolgáltat.
- d) Minden egyes AVOP MB ülésről a Titkárság emlékeztetőt készít, melyet a tagok részére az ülést követő 10 munkanapon belül megküld, s ők - a kézhezvételtől számítva - 15 munkanapon belül megerősítik azt. A ülések emlékeztetője a következő bizottsági ülésen kerül elfogadásra.
- e) Az AVOP MB Titkársága biztosítja a Monitoring Bizottság munkájával kapcsolatos folyamatos tájékoztatást (a tagok létszáma, az ügyrend, az ülések emlékeztetője) pl. a Minisztérium weboldalán keresztül. Lehetőség szerint, folyamatosan tájékoztatja a médiát az AVOP MB felelőssége alá tartozó támogatási csomagok helyzetéről. A sajtókapcsolatokért az elnök felelős. A Monitoring Bizottság Titkársága negyedéves rendszerességgel Monitoring Hírlevelet készít a monitoring bizottsági tagoknak.
- f) Az AVOP MB Titkársága köteles az AVOP MB tagját tájékoztatni az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program végrehajtásáról.
- g) Az AVOP MB Titkársága jelentést tesz ill. beszámolót készít a KTK Irányító Hatóság ill. a Központi Monitoring Bizottság részére. A jelentések a programvégrehajtó Közreműködő Szervezet által megküldött monitoring információk alapján készülnek el.
- h) Az AVOP MB Titkárság feladata tájékoztatni az arra jogosult szervezeteket és a tárca vezetőit a program végrehajtásának helyzetéről és a felmerült akadályokról.
- i) Az AVOP MB Titkársága és a monitoring bizottsági tagok között az e-mailen és faxon küldött dokumentáció ill. levelezés is olyannyira hivatalosnak minősül, mint a postai úton megküldött.

Az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program Monitoring Bizottságának ügyrendjében nem szabályozott feladatok tekintetében a *Tanács 1260/1999 EK rendelete* rendelkezik a *Strukturális Alapok általános működéséről* ill. a hazai jogszabályok különös tekintettel a *124/2003. (VIII.15.) Korm. rendelet az Európai Unió által nyújtott egyes pénzügyi támogatások felhasználásával megvalósuló programok monitoring rendszereinek kialakításáról* és a *1/2004. (I.5.) Korm. rendelet az Európai Unió strukturális alapjaiból és Kohéziós Alapjából származó támogatások hazai felhasználásáért felelős intézményekről* az irányadók.

1.2.4 A PÉNZÜGYI IRÁNYÍTÁS ÉS ELLENŐRZÉS SZABÁLYAI

Az OP Irányító Hatóság felelőssége

Az Irányító Hatóság elsőrendű felelőssége a helyes irányítás és végrehajtás biztosítása az Operatív Program keretében végrehajtott, a Strukturális Alapokból finanszírozott műveletek esetében (34.1 cikk).

Az Irányító Hatóság feladatai és felelősségi köre egyértelműen szabályozott az Európai Unió Strukturális Alapjai és a Kohéziós Alap támogatásainak fogadásához kapcsolódó pénzügyi, lebonyolítási, számviteli és ellenőrzési rendszerek kialakításáról szóló 360/2004 (XII.26) Korm. rendelet keretében.

Az Irányító Hatóság pénzügyi és számviteli feladatait a Közreműködő Szervezetre delegálja a végső felelősség megtartása mellett. A Közreműködő Szervezet elkülönített számviteli nyilvántartást fog vezetni, az Európai Bizottság felé történő elszámolást szolgáltató könyvvézetési, beszámolási és adatszolgáltatási kötelezettségének eleget téve.

Az Irányító Hatóság saját hatáskörben a következő feladatokat látja el:

- a. az operatív programra vonatkozó átutalás igénylések összeállítása, hitelesítése, valamint a hozzájuk tartozó hitelesítési jelentések elkészítése és továbbítása a Kifizető Hatóság felé;
- b. a felelősségi körébe tartozó forráslehívás biztosítása, a központi költségvetési fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlán;
- c. az operatív program szintű monitoring tevékenység ellátása;
- d. a szabálytalansági jelentés Kifizető Hatóság részére történő megküldése.

Bankszámlák

A Strukturális Alapokhoz és a Kohéziós Alapokhoz kapcsolódó valamennyi közösségi és állami hozzájárulás számlájának vezetője a Magyar Államkincstár.

1. A Kifizető Hatóság által nyitott forint lebonyolítási (bank)számlák operatív programonként és Alaponként - a közösségi hozzájárulás fogadására.
2. A forrásgazda – Nemzeti Fejlesztési Ügynökség – által nyitott fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlák operatív programonként a központi költségvetési hozzájárulás fogadására
3. Az Irányító Hatóság által nyitott forint lebonyolítási (bank)számlák – technikai számlák – intézkedésenként, az Alapok támogatásainak és a hazai hozzájárulás átutalására a kedvezményezettek részére.

Pénzügyi ellenőrzés

Az OP Irányító Hatóság a megbízható pénzügyi irányítás érdekében ellenőrzést folytat. Biztosítja, hogy az MVH-t és a kedvezményezetteket megfelelő módon tájékoztassák a pénzügyi irányítással kapcsolatos felelősségükről. Biztosítja továbbá, hogy a közbeszerzéseknél érvényesüljenek a közösségi szabályozások. Az FVM a fizetési kérelmeket alátámasztó forrásdokumentáció vizsgálatára helyszíni ellenőrzéseket végez, valamint biztosítja, hogy a kiutalt támogatásokat a kedvezményezettek csak akkor tarthassák meg, ha 5 éven belül nem következett be lényeges változás az eredetileg beadott pályázatukban szereplő feltételekhez képest (1260/99/EK rendelet 30(4) cikk).

Műveletek ellenőrzése

Az uniós strukturális alapok felhasználása keretében elvégzett műveletek a 438/2001/EK bizottsági rendelet 4. cikke szerinti (első szintű) ellenőrzését a közreműködő szervezet végzi.

A közreműködő szervezet – irányítási és ellenőrzési rendszerei keretében – részletes eljárásokat dolgoz ki és működtet a társfinanszírozott termékek leszállításának, szolgáltatások teljesítésének, az igényelt költségek valós voltának igazolására, továbbá a vonatkozó bizottsági határozat és az alkalmazandó nemzeti és közösségi szabályok, a vonatkozó támogatás keretében a költségjogosultságra, a közbeszerzésre, az állami támogatásokra, a környezetvédelemre és esélyegyenlőségre vonatkozó rendelkezéseknek való megfelelés biztosítására. A kifizetési kérelmek jóváhagyására az első szintű ellenőrzés lefolytatását követően kerülhet csak sor. A közreműködő szervezet (MVH) folyamatai és szervezeti egységei úgy lettek kialakítva, hogy azok megfeleljenek a 438/2001/EK rendelet 4. cikkében foglalt előírásoknak.

Függetlenített belső ellenőrzés

Tekintettel az Európai Unió Strukturális Alapjai és a Kohéziós Alap támogatásainak fogadásához kapcsolódó pénzügyi, lebonyolítási, számviteli és ellenőrzési rendszerek kialakításáról szóló 360/2004 (XII.26) Korm. rendeletben foglaltakra, az AVOP belső ellenőrzési tevékenységének ellátásával kapcsolatos feladatokat a Minisztérium önálló belső ellenőrzési egysége (Ellenőrzési Osztály) látja el, melynek funkcionális függetlenségének biztosítása érdekében közvetlenül a miniszter irányítása alá tartozik.

A Strukturális Alapok AVOP Irányító Hatóságát, illetve a Közreműködő Szervezetét működtető minisztérium az 5%-os ellenőrzési, illetve az irányító hatóság által működtetett pályázatadási és pénzügyi lebonyolítási rendszerellenőrzési feladatok ellátása érdekében, belső ellenőrzési egységét az Irányító Hatóságtól, illetve Közreműködő Szervezettől funkcionálisan elkülönítve a minisztérium belső ellenőrzési egységének keretében elkülönítve, kizárólag a fenti feladatok végrehajtását biztosítva alakítja ki.

Rendszerellenőrzések

A Strukturális Alapok AVOP irányító hatóságát működtető minisztérium önálló, funkcionálisan független belső ellenőrzési egysége az 5%-os ellenőrzések mellett köteles elvégezni az irányító hatóság által működtetett pályázatadási és pénzügyi lebonyolítási rendszer ellenőrzését. Ennek megfelelően, a rendszerellenőrzések elvégzése a Közösségi Támogatások Ellenőrzési Osztályának feladata. Rendszerellenőrzéseket végezhet még Közösségi Támogatási Keret irányító hatóságot működtető Nemzeti Fejlesztési Ügynökség belső ellenőrzési egysége, valamint a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal. A kifizető hatóság pénzügyi kezelési szempontból a teljes rendszert ellenőrzi, hogy megfelelően igazolhassák a kifizetéseket.

Az 5%-os ellenőrzéseket végző szervezetek

A Strukturális Alapok AVOP IH-ját működtető minisztérium funkcionálisan független belső ellenőrzési osztálya, és a Közreműködő Szervezet (Ellenőrzési Főosztály), valamint a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal, a 483/2001/EK bizottsági rendelet 10. cikkének és a Pénzügyminisztérium által kiadott irányelveknek megfelelően

ellenőrzéseket végez a Strukturális Alapok által támogatott kiadások maximális összegének legalább 5%-áig.

A PM-en belül az Államháztartási Belső Pénzügyi Ellenőrzési Központi Harmonizációs Egység (KHE) felel a teljes Államháztartási belső pénzügyi ellenőrzési rendszerrel kapcsolatos pénzügyi irányítás, ellenőrzés és belső audit rendszerek kifejlesztéséért, koordinálásáért és harmonizálásáért a nemzetközi alapok vonatkozásában, ezen belül az ellenőrzési és auditálási módszerek kifejlesztéséért és a képzési rendszerek létrehozásáért. A fenti feladatok elvégzése érdekében a KHE létrehozta és működteti az Államháztartási Belső Pénzügyi Ellenőrzési Tárcaközi Bizottságot.

Zárónyilatkozat kiadása

A zárónyilatkozat kiadása a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal feladata a 1260/1999/EK rendelet 38.§ (1)(f), és a 438/2001/EK 15. §, valamint a 360/2004 (XII.26) Kormányrendelet 64. § alapján.

1.2.6 A NEMZETI KAPACITÁSOK MÉRÉSE

Az Irányító Hatósági egyik fontos feladata a kapacitások mérése. E tevékenységek részletes ismertetése a VIII.2 mellékletben található.

I.3. A KIFIZETŐ HATÓSÁG

A Strukturális és Kohéziós Alapok Kifizető Hatóságaként a Kormány a Pénzügyminisztériumot jelölte ki. A Kifizető Hatóság felelős az igazolt költségkimutatásokkal alátámasztott kifizetési kérelmek összeállításáért a Bizottsághoz történő benyújtásáért, valamint a Bizottságtól érkező kifizetések fogadásáért.

A Strukturális és Kohéziós Alappal kapcsolatos összes közösségi és központi költségvetési számlát a Magyar Államkincstár vezeti. A Kincstár vezeti a közösségi hozzájárulás a Kifizető Hatóság által nyitott forint számláit operatív programonként, amely fel van osztva alaponként, a központi költségvetési hozzájárulás fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámláit, amelyet a forrásgazda, a Miniszterelnöki Hivatal nyit operatív programonként, valamint az Irányító Hatóság által intézkedésenként nyitott forint lebonyolítási számlákat, amelyekről a kedvezményezettek a kedvezményezettek megkapják az Alapok hozzájárulásait és a hazai hozzájárulást.

A Kifizető Hatóságnak meg kell győződnie arról, hogy az Irányító Hatóság adminisztratív-, számviteli-, kifizetési- és belső ellenőrzéshez kapcsolódó intézkedései megfelelnek az alkalmazandó szabályoknak, tekintettel a következőkre:

1. a kifizetés engedélyezése előtt ellenőrzik a követelések jogosultságát;
2. mind a közösségi, mind a hazai kötelezettségek és kifizetések megvalósulnak, ezeket szabályosan és teljes egészében lekönyvelik;
3. a pályázatok jogosultságát ellenőrzik, mielőtt a kedvezményezettekkel kötött szerződést aláírják és a kötelezettségvállalást bejegyzik.

Továbbá a Kifizető Hatóságnak meg kell bizonyosodnia a felől, hogy az Irányító Hatóság alábbi intézkedései szabályozottak:

4. elégséges ellenőrzési nyomvonal fenntartása;
5. menedzsment- és ellenőrzési rendszerek rendszeres és hatékony működése;
6. az alkalmazandó szabályoknak való megfelelés;
7. A kifizetések ellenőrzése.

A Kifizető Hatóság feladatai:

- a) Kezeli az Alapokból származó, számlákon lévő, (előleg, közbenső kifizetések, záró-egyenleg formájában érkező) kifizetéseket, és az Irányító Hatóság által lehívott kifizetések (közösségi hozzájárulás) folyamatos rendelkezésre bocsátását;
- b) Átutalja az Alapok hozzájárulását – az Irányító Hatóság által összeállított kimutatás alapján – a központi költségvetési fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlára, amellyel szemben semmilyen levonás, visszatartás vagy egyéb költség nem érvényesíthető;
- c) Igazolja a költségkimutatások pontosságát és a számviteli rendszerekből származó eredmények, adatok ellenőrizhető dokumentumokkal való alátámaszthatóságát az irányítási és ellenőrzési eljárásokkal kapcsolatban, az

- Irányító Hatóság által szolgáltatandó információkra (beleértve a rendszerellenőrzési és az 5%-os ellenőrzésekről szóló jelentéseket), valamint, amennyiben szükséges, saját ellenőrzéseire támaszkodva;
- d) Összeállítja az Irányító Hatóság által elkészített kimutatásokon, illetve a végső kedvezményezettnél felmerült tényleges költségeken alapuló, igazolt kifizetési kérelem dokumentációját alaponként (költségigazoló nyilatkozat, költségkimutatás, kifizetési kérelem) és benyújtja a Bizottsághoz;
  - e) Összeállítja a tárgyévre és a következő évre vonatkozó kifizetési előrejelzéseket az Irányító Hatóságok által benyújtott előrejelzések alapján és évente – legkésőbb április 30-ig – benyújtja a Bizottsághoz;
  - f) Gondoskodik az Irányító Hatóságok által visszafizetett (visszautalt), az Alapokból származó összegek megtérítéséről és az adminisztratív szabálytalanságok, a program irányítása során bekövetkezett szabálytalanságok következtében szükségessé váló pénzügyi korrekciók végrehajtásáról;
  - g) Évente egyszer kimutatást készít (készítet) és benyújtja azt a Bizottsághoz azon összegekről, amelyek az adott időpontban behajtásra várnak, a behajtási eljárás megindításának éve szerinti csoportosításban.
  - h) Saját, valamint az Irányító Hatóság vagy a Közreműködő Szervezet által működtetett számviteli informatikai rendszerére alapozva a Kifizető Hatóság számviteli nyilvántartást vezet intézkedésenként, prioritásonként és alaponként, amely nem csak a Strukturális Alapokból, hanem a központi költségvetésből folyósított és az egyéni hozzájárulásokat is tartalmazza.

A (végső) kedvezményezett részére történő kifizetés folyamata

- a) A Kedvezményezettek fizetési kérelmeiket (kifizetett számláikat, vagy az azonos bizonyító értékű számviteli dokumentumokat) a Közreműködő Szervezetnek, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnak (MVH) nyújtják be.
- b) A Közreműködő Szervezet fogadja és ellenőrzi a számlákat, illetve igazolja a költségjogosultságot. Az igazolt számlák alapján a Közreműködő Szervezet engedélyezi a kifizetést, összesíti a támogatásra jogosult költségeket tartalmazó számlákat és elküldi a forrásigénylést az Irányító Hatóságnak, amely előre biztosítja a teljes támogatási összeget a központi költségvetési fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámláról az adott intézkedés lebonyolítási számlájára. A Közreműködő Szervezet átutalási megbízása alapján az Államkincstár teljesíti a kedvezményezett számára a kifizetést.
- c) Az adott intézkedés lebonyolítási számlájáról a Kedvezményezett megkapja az őt illető támogatást.
- d) Miután a Közreműködő Szervezet kifizette a támogatás teljes összegét a kedvezményezettnek a központi költségvetésből, az Irányító Hatóság utólagosan rendezi a megelőlegezett támogatás teljes összegét, és benyújtja a Kifizető Hatóságnak a közösségi hozzájárulás biztosítására szóló kérelmét.
- e) Az Irányító Hatóság által benyújtott kérelem alapján a Kifizető Hatóság az EU hozzájárulást az adott intézkedés lebonyolítási számlájára utalja.

I.4. A KÖZREMŰKÖDŐ SZERVEZET

Az Operatív Program végrehajtása alapvetően az Irányító Hatóság felelőssége, ugyanakkor számos, a végrehajtáshoz kapcsolódó feladatot delegál a megvalósításban részt vevő közreműködő szervezetek számára. Az Operatív Program intézkedéseinek végrehajtásáért tehát a Közreműködő Szervezet felelős a Program Kiegészítő Dokumentumban megfogalmazottaknak megfelelően.

Az AVOP esetében a Közreműködő Szervezet a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH).

A Hivatal a 81/2003 (VI. 7.) Kormányhatározat értelmében, 2003. július 1-től az Agrárintervenciók Központ és a SAPARD Hivatal összevonásával jött létre. Az MVH kezeli a SAPARD, majd később az EMOGA Garancia és Orientációs részlegéből, valamint a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszközökből származó forrásokat is.

A Közösségi Támogatási Keretet irányító hatóság által létrehozott információs rendszer az az alapeszköz, amelyen keresztül nem csak az MVH és az FVM (KSZ és AVOP IH), hanem az AVOP IH és a KTK IH közötti információ áramlás folyik.

A delegált feladatokat végrehajtó MVH emellett részt vesz az operatív programhoz kapcsolódó pályázatok keretében megítélt támogatások pénzügyi végrehajtásában az AVOP-hoz kapcsolódó pénzügyi és számviteli feladatok ellátásával. Az MVH a Közösségi Támogatási Keret végrehajtásához szükséges pénzügyi adatok kezelésére létrehozott közös számviteli rendszert használja a könyvelési, jelentési és az Európai Bizottság felé történő jelentések adatszolgáltatási kötelezettségeinek ellátása érdekében. A feladatokat részletesen az Európai Unió Strukturális Alapjai és a Kohéziós Alap támogatásainak fogadásához kapcsolódó pénzügyi, lebonyolítási és ellenőrzési rendszerek kialakításáról szóló 360/2004 (XII.26) Korm. rendelet szabályozza.

AZ IH és a KSZ közötti feladatmegosztást a két szervezet között (2004. július 15-én) létrejött együttműködési megállapodás határozza meg. A megállapodás értelmében az IH többek között gondoskodik arról, hogy:

- a program működtetéséhez (menedzsment), az ellenőrzéshez és a pénzügyi lebonyolításhoz kapcsolódó feladatok és azok felelősei pontos meghatározásra, illetve a funkciók szétválasztásra kerüljenek;
- a Közreműködő Szervezet a feladatok végrehajtásáról és a végrehajtás módjáról, eszközeiről az Irányító Hatóság számára rendszeresen információt szolgáltatson a pénzügyi, ellenőrzési eljárásokról, és az ezekhez kapcsolódó belső szabályokról;
- a Közreműködő Szervezet az Irányító Hatóság által előírt rendszerességgel információt szolgáltatson az IH számára a pénzügyi, fizikai és eljárásrendi mutatók teljesülésének nyomon követéséhez;
- a Közreműködő Szervezet haladéktalanul tájékoztassa az Irányító Hatóságot az olyan esetleges szabálytalanságokról, amelyek a közösségi hozzájárulás csökkentéséhez vagy visszavonásához vezethetnek;

- a Közreműködő Szervezet haladéktalanul eljuttasson minden, a program végrehajtását, illetve az Irányító Hatóság felelősségi körébe tartozó tevékenységet érintő polgári jogi, büntetőjogi vagy közigazgatási eljárásra vonatkozó információt az Irányító Hatóság számára;
- a független értékelők megkapják a középtávú értékeléshez szükséges adatokat és információkat.

Az MVH-ban a **2008. december 31-i adatok szerint** 1709 munkatárs dolgozik.

AVOP-pal foglalkozó munkatársak létszámadatai az MVH-ban teljes munkaidős egyenértékben **2008. decemberi adatok szerint:**

Megyei kirendeltségek	Általános adminisztráció	Jogi Osztály	Vidékfejlesztési Osztály	Helyszíni Ellenőrzési Osztály	Összes
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1	4	8	5	18
Csongrád megye	1	2	4	3	10
Budapest és Pest megye		2	2	1	5
Somogy megye			3	2	5
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye		3	11	9	23
Veszprém megye		1	5	3	9
Zala megye	2	2	5	3	12
Összesen	4	14	38	26	82
Központ					
SAPARD, AVOP és Monitoring Osztály					2
Feldolgozóipari és Halászati Beruházások Osztálya					1
Pénzügyi Engedélyezési Osztály					2
Vidékfejlesztési Támogatások Igazgatósága összesen					5
EMVA Kifizetési Osztály					5
EMVA Könyvelési Osztály					2

Biztosíték és Követeléskezelési Osztály					1
Pénzügyi Igazgatóság					8
Területi Ellenőrzési Főosztály					3
Jogi Főosztály					3
Jogorvoslati Főosztály					1
Területi Igazgatóság					1
Összesen					21
Mindösszesen					103

Információ-áramlás és jelentési rendszer az MVH-ban, valamint az MVH és az Irányító Hatóság között:

Az MVH és az AVOP Irányító Hatóság közötti együttműködést a két szervezet által 2004. július 15-én aláírt Együttműködési Megállapodás szabályozza. A megállapodás meghatározza a benne felsorolt, az Irányító Hatóság és az MVH által végrehajtandó feladatokra vonatkozóan a két szervezet közötti információ-áramlás, a kommunikáció és az együttműködés módját.

Az Irányító Hatóság vezetője levelezés útján egyeztet a feladatokat az MVH elnökével, és utasításokat ad, amelyeket további intézkedésig az MVH elnökhelyetteséhez és/vagy a vidékfejlesztési igazgatóhoz kell továbbítani.

Az MVH-ban, az AVOP végrehajtásában résztvevő osztályokat illetően, az általános elnökhelyettes irányítása alá tartozik a *Pénzügyi Igazgatóság* és a *Vidékfejlesztési Támogatások Igazgatósága*. Az elnökhelyettes irányítása alá tartozik a *Területi Igazgatóság* és a *Területi Ellenőrzési Főosztály*.

A Pénzügyi Igazgatóság alá tartozik:

- az EMVA Kifizetési Osztály, amely a kifizetéseket kezeli, valamint
- az EMVA Könyvelési Osztály, amely a könyvelésért felelős.

A Területi Ellenőrzési Főosztály alá tartozik:

- a Vidékfejlesztési Támogatások Ellenőrzési Osztálya, amely a helyszíni ellenőrzések szakmai felügyeletét végzi, valamint felügyeleti ellenőrzést hajt végre.

A megyei kirendeltségek a Területi Igazgatóság alá tartoznak, ahol:

- a Pályázatkezelési Osztály dolgozza fel a beérkező pályázatokat, 2008 májusában pályázatkezelési feladataik megszűntek

- a Számlakezelési Osztály számlakezelést és a pénzügyi engedélyezést végezte, a 2007. októbertől hatályos SZMSZ szerint átalakult Vidékfejlesztési Osztállyá, mely a pályázatok utógondozásáért, monitoringjának gondozásáért felelős ,
- a Helyszíni Ellenőrzési Osztály felelős a helyszíni ellenőrzésekért, valamint
- a Jogi Osztály az AVOP pályázatok szabálytalansági eljárásával kapcsolatos feladatokat végzi

A Vidékfejlesztési Támogatások Igazgatósága AVOP végrehajtást érintő egységei:

- Élelmiszeripari Pályázatkezelési Osztály, amely az 1.3. és 2.1. intézkedések keretében benyújtott pályázatok kezelését végezte. 2006. március 1-én kiadott új SZMSZ szerint feladatait a Központi Pályázatkezelési Osztály vette át a 2004-2006 közötti időszakban rendelkezésre álló élelmiszeripari és halászati támogatási keret kimerüléséig. 2007 októberétől a keret kimerülésével az élelmiszeripari és halászati pályázatok utógondozását a SAPARD, AVOP Monitoring Osztály látja el.
- Döntéselőkészítő Osztály, amely a Kirendeltségek által rangsorba állított pályázatokat terjesztette a Döntéselőkészítő Bizottság elé. 2006. márciusában feladatait a Központi Pályázatkezelési Osztály vette át a 2004-2006 közötti időszakban rendelkezésre álló támogatási keret kimerüléséig.
- A LEADER Osztály, amely a LEADER+ program keretében benyújtott pályázatoknak a Döntéselőkészítő Bizottság elé terjesztését, valamint az eljárásrend és a LEADER Működési kézikönyv kidolgozását végezte. 2007. októberétől feladatait a Közösségi Kezdeményezések Vidékfejlesztési Osztálya vette át.
- A Vidékfejlesztési Koordinációs és Monitoring Osztály, amely a pályázati felhívások, az eljárásrendek és az AVOP Működési kézikönyv kidolgozását végzi, elkészíti a monitoring-jelentéseket és működteti az Egységes Monitoring és Információs Rendszert (EMIR). 2007. októberétől hatályos SZMSZ szerint átalakult SAPARD, AVOP és Monitoring Osztállyá.
- A Pénzügyi Engedélyezési Osztály foglalkozik az AVOP és az NVT TS intézkedésekhez kapcsolódó számlák kezelésével és a kifizetések engedélyezésével. Ez az osztály felügyeli továbbá az AVOP-hoz kapcsolódó kérelemkezelést.

A fent felsorolt osztályok felelősek továbbá az AVOP Működési kézikönyv vonatkozó fejezeteinek karbantartásáért és fejlesztéséért.

Az AVOP pályázatok vonatkozásában a vidékfejlesztési igazgató jogosult a kirendeltségek felé utasítás kiadására.

Az összes többi osztály a vidékfejlesztési igazgató írásbeli megkeresésére a felelős igazgatótól kap utasítást. Az MVH-ban a koordináció és kommunikáció az igazgatók és a főosztályok/osztályok vezetői számára tartott rendszeres értekezletek, valamint napi levelezés útján történik.

Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal:

Cím: 1095 Budapest, Soroksári út 22-24.
 Postafiók: 1385 Budapest, Pf. 867
 Tel: 1/3743-603, 1/3743-604

- Fax: 1/475 2114

E-mail: ugyfelszolgalat@mvh.gov.hu

Vezető:

Margittai Miklós elnök
Tel: +36-1-219-45-92, 45-93
E-mail: margittai.miklos@mvh.gov.hu

Általános Elnökhelyettes:

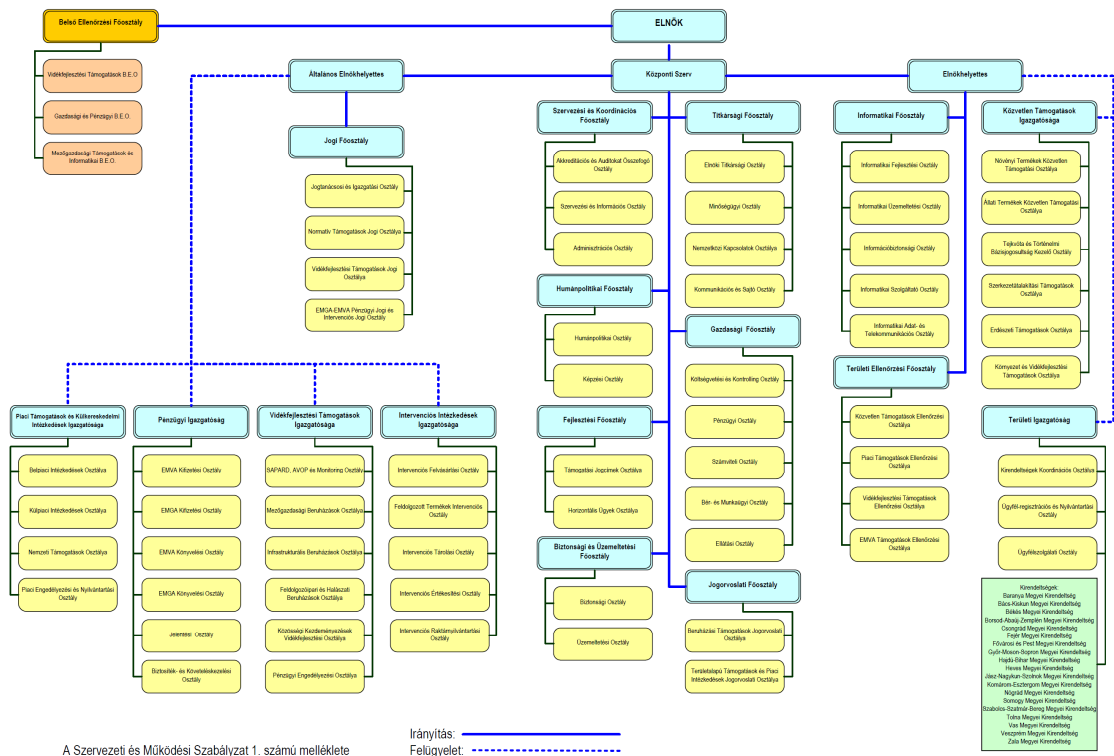
Dancs Gyula
Tel: +36-1 -219-4543
E-mail: dancs.gyula@mvh.gov.hu

Elnökhelyettes:

Bori Tamás
Tel: +36-1-577-1274
E-mail: bori.tamas@mvh.gov.hu

Vidékfejlesztési Igazgató:

Vulcz László
Tel: +36-1-374-3609
Fax : +36-1-374-3630
E-mail: kemendy.tibor@mvh.gov.hu

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal illetékes regionális hatáskörrel rendelkező megyei kirendeltségeinek címei és illetékességi területei:

Csongrád megyei kirendeltség, Szeged székhellyel, Csongrád, Békés és Bács-Kiskun megyei illetékességgel:

6723 Szeged, Római krt. 21.

Tel.: 62/814-900

Fax: 62/814-901

Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kirendeltség, Miskolc székhellyel, Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád és Heves megyei illetékességgel:

3530 Miskolc, Mindszent tér 1.

Tel.: 46/814-900

Fax: 46/814-901

Somogy megyei kirendeltség, Kaposvár székhellyel, Somogy, Tolna és Baranya megyei illetékességgel:

7400 Kaposvár Petőfi tér 1-3.

Tel.: 82/814-900, 82/814-920

Fax: 82/814-901, 82/814-921.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség, Nyíregyháza székhellyel, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar megyei illetékességgel:

4400 Nyíregyháza, Hősök tere 9.

Tel.: 42/814-900, 42/814-906

Fax: 42/814-901

Veszprém megyei kirendeltség, Veszprém székhellyel, Veszprém, Komárom-Esztergom és Fejér megyei illetékességgel:

8200 Veszprém, Levendula u.1.

Tel.: 88/814-900, 88/814-920

Fax: 88/814-901, 88/814-921

Zala megyei kirendeltség, Zalaegerszeg székhellyel, Zala, Vas és Győr-Moson-Sopron megyei illetékességgel:

8900 Zalaegerszeg, Kis u. 1.

Tel.: 92/814-900

Fax: 92/814-901

Fővárosi és Pest megyei kirendeltség, Budapest székhellyel, Budapesti és Pest megyei illetékességgel:

1054 Budapest, Alkotmány u. 29.

Tel.: 1/814-8900, 1/814-8962

Fax: 1/814-8901

I.5. VÉGSŐ KEDVEZMÉNYEZETEK

Az 1260/1999/EK tanácsi rendelet 9. cikke szerint a végső kedvezményezettek olyan szervezetek és állami, vagy magáncégek, amelyek a műveletek megbízóiként szerepelnek. A Szerződés 87. cikke szerinti támogatási rendszerek, illetve a tagállamok részéről kijelölt szervezetek által nyújtott támogatás esetében a végső kedvezményezettek azok a szervezetek, amelyek a támogatást nyújtják.

I.6. KAPCSOLÓDÁS A NEMZETI VIDÉKFEJLESZTÉSI TERVHEZ

Az NVT és az AVOP

A Nemzeti Fejlesztési Tervben meghatározott célkitűzésekre támaszkodva, mindkét program a magyarországi mezőgazdaság és vidékfejlesztés céljaira koncentrál. Ezen **átfogó célok** az alábbiak:

- a mezőgazdasági termelés és élelmiszer-feldolgozás versenyképességének javítása;
- a többcélú környezettudatos gazdálkodás ösztönzése, a foglalkoztatás és a jövedelemszerzési lehetőségek javítása;
- a vidéki térségek felzárkóztatásának elősegítése

Ezen átfogó célkitűzések az alábbi speciális célokra vannak lebontva:

Célkitűzések	
Átfogó	Részletes
A mezőgazdasági termelés és élelmiszer-feldolgozás versenyképességének javítása	A mezőgazdasági termelés korszerűsítése
	A termelés humán feltételeinek javítása
	Az élelmiszer-feldolgozás korszerűsítése
Környezetbarát mezőgazdaság, racionális földhasználat	A termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet, környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakítása
	Környezet állapotának javítása
	Erdősültség növelése (Az erdő gazdasági, szociális és jóléti szerepének erősítése)
A foglalkoztatási és jövedelemviszonyok javítása vidék térségekben	Jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, javítása, a vidéki foglalkoztatás erősítése, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő új mezőgazdasági alternatívák elindítása
	Gazdaságok életképességének és termelési hatékonyságának javítása
	Termelők piaci pozícióinak javítása
A vidéki térségek felzárkóztatásának elősegítése	A vidéki gazdasági potenciál fejlesztése, a foglalkoztatás javítása

	NVT
	AVOP

A két (AVOP, NVT) program kapcsolódása három fő ponton keresztül valósul meg:

- A programok tervezésekor az Európai Unió jogszabályok, illetve a Minisztérium által meghatározott agrár és vidékfejlesztés-politikai irányelvek alapján meghatározásra kerültek a két programban szereplő intézkedések. A tervek kidolgozása során, folyamatos egyeztetés zajlott az AVOP Irányító Hatóság és az NVT elkészítéséért felelős részleg (Vidékfejlesztési Főosztály) között, így biztosítva a két program közötti kapcsolódást.
- Az eredményes végrehajtás érdekében, az AVOP Irányító Hatóságon belül működik egy külön osztály, amely ellátja az NVT program menedzsment feladatait is.
- A miniszter az FVM-en belül felállította a Vidékfejlesztési Bizottságot, hogy harmonizálja az AVOP és az NVT végrehajtását.

Az értékelés során, szintén kapcsolódás van a két program között. Néhány AVOP intézkedés esetében többletpontot jelent az NVT-ben való részvétel.

Intézményi következetesség

Az NVT-ért felelős hatóság

A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv intézkedéseire szükséges pénzügyi forrásokat az a 81/2003. (VI. 7.) sz. kormányrendelet 1. cikke értelmében az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciális Alap Garancia Részlege biztosítja, az EMOGA Garancia Részleg illetékes hatósága a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter.

A szervezeti változásokból adódóan az illetékes hatóság feladatait az Agrár-vidékfejlesztési Főosztályon belül működő Akkreditációs és Audit Osztály látja el.

Az NVT programszintű irányítási feladatait az FVM-ben látják el, az e feladatot ellátó részleg független az illetékes hatóságtól. Ezt az osztályt az AVOP-ért irányító hatóságként is felelős főosztályon belül hozták létre, amely 2007. december 10-ig működött osztályszerkezetben. Ezzel a megoldással jobban lehetett megoldani a két program koordinált programirányítását és felhasználni a SAPARD program végrehajtása során összegyűjtött összes tapasztalatot.

Kapcsolattartó:

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

Agrár-Vidékfejlesztési Főosztály

Felelős: BONDOR István

H-1860 Budapest Pf. 1.

Tel: +36-1-301-4657

Fax: +36-1-301-5949

e-mail: istvan.bondor@fvm.gov.hu

Az AVOP vonatkozásában az NVT-hez egy Irányító Bizottságot és Monitoring Bizottságot is felállítottak.

I.7. A SAPARD PROGRAM

A SAPARD Időközi Értékelés

Az AVOP IH figyelembe veszi az Európai Bizottság részére 2003. végén benyújtott SAPARD időközi értékelésében megfogalmazott következtetéseket. A támogatási intézkedéseknek és a Program végrehajtási eljárásainak kidolgozása során – amelyeket a Program-kiegészítő Dokumentum tartalmaz – figyelembe lesznek véve az értékelési jelentés ajánlásai (pl. kiválasztási kritériumok, pontozási rendszer, gazdasági életképesség, végrehajtási eljárások).

Az intézményi oldalon kívül a SAPARD program a pályázók szempontjából is jól látta el a tanulóprogram szerepét. A SAPARD program időszakában elterjedt az európai eljárások és követelmények ismerete, a vidéki projektek, illetve pályázatok írása és elbírálása. Ezen tapasztalatok nagyon értékesek, illetve szükségesek a jövőben a magyar vállalkozók és tisztviselők számára. A SAPARD program szintén fontos volt a magán tanácsadó szolgálatok kialakítása szempontjából, amelyeknek eredményeképpen kialakul egy megfelelő háttérrel rendelkező tanácsadói hálózat, amely segítséget nyújt a pályázóknak a jövőbeni fejlesztési programoknál. A program kedvező hatást gyakorolt a nemzeti szintű döntéshozókra és tisztviselőkre, akik gyakorlatot szerezhettek a partnerségi együttműködésben és a tevékenységek összehangolásában.

Mindezen tapasztalatok felhasználásra kerülnek az AVOP végrehajtása során.

II. KOMMUNIKÁCIÓS TERV

II.1. HÁTTÉR

Jelen Kommunikációs Terv az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program Irányító Hatósága (AVOP IH) által 2004-2006 között (az Európai Bizottság 1159/2000/EK rendeletében foglaltaknak megfelelően) a Strukturális Alapok által nyújtott támogatásokkal kapcsolatos tájékoztatásra vonatkozó intézkedésekről szóló kommunikációs stratégiát és akciótervet tartalmazza.

Az Európai Bizottság 1260/1999/EK rendelete alapján az AVOP IH felelőssége a Strukturális Alapokkal (jelen terv esetében az EMOGA - Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap és a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz - HOPE) kapcsolatos – az előírásoknak megfelelő – tájékoztató tevékenység ellátása: a lehetséges kedvezményezettek, a gazdák és a vidéken élő emberek tájékoztatása a rendelkezésre álló információkról és az igénybe vehető szolgáltatásokról, valamint a közvélemény informálása az Európai Közösség támogatási tevékenységéről.

II.2. CÉLKITŰZÉSEK

II.2.1 ÁLTALÁNOS CÉLOK

Az AVOP IH kommunikációs tevékenységének általános céljai a következők:

- A lakosság egésze (széles közvélemény), a gazdák és a vidéken élő emberek tájékoztatása Magyarország rövid-, közép- és hosszú távú fejlesztéspolitikai elképzeléseiről, és az Európai Unió támogatásainak ebben játszott szerepéről.
- A Strukturális Alapokon keresztül az Európai Unió illetve az általa kifejtett támogatási tevékenység ismertségének, átláthatóságának és támogatottságának növelése.
- Az AVOP céljainak, intézkedéseinek, valamint azok megvalósítása során elért eredmények bemutatása.

II.2.2 SPECIFIKUS CÉLOK

Az AVOP IH kommunikációs tevékenységének specifikus céljai a következők:

- Az AVOP, illetve ennek keretében az EMOGA és a HOPE által nyújtott támogatások nyilvánosságának és átláthatóságának folyamatos biztosítása
- Az esélyegyenlőség és a környezetvédelem fontosságának tudatosítása.
- A lehetséges kedvezményezettek, célcsoportok és közreműködő szervezetek teljes körű, célzott tájékoztatása az általuk igénybe vehető – az EU és Magyarország által együttesen támogatott – forrásokról, pályázatokról.
- A teljes közvélemény a gazdák és a vidéken élő emberek tájékoztatása arról, hogy milyen szerepet játszik az Európai Unió Magyarországgal együttműködve az adott támogatás nyújtásában, illetve a támogatás céljainak elérésében.
- A projektek lebonyolításában közreműködők tájékoztatása a tőlük elvárt információs tevékenység céljáról, szerepéről és módjáról.

II.3. CÉLCSOPORTOK

II.3.1 ÁLTALÁNOS CÉLCSOPORT

Az általános célcsoportot, amely a lakosság egészét, a közvéleményt jelenti, tájékoztatni szükséges az Európai Unió szerepéről, a Strukturális Alapok, különösen az EMOGA Orientációs Részlege és a HOPE által Magyarország számára nyújtott támogatásokkal kapcsolatos alapvető információkról és a támogatások jelentőségéről.

II.3.2 SPECIFIKUS CÉLCSOPORT

Ide tartoznak az AVOP keretében végzett tevékenység által érintett személyek, szervezetek és intézmények, kiemelten:

- a lehetséges pályázók, gazdálkodók és a vidéken élő emberek,
- a szakmai, érdekképviselői és civil szervezetek,
- a regionális, és helyi hatóságok (önkormányzatok),
- a szakoktatási és foglalkoztatási intézmények, szaktanácsadók,
- a környezetvédelmi és erdészeti hivatalok,
- esélyegyenlőséget elősegítő szervezetek,
- a megvalósult projektek által érintettek,
- bankok, tanácsadó cégek, és szakértők.

A kommunikáció során az AVOP IH hangsúlyt fektet az esélyegyenlőség és a környezetvédelem szempontjainak figyelembevételére, tudatosítására, az esélyegyenlőségi célcsoportokkal kapcsolatos társadalmi tudatformálásra, az előítéletek és sztereotípiák csökkentésére. Ennek érdekében az AVOP IH hangsúlyt fektet arra,

hogy a fent említett célcsoportok figyelmét felhívja az AVOP keretében rendelkezésre álló támogatásokra.

II.4. FŐ ÜZENETEK

Az AVOP IH kommunikációs tevékenységének fő üzenetei a következők:

- A Strukturális Alapok (EMOGA - Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap és a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz – HOPE) fő céljainak bemutatása: a területi egyenlőtlenségek csökkentése, valamint a gazdasági és szociális kohézió elősegítése;
- Az AVOP szerepének kihangsúlyozása, prioritásainak, célkitűzéseinek, intézkedéseinek bemutatása, a pályázáshoz szükséges ismeretek terjesztése a lehetséges pályázók minél szélesebb körében;
- Az Európai Unióban nagy hangsúlyt kap a vidéken élők jóléte, a vidéki területek kultúrállapotának javítása, a falvak képének megőrzése és a mezőgazdasági szektor versenyképessége;
- Az Európai Unió és a magyar költségvetés közösen kívánja elősegíteni, hogy a mezőgazdaság támogatása ne csak a termelés támogatását, hanem a vidék fejlesztését is jelentse;
- A vidékfejlesztés eszközeit kívánjuk felhasználni a vidéken élők esélyegyenlőségének biztosítására (pl.: a kis és középbirtokokon, a kedvezőtlen adottságú térségekben a gazdálkodók esélyeinek növelése a tanulásban, kultúrában, a vidéki foglalkoztatottság és a szolgáltatások színvonalának fejlesztése);
- Az AVOP IH fontosnak tartja és támogatja az esélyegyenlőségi szempontból prioritást élvező célcsoportok minél szélesebb körű bevonását a pályázati programba.
- Más operatív programok intézkedéseivel együtt a területi különbségek mérséklésére, a vidéki környezet vonzóbbá tételére és gazdasági bázisának megszilárdulására irányul az operatív program tevékenysége;
- Az intézkedések hozzájárulnak a vidéki környezet megóvásához, javításához, a fenntartható vidékfejlesztéshez;
- Az átalakuló agrártámogatás rendszerének bemutatása, tudatosítása;
- A halászat esetében a halászati ágazat különböző területeinek, különösen az akvakultúrának a strukturális átalakítása a fő cél. Ez a strukturális átalakítás különböző célok elérésére irányul, mint amilyen – többek között – a versenyképesség fokozása és a termékek minőségének javítása, különös tekintettel a környezeti szempontokra.

II.5. A KOMMUNIKÁCIÓ TARTALMA

II.5.1 A KOMMUNIKÁCIÓ ALAPELVEI

II.5.1.1. Egységes kommunikáció biztosítása, együttműködés a KTK Irányító Hatósággal

Annak érdekében, hogy a KTK Irányító Hatóság megvalósíthassa az egyes Operatív Programok és a KTK információs tevékenységének koordinációját, illetve elősegíthesse a tájékoztató és nyilvánosságot biztosító anyagoknak a közvélemény előtti egységes és konzisztens megjelenését valamint, hogy segítse az egyes OP-k tájékoztatással összefüggő feladatainak ellátását, a következő eszközöket hozta létre:

- Information and Publicity Task Force elnevezésű munkacsoport működtetése, amelybe minden Operatív Program Irányító Hatóság egy főt delegál teljes hatáskörrel. Az AVOP IH részéről a kommunikációs referens tagja a munkacsoportnak.
- Intranet kialakítása, amelyen a KTK és az OP IH-k számára szükséges, de nem a nyilvánosságnak szánt iratok, adatok, elemzések, stb. kaphatnak helyet. Az egyes OP IH-k, valamint azok Közreműködő Szerveinek saját jelszóval biztosított az intranethez való hozzáférés.

Annak érdekében, hogy az AVOP Irányító Hatósága biztosíthassa az AVOP információs tevékenységének, illetve a tájékoztató és nyilvánosságot elősegítő anyagainak a KTK-val és más OP-okkal való egységes és konzisztens megjelenését, a következő intézkedéseket teszi:

- Aktívan részt vesz a KTK IH által létrehozott Information and Publicity Task Force munkájában (melybe minden Operatív Program Irányító Hatóság egy főt delegált teljes hatáskörrel). Az AVOP IH delegáltja az IH kommunikációs referense.
- Közreműködik a KTK IH által létrehozott Intranet kialakításában és anyagokkal való feltöltésében.

II.5.1.2. A koordináció biztosítása

Az AVOP IH kommunikációs munkacsoportot hozott létre, melynek tagjai az FVM Kommunikációs Önálló Osztályának, a Társadalmi Kapcsolatok Főosztályának, valamint az MVH delegáltja. A munkacsoport feladata a kommunikációs akcióterv elkészítésében és megvalósításában való közreműködés, az elvégzendő feladatok koordinálása, az elvégzett feladatok értékelése.

II.5.1.3. Egyéb alapelvek

Az AVOP IH a kommunikációs tevékenységét úgy végzi, hogy a lehetséges kedvezményezettek egyformán hozzájussanak az AVOP-ról szóló tájékoztatást szolgáló eszközökhöz, információkhoz és biztosítja az átláthatóságot az alábbiak szerint:

- a támogatások tartalmát nyilvánossá teszi az érintett Strukturális Alap megjelölésével e dokumentumok terjesztését (például a következő hazai napilapokban: Népszabadság, Magyar Nemzet, Szabad Föld, mezőgazdasági és vidékfejlesztési szaklapokban: Magyar Mezőgazdaság és Agrárium, valamint a www.fvm.hu és a www.mvh.gov.hu internetes oldalakon) és az érdekelt kérelmezők rendelkezésére bocsátja,
- jelentéseket készít a támogatások folyamatáról a programozás teljes időszaka alatt,
- felhívja a kedvezményezettek és a nagyközönség figyelmét, hogy a programban az Európai Unió milyen szerepet tölt be a program teljes megvalósulása alatt
- a nemzeti, regionális, illetve helyi szintű kapcsolattartó személyek és irodák, ügyfélszolgálat elérhetőségének közzétételével.

II.5.2 A KOMMUNIKÁCIÓ SZINTJEI

A kommunikációs tevékenység a program végrehajtásának teljes folyamatát végigkíséri, és tényleges tartalma, célcsoportja és az alkalmazott módszerek alapján két szintre osztható:

- program- és
- intézkedésszintű kommunikációra.

Programszinten az AVOP Irányító Hatóság kommunikál a széles értelemben vett közvélemény, a lakosság egésze felé. A program szint az AVOP-ról, annak prioritásairól, intézkedéseiről szóló általános tájékoztatást jelent. A Program szintű kommunikáció tekintetében legfontosabb a média- és egyéb szakmai fórumok szervezése, tájékoztató kiadványok készítése, valamint az Internet adta lehetőségek kihasználása. E mellett, a Közreműködő Szerv és megyei kirendeltségei az IH-val egyeztetve végeznek helyben (régióban, megyében) kommunikációs tevékenységet, figyelembe véve a helyi sajátosságokat. Ezen kommunikáció már az általános, úgynevezett program szinten túlmutat, annál részletesebb, célja, hogy a helyi, lehetséges pályázók figyelmét felkeltse, valamint pontos, részletekbe menő információt nyújtson az AVOP-ban szereplő intézkedésekről, alintézkedésekről az érdeklődők részére.

A 14/2004 (VIII.13.) együttes rendelet 6. §-a tartalmazza részletesen az IH-nak és a Közreműködő Szervezetnek a Strukturális Alapokkal kapcsolatos tájékoztatási és nyilvánossági feladatait.²

A két szint tevékenységének összehangolását szolgálja a kommunikációs akcióterv, a kapcsolattartást pedig elősegíti, hogy a Közreműködő Szerv szintén kijelöl egy felelőst, aki az AVOP IH kommunikációs referensével együttműködik. Az MVH-nál egy, az

---

² 14/2004. (VIII.13) TNM-GKM-FMM-FVM-PM együttes rendelet a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alapok felhasználásának általános eljárási szabályairól.

MVH elnökének közvetlen beszámolóval tartozó osztály felelős a sajtóval és kommunikációval kapcsolatos feladatokért (Sajtó- és Kommunikációs Osztály), amelynek vezetője:

Soproni Horváth Lajos
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH)
Budapest, Soroksári út 24.
Tel: +36-1-2198-963

Az Irányító Hatóság és a Közreműködő Szervezet közötti feladatmegosztást, így a kommunikációs tevékenységeket is, a 2004. június 15-én aláírt együttműködési megállapodás szabályozza.

Az (Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program végrehajtásában közreműködő szervezetként eljáró Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal által végzett feladatokról szóló) 110/2004. sz. FVM rendelet 1. §-ának 2. e) bekezdése állapítja meg a KSZ részvételét a kommunikációs feladatokban: „az AVOP Irányító Hatósággal szorosán együttműködve - a széleskörű nyilvánosság biztosítása érdekében - a közvélemény rendszeres tájékoztatása, ügyfélszolgálat, továbbá a pályázatokra vonatkozó információszolgáltatás érdekében internetes honlap működtetése”.

Az említett 2004. június 15-én aláírt együttműködési megállapodás és a 110/2004 (VI.21.) FVM rendelet szerint az MVH feladatai és felelősségei a következők:

- a telefonos ügyfélszolgálati rendszer működtetésének irányítása;
- tájékoztató füzetek és brosrák előkészítése és szerkesztése;
- a hivatalos honlap (www.mvh.gov.hu) létrehozása, karbantartása és frissítése a pályázatok kapcsolatos tájékoztatással – általános információk, pályázatok, kiadványok, végrehajtási adatok – kapcsolatban;
- mezőgazdasági vásárokon, kiállításokon és munkaértekezleteken való részvétel,
- a személyes ügyfélszolgálati rendszer fenntartása az MVH irodákban.

Személyes Ügyfélszolgálat

Kirendeltségek		Központ (Budapest)	
Hétfő	9.00-12.00 és 13.00-16.00	Hétfő	9.00-12.00 és 13.00-16.00
Kedd	9.00-12.00 és 13.00-16.00	Kedd	9.00-12.00 és 13.00-16.00
Szerda	9.00-12.00	Szerda	9.00-12.00
Csütörtök	9.00-12.00 és 13.00-16.00	Csütörtök	9.00-12.00 és 13.00-16.00
Péntek	9.00-12.00	Péntek	9.00-12.00
Szombat	Nincs ügyfélfogadás	Szombat	Nincs ügyfélfogadás
Vasárnap	Nincs ügyfélfogadás	Vasárnap	Nincs ügyfélfogadás

Telefon: +36 1 3743-603, +36 1 3743-604.

II.6. KOMMUNIKÁCIÓS AKCIÓTERV

Az előző fejezetben az AVOP kommunikációs tevékenységét két szintre osztottuk. A Kommunikációs Akcióterv megvalósítása a következő formában szakaszolható, amely

szakaszokra kell kidolgozni az egyes szintek kommunikációs akcióit. A program és intézkedés szintű kommunikáció szorosan egymásra épül, kiegészítik egymást, ezért az egyes akciókat egy ütemterv tartalmazza.

II.6.1 A KOMMUNIKÁCIÓ SZAKASZAI

SAPARD-AVOP átmeneti időszak

Célkitűzés: az egész lakosság és a specifikus célcsoportok figyelmének ráirányítása a pályázati lehetőségekre. A programmal kapcsolatos kulcskérdésekről teljes és átfogó tájékoztatást kell nyújtani. A pályázók számára hozzáférhetővé kell tenni a fejlesztéssel, a támogatási jogosultsággal, a támogatások összegével, a pályázatok elfogadhatóságával, a pályázók általi további teljesítendő feltételekkel, a pályázatok beadásának legkorábbi időpontjával kapcsolatos és egyéb információkat.

Teljes körű kommunikáció szakasza

Ez a legintenzívebb kommunikációs szakasz. Ahhoz, hogy jó minőségű pályázatok érkezzenek be, a pályázókat alaposan fel kell készíteni a pályázatok megírására, illetve rendszeres konzultációkat és személyes tanácsadást kell biztosítani a számukra. A pályázatok elkészítésével kapcsolatban fontos a célorientált és hatékony tájékoztatás, a pályázatok kezelésének lépéseit feltételeit pedig mint kiemelt témát kell a nyilvánosság felé kommunikálni. Külön figyelmet kell szentelni a támogatások odaítélési feltételeinek is. A program megvalósítási fázisában rendszeres tájékoztatást kell nyújtani a programról, annak aktuális státuszáról és egyedi intézkedéseiről.

A program megvalósulásával és a megkötött szerződésekkel kapcsolatos híreket országosan és helyi szinten is terjeszteni kell a média, nyomtatott anyagok, az internet, az intranet, a fórumok, illetve a személyes és telefonos ügyfélszolgálatok révén. Ez is hozzájárul az átláthatósághoz és felhívja a potenciális pályázók figyelmét.

2006-tól a Technikai Segítségnyújtás (és a befejezett kommunikációs tevékenységek) intézkedés kerül értékelésre.

A kommunikáció szakaszai összefoglalva:

A kommunikáció szakasza	Célkitűzés	Megvalósítás időpontja
SAPARD-AVOP átmeneti időszak	A közvélemény tájékoztatása a Strukturális Alapokról, az AVOP által nyújtott pályázati lehetőségekről. A pályázati felhívás készítése és közzététele, valamint a pályázók teljes körű tájékoztatása alapvető fontosságú a csatlakozás előtt és után is.	2004 januárjától Kiemelt időpont: a pályázati felhívások megjelenése (2004. március 31.)
Teljes körű kommunikáció szakasza	A közvélemény folyamatos tájékoztatása, a célcsoportok elérése, a pályázók felkészítése, az átláthatóság biztosítása. 2006. év II. félévtől a program eredményeinek közvetítése, az értékelés eredményeinek prezentálása.	2004. szeptember 30-tól 2006 júniusáig

II.6.2 A KOMMUNIKÁCIÓ ESZKÖZEI

Az akcióterv célkitűzéseinek megvalósításához a kommunikációs eszközök megválasztásánál figyelembe kell venni, hogy azok milyen hatékonysággal képesek az egyes célcsoportokhoz szóló üzeneteket eljuttatni. A végrehajtás különböző szakaszaiban a figyelem felkeltéséhez, valamint a tájékoztatáshoz a következő eszközök használatát tervezzük. Az AVOP IH a felsorolt, nyomtatott formában megjelenő kiadványokat, broszúrákat szakkiállításokon, mezőgazdasági vásárokon, workshopokon, képzéseken biztosítja.

SAPARD-AVOP átmeneti időszak

Ebben az időszakban (2004. január 1-től 2004. szeptember 30-ig) általános kommunikációs tevékenység történik a nagy nyilvánosság, a gazdák, a vidéki lakosság, és a Monitoring Bizottság számára.

Kulcsüzenet:

A SAPARD program lezárult, a támogatások iránti kérelmeket 2004. április 30-ig lehet benyújtani. Az AVOP nyolc intézkedése 2004. május 3 óta adható be.

Mivel a Technikai Segítségnyújtás forrása csak a SAPARD lezárásának időpontjáig áll rendelkezésre, a kommunikációs tevékenységek megvalósítását nemzeti forrásokból és a Közösségi Támogatási Keret (KTK) IH Technikai Segítségnyújtási alapjából biztosítottuk ebben a kommunikációs időszakban. A KTK IH ugyanolyan nagy hangsúlyt fektet minden Operatív Programra a médiában (újságok, TV, rádió), így az AVOP-ra is annak érdekében, hogy megfelelő nyilvánosságot biztosítson.

Az átmeneti időszakban a nemzeti források és a KTK Irányító Hatóság TS alapjának felhasználásával az AVOP IH az alábbi információkat tette közzé az AVOP-ról:

- Az IH elkészítette „Hús kérdés a SAPARD-ról; folytatás az AVOP-ban” c. brosúrát, amely a SAPARD-AVOP átmenet leglényegesebb kérdéseit mutatja be, összehasonlítja a két program intézkedéseit, bemutatja az AVOP intézkedéseket, illetve megadja az IH és az MVH elérhetőségeit.
- Az IH 2004 márciusában és áprilisában végrehajtott egy általános, széles körű, sokcsatornás tájékoztatási tevékenységet, hogy minél több lehetséges kedvezményezettet tájékoztasson arról, hogy az AVOP nyolc intézkedése 2004. május 3-a óta pályázható.

A programzárás tényére reagálva az utolsó pályázati időszakban igen nagy számú pályázat érkezett be.

- Az AVOP pályázati felhívás előzetes közzététele 2004. március 31-én és az ennek következtében jelentkező figyelemfelkeltés

Az Irányító Hatóság háttéranyagokat készített a 2004. április 2-án megtartott sajtókonferenciára, amelynek napirendjén az AVOP pályázati felhívás előzetes közzététele szerepelt.

A miniszter említést tett a sajtó képviselőinek az utolsó SAPARD pályázati felhívás benyújtási határidejéről és felhívta a figyelmet az AVOP-pal kapcsolatos új pályázati lehetőségekre. A találkozón 5 TV-csatorna, 1 rádió és 10 újság vett részt. A sajtókonferenciát követően cikkek jelentek meg olyan lapokban, mint a Népszabadság, a Napi Gazdaság, a Népszava, a Magyar Hírlap és a Magyar Mezőgazdaság.

- Az Irányító Hatóság 2004. november 26-án minden pályázati felhívást nyomtatott formában közzé tett az FVM hivatalos lapjában³.

Minden pályázati felhívás tartalmazza a pályázatokkal kapcsolatos részletes követelményeket, a benyújtás feltételeit és a minimális követelményeket. A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség honlapján megtalálható a pályázatok esélyegyenlőséggel kapcsolatos Iránymutatás és a mezőgazdasági és vidékfejlesztési projektekre vonatkozó környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos Irányelv.

A pályázati felhívások fő fejezetei részletesen tartalmazzák az alábbiakat:

- A támogatás általános céljai
- A támogatásra jogosult beruházások
- A pályázattal elnyerhető támogatás
- A támogatásra jogosult szervezetek
- Pályázati és támogatás felhasználási kritériumok
- A pályázatok tartalmi és formai követelményei
- A pályázatok benyújtásának módja
- A pályázatok értékelése
- A támogatás felhasználása és elszámolása
- A támogatásra jogosult költségek
- A támogatás elszámolása

---

³ FVM Értesítő, LV. Évfolyam 25. szám, 2004. november 26.

- A támogatásnak a támogatási szerződésben foglaltaktól eltérő célra való felhasználás ellenőrzése és következményei
- Közbeszerzések
- Jogorvoslat
- További rendelkezések
- A pályázatokra és intézkedésekre vonatkozó szabályok

Internet

A nyilvánosság biztosítására az alábbi honlapokon folyamatosan elérhetők az AVOP pályázati felhívások: www.fvm.hu; www.sapard.fvm.hu; www.mvh.gov.hu; www.nfu.hu. E honlapokon a programmal és az intézkedésekkel kapcsolatos általános információk szerepelnek.

TV

2004. május 17-től a magyar televízióban (MTV 1) összesen 21 alkalommal főműsoridőben adtak le egy társadalmi célú hirdetést az AVOP-ról.

Képzés

A Strukturális Alapok és Kohéziós Alap Képzőközpontja (SAKK)⁴ feladata, hogy képzési programokkal segítse a Strukturális Alapokból és a Kohéziós Alapból származó támogatások jobb felhasználását. A SAKK célja, hogy javítsa az EU támogatásokkal kapcsolatos képzési piac átláthatóságát és minőségét, és hogy teljes mértékben kihasználja Magyarország uniós csatlakozását azoknak a szakembereknek a továbbképzésében, akik hatékonyan hozzá kívánnak járulni az uniós támogatások felhasználásához és az uniós tagság biztosította előnyökhöz.

A SAKK képzési keretén belül az AVOP Irányító Hatóság átolvasta és nyelviellenőrizte az AVOP-pal kapcsolatos tananyagot, amelyet prezentáció követett.

Kiemelkedően fontos, hogy a legfrissebb tudást és jártasságot gyorsan és világos módon adják át az érintetteknek, így a SAKK ingyenes e-tanfolyamokat is tart majd (a mezőgazdasági és vidékfejlesztési területeken is) mindazoknak, akik friss, jól strukturált és lényegi információkhoz szeretnének jutni az uniós pénzügyi alapokról.

A 2004. szeptember 10-ig végzett AVOP népszerűsítő tevékenységek összefoglalása

Események	Idő/példányszám
Sajtókonferenciák/interjúk	4 alkalommal
Cikkek megjelentetése	40 alkalommal
Mezőgazdasági vásárok és kiállítások	1 alkalommal
Szakkonferenciák	10 alkalommal
A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség kiadványa, amely röviden összefoglalást nyújt a társfinanszírozott pályázatokról, ezen belül az AVOP-ról is.	20 000 példányban

⁴ Április 16-i ülésén a Kormány elfogadta a Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti Fejlesztési Ügynöksége (NFÜ) és az Oktatási Minisztérium beadványát, és 1038/2004. IV. 24. számú kormányhatározatával létrehozta a Strukturális Alapok és Kohéziós Alap Képzőközpontot (SAKK) a Tempus Közalapítvány működtetésében.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség kiadványa az EU Strukturális Alapjairól, és ezen belül mezőgazdasági és vidékfejlesztési témákról.	20 000 példányban
A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség szórólapja a Nemzeti Fejlesztési Terv és operatív programjai, így pl. az AVOP népszerűsítése érdekében.	100 000 példányban

E célok megvalósításához az alábbi eszközöket használják:

Média, nyomtatott anyagok

- Sajtókonferenciák és sajtó háttérinterjúk a tudatosság növelésére és annak kihangsúlyozására, hogy nemsokára megkezdődik az AVOP.
- Sajtóhirdetések és más cikkek megjelentetése az AVOP keretein belül rendelkezésre álló támogatások propagálása érdekében előre leszerelt/kibérelt országos és regionális napilapokban és szakújságokban hogy az AVOP-pal kapcsolatos információk eljussanak a leginkább érintett csoportokhoz.
- Televíziós hirdetések, mezőgazdasági programokon történő hirdetések vagy társadalmi célú hirdetések annak érdekében, hogy tájékoztassák a célközönséget azokról az intézkedésekről, amelyek vonatkozásában pályázatok nyújthatók be, illetve a pályázatok készítésének előmozdítása érdekében.

Internet, Intranet

- Internet, Intranet. A minisztérium saját honlapján AVOP weboldal készítése. Az Internet és az elektronikus kommunikációs eszközök használata egyre fontosabbá válik, mivel elősegítik az információk gyors és hatékony átadását és megkönnyítik a lakossággal való párbeszédet. Az FVM honlapján megjelenő minden kiadvány, sajtóban megjelent cikk, sajtóközlemény, kiadvány, a Monitoring Bizottság eljárásrendje és az AVOP fő jogi háttere minden érdeklődő számára le is tölthető. Az Intranet rendszeresen tájékoztatja majd az FVM munkatársait az AVOP előrehaladásáról. Az AVOP átláthatóságnak biztosítására az IH a hivatalos jóváhagyást követően minden információt azonnal közzé tesz a minisztérium honlapján.

Egyéb

- Személyes és telefonos ügyfélszolgálat (a nyitvatartási idők, telefonszámok stb. a II.5.2 fejezetben (A kommunikáció szintjei) szerepelnek) annak érdekében, hogy közvetlenül és azonnal megválaszolhassák az AVOP-pal kapcsolatos kérdéseket. A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) által működtetett, az FVM osztályainak, illetve az Irányító Hatóság egyes szakértőinek elérhetőségét közzé tevő telefonos ügyfélszolgálatához való csatlakozás. Emellett az MVH megyei irodáinak is fenn kell tartani egy ügyfélszolgálati irodát, ahol az érdeklődők személyesen kaphatnak tájékoztatást.

Teljes körű kommunikáció szakasza

Kulcsüzenet:

A teljes körű kommunikáció szakaszában (2004. szeptember 30-tól) az AVOP-pal kapcsolatban teljesen átfogó kommunikációs tevékenységeket végeznek – ahogy az a kommunikációs cselekvési tervben szerepel – a csatlakozást követően, illetve az AVOP pályázatok benyújtásától kezdve a specifikus célcsoportokra fókuszálva.

Média, nyomtatott kiadványok

- Sajtótájékoztatók szervezése.
- Fizetett sajtóhirdetések alkalmazása a már korábban lekötött/bérelt országos és regionális, napilapok és szaklapok oldalain az AVOP támogatásokkal kapcsolatos tájékoztatás érdekében.
- Cikkek, tanulmányok, publikációk készítése és megjelentetése az AVOP keretében igénybe vehető támogatások népszerűsítése céljából a már korábban lekötött/bérelt országos és regionális, napi és havi szaklapok oldalain.
- AVOP hírlevél összeállítása, mely tartalmazza az AVOP támogatásokkal kapcsolatos friss híreket, információkat. A hírlevél tartalmát az AVOP IH állítja össze, nemzeti lapokban (mezőgazdasági és vidékfejlesztési), időszakos, regionális, kistérségi lap mellékleteként, valamint a helyi médiában negyedévente tervezzük megjelentetését. E mellett a hírlevél az FVM honlapján is szerepelne, valamint az MVH megyei kirendeltségein is hozzáférhető lenne. A hírlevél terjesztése papír valamint elektronikus formában történik a folyamatos tájékoztatás érdekében.
- A nyertes pályázók listájának közzététele.
- Televíziós és rádiós reklámspotok készítése, mezőgazdasági témájú szakmúsortban vagy közérdekű hirdetés formájában történő közzététel annak érdekében, hogy felhívjuk a célközönség figyelmét a pályázható intézkedésekre, és ösztönözzük pályázataik elkészítésére.
- Agrár és vidékfejlesztés témakörben informatív, rendszeresen megjelenő TV sorozat, magazinműsor, interjúk készítése és sugárzása a pályázók, gazdálkodók tájékoztatása érdekében.
- Népszerűsítő, tájékoztató (óriás) plakátok utcán, FM Hivatalok, MVH megyei kirendeltségeiben, váróhelyiségekben történő elhelyezése a már megismert AVOP arculat és logó megjelenítésével a közfigyelem felhívása érdekében.
- Pályázói alapsomag kialakítása a legfontosabb kiadványokból és úrlapokból. (Lehetőség szerint szakma- vagy társadalmi csoport-

specifikusan is kialakítható). Ezen csomagokat a KSZ-nél és egyéb partnerszervezeteknél kell elhelyezni és biztosítani a folyamatos hozzáférést.

- Kiadvány készítése az Strukturális Alapok – külön hangsúllyal az EMOGA, HOPE, AVOP – általános tudnivalóiról; a pályázás módjáról, a pályázatok értékelésének menetéről, elveiről, a projektek megvalósításának és ellenőrzésének lépéseiről az átláthatóság biztosítása érdekében. Ezzel az általános közvélemény tájékoztatása mellett cél a lehetséges pályázók, szakmai szervezetek elérése.
- Brosúrák készítése az AVOP egyes intézkedéseinek részletes bemutatása céljából, meghatározva a célkitűzéseket, a kedvezményezettek körét, a támogatások igénybevételeének módját, jogosultsági kritériumokat, a pénzügyi kondíciókat, valamint az elnyerhető támogatások összegét, elősegítve a pályázók pontos és teljes körű tájékoztatását.

Internet, intranet

- Az FVM, az MVH és a NFÜ honlapjain megjelenő pályázati felhívások minden érdeklődő számára letölthetők. Az FVM honlapján megtalálhatók továbbá kiadványok és sajtó cikkek, a Monitoring Bizottság eljárásrendje, valamint az AVOP jogi háttere.

Fórumok

- Konferenciák, szakmai fórumok, workshopok, képzési programok szervezése a KSZ-szel együttműködve a lehetséges pályázók és kedvezményezettek számára, felkészítésére.
- Az AVOP IH képviselője EU-pályázati börzén. Valamennyi EU támogatási program (beleértve az operatív programokat is) ismertetése történik ezeken a fórumokon. A börze szervezője a KTK IH, amelyhez az operatív programok szakmai kommunikációval csatlakoznak. Finanszírozása, szervezése a KTK IH felelőssége.
- Szakkiállításokon, standon való részvétel, nagyobb hazai mezőgazdasági vásárokon és kiállításokon. A részvétel célja, hogy az IH, valamint az MVH bemutassa az érdeklődők számára az AVOP-ot és az általa elérhető támogatási lehetőségeket poszterek, kiadványok, szóróanyagok terjesztésével. Az érdeklődők számára fontos, hogy egyedi kérdéseikre, esetleges problémáikra személyesen kaphatnak választ.
- Záró konferencia - az esemény jó alkalom a kitűzött és elért célok összevetésére, a tapasztalatok összegzésére, és a jövőbeni lehetőségek előrevetítésére.

Egyéb

- A tervezett arculat és logó alkalmazásával AVOP reklámajándékok készíttetése, amelyeket a támogatásokkal kapcsolatba kerülők illetve az információs helyszíneken rendezvények alkalmával az érdeklődők kapnak meg.
- Személyes és telefonos ügyfélszolgálat, az AVOP-pal kapcsolatban felmerülő kérdések közvetlen és azonnali megválaszolása céljából. Call-centert a KTK IH működtet, az IH megadta az egyes intézkedések tekintetében a kapcsolattartókat, azok elérhetőségeit.
- Direkt marketing, mint eszköz leginkább ebben a szakaszban alkalmazható, amikor már a regisztrált pályázókat közvetlenül lehet értesíteni postán keresztül a program aktualitásairól, megrendezésre kerülő workshopokról, egyéb releváns eseményekről.
- Olyan infrastrukturális beruházásoknál, amelyek teljes költsége meghaladja az 500 millió forintot (illetve a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz (HOPE) támogatása esetében a 100 millió forintot), a helyszínen (1159/2000/EK rendelet 6.1. pontja szerinti) ideiglenes hirdetőtábla felállítása, illetve ennek eltávolítása után a nagyközönség által elérhető helyszíneken (1159/2000/EK rendelet 6.2. pontja szerinti) állandó emlékeztető táblák elhelyezése. A beruházás összegétől függetlenül, ha az arra illetékes hazai szerv valamilyen tájékoztatást ad a projektre vonatkozóan, a Közösség hozzájárulását fel kell tüntetni, illetve a beruházás megvalósításának mérföldköveihez kapcsolódó rendezvényekre a Támogató képviselőjét meg kell hívni.

II.6.3 PROGRAMZÁRÁS

Kiemelt jelentősége van a program értékelésének, mert a következő, 2007-2013. évre szóló program készítése során, valamint magában a programban ezeket a megszerzett tapasztalatokat érvényesíteni kell. A tapasztalatok összegzésére, értékelő tanulmányok készítésére ezt megelőzően, menetközben is szükség lesz, mivel a következő időszak tervezése ennél jóval előbb megkezdődik.

Felhasznált eszközök	A megcélzott csoport	
	Általános célcsoport	Specifikus célcsoport
Sajtótájékoztatók, sajtó háttérbeszélgetések, fizetett hirdetések	x	x
Cikkek, tanulmányok, interjúk, melléletek megjelentetése	x	x
AVOP hírlevél	x	x
Általános kiadvány az AVOP-ról	x	x
Brosúra az intézkedések bemutatására		x
AVOP reklámajándékok		x
Internet	x	
Intranet		x
Óriásplakátok		x
Televíziós és rádiós reklámspotok, TV sorozat, magazinműsor	x	x
Konferenciák, szakmai fórumok, workshopok	x	x
EU pályázati börze		x
Szakkiállítás		x
Ügyfélszolgálat		x
Hirdető- és emlékeztető-tábla kötelező felállítása		x
Záró-konferencia	x	x

II.7. FINANSZÍROZÁS, INDIKATÍV KÖLTSÉGVETÉS

Az Európai Bizottság 1685/2000/EK rendeletének 11.3. pontja alapján az információs anyagok elkészítésének, az információk célba juttatásának és a Strukturális Alapokkal kapcsolatos tájékoztatási intézkedéseknek a Technikai Segítségnyújtás intézkedés a fedezete.

Az AVOP Kommunikációs Terv intézkedéseire a tájékoztatás és a nyilvánosságra hozatal céljára elkülönített összeg az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) *Technikai Segítségnyújtás* (Technical Assistance) prioritás keretében található meg.

Az AVOP PKD alapján a Technikai segítségnyújtás keretében 2004-2006 időszakra vonatkozóan 10,6 millió euró áll rendelkezésre, amelyből kommunikációs tevékenységekre a három év alatt összesen 4 240 000 euró fordítható.

Indikatív pénzügyi terv a kommunikációs tevékenységekre:

Év	Euró *
2004. évben	1 060 000 euró
2005. évben	2 120 000 euró
2006. évben	1 060 000 euró
2004-2006	4 240 000 euró

* kerekített összegek

II.8. A KOMMUNIKÁCIÓS TERV VÉGREHAJTÁSA

Az AVOP Kommunikációs Terv intézkedéseinek végrehajtása a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Hatósági Főosztályának – mint az AVOP IH – feladata. Az IH egy vagy több személyt kijelöl, akik felelősek a tájékoztatás és nyilvánosság biztosításáért.

Kapcsolattartó:

Sátori Ildikó, főosztályvezető helyettes

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program Irányító Hatósága, Hatósági Főosztály

1055 Budapest, Kossuth L. tér 11.

Tel: +36 1 301-5924

Fax: +36 1 301-59-49

A kommunikációs terv végrehajtásában a közreműködő szervezet és megyei kirendeltségei venne részt.

II.9. A KOMMUNIKÁCIÓS TERV ÉRTÉKELÉSE

Az AVOP Kommunikációs Terv intézkedéseinek eredményességét rendszeresen értékelni szükséges a Tervben meghatározott indikátorok segítségével, és az értékelések eredményeit, visszacsatolásait a későbbi kommunikációs tevékenység során fel kell használni. A megfelelő kommunikációs csatornák kiválasztását tanulmányok, felmérések elkészítése teheti könnyebbé.

Az indikátorok monitorozása során nyert eredmények alapján 2006-ban egy széles körű értékelő tanulmányt kell készíteni az AVOP Kommunikációs Terv intézkedéseinek kommunikációjából.

II.9.1 ÉRTÉKELÉS AZ EURÓPAI UNIÓ BIZOTTSÁGA RÉSZÉRE

- Éves beszámolók készítése az Európai Bizottság felé a tárgyévben megtett intézkedésekről és azok eredményességéről – amely a Monitoring Bizottság által jóváhagyott éves jelentés részét képezi.
- Záró értékelésben való részvétel.

II.9.2 ÉRTÉKELÉSHEZ HASZNÁLANDÓ MÉRŐSZÁMOK (INDIKÁTOROK)

Az értékelés a 1159/2000/EK rendeletnek megfelelően a kommunikáció eredményességét mutató indikátorokkal történik.

- Médialefedettség, regionális és országos lapokban, televízióban, rádióban leadott AVOP-pal kapcsolatos (országos, regionális) műsorok, reklám megjelenések száma.
- Megjelent és kiosztott kiadványok, broszúrák, szórólapok száma, hány helyen és hány alkalommal történt kiosztás.
- Rendezvényeken, előadásokon résztvevők száma, szakmai vásárokon, kiállításokon való részvételek száma.
- Az AVOP IH által megrendezett szemináriumok, képzések, workshopok száma.
- Ügyfélszolgálatokra beérkezett hívások és személyesen megjelentek száma.
- A honlap látogatóinak száma, elkészített és kiadott hírlevelek száma.
- Kitöltött (értékelhető) kérdőívek száma, a kiosztott és kitöltött kérdőívek aránya

III. AZ INTÉZKEDÉSEK RÉSZLETES ISMERTETÉSE

III.1. A MEZŐGAZDASÁGI BERUHÁZÁSOK TÁMOGATÁSA

1. **Intézkedés:** 1.1. Mezőgazdasági beruházások támogatása
2. **A beavatkozási terület kódja:** 111 Mezőgazdasági vállalkozások beruházásai
3. **Az intézkedés leírása:**

Az intézkedés indoklása:

A korábbi nagyüzemek eszközállományának egy része az új üzemstruktúrában hatékonyan nem hasznosítható, állaga erősen leromlott, ez hátráltatja a minőségében javuló, versenyképes alapanyag-termelést. A gazdaságok tőkehiány miatt, támogatás nélkül nem tudják a termelésnek – az eddigiektől jelentősen eltérő összetételű és kapacitású – műszaki-technológiai háttérét megteremteni. A betakarítás utáni termelési fázis (post-harvest) modernizációs igénye a gazdálkodás minden ágazatában jelentős, de különösen fontos a nagy élőmunka-igényű ágazatok (így a zöldség- és gyümölcstermelés) esetében.

A gazdasági épületek meghatározó hányada szintén elavult, korszerűtlen. Az állattartás környezetvédelmi, higiéniai, állat-jóléti feltételei – különösen az egyéni gazdaságokban – messze elmaradnak a követelményektől.

A szőlő- és gyümölcsültetvények kor- és fajtaösszetétele igen kedvezőtlen, a telepítés rendszere többnyire korszerűtlen, a birtokszerkezet elaprózott.

A tulajdonviszonyok, a területi tagoltság és gazdálkodási struktúra alapján egyaránt átalakult gazdaságokban az amortizálódott, korszerűtlen öntözőtelepek fejlesztése, a meliorációs beavatkozások növelése elkerülhetetlen.

Az eszközállomány amortizálódottsága, valamint az új birtokmérettel és struktúrával kevésbé harmonizáló épület- és gép kapacitás volumen szükségessé teszi állami támogatás biztosításával beruházások megvalósítását, az előzőekben ismertetett gazdálkodási ellentmondások csökkentése, illetve megszüntetése céljából.

A támogatás céljai (a támogatással megvalósuló beruházások esetében az alábbi célok közül legalább egynek teljesülnie kell):

Globális célok:

- a gazdaságok jövedelmi helyzetének javítása;
- meglévő munkahelyek megőrzése, új munkahelyek létrehozása;

- a környezet védelme és javítása;
- a higiéniai és állatjóléti körülmények színvonalának emelése.

Specifikus célok:

- a termelési költségek csökkentése;
- a termelés hatékonyságának növelése;
- a mezőgazdaság termelési szerkezetének korszerűsítése;
- a technológiai színvonal fokozása az állatjólét (állat-elhelyezési feltételek javítása) és a környezet védelme érdekében;
- a termékek minőségének javítása, a hozzáadott érték növelése.

Operatív célok:

- a termelési költséget csökkentő és a hatékonyságot javító beruházások;
- a termelési szerkezet változtatását célzó beruházások;
- a környezet védelmét, a higiéniai és állatjóléti feltételek megteremtését, fejlesztését szolgáló beruházások;
- új technológiák bevezetését és minőségjavítást célzó beruházások.

Az intézkedés leírása:

Az intézkedés egyrészt a mezőgazdasági alaptervekenység hatékonyságát javító beruházásokra, a növénytermelésben (beleértve a post-harvest fázist is) az állattenyésztésben (szarvasmarha, sertés, baromfi, juh, kecske, nyúl, méh ágazatban), valamint a gépek, technológiai berendezések korszerűsítésére, az agrotechnikai és technológiai színvonal emelését szolgáló fejlesztésekre, másrészt a termékek minőségét javító új technológiák, a termelést és az értékesítést elősegítő információs rendszerek bevezetésére irányul.

Az intézkedés hozzájárul az állattenyésztésben a környezetvédelmi, a higiéniai és állatjóléti feltételek javításához is.

Az alma, körte és az őszibarack esetében – a Közös Piaci Szervezetek (CMO) előírásainak betartása mellett –, a pótlás jellegű telepítésekkel és az igazoltan meglévő felvevőpiacot kiszolgáló bővítő jellegű telepítésekkel az ültetvények faj- és fajtaszerkezetének, telepítési rendszerének korszerűsítését segíti. (Az egyéb gyümölcsös ültetvények fejlesztését – a felvevőpiac függvényében – nemzeti forrásból tervezzük finanszírozni, a szőlőültetvények fejlesztését az EU borpiaci szabályozásának keretén belül, az EMOGA Garancia részlegéből nyújtott támogatás igénybevételével tartjuk megoldhatónak.)

Az intézkedés elősegíti a korszerűtlen, vízpazarló öntözőtelepek felújítását, új víztakarékos, talajszerkezetet kímélő öntözési módok bevezetését, a talaj-degradáció meliorációs beavatkozásokkal történő megelőzését.

Ezek a fejlesztések a termékek jobb, helyenként speciális minősége, és a bővülő keresletnek a kínálatra gyakorolt pozitív hatása következtében növelik a vidék népességmegtartó képességét.

Beruházási támogatást csak olyan üzem kaphat, mely megfelel a minimális környezetvédelmi-, higiéniai és állatjóléti követelményeknek, vagy a fejlesztés eredményeként meg fog felelni az előírásoknak. Az állattartó létesítmények fejlesztése csak akkor támogatható, ha a beruházás megfelel az EU szabályozásával azonos hazai

környezetvédelmi előírásoknak, ezen belül is különösen a nitrát direktívára vonatkozó 91/676/EGK irányelvnek, amelynek alkalmazását a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről szóló 49/2001. (IV.3.) Kormányrendelet biztosítja. Különös figyelmet kell fordítani a nitrát problémákkal érintett területeken az állatállomány sűrűsége.

Trágyatárolási létesítmény megvalósításához támogatást csak abban az esetben lehet jóváhagyni/igényelni, ha a tervezett létesítmény összhangban van a minimális tárolási időszak követelményével, valamint a gazdálkodó tevékenységét a „Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat”-nak megfelelően végzi.

A 1257/1999/EK Rendeletnek megfelelően a Mezőgazdasági beruházások támogatása, a Fiatal gazdálkodók és a Mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése intézkedések keretében nyújtott támogatások feltétele, hogy az üzem megfeleljen a környezetvédelmi, állatjóléti és higiéniai minimum követelményeknek. A VIII.7. Melléklet 1. táblázata tartalmazza a követelményeket és a magyar jogszabályok szerint azokat a dátumokat, amelyektől kezdődően (a gazdálkodó számára kötelező) minimum követelményeket be kell tartani.

A 817/2004/EK Rendelet 1. Cikke szerint az újonnan bevezetett előírásoknak való megfelelésre a tagállamok által biztosítható türelmi idő nem haladhatja meg az attól az időponttól számított 36 hónapot, amikor az előírás a gazdálkodó számára kötelezővé válik. A VIII.7. Melléklet 2. táblázata tartalmazza azokat a követelményeket, amelyek esetében türelmi idő adható a gazdálkodók számára, valamint ezen türelmi időszakok végét.

A Rendelet értelmében bizonyos esetekben a támogatott beruházásokat 2005.június 1-jéig be kellett fejezni. Ugyanakkor, ahogy az 567/2004/EK Rendelet kimondja: „a csatlakozás következményeképpen a Cseh Köztársaság, Észtország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Lengyelország, Szlovénia és Szlovákia mezőgazdasági termelői a közösségi jogszabályokon alapuló számos olyan új előírással kerülnek szembe, amelyeket a csatlakozás napjától, illetve egy későbbi időponttól kezdve be kell tartaniuk. Alapvető fontosságú, hogy az említett előírások teljesítéséhez szükséges beruházási költségeket legalább részben fedező támogatásban részesüljenek.”

A 817/2004/EK Rendelet 3. és 4(2) Cikke értelmében fiatal gazdálkodók esetében a vállalkozás megkezdésétől számított, öt évet meg nem haladó időszak engedélyezhető a minimum követelmények teljesítésére.

Összhang az Nemzeti Vidékfejlesztési Tervvel (NVT)⁵

Annak érdekében, hogy a kettős támogatás kizárásra kerüljön (AVOP PKD III.1-es intézkedése a „Mezőgazdasági beruházások támogatása”, 4.1-es alintézkedés „Állattartó létesítmények fejlesztése” és az NVT „Az Európai Unió környezetvédelmi, állatjóléti és higiéniai követelményeinek való megfelelés elősegítése” intézkedés) az alábbi lehatárolás kerül alkalmazásra:

---

⁵ Jelenleg folynak a tárgyalások arról, hogy mikortól érvényes a gazdáknak nyújtott türelmi időszak.

1) Az NVT I. alintézkedés esetében: A szerves trágya telepi eltávolítása, kezelése és szivárgásmentes tárolása.

1a) A nitrát-érzékeny területeken (Az NVT-ben megtalálható ezen területek listája):

- Az **új állattartó épületek** létesítésére irányuló összes beruházás a technológiai berendezésekkel, gépekkel és közművekkel együtt az AVOP-ból kerül támogatásra.

- A működő állattartó épületek **kiegészítő vagy rekonstrukciós** beruházásai meghatározott méret határértékek szerint felosztásra kerülnek az NVT és az AVOP között. A határértékek:

- Marha: 160 ÁE és/vagy,
- Sertés: 200 ÁE és/vagy,
- Tojóttyúk: 134 ÁE és/vagy,
- Broilercsirke: 140 ÁE és/vagy,
- Juh: 100 ÁE és/vagy,
- Ló: 160 ÁE.

E határértékek mértékéig, beleértve a határszámot: NVT szerinti finanszírozás.

E határértékek felett: AVOP szerinti finanszírozás.

1b) A nem nitrát-érzékeny területeken: az összes beruházás az AVOP szerint lesz finanszírozva.

2) A II/a-g. alintézkedések esetében: Állatjólét és állathigiénia

- Az **új állattartó épületek** létesítésére irányuló összes beruházás a technológiai berendezésekkel, gépekkel és közművekkel együtt az AVOP-ból lesz finanszírozva.

- A már működő állattartó telepek által betartandó egy vagy több szabály betartásához szükséges, **kiegészítő vagy rekonstrukciós beruházásai** esetében: a gazdaságok kérelemre való alkalmassága felosztásra kerül az NVT és az AVOP között az méret alapján. A határértékek:

- Marha: 160 ÁE és/vagy,
- Sertés: 200 ÁE és/vagy,
- Tojóttyúk: 134 ÁE és/vagy,
- Broilercsirke: 140 ÁE és/vagy,
- Juh: 100 ÁE és/vagy,
- Ló: 160 ÁE.

- E határértékek mértékéig , beleértve a határszámot: NVT szerinti finanszírozás;

- E határértékek felett: AVOP szerinti finanszírozás.

Összefoglaló táblázatok:

NVT I. alintézkedés (telepi trágyakezelés)		AVOP	NVT
A nitrát-érzékeny területeken az ezen intézkedéshez kapcsolódó összes beruházás		+	-
Beruházások a nitrát-érzékeny területeken	Új állattartó épületek létesítésére irányuló beruházások	+	-
	A működő állattartó épületek kiegészítő vagy rekonstrukciós beruházásai	-	+
	-A meghatározott határértékekig -A meghatározott határértékek felett	+	-

NVT II. alintézkedés (állatjólét)		AVOP	NVT
Új állattartó épületek létesítésére irányuló beruházások a technológiai berendezésekkel, gépekkel és közművekkel		+	-
A már működő állattartó telepek által betartandó egy vagy több szabály betartásához szükséges, kiegészítő vagy rekonstrukciós beruházás	A meghatározott határértékekig	-	+
	A meghatározott határértékek felett	+	-

4. Tevékenységek (alintézkedések, illetve a támogatásban részesíthető fejlesztések)

4.1. Állattartó létesítmények fejlesztése:

Szarvasmarhatartás

- Állattartó épületek, épületgépészeti, technológiai berendezésekkel együtt;
- A beruházás részeként, az állatállomány első beszerzése, magas genetikai értékű tenyészállatok vásárlásával az állomány minőségének fejlesztése céljából;
- Tartástechnológia modernizálása, ideértve gépek beszerzése, az épületek, építmények, a kiszolgáló szociális létesítmények – mint például öltözők, mosdók stb. – és az épületfejlesztéshez kapcsolódó telepen belüli infrastrukturális létesítmények. Takarmánytárolók, takarmánykeverők, silók, valamint a trágya kezelését és elhelyezését szolgáló létesítmények, továbbá az extenzív tartási feltételeinek biztosításához szükséges létesítmények kialakítása, korszerűsítése

Korlátozás: támogatás csak annyi fejlesztéshez adható, melynek következtében a termelés a Magyarország Csatlakozási Szerződésében meghatározott kvótákat (tej, vágómarha) nem haladja meg. Állatbeállítás esetén - a bővítés elkerüléséhez - az Egységes Nyilvántartási és Azonosító Rendszer (ENÁR) igazolása szükséges.

Lehatárolás az AVOP és az NVT között:

Nitrátérzékeny területeken

A beruházás az AVOP-ból kerül finanszírozásra:

- bármely esetben, ha a beruházás nem nitrátérzékeny területen valósul meg,
- amennyiben a beruházás nitrátérzékeny területen valósul meg, bármely esetben, ha a beruházás **új** állatférőhelyek kialakítására irányul technológiai berendezésekkel, gépekkel és közművekkel együtt,
- amennyiben a beruházás nitrátérzékeny területen és már működő állattartó telepek számára előírt egy vagy több követelmény betartásához szükséges **kiegészítő vagy rekonstrukciós** beruházásként valósul meg, és ha a gazdaság mérete meghaladja a 160 ÁE-t.

Bármely más esetben a beruházás az NVT-ből kerül finanszírozásra.

Állatjólét

A beruházás az AVOP-ból kerül finanszírozásra:

- valamennyi beruházás, amely **új állatférőhelyek kialakítására** irányul technológiai berendezésekkel, gépekkel és közművekkel együtt,
- amennyiben a beruházás egy vagy több követelmény betartásához szükséges, már működő állattartó férőhelyek **kiegészítő vagy rekonstrukciós** beruházásként valósul meg: és ha **a gazdaság mérete meghaladja a 160 ÁE-t.**

Bármely más esetben a beruházás az NVT-ből kerül finanszírozásra.

Sertéstartás

- Állattartó épületek, épületgépészeti, technológiai berendezésekkel együtt;
- A beruházás részeként, az állatállomány első beszerzése, magas genetikai értékű tenyészállatok vásárlásával az állomány minőségének fejlesztése céljából;
- Tartástechnológia modernizálása, ideértve az épületek, építmények, a kiszolgáló szociális és az épületfejlesztéshez kapcsolódó telepen belüli infrastrukturális létesítmények, takarmánytárolók, takarmánykeverők, valamint a trágya kezelését és elhelyezését szolgáló létesítmények, továbbá különböző fajták extenzív tartási feltételeinek biztosításához szükséges létesítmények kialakítása, korszerűsítése.

Korlátozás: támogatás csak annyi fejlesztéshez adható, melynek következtében országos szinten a sertéshústermelés nem haladja meg a csatlakozás előtti mennyiséget. Az állatlétszám az Egységes Nyilvántartási és Azonosító Rendszer (ENÁR) alapján ellenőrzött, mely az IIER része.

Lehatárolás az AVOP és az NVT között:

Nitrátérzékeny területeken

A beruházás az AVOP-ból kerül finanszírozásra:

- bármely esetben, ha a beruházás nem nitrátérzékeny területen valósul meg,

- amennyiben a beruházás nitrátérzékeny területen valósul meg, bármely esetben, ha a beruházás **új** állatférőhelyek kialakítására irányul technológiai berendezésekkel, gépekkel és közművekkel együtt,
- amennyiben a beruházás nitrátérzékeny területen, egy vagy több szabály betartásához szükséges, már működő állattartó férőhelyek **kiegészítő vagy rekonstrukciós** beruházásaként valósul meg, és ha **a gazdaság mérete meghaladja a 200 ÁE-t.**

Bármely más esetben a beruházás az NVT-ből kerül finanszírozásra.

Állatjólét

A beruházás az AVOP-ból kerül finanszírozásra:

- valamennyi beruházás, amely **új állatférőhelyek kialakítására** irányul technológiai berendezésekkel, gépekkel és közművekkel együtt,
- amennyiben a beruházás egy vagy több követelmény betartásához szükséges, már működő állattartó férőhelyek **kiegészítő vagy rekonstrukciós** beruházásaként valósul meg, és ha **a gazdaság mérete meghaladja a 200 ÁE-t.**

Bármely más esetben a beruházás az NVT-ből kerül finanszírozásra.

Juhászat

- Állattartó épületek, épületgépezési, technológiai berendezésekkel együtt;
- A beruházás részeként, az állatállomány első beszerzése és magas genetikai értékű tenyészállatok vásárlásával az állomány minőségének fejlesztése céljából;
- Tartástechnológia modernizálása, ideértve az épületek, építmények, a kiszolgáló szociális és az épületfejlesztéshez kapcsolódó telepen belüli infrastrukturális létesítmények, takarmánytárolók, silók, takarmánykeverők, valamint a trágya kezelését és elhelyezését szolgáló létesítmények, továbbá az extenzív tartási feltételeinek biztosításához szükséges létesítmények kialakítása, korszerűsítése.

Korlátozás: támogatás csak annyi fejlesztéshez adható, melynek következtében az anyajuhállomány nem haladja meg a csatlakozási szerződésben meghatározott kvótát. Az állatlétszám az Egységes Nyilvántartási és Azonosító Rendszer (ENÁR) alapján ellenőrzött, mely az IIER része.

Lehatárolás az AVOP és az NVT között:

Nitrátérzékeny területeken

A beruházás az AVOP-ból kerül finanszírozásra:

- bármely esetben, ha a beruházás nem nitrátérzékeny területen valósul meg,
- amennyiben a beruházás nitrátérzékeny területen valósul meg, bármely esetben, ha a beruházás **új** állatférőhelyek kialakítására irányul technológiai berendezésekkel, gépekkel és közművekkel együtt,
- amennyiben a beruházás nitrátérzékeny területen, egy vagy több szabály betartásához szükséges, már működő állattartó férőhelyek **kiegészítő vagy**

rekonstrukciós beruházásaként valósul meg, és ha **a gazdaság mérete meghaladja a 100 ÁE-t.**

Bármely más esetben a beruházás az NVT-ből kerül finanszírozásra.

Állatjólét

A beruházás az AVOP-ból kerül finanszírozásra:

- valamennyi beruházás, amely **új állatférőhelyek kialakítására** irányul technológiai berendezésekkel, gépekkel és közművekkel együtt,
- amennyiben a beruházás egy vagy több szabály betartásához szükséges, már működő állattartó férőhelyek kiegészítő vagy rekonstrukciós beruházásaként valósul meg, és ha a gazdaság mérete meghaladja a 100 ÁE-t.

Bármely más esetben a beruházás az NVT-ből kerül finanszírozásra.

Baromfitartás

- Állattartó épületek, épületgépészeti, technológiai berendezésekkel együtt;
- A beruházás részeként, az állatállomány első beszerzése és magas genetikai értékű tenyészállatok vásárlásával az állomány genetikai minőségének fejlesztése céljából;
- Tartástechnológia modernizálása, ideértve az épületek, építmények, a kiszolgáló szociális és az épületfejlesztéshez kapcsolódó telepen belüli infrastrukturális létesítmények, takarmánytárolók, takarmánykeverők valamint a trágya kezelését, feldolgozását és elhelyezését szolgáló létesítmények, továbbá az extenzív tartási feltételeinek biztosításához szükséges létesítmények kialakítása, korszerűsítése.

Korlátozás: támogatás csak annyi fejlesztéshez adható, melynek következtében program szinten a termelés nem növekszik.

Lehatárolás az AVOP és az NVT között:

Nitrátérzékeny területeken

A beruházás az AVOP-ból kerül finanszírozásra:

- bármely esetben, ha a beruházás nem nitrátérzékeny területen valósul meg,
- amennyiben a beruházás nitrátérzékeny területen valósul meg, bármely esetben, ha a beruházás **új állatférőhelyek kialakítására** irányul technológiai berendezésekkel, gépekkel és közművekkel együtt,
- amennyiben a beruházás nitrátérzékeny területen, egy vagy több szabály betartásához szükséges, már működő állattartó férőhelyek **kiegészítő vagy rekonstrukciós** beruházásaként valósul meg, és ha **a gazdaság mérete meghaladja a 140 ÁE-t.**

Bármely más esetben a beruházás az NVT-ből kerül finanszírozásra.

Állatjólét

A beruházás az AVOP-ból kerül finanszírozásra:

- valamennyi beruházás, amely **új állatférőhelyek kialakítására** irányul technológiai berendezésekkel, gépekkel és közművekkel együtt,
- amennyiben a beruházás egy vagy több szabály betartásához szükséges, már működő állattartó férőhelyek **kiegészítő vagy rekonstrukciós** beruházásaként valósul meg, és ha **a gazdaság mérete meghaladja a 140 ÁE-t.**

Bármely más esetben a beruházás az NVT-ből kerül finanszírozásra.

Egyéb állattartás (kecske, házinyúl, méh)

- Állattartó épületek, épületgépészeti, technológiai berendezésekkel együtt;
- A beruházás részeként, a kecske- és házinyúl tartás esetében: az állatállomány első beszerzése és magas genetikai értékű tenyészállatok vásárlásával az állomány minőségének fejlesztése céljából;
- Tartástechnológia modernizálása, ideértve az épületek, építmények, a kiszolgáló szociális és az épületfejlesztéshez kapcsolódó telepen belüli infrastrukturális létesítmények, takarmánytárolók, takarmánykeverők, silók, valamint a trágya kezelését és elhelyezését szolgáló létesítmények kialakítása, korszerűsítése, és az extenzív tartás feltételeinek biztosítása.
- Az ágazat támogatott tevékenységeinél nem lehet átfedés a 797/2004/EK Tanácsi Rendeletben meghatározott méhészeti programokkal. Ezért az Irányító Hatóság a Rendeletben meghatározott módon biztosítja a támogatott tevékenységek közötti átfedés elkerülését.

Korlátozás: értékesítési problémák nem jelentkeznek, támogatás korlátozás nélkül adható.

4.2. Növénytermesztést és kertészetet szolgáló építési beruházások

- Magtárak, raktárak, géptárolók, szemes- és szálastakarmány-, valamint műtrágya- és növényvédőszer-tároló létesítmények, silók, takarmánykeverők, természárítók;
- Növényházak, hűtőházak, szőlőfeldolgozók, bortárolók, palackozók, faiskola-, szőlőiskola-épület, dísznövény és virágtermesztést kiszolgáló épületek, zöldség-, gyümölcs-, burgonyatárolók, gombatermesztés létesítményei, termékmanipuláló, osztályozó, csomagoló létesítmények, ezek épületgépészeti, technológiai berendezéseivel és a telepen belüli infrastrukturális létesítményekkel együtt.

Korlátozás: támogatás csak annyi fejlesztéshez adható, melynek következtében a fejlesztéssel érintett termelésnövekedés a növényi termékekre megállapított kvótát nem haladja meg.

4.3. Minden agrárágazatot érintő új erő- és munkagépek, technológiai és informatikai berendezések

A mezőgazdasági gépek, technológiai-, valamint informatikai berendezések közül a BTO* 293000 00 00 termékcsoporthoz, illetve az ennek megfelelő vámtarifaszám csoportba tartozó erőgépek, munkagépek, betakarítógépek, növényvédőgépek, majori gépek, vető- és ültetőgépek, trágyaelosztó és -szóró, egyéb mezőgazdasági gépek, továbbá technológiai és informatikai berendezések esetében csak azon gépek, berendezések támogathatók, amelyek használata, illetve beszerzése összhangban áll az AVOP célkitűzéseinek megvalósításával.

- a) Támogatott beruházások: Új, első üzembe helyezésű erő- és munkagépek valamint technológiai berendezések, beleértve az önálló építéssel nem járó komplett öntözőberendezéseket, továbbá olyan informatikai berendezések és programok beszerzését, amelyek a gazdaságok eszközellátásának növelését, a technológiai színvonal emelését, valamint a termelésirányítás és a piacra jutás megkönnyítését szolgálja. Támogathatók a mezőgazdasági gépek üzemeltetéséhez szükséges tárgyi eszközök, így a dupla falú üzemanyag-tároló tartályok beszerzése is.
- b) Támogatott ágazatok: állattenyésztés (pl. trágyaszivattyú, ventilátorok, istállófűtéshez használt kazánok stb.), növénytermesztés (pl. traktorok, betakarítógépek), élelmiszeripar (pl. mezőgazdaságban használatos hűtőberendezések, borszivattyúk, üvegmosó- és töltőgépek, prések stb.), erdészet (pl. rakodógépek, fűrészgépek stb.).
- c) Értékelésük során országos szinten figyelembe kell venni az alapanyag-ellátás helyzetét, a hazai és exportpiaci lehetőségeket, valamint a feldolgozókapacitások alakulását, különös tekintettel az úgynevezett **érzékeny**, valamint a fölöslegetes kapacitással rendelkező szakágazatokra. Az érzékeny szektorokban ugyanez a korlátozás vonatkozik a gépvásárlásokra. Ezeknek a szempontoknak az értékelését az MVH központilag végzi.
- d) Az Irányító Hatóság felügyeli a termelés szoros monitoringját a kereslet és a piaci fejlemények vonatkozásában valamennyi támogatott ágazatban. Amennyiben fennáll annak veszélye, hogy előreláthatólag nincsen piaci elhelyezési lehetőség egy adott termékre, az Irányító Hatóság azonnal felfüggeszti a termelés növekedését tervező beruházásokra vonatkozó pályázatok befogadását.
- e) Az FVM Mezőgazdasági Gépesítési Intézete által összeállított, a közreműködő szervezeteknél és a földművelésügyi hivataloknál megtekinthető „Gépkatalógus” a beszerzési árszínvonal egységes megítéléséhez a beszerzés megkönnyítéséhez iránymutatóként szolgál. A gépkatalógus tartalmazza a hazai gépkereskedők által forgalmazott erő – és munkagépek legfontosabb műszaki és pénzügyi paramétereit. A katalógusban alkalmazott felsorolás nem korlátozza a más tagországokból származó gépek és berendezések beszerzését.

---

* Belföldi Termékosztályozás

- f) Az önálló gépbeszerzések (jelen alintézkedés) és a mezőgazdasági beruházások támogatása intézkedés további alintézkedései esetében gép, technológiai-, informatikai berendezés beszerzésekor csak új, kereskedelmi forgalomban, vagy gyártótól beszerezhető, első üzembe helyezésű gépek, berendezések vásárlásához igényelhető támogatás.

4.4. Alma, körte és őszibarack ültetvénytelepítések fejlesztése

Ültetvények:

- fajtaszervezet változtatást, korszerűsítést eredményező újratelepítése,
- igazoltan meglévő felvevőpiacokat kiszolgáló bővítő jellegű telepítések,
- szaporítóanyag, támberendezések és vagyonsvédelmi kerítések beszerzése,
- igazoltan meglévő felvevőpiacot szolgáló, már meglévő ültetvény bővítő jellegű telepítése és új ültetvény telepítés, beleértve az ültetvény telepítésének előkészítő munkálatait..

Korlátozás: Biztosítani kell a CMO-val (Közös Piaci Szervezettel) való koherenciát

4.5. Gazdaságon belüli víztakarékos öntözési rendszerek kiépítése és fejlesztése

Az öntözésfejlesztési beruházások az öntözési célú új építmények, berendezések építés jellegű beruházások megvalósítását, a meglévők értéknövelő felújítását irányozzák elő, beleértve az építmények rendeltetésszerű használatához szükséges technológiai gépeket és berendezéseket is.

Ezek között megépíthetők, illetve felújíthatók a mezőgazdasági üzem területén belül – a gabonatermesztés, kapásnövények, szántóföldi zöldség –valamint növényházi zöldség és dísnövénytermesztés, vetőmagtermesztés továbbá az ültetvények esetében – az alábbi létesítmények: esőszerű öntözőberendezések földalatti nyomócsőhálózatai, szivattyútelepei, vízszétosztó berendezései, továbbá a felszíni öntözések földmedrű és burkolt csatornái táblán belüli vízszétosztó elemei, átemelő és szivattyú telepei, a csepegtető és mikroöntöző berendezések csőhálózatai, egyéb technológiai berendezései a felszín alatti vízbeszerzés eszközei, valamint az öntözővíz beszerzéséhez és tárolásához szükséges közbenső vízkészlet-biztosító és tároló létesítmények.

Támogatható öntöző-víz hasznosító építménynek minősülnek továbbá a rizstelep építményei és műszaki berendezései, hígtrágya öntözés esetében az állattartó technológiához kapcsolódó, öntözővíz-szolgáltató és hasznosító építmények.

Korlátozás: támogatás csak annyi fejlesztéshez adható, melynek következtében a fejlesztéssel érintett termelésnövekedés a növényi termékekre megállapított kvótát nem haladja meg. A beruházás megvalósítása talajmechanikai, talajtani szakvéleményhez, környezetvédelmi hatásvizsgálathoz és vízjogi engedélyhez kötött.

4.6. Gazdaságon belüli meliorációs beavatkozások

A meliorációs üzemen belüli beruházási támogatások új meliorációs építmények, vonalas építési jellegű beruházások megvalósításához, meglévők értéknövelő felújításához, tartós tartamhatású talajjavításhoz vehetők igénybe bármely szántóföldi és kertészeti mezőgazdasági ágazathoz kapcsolódóan, az alábbiak szerint:

- a) vízháztartást szabályozó építmények
  - nyílt vízvezető csatorna, vagy árok;
  - kis vízfolyások árvízcsúcs csökkentő kisvíztározói, egymillió köbméter térfogatig;
  - talajcsövezés és létesítményei (beleértve az átemelő-szivattyútelepeket és azok technológiai, gépi szerelését);
  - talajcsövezéshez a kiviteli tervdokumentációban előírt mélylazítást;
  - műtárgyak (átereszek, átemelő építmények).
- b) talajjavítás (legalább 6 éves tartamhatással)
- c) területrendezés építményei:
  - tereprendezés;
  - vízmosások, felesleges utak, árkok megszüntetése;
  - táblák közötti földúthálózat kialakítása;
  - területrendezést előkészítő irtási munkák.

Korlátozás: a beruházás megvalósítása talajmechanikai, talajtani szakvéleményhez, környezetvédelmi hatásvizsgálathoz és vízjogi engedélyhez kötött.

5. A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás

6. A támogatás aránya:

Közforrások aránya az összes elismerhető költségen belül: 45%

EMOGA aránya a közforrásokon belül: 75%

Vállalkozásokba történő beruházások esetében, az EMOGA részesedése nem haladhatja meg az összes elismerhető költség 35%-át.

A maximális elismerhető beruházási költség összege projektenként **200 millió Ft (784314 €)**, így a támogatás maximális összege projektenként: 90 millió Ft (352941 €)

A minimális elismerhető beruházási költség összege projektenként **2.222 ezer Ft (8715 €)**, így a támogatás minimális összege projektenként: 1 millió Ft (3922 €)

A projektek száma kedvezményezettenként: nem korlátozott

A támogatás szempontjából elismerhető költségek:

- a) építés, öntözés és melioráció beruházásnak minősülő létesítményeinek és technológiai berendezéseinek költségei;
- b) új gépek és berendezések beszerzése és üzembeállítása, beleértve a számítógép szoftvert is;
- c) szarvasmarha, sertés, baromfi, juh esetében kizárólag új létesítmény kialakításakor; kecske és házinyúl tartás esetén kizárólag új férőhely kialakításakor: tenyészállat első beszerzése magas genetikai értékű tenyészállatok vásárlásával;
- d) ültetvénytelepítések esetében: ültetvény telepítésének előkészítő munkálatai, szaporítóanyag beszerzés, telepítés, táंबरendezés létesítése, kerítés, térburkolat létesítése;

- e) Általános költségek, ráfordítások: az építésszek, mérnökök, tanácsadók (sikerdíj nem elszámolható), Megyei Közigazgatási Hivatalokban és a Vízügyi Felügyeletknél regisztrált műszaki ellenőrök, valamint műszaki ellenőri tevékenységre jogosult szakértők díjai, közjegyzői, megvalósíthatósági tanulmányok, talajtani szakvélemények, engedélyezési eljárások, szabadalmak és licencek vásárlása költségeinek összege, amely nem lehet több mint a beruházás – ezen egyéb költségekkel csökkentett – összes elszámolható költségének 12%-a.

Kedvezményezettek, akik az 1/2004 EK rendelet értelmében az AVOP-ból támogatásban részesültek, nem kaphatnak támogatást termelési jogok, állatok, földterület megvásárlásához, kivéve ha a földterületet építési szándékkal vásárolták, valamint növények és ültetvények támogatásához.

7. Az AVOP összekapcsolása az Agrárfejlesztési Hitelprogrammal és a hitelgarancia programmal

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram az 1/2004/EK rendelettel összhangban került bevezetésre, amely rendelt az Európai Bizottság honlapján az XA6/05⁶ hivatkozási szám alatt került közzétételre, és mezőgazdasági termékek termeléséhez, első fázisú feldolgozásához, valamint mezőgazdasági termékekkel összefüggő szolgáltatásokhoz kapcsolódik.

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram árfolyamgarancia keretében kedvezményes hitellehetőséget kínál, amely összekapcsolható az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány⁷ és a Hitelgarancia Rt.⁸ által nyújtott hitelgaranciával. A hitelgarancia program bemutatásra került az Európai Bizottságnál Magyarország csatlakozási szerződése negyedik, “Mezőgazdasági törvénykezés” fejezete, IV. függelékében meghatározott időtervnek megfelelően, és így támogatásnak tekintendő.

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram nyújtója: Magyar Fejlesztési Bank Rt. – MFB, 1051 Budapest, Nádor utca 31.

A hitelgarancia program nyújtója: Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány – AVHGA, 1054 Budapest, Kálmán Imre utca 20., Hitelgarancia Rt. 1053 Budapest, Szép utca 2.

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram és a hitelgarancia összege a következő módon adódik össze az AVOP keretében nyújtott támogatással:

Az AVOP azon kedvezményezettjei, akik az 1/2004/EK rendelet hatálya alá esnek (mezőgazdasági termékek előállításában, feldolgozásában és marketingjében tevékenykedő kis- és középvállalkozások) részt vehetnek az Agrárfejlesztési Hitelprogramban. Az Agrárfejlesztési Hitelprogram kiegészíthető hitelgaranciával,

---

⁶http://europa.eu.int/comm/agriculture/stateaid/exemption/xa605_hu.pdf

A programmal kapcsolatos további információért kérjük, keresse fel a Magyar Fejlesztési Bank honlapját: <http://www.mfb.hu/index.php?pageid=512>

⁷ <http://www.avhga.hu/>

⁸ <http://www.hitelgarancia.hu>

feltéve, ha a vállalkozás megfelel az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (AVHGA) és a Hitelgarancia Rt. támasztott kritériumoknak. A támogatások bármilyen formában történő összevonása a következők feltétele:

- A kedvezőtlen adottságú területeken működő KKV-k, amelyek a jogosult költségek 45%-ára kapnak támogatást az AVOP keretében, ezt a teljes támogatható költségeik 50%-ig egészíthetik ki a kedvezményes hitellel, amely a hitelgarancia nélkül értendő.
- Fiatal gazdálkodók KKV-i, amelyek teljes jogosult költségük 45%-áig kapnak támogatást az AVOP keretében, ezt a kedvezményes hitellel, és a hitelegaranciával, vagy anélkül, a teljes jogosult költségeik 50%-áig egészíthetik ki.
- Fiatal gazdálkodók kedvezőtlen adottságú területen működő KKV-i, amelyek teljes jogosult költségük 45%-áig kapnak támogatást az AVOP keretében, ezt a kedvezményes hitellel, és a hitelegaranciával, vagy anélkül, a teljes jogosult költségeik 60%-áig egészíthetik ki.

A fenti esetek bármelyikében a maximális támogatásintenzitás meg kell feleljen az 1/2004/EK rendeletben leírtaknak.

Az AVOP keretében történő pályázás folyamata és az előlött nyújtott támogatás intenzitásának becslése:

- a. A pályázó az MVH-hoz nyújtja be pályázatát, amelyben külön megjelöli, hogy részt kíván venni az Agrárfejlesztési Hitelprogramban, a hitelgarancia igénybevételével, vagy anélkül.
- b. Az értékelési folyamat után a pályázó értesítést kap az MVH-tól, hogy pályázata a támogatott AVOP pályázatok közé került.
- c. A kedvezményezett az MVH-tól kapott értesítő levéllel felkeresi az MFB-t és – ha szükséges – az AVHGA-t, vagy a Hitelgarancia Rt.-t., ahol kimutatást kap a kedvezményes hitel és/vagy a hitelgarancia teljes támogatható részéről, amelyet igénybe vehet, ha az MVH-val megtörtént a szerződéskötés.
- d. A kimutatással kezében a kedvezményezett aláírja a szerződést az MVH-val. Ekkor be kell nyújtatnia a kimutatását azzal, hogy igénybe kívánja venni az MFB által nyújtott kedvezményes hitelt és – ha szükséges – az AVHGA, vagy a Hitelgarancia Rt. által nyújtott hitelgaranciát.
- e. Az MVH ellenőrzi, hogy az így összeadódó támogatási szint megfelel-e az 1/2004/EK rendeletben foglalt támogatás-intenzitásoknak, valamint hogy a szerződést mindkét fél aláírta-e.

7. A projekt-kiválasztás kritériumai

Jogosultsági kritériumok

Általános kritérium:

Támogatásra jogosult:

- Az a Magyarországon működő, regisztrált természetes személy (őstermelő, egyéni vállalkozó), jogi személy (a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény III. Cím szabályai szerinti olyan szervezet, amelynek polgári jogi alanyi

jogai, illetve kötelezettségei lehetnek), jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, akinek/amelynek éves nettó árbevételében a mezőgazdasági tevékenységből származó árbevétel aránya eléri, vagy meghaladja az 50%-ot, és azt a támogatási jogviszony időtartama alatt is megtartja. Továbbá helyes mezőgazdasági gyakorlatot folytat. Vis maior esetén az igazoltan kiesett árbevétel összege hozzászámítható a károsult tevékenység árbevételéhez.

A regisztrációra azért van szükség, hogy minden kedvezményezettet be lehessen azonosítani és ellenőrizni lehessen az intézkedés (IIER) végrehajtását. A magyar állampolgárság vagy a magyarországi tartózkodás nem követelmény, csak az, hogy legyen egy létesítménye Magyarországon, amely megvalósítható elsődleges létesítmény (bejegyzett székhely, központi adminisztráció vagy fő telephely) vagy másodlagos létesítmény (ügynökség, kirendeltség vagy leányvállalat) révén is, a projekt által érintett településen.

- Az elismert, vagy előzetesen elismert termelői csoport, zöldség-, gyümölcstermelői, -értékesítő szervezet (továbbiakban: TÉSZ), integrátor, egyes termékek beszerzését, értékesítését, szolgáltatást nyújtó szövetkezés és egyéb gazdálkodó szervezet (továbbiakban: BÉSZ). Esetükben nem követelmény az 50%-os mezőgazdasági tevékenységből származó árbevételi arány és a helyes gazdálkodási gyakorlat teljesítése, amennyiben pályázatuk a tagjaik által megtermelt mezőgazdasági termékek piacra vitelét elősegítő tároláshoz, manipuláláshoz (mosás, válogatás, osztályozás, csomagolás, stb.), vagy tagjaik által a mezőgazdasági termeléshez felhasznált alapanyagok (vetőmagvak, szaporítóanyagok, műtrágya, növényvédő szer, stb.) tárolásához logisztikai célú allokálásához szükséges beruházás támogatására irányul. (A TÉSZ, a BÉSZ és a mezőgazdasági csoportok független gazdasági tevékenységet végeznek a tagok értékesítési tevékenységének támogatásával, ugyanakkor nincs vagy csak korlátozott mértékben keletkezik mezőgazdasági jövedelem. Ezen oknál fogva a jogosultsági kritériumok révén kiemelten kell kezelni az említett szervezeteket.)
- az a pályázó, aki rendelkezik a megpályázott fejlesztéshez kapcsolódó TEÁOR számmal.
- az a pályázó, aki figyelembe veszi a munkahelyi biztonságra vonatkozó közösségi és magyar jogszabályokat.
- Nem adható támogatás már megkezdett munkálatokra vagy olyan tevékenységekre, amelyeket a támogatási kérelmeknek az MVH-hoz történő megfelelő benyújtása előtt végeztek.

Az épületfejlesztési beruházások esetén a gazdálkodó tulajdonát képező vagy tartós bérleményében lévő belföldi ingatlanon önállóan üzembe helyezhető, illetve rendeltetésszerű használatra alkalmas módon tervezett beruházás támogatható.

Az új gép-, és eszközbeszerzés valamint az öntözésfejlesztési és meliorációs beruházás esetében saját tulajdonú föld, vagy az üzemeltetési kötelezettség időtartamára szóló bérleti szerződés szükséges.

Ültetvénytelepítés esetén a vonatkozó jogszabályok előírása szerinti érvényes telepítési engedély az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet által ellenőrzött, minősített ültetési anyag, valamint a termőhely ökológiai alkalmasságának igazolása szükséges.

A minimális környezetvédelmi, állattjóléti, állatvédelmi és higiéniai követelményekre vonatkozó jogszabályokat a VIII.7. számú melléklet tartalmazza.

További kritériumok:

- A pályázó magánszemélynek, illetve gazdasági társaság, szövetkezet esetében a gazdaság irányítójának, vagy a gazdaság vezetésével megbízott állandó alkalmazottnak megfelelő szakképzettséggel⁹ (legalább szakmunkás szintű) [37/2003. (XII. 27.) OM rendelet], vagy legalább 5 éves szakmai gyakorlattal kell rendelkeznie¹⁰.
- Nyilatkozat a szükséges saját forrás meglétéről;
- Köztartozás-mentesség igazolása;
- Egyszerűsített vagy teljes körű üzleti terv, továbbá annak bizonyítása, hogy az üzem a projekt indításakor, vagy a beruházás megvalósításának végére megfelel a gazdasági életképesség kritériumának (az életképesség kritériumait a VIII. 1. melléklet tartalmazza). A termelői csoport, a TЭСZ és a BЭСZ esetében az életképesség az üzleti tervük alapján kerül megállapításra;
- Építési és egyéb szükség szerinti szakhatósági engedélyek;
- A környezet- és természetvédelmi előírásoknak (A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. Törvény, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. Törvény) való megfelelés vállalása: épületfejlesztési beruházások és a gazdaságon belüli öntözésfejlesztési és meliorációs beruházások esetében mellékelni kell a területileg illetékes környezetvédelmi hatóság projektre vonatkozó szakvéleményét;
- A 4.1. állattartó létesítmények fejlesztése esetében a Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomás igazolása arról, hogy az üzem a pályázatban szereplő beruházás megvalósításával megfelel az 1998. évi XXVIII.: az állatok védelméről és kíméletéről szóló törvény, továbbá a 32/1999. (III. 31.) a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló FVM rendelet előírásainak;
- Magyarország számára a csatlakozási szerződés bizonyos termékek esetében (VIII.2. melléklet szerint) kvótát határoz meg, amelyek esetében a beruházás nem eredményezhet országos szinten olyan termelésbővítést, mely az előírt kvóták túllépését eredményezné. Az ehhez szükséges intézkedés információk az illetékes terméktanács; állatbeállításra vonatkozóan az Egységes Nyilvántartási és Azonosító Rendszer (ENÁR); a férőhely kapacitások alakulására vonatkozóan a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) adatai alapján szerezhető be. Piacilag nem megalapozott többletkapacitás kialakulásának vagy a kvóta átlépésének veszélye esetén támogatás nem nyújtható;
- Érvényes kvótaigazolás;
- Az értékesítési lehetőségek bemutatása (csak mezőgazdasági alapanyag-termeléssel járó fejlesztések esetén).

---

⁹ Az adott pályázó vonatkozásában a végzettség akkor tekinthető szakirányúnak, ha arra a tevékenységre, amelyhez kapcsolódóan a támogatást igényelte, az adott szakképesítés – a szakmai és vizsgakövetelményekről szóló 64/1994. (XII.15.) FM rendeletből megállapíthatóan – megfelelő felkészítést nyújt.

¹⁰ Mezőgazdasághoz kapcsolódó területen szerzett, bármilyen fajta ötéves gyakorlat.

Kiválasztás kritériumai

Tevékenységek szerint:

4.1. Állattartó létesítmények fejlesztése:

- az épület- és technológiai beruházás megtérülése - kivéve azokat a beruházásokat, melyek kizárólagos célja az alapkövetelményeknek való megfelelés - az üzleti terv szerint,
- a beruházás környezetre gyakorolt hatása.

4.2. Egyéb gazdasági épületek fejlesztése:

- a tárolási veszteségek csökkentése;
- a fajlagos energia-felhasználás mérséklése;
- geotermikus energia vagy megújuló energiaforrás felhasználása;
- a gazdaság tevékenységének bővülése;
- a beruházás környezetre gyakorolt hatása.

4.3. Minden agrárágazatot érintő új erő- és munkagépek, technológiai és informatikai berendezések:

- a használt földterület nagysága;
- a gazdaság tevékenységi körének bővülése;
- termelői csoport, TÉSZ, BÉSZ tagság;
- a termelés hatékonyságára gyakorolt hatás.

4.4. Alma, körte, őszibarack ültetvénytelepítések fejlesztése:

- az ültetvények kor és fajtaszerkezetének piaci igények szerinti módosítása;
- az ültetvények telepítési rendszerének korszerűsítése;

4.5-4.6. Gazdaságon belüli öntözésfejlesztés és melioráció:

- a beruházás környezetre gyakorolt hatása (pl.: erózió-csökkentés);
- víz- és energiatakarékos öntözési mód alkalmazása;
- az öntözőberendezés kapacitásának kihasználtsága;
- a növénytermelés hatékonyságának javulása.

A környezetvédelmi, természetvédelmi, higiéniai és állatjóléti feltételek javítását, minőség javulást és diverzifikációt, valamint a geotermikus energia-felhasználását eredményező beruházások prioritást élveznek az elbírálás során.

8. Közreműködő Szervezet: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

9. Kedvezményezettek:

A mezőgazdasági tevékenységet folytató magánszemélyek, jogi személyek, vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok.

10. Végső kedvezményezett: MVH

11. Az intézkedés részesedése az AVOP költségvetéséből: 52,85%

12. Pénzügyi terv, 2004-2006

Mezőgazdasági beruházások támogatása	€, folyó áron				millió Ft, folyó áron (€=255 Ft)			
	2004	2005	2006	Összesen	2004	2005	2006	Összesen
Évek								
Összes költség	50734550	72431792	93840010	217006352	12937	18470	23929	55337
Összes közkiadás	50734550	72431792	93840010	217006352	12937	18470	23929	55337
EU támogatás összesen	38050912	54323844	70380007	162754763	9703	13853	17947	41502
ERFA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
EMOGA támogatás	38050912	54323844	70380007	162754763	9703	13853	17947	41502
HOPE támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Összes nemzeti támogatás	12683638	18107948	23460003	54251589	3234	4618	5982	13834
Összes központi támogatás	12683638	18107948	23460003	54251589	3234	4618	5982	13834
Régió támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Helyi támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb	0	0	0	0	0	0	0	0
Saját erő								
EIB kölcsön	0	0	0	0	0	0	0	0
Indikatív saját forrás	76101825	108647688	140760015	325509528	19406	27705	35894	83005

* A forint összegek indikatívak. A Nemzeti Fejlesztési Tervben, illetve az Operatív Programban az 1999. évi áron szereplő összegek átszámítása 2004. évi árakra 255 Ft/€ szorzóval történt.

13. Monitoring és értékelési mutatók (indikátorok)

Indikátor típus	Indikátor megnevezése	Kiindulási helyzet	Cél	Adatok forrása	A mérés gyakorisága
Output	A) Az elfogadott pályázatok száma tevékenységenként (db)			Monitoring rendszer	Évenként évenként
	1. Épületfejlesztési beruházások		1273		
	a) Állattartó létesítményekkel kapcsolatos beruházások		525		
	b) Egyéb gazdasági épületekkel kapcsolatos beruházások		748		
	• növényház				
	• egyéb				
	2. Új erő- és munkagépek, technológiai- és informatikai berendezések		14261		
	3. Gazdaságon belüli öntözésfejlesztési és meliorációs beruházások		166		
	• az új vagy korszerűsített öntözőrendszerrel lefedett terület (ha)		11403		
	4. Alma, körte, őszibarack ültetvénytelepítések fejlesztése				
	Az összes elfogadott pályázatból a fiatal gazdálkodók száma (fő)		124		
	B) Állatférőhelyek száma, ebből		321873		
	• új		37481		
	• felújított		134432		
C) Új erőgép teljesítménye összesen (kW)		490000			
D) Új munkagépek száma, (db)		8000			
Eredmény	Támogatott gazdaságok száma		12000		
	A támogatással vásárolt erőgépek kapacitásnövelő hatása az országos vonóerő kapacitásra (%)		5		
Hatás	A támogatásnak köszönhetően létrehozott, vagy megtartott munkahelyek száma, munkaerő egyenértékben (FTE, AWU)		2490		
	Az épületfejlesztési beruházások tevékenységben támogatott gazdaságok között azok aránya, amelyek környezetvédelmi fejlesztéseket valósítottak meg (%)		40		
	A támogatott gazdaságok bruttó hozzáadott értékének növekedése (%)		2		

14. Horizontális témák

Környezet: Az intézkedés keretében csak olyan beruházások támogathatók, amelyek megfelelnek az 1995. évi LIII. Törvény által előírt minimális környezetvédelmi előírásoknak. Ennek bizonyítására a 4.1., 4.2., 4.4., 4.5 és 4.6. tevékenység esetében a pályázathoz mellékelni kell a területileg és szakmailag illetékes hatóság projektre vonatkozó szakvéleményét, valamint a beruházás megvalósításhoz szükséges szakhatósági engedélyt.

A környezetvédelmi célú beruházások az elbírálás során előnyt élveznek.

Esélyegyenlőség: A nők, a romák, a fogyatékos emberek foglalkoztatásának javítása érdekében azok a pályázók, akik/amelyek üzleti tervükben előirányozzák az érintett célcsoportok foglalkoztatását és/vagy munkakörülményeik javítását, egy százpontos pontozási rendszerben öt pontot kapnak. A női, a roma és a megváltozott munkaképességű pályázók egyenlő minősítésű pályázatok esetében előnyt élveznek. A pályázatoknál a fogyatékkal élés megváltozott munkaképességként értelmezendő és igazolandó.

Az elsősorban romák foglalkoztatását elősegítő országos és regionális szintű projektek esetében az Országos Cigány Önkormányzat megyei hálózata, kistérségi és települési szintű projektek esetén a helyi cigány kisebbségi önkormányzatok adnak ki támogató nyilatkozatot. Ahol nem működik roma kisebbségi önkormányzat, a pályázók az Országos Cigány Önkormányzat illetékes megyei szervezetéhez fordulhatnak.

15. A támogatás jogalapja

A támogatás odaítélésének jogalapja a Tanács 1257/1999/EK rendelete, I. fejezet, 4-7. cikk.

III.2. A HALÁSZATI ÁGAZAT STRUKTURÁLIS TÁMOGATÁSA

1. **Intézkedés:** 1.2. A halászati ágazat strukturális támogatása
2. **A beavatkozási terület kódja:** a 366/2001/EK rendelet szerint és a tervezett támogatási arány a teljes forrásból:
3. **Prioritás:** Vízben élő erőforrások védelme és fejlesztése, akvakultúra, halászkikötői létesítmények, feldolgozás és értékesítés, valamint belvízi halászat.
  32. **Alintézkedés (144-es kód):** Akvakultúra – 70%
    1. **Tevékenység:** Akvakultúra termelési kapacitás növelése (új egységek építése és/vagy a meglévők bővítése)
  34. **Alintézkedés (143-as kód):** Feldolgozás és értékesítés – 10%
    1. **Tevékenység:** Feldolgozó kapacitás növelése (új egységek építése és/vagy a meglévők bővítése)
    2. **Tevékenység:** Meglévő feldolgozó egységek korszerűsítése a fizikai kapacitás növelése nélkül
  35. **Alintézkedés (147-es kód):** Természetesvízi halászat – 0%
    3. **Tevékenység:** Belvízi halászatot segítő egyéb intézkedések
4. **Prioritás:** Egyéb intézkedések
  43. **Alintézkedés (143-as kód):** Reklám – 11%
    1. **Tevékenység:** Reklámkampányok
    2. **Tevékenység:** Részvétel kereskedelmi vásárokon
    3. **Tevékenység:** Piaci tanulmányok és felmérések
    4. **Tevékenység:** Értékesítési tanácsadás és támogatás, szolgáltatások a nagy és kiskereskedők számára
    5. **Tevékenység:** Minőségtanúsítási és termékcímkézési műveletek
  44. **Alintézkedés (147-es kód):** A szakma tagjainak tevékenysége – 0%
    1. **Tevékenység:** Támogatás termelői szervezetek létrehozásához
  46. **Alintézkedés (414-es kód):** Innovatív intézkedések – 9%
    1. **Tevékenység:** Kísérleti/demonstrációs projektek

3. Az intézkedés leírása:

Az intézkedés indoklása:

A magyarországi halastavak döntő része régebben létesített, korszerűsítésre szorul. Újak építése az árualap biztosításán kívül, a termelésből természetes elöregedés miatt kiesők pótlására is szükséges. A magas genetikai és biológiai értékű halivadék előállításához szükséges halkeltetők rendelkezésre állnak, de egy részük korszerűsítése elengedhetetlen. A választékbővítéshez a termelésbe vont halfajok egy részét intenzív üzemi körülmények között kell megtermelni. Ehhez a meglévő üzemek egy részét fejleszteni kell, és újak építésével a teljes termelési vertikumban arányuk növelhető. A haltermelő gazdaságokban megtermelt étkezési halszűcsnek csak mintegy 20%-át dolgozzák fel.

Az árualap növelése érdekében a magas biológiai értékű halállomány előállításához és újratermeléséhez elengedhetetlen a tógazdaságok (halastavak) és halkeltetők modernizálása, technológiai fejlesztése, valamint új halastavak létesítése. Magyarországon a halfogyasztás mértéke igen alacsony, az egészséges táplálkozás érdekében ennek növelése indokolt.

Az intézkedés céljai

Globális célok:

- a jövedelmi helyzet javítása a halászati szektorban,
- a halfeldolgozó egységekben és a támogatott gazdaságokban a hozzáadott érték növelése,
- munkahelyek létrehozása és megtartása a halászati szektorban,
- az alacsony hazai halfogyasztás növelése.

Specifikus célok:

- a versenyképesség növelése;
- a halászati termékek minőségének javítása;
- a termelékenység, hatékonyság növelése.

Operatív célok:

- a halászati termékek feldolgozásának, marketingjének és promóciójának fejlesztése;
- a tógazdaságok halastavainak, keltető-házainak és azok berendezéseinek műszaki, technológiai korszerűsítése;
- iparszerű haltermelő rendszerek építése és felújítása.

Az intézkedés leírása

Az intézkedés a tógazdaságok halastó építéseire, korszerűsítésére, telepi infrastruktúrájának fejlesztésére, a korszerű (innovatív) haltermelési technológiák bevezetésére, továbbá a környezetvédelmi követelmények messzemenő figyelembevételével a geotermikus energiát hasznosító, iparszerű haltermelő rendszerek építésének és korszerűsítésének támogatására irányul. Ezeken kívül a már meglévő halfeldolgozók kapacitásának kihasználtság-javítását és új kis méretű „mini halfeldolgozók” létesítését, valamint a halválaszték bővítése mellett, az új termékek piacra történő bevezetését is szolgálja. A termelői szervezetek marketing és egyéb tevékenységének támogatásával az intézkedés hozzájárul a halfogyasztás növeléséhez. A hagyományos természetes vízi halászat tradíciójának megőrzését és az ebből élő helyi lakosság megélhetését a halászati felszerelések beszerzésének támogatása szolgálja.

4. Tevékenységek

4.1. Akvakultúra. Tógazdaságok és iparszerű haltermelő rendszerek építése, felújítása és halkeltetők korszerűsítése.

(Kapcsolódó beavatkozási terület kódja: 3. Prioritás, 32. Alintézkedés, Akvakultúra, 1. Tevékenység)

Halastavak (beleértve a telet, halágyat, haltároló medencét, lehalászó helyet), és geotermikus energiával üzemelő intenzív haltermelő rendszerek építése, illetve azok és a halkeltetők értéknövelő felújítása a hozzájuk tartozó telepi infrastruktúrával együtt.

4.2. Halfeldolgozók építése, felújítása.

(Kapcsolódó beavatkozási terület kódja: 3. Prioritás, 34. Alintézkedés, Feldolgozás és marketing, 1. és 2. Tevékenység)

Meglévő halfeldolgozó üzemek hatékonyságot és kapacitáskihasználtságot növelő fejlesztése, korszerűsítése. Termelőhelyhez közeli, korszerű, kiskapacitású halfeldolgozók építése. Nem jogosultak támogatásra a kiskereskedelmi tevékenység és azok a beruházások, amelyek nem emberi felhasználásra irányuló termékek előállítására vonatkoznak, kivéve, ha azok kizárólag a halászati melléktermékek feldolgozását és forgalmazását végzik.

4.3. Természetesvízi halászat

(Kapcsolódó beavatkozási terület kódja: 3. Prioritás, 35. Alintézkedés, Természetesvízi halászat, 3. Tevékenység)

A hagyományos természetes vízi halászati tevékenységet folytatók új halászati eszköz beruházásai (halászcsónak, függesztett motor, hűtőláda, jéggyártó gép). A támogatást halászati szervezetek kollektíven, vagy halászok egyénileg vehetik igénybe.

4.4. Promóció

(Kapcsolódó beavatkozási terület kódja: 4. Prioritás, 43. Alintézkedés, Promóció, 1.,2.,3.,4. és 5. Tevékenység)

A közös érdekeket szolgáló, a kereskedelem résztvevőinek saját aktív hozzájárulásával vagy a termelők nevében eljáró szervezetek által, vagy az Irányító Hatóság által elismert egyéb szervezet által végzett, a közös halászati politika megvalósulását célzó tevékenységek támogatása. Ide tartoznak az új piaci lehetőségek keresésének ösztönzésére megvalósított tevékenységek támogatásai is.

- minőségi tanúsítványokkal, termékcímkézéssel, szabványosítással kapcsolatos tevékenységek,
- reklámkampányok, kiadványok és fogyasztásösztönző rendezvények támogatása,
- kereskedelmi vásárok szervezése, azokon való részvétel,
- a fogyasztó és a piac reakcióit vizsgáló projektek, piaci elemzések és felmérések készítése,
- új, forgalomban még nem lévő, halhús tartalmú termékek promóciója.

4.5. Termelői szervezetek támogatása

(Kapcsolódó beavatkozási terület kódja: 4. Prioritás, 44. Alintézkedés, A kereskedelem résztvevőinek akciói, 1. Tevékenység)

A 2369/2002/EK rendelettel módosított 2792/1999/EK rendeletnek és a 104/2000/EK rendeletnek megfelelően létrehozott termelői szervezetek számára az alapítást követő három év időtartamra nyújtható támogatás.

- a) Termelői szervezetek megalakulásának és működési költségeinek támogatása.
- b) Termelői szervezetek által forgalmazott termékek értékesítésének támogatása.

4.6. Innovatív technológiák bevezetése a haltenyésztésben

(Kapcsolódó beavatkozási terület kódja: 4. Prioritás, 46. Alintézkedés, Innovatív fejlesztések, 1. Tevékenység)

A halgazdálkodással kapcsolatos innovatív technológiák bevezetése, mely vonatkozik az állami tulajdonban lévő, vagy állami tulajdonrészrel rendelkező vállalkozásokra is. Kísérleti vállalkozás (pilot project) alatt olyan vállalkozást kell érteni, amelyet a halászati ágazat valamely szereplője, egy szakirányú kutató intézmény, vagy más erre illetékes hajt végre a nagyüzemi méreteket megközelítő módon, és eredményeit nyilvánossá teszi.

5. A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás

6. A támogatás aránya:

Közforrások aránya a teljes intézkedésre vetítve legfeljebb 50%

Alintézkedések	HOPE	NEMZETI	PRIVÁT
	%		
4.1. Akvakultúra	35	11	54
4.2. Halfeldolgozók építése és felújítása	35	11	54
4.3. Természetesvízi halászat	0	0	0
4.4.1. Promóció (egyéni)	0	0	0
4.4.2. Promóció (kollektív)	75	25	0
4.5. Termelői szervezetek támogatása	75	25	0
4.6.1. Innovatív fejlesztések privát részvétellel	75	5	20
4.6.2. Innovatív fejlesztések állami vállalatok részvételével (20% a vállalat hozzájárulása)	35	11	54

A HOPE (Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz) hozzájárulás számítása az összes költség figyelembevételével történt (11461836 €), mely tartalmazza a saját erőt.

A támogatások alsó- és felső határa projektenként:

Tevékenység	A támogatás maximális összege projektenként		A támogatás minimális összege projektenként	
	ezer Ft	ezer €	ezer Ft	ezer €
4.1. Akvakultúra				
- új építés				
tóval még nem rendelkező	150000	588,2	20000	78,4
legalább 30 ha tóval már rendelkező	150000	588,2	2000	7,8
- felújítás				
halastó	100000	588,2	10000	39,2
keltető	20000	78,4	5000	19,6
- iparszerű haltermelő rendszerek geotermikus energia hasznosításával				
új építés	150000	588,2	20000	78,4
felújítás	75000	294,1	10000	39,2
4.2. Halfeldolgozók építése, felújítása				
új kis üzem építése	50000	196,2	10000	39,2
meglévő felújítása	50000	196,2	5000	19,6
4.3. Természetesvízi halászat	20000	78,4	1000	3,9
4.4. Promóció	20000	78,4	1000	3,9
4.5. Termelői szervezetek támogatása	normatív		normatív	
4.6. Innovatív fejlesztések	75000	294,1	10000	39,2

Projektek száma kedvezményezettenként: egy projekt/év tevékenységenként

Maximális támogatási összeg kedvezményezettenként: 150 millió Ft (0,6 millió €)

A támogatás szempontjából elismerhető költségek:

- a) A tevékenységekhez illeszkedő projektek megvalósításával kapcsolatos kiadások:
- b) építési beruházások költségei,
- c) új gépek és berendezések, eszközök beszerzése és üzembeállítása, beleértve a számítógép szoftvert is,
- d) egyénileg és kollektíven megvalósított akciók megvalósításának elismerhető költségei,
- e) a termelői szervezetek megalakulásának és működésének költségei,
- f) általános költségek, mint például az építésszek, mérnökök és tanácsadók díjai, megvalósíthatósági tanulmányok, környezetvédelmi hatástanulmányok, szabadalmak és licencek vásárlása az (a) és (b) pontban hivatkozott költségeken túlmenően, és legfeljebb az ilyen költségek 12%-a erejéig.
- g) Innovációs fejlesztések esetében az e) pontban nem foglalt költségek, illetve az a) és b) pontokban foglalt költségek kivételével az ilyen típusú költségek maximum 30%-a számolható el.

7. A projekt-kiválasztás kritériumai:

Jogosultsági kritériumok:

Általános kritériumok:

- **Jogosultak:** Támogathatóak a természetes személyek, mezőgazdasági egyéni vállalkozók, halászati szervezetek és csoportosulások, jogi, illetve nem jogi személyiségű, Magyarországon működő gazdasági társaságok,
- köztartozás-mentesség igazolása,
- nyilatkozat a szükséges saját erő meglétéről,
- ügyfél regisztráció igazolása,
- szükséges hatósági engedélyek,
- halászattal kapcsolatos tevékenység gyakorlásának igazolása (TEÁOR).
- A munkahelyi biztonságra vonatkozó közösségi és magyar jogszabályok figyelembe vétele.
- nem adható támogatás már megkezdett munkálatokra vagy olyan tevékenységekre, amelyeket a támogatási kérelmeknek az MVH-hoz történő megfelelő benyújtása előtt végeztek.

A regisztrációra azért van szükség, hogy minden kedvezményezettet be lehessen azonosítani és ellenőrizni lehessen az intézkedés (IIER) végrehajtását. A magyar állampolgárság vagy a magyarországi tartózkodás nem követelmény, csak az, hogy legyen egy létesítménye Magyarországon, amely megvalósítható elsődleges létesítmény (bejegyzett székhely, központi adminisztráció vagy fő telephely) vagy másodlagos létesítmény (ügynökség, kirendeltség vagy leányvállalat) révén is, a projekt által érintett településen.

Tevékenységek szerint:

4.1. Akvakultúra

- a tógazdaság vagy üzemi haltermelő rendszer vezetője megfelelő szakmai képzéssel rendelkezzen: szakirányú végzettség, vagy legalább öt év halászati szakmai gyakorlat;
- a gazdaság megfelel, vagy a pályázatban szereplő fejlesztés eredményeként megfelelővé válik „A környezetvédelem általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény”, „1996. évi LIII. Törvény a természet védelméről”, „A higiéniai és állatjóléti feltételekre vonatkozó 1998. évi XXVIII. törvény”, továbbá az a 32/1999. (III. 31.) a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló FVM rendelet előírásainak;
- a legalább 30 ha üzemelő halastóval vagy legalább 10 éves halastó bérleti szerződéssel nem rendelkező termelő a tóépítésre vonatkozó támogatást minimum 30 ha üzemelő tóterület építésére kérheti;
- a legalább 30 ha üzemelő halastóval vagy legalább 10 éves halastó bérleti szerződéssel már rendelkező termelő a támogatást, a projektenkénti maximális összeget (150 millió Ft, 0,6 millió €) meg nem haladó költségű tóterület építésére kérheti;
- az intenzív üzemi haltermelő rendszerek építésénél csak a geotermikus energiát hasznosító beruházások jogosultak támogatásra.

4.2. Halfeldolgozók építése, felújítása:

- a halfeldolgozó üzem vezetője megfelelő szakmai képesítéssel rendelkezzen: szakirányú végzettség, vagy legalább öt év halfeldolgozói szakmai gyakorlat;
- új üzem építéskor csak a kis (maximum 3 t/nap) kapacitásúak jogosultak támogatásra.
- az üzem megfelel, vagy a pályázatban szereplő fejlesztés eredményeként megfelelővé válik a környezetvédelem általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, a higiéniai és állatjóléti feltételekre vonatkozó 1998. évi XXVIII. törvény, továbbá a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet előírásainak;

4.3. Természetesvízi halászat:

- a halászatra jogosultság igazolása.

4.4. Promóció:

- általános kritériumok szerint

4.5. Termelői szervezetek támogatása:

- a 104/2000/EK rendeletnek megfelelően

4.6. Innovatív fejlesztések (pilot project):

- a korszerű technológia illetve technológiák bevezetését végző projekt vezetője megfelelő szakmai képesítéssel rendelkezzen: szakirányú végzettség (halászati felsőfokú szakirányú képesítéssel rendelkező személy a 78/1997. (XI. 4.) FM rendelet 14.§ (2) bekezdése szerint); és legalább öt év halászati szakmai gyakorlat;

Kiválasztás kritériumai:

Munkahelyteremtés és megőrzés (az intézkedés keretében támogatott valamennyi tevékenység esetében)

4.1. alintézkedés (akvakultúra) esetében:

- milyen mértékben javítja a beruházás a teljes termékpályát (a szaporító anyagtól az áruhal termelésig és feldolgozásig);
- környezetre gyakorolt kedvező hatás (ár-, és belvíz veszély, természeti értékek fennmaradása, gyarapodása, tájkép, környezet);
- a minőség, a higiéniai és állatjóléti feltételek javulása;
- halállomány faj szerinti összetétele.

4.2. alintézkedés (halfeldolgozás) esetében:

- a foglalkoztatott nők aránya;
- társulási formában való működtetés;
- a feldolgozottság foka (hozzáadott érték).

A kiválasztási kritériumoknak való megfelelést a projekt-értékelésre kidolgozott pontozási rendszer tartalmazza.

A nők, a romák, a fogyatékos emberek foglalkoztatásának javítása érdekében azok a pályázók, akik/amelyek foglalkoztatási tervükben biztosítják az érintett célcsoportok foglalkoztatását és/vagy munkakörülményeik javítását, egy százpontos pontozási

rendszerben három ponttal jutalmazhatók. Ezen felül a női, a roma és a megváltozott munkaképességű pályázók egyenlő minősítésű pályázatok esetében előnyt élveznek. A pályázatoknál a fogyatékoság megváltozott munkaképességként értelmezendő és igazolandó.

Az elsősorban romák foglalkoztatását elősegítő országos és regionális szintű projektek esetében az Országos Cigány Önkormányzat megyei hálózata, kistérségi és települési szintű projektek esetén pedig a helyi cigány kisebbségi önkormányzatok által kiadott támogató nyilatkozat előnyt jelent. Olyan kistérségekben/településeken, ahol nem működik roma kisebbségi önkormányzat, a romák foglalkoztatására irányuló pályázatok készítői az Országos Cigány Önkormányzat illetékes megyei szervezetétől kérhetnek támogató nyilatkozatot.

8. Közreműködő szervezet: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

9. Kedvezményezettek:

Mezőgazdasági vagy gazdasági tevékenységet folytató, jogi-személyiségű vagy jogi személyiség nélküli természetes személy, halászati szervezetek és csoportosulások, jogi, illetve nem jogi személyiségű Magyarországon működő gazdasági társaságok.

10. Végso kedvezményezett: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

11. Az intézkedés részesedése az AVOP költségvetéséből: 1,36%

12. Pénzügyi terv, 2004-2006

Halászat támogatása	€, folyó áron				millió Ft, folyó áron (€=255 Ft)			
	2004	2005	2006	Összesen	2004	2005	2006	Összesen
Évek								
Összes költség	2679696	3825700	4956440	11461836	683	976	1264	2923
Összes közkiadás	1339848	1912850	2478220	5730918	342	488	632	1461
EU támogatás összesen	1026323	1465243	1898316	4389882	262	374	484	1119
ERFA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
EMOGA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
HOPE támogatás	1026323	1465243	1898316	4389882	262	374	484	1119
Összes nemzeti támogatás	313525	447607	579904	1341036	80	114	148	342
Összes központi támogatás	313525	447607	579904	1341036	80	114	148	342
Régió támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Helyi támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb	0	0	0	0	0	0	0	0
Saját erő	1339848	1912850	2478220	5730918	342	488	632	1461
EIB kölcsön	0	0	0	0	0	0	0	0
Indikatív saját forrás	0	0	0	0	0	0	0	0

* A forint összegek indikatívak. A Nemzeti Fejlesztési Tervben, illetve az Operatív Programban az 1999. évi áron szereplő összegek átszámítása 2004. évi árakra 255 Ft/€ szorzóval történt. A HOPE hozzájárulás számítása az összes költség figyelembevételével történt (11461836 E), mely tartalmazza a saját erőt.

Részletes pénzügyi terv (€):

Alintézkedés	Arány %	HOPE	Nemzeti	Magán	Össz. költség
		2004-2006			
Akvakultúra	70	3 072 917	990 537	4 821 227	8 884 681
Feldolgozás	10	438 988	141 505	688 747	1 269 240
Természetesvízi halászat	0	0	0	0	0
Promóció	11	482 887	160 963	0	643 850
Termelői szervezetek	0	0	0	0	0
Innovatív projektek	9	395 090	48 031	220 944	664 065
ÖSSZESEN	100	4 389 882	1 341 036	5 730 918	11 461 836

A táblázatban szereplő intézkedés támogatás felosztás arányát és a támogatások százalékát a beérkező pályázatok értékelése alapján az Irányító Hatóság a támogatási stratégiának megfelelően módosíthatja oly módon, hogy a HOPE keretet nem lépheti túl. Az összefoglaló táblázat nem részletezi a kollektív célokat megvalósító promóciós akciókat és egyéni módon megvalósított pályázatokat, az innovatív fejlesztések nemzeti tulajdonú és egyéb megvalósító szervezetek pontos arányát. A belső elosztási százalékok módosulása miatt a nemzeti és privát hozzájárulások összesített értékei módosulhatnak. Az évente meghirdetett támogatási százalékok nem változnak.

13. Monitoring és értékelési mutatók (indikátorok) (az egyedi pályázatok indikátorait a 366/2001/EK rendelet vonatkozó tevékenységeinek részletezése és azok értékeit az éves jelentés tartalmazza):

Indikátor típus	Indikátor megnevezése	Kiindulási helyzet	Cél	Adatok forrása	A mérés gyakorisága
Output	Elfogadott pályázatok száma a tevékenységek típusa szerint:			Monitoring rendszer	Évenként
	4.1. Akvakultúra. Tógazdaságok és intenzív üzemi haltermelő rendszerek építése, felújítása és halkeltetők korszerűsítése (db)		25		
	• Épített tavak		6		
	• Felújított tavak		12		
	• Felújított halkeltetők		5		
	• Épített, felújított iparszerű haltermelő rendszerek		2		
	4.2. Halfeldolgozók építése, felújítása (db)		7		
	• Épített halfeldolgozók száma (db)		5		
	• Felújított halfeldolgozók száma (db)		2		
	4.3. Természetesvízi halászat (pályázatok száma, db)		25		
	4.4. Promóció (pályázatok száma, db)		18		
	4.5. Termelői szervezetek támogatása (pályázatok száma, db)		2		
	4.6. Innovatív technológiák bevezetése a haltenyésztésben (db)		5		
	Az épített vagy korszerűsített termelési egységek száma (db)		32		
	Bevezetett új termékek száma (db)		6		
Természetes vízi halászati eszköz beruházások értéke (€)		740 ezer			
Felújított vagy korszerűsített iparszerű haltermelő rendszerek száma (db)		2			
Eredmény	A támogatott halgazdaságok, halászati vállalkozások száma		130	Monitoring rendszer	Évenként
	Támogatott halastavak területe (ha)		200		
	A feldolgozott termékek mennyiségének növekedése (t/év)		300		
	A támogatott üzemek hektáronkénti kibocsátása €/év	1300	1400		
	A minőségtanúsítvánnyal rendelkező, új halászati termékek száma a támogatott üzemekben (db)		3		
Hatás	Támogatott üzemek bruttó hozzáadott értékének növekedése (%)		2,5	Monitoring rendszer	Évenként
	A támogatásnak köszönhetően létrehozott és megtartott munkahelyek száma munkaerő egyenértékben számítva (FTE, AWU)		180		
	A hazai hal termelés növekedése (t/év)	11600	400	KSH	

14. Horizontális témák

Környezet: Az intézkedések olyan termelési rendszerek és technológiák korszerűsítését támogatja, amelyek csökkentik a környezetterhelést és megfelelnek az 1998. évi XXVIII.: az állatok védelméről és kíméletéről szóló törvény, továbbá a 32/1999. (III. 31.) a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló FVM rendelet előírásainak a 3. mellékletben meghatározott minimális környezetvédelmi előírásoknak és a halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvénynek. Továbbá a geotermikus energia hasznosítása hozzájárul a környezet védelméhez.

Esélyegyenlőség:

Az esélyegyenlőség teljes körűen biztosított. A beérkezett pályázatok egyenlő feltételek alapján kerülnek elbírálásra. A pályázat esélyegyenlőségi szempontoknak való megfelelést, így azonos minősítés esetén a támogatás elnyerésének esélyét növeli, ha a pályázó a projekt tervezésénél és megvalósításánál figyelembe veszi a fenti csoportok speciális igényeit, illetve biztosítja a fizikai környezet hozzáférhetőségét.

15. A támogatás odaítélésének jogalapja:

1263/1999/EK tanácsi rendelet 1-8. cikke; a 2369/2002/EK tanácsi rendelettel módosított 2792/1999/EK tanácsi rendelet 6-17. cikke; 366/2001/EK és 438/2001/EK bizottsági rendelet és 104/2000/EK tanácsi rendelet.

A jelen programban a HOPE-ból finanszírozott tevékenységekkel kapcsolatos nemzeti támogatási jogcímekre a 2369/2002/EK tanácsi rendelet (2002. december 20.) 19(2) cikke vonatkozik.

III.3. FIATAL GAZDÁLKODÓK INDULÓ TÁMOGATÁSA

1. **Intézkedés:** 1.3. Fiatal gazdálkodók induló támogatása
2. **A támogatási terület kódja:** 112 Fiatal gazdálkodók tevékenységének megkezdése
3. **Az intézkedés leírása:**

Az intézkedés indoklása:

A nemzetközi tendenciákhoz hasonlóan Magyarországon is megfigyelhető a mezőgazdasági tevékenységet főfoglalkozásként (teljes munkaidőben) végző munkaerő egyre kedvezőtlenebb korösszetétele, elöregedése. Az egyénileg gazdálkodó gazdaságvezetők átlagéletkora 55 év. Viszonylag kevés azoknak a fiataloknak a száma, akik főfoglalkozásként a mezőgazdasági alaptevékenységet választják, pedig az agrárgazdaság jövője szempontjából fontos, hogy fiatal, jól képzett és felkészült vállalkozók gazdaságilag életképes üzemet hozzanak létre, amely munkahelyet is teremt.

Az intézkedés céljai:

Globális célok:

- A mezőgazdasági munkaerő korstruktúrájának javítása,
- munkahelyek megőrzése és létrehozása,
- gazdaságilag életképes üzemek létrehozása.

Specifikus célok:

- a kezdő fiatal gazdálkodók (különösen nők) számának növelése,
- a korai nyugdíjazás intézkedésével való összhang megteremtése.¹¹

Operatív célok:

- a fiatal gazdálkodók vállalkozás-indításának ösztönzése.

Az intézkedés leírása:

A célok eléréséhez a kritériumoknak megfelelő, első gazdaságot alapító, fiatal vállalkozók pályázat útján, vissza nem térítendő egyszeri tőkejuttatást és a gazdaság indításához felvett hitel futamideje alatt kamattámogatást vehetnek igénybe. Ezek a juttatások segítik a gazdaság beindítását, a gazdálkodás eredményessé tételét, a környezetvédelem alapvető követelményeinek megteremtését.

A 1257/1999/EK Rendeletnek megfelelően a jelen intézkedés keretében nyújtott támogatás feltétele, hogy az üzem megfeleljen a környezetvédelmi, állatjóléti és higiéniai minimum követelményeknek. A VIII.7. Melléklet 1. táblázata tartalmazza a követelményeket, amelyeket a magyar jogszabályok szerint be kell tartani.

---

¹¹ A korai nyugdíjazás intézkedés a tervek szerint 2006-tól indul.

4. Tevékenységek:

Az alábbi tevékenységekre vehető igénybe támogatás:

- Az egyszeri tőkejuttatás a mezőgazdasági termelő tevékenység feltételeinek kialakítására, valamint a mezőgazdasági termelő tevékenység költségeire vehető igénybe. Nem vehető igénybe támogatás lakóingatlan vásárlására, lakóingatlanl összefüggő költségekre (bérleti díj, rezsi), személy-és tehergépkocsi vásárlására, személy- és tehergépkocsival összefüggő más költségekre (lízing, üzemanyag), továbbá képzés költségeire.
- Az éven túli hitel utáni kamattámogatás a mezőgazdasági tevékenységhez szükséges létesítmények vásárlása, felújítása, korszerűsítése finanszírozására (nem tanyás lakóingatlan vásárlása kivétel); továbbá saját tulajdonba és használatba kerülő földterület vásárlására, amelynek költsége nem érheti el a fejlesztés összköltségének 10%-át; valamint a nyugdíjkorhatárt meghaladó, vagy a korai nyugdíjazást igénybevevő, gazdálkodását megszüntető gazdálkodótól a gazdaság teljes körű átvételére, az átvett gazdaság termelési kapacitásainak felújítására, korszerűsítésére vehető igénybe.

5. A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás, amely az alábbi formákban folyósítható a kedvezményezetteknek:

- egyszeri tőkejuttatás *és/vagy*
- kamattámogatás.

6. A támogatás aránya:

Közforrások aránya: 100%

EMOGA aránya a közforrásokon belül: 75%

A támogatási összeg:

- a. az egyösszegű tőkejuttatás felső határa 6,38 millió Ft (25000 €),
- b. a gazdálkodói tevékenység megkezdésével járó költségek finanszírozására felvett hitelek kamatához legfeljebb a kamat terhelésének időpontjában érvényes háromhavi BUBOR-ral számított kamat 60 százalékának megfelelő összegű kamattámogatás is nyújtható, amennyiben a hitelhez legfeljebb a kamatterhelés időpontjában érvényes háromhavi BUBOR +3 százalékpontnak megfelelő kamat kapcsolódik és azzal a feltétellel, hogy a kamattámogatás tőkésített értéke nem haladhatja meg az egyszeri tőkejuttatás összegét.

Az (a) pontban hivatkozott egyszeri tőkejuttatás felső határánál magasabb, de 7,65 millió Ft-ot (30000 €-t) meg nem haladó támogatás nyújtható annak a fiatal gazdálkodónak, aki tevékenységének megindításával kapcsolatban tanácsadói¹²

¹²Az agrárgazdaság területén - meghatározott esetekben - közforrásokból is támogatható szaktanácsadási tevékenység végzésére jogosult szakemberek körét a miniszter 51/2001. (VII. 31.) FVM sz. rendeletében foglalt előírások alapján vezetett Szaktanácsadói Névjegyzék tartalmazza. A névjegyzékbe azok az agrár-, vagy a szakterülethez tartalmilag kapcsolódó egyéb felsőfokú végzettségű, öt, ill. 10 év szakmai gyakorlattal, továbbá az agrárgazdasággal összefüggő egyéb (termelési, technológiai, jogi, közgazdasági és pénzügyi) információkkal igazoltan rendelkező, büntetlen előéletű szakemberek nyerhetnek – kérelmük alapján – felvételt, akik az ágazattal összefüggő kereskedelmi, vagy ügynöki tevékenységet nem folytatnak. A névjegyzékben egy szaktanácsadó legfeljebb

szolgáltatást vesz igénybe a gazdaságindítást követő három éven át. A tanácsadó kiválasztásának módját, az akkreditáció minimális követelményeit a VIII. 9. melléklet tartalmazza.

7. Az AVOP összekapcsolása az Agrárfejlesztési Hitelprogrammal és a hitelgarancia programmal

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram az 1/2004/EK rendelettel összhangban került bevezetésre, amely rendelt az Európai Bizottság honlapján az XA6/05¹³ hivatkozási szám alatt került közzétételre, és mezőgazdasági termékek termeléséhez, első fázisú feldolgozásához, valamint mezőgazdasági termékekkel összefüggő szolgáltatásokhoz kapcsolódik.

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram árfolyamgarancia keretében kedvezményes hitellehetőséget kínál, amely összekapcsolható az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány¹⁴ és a Hitelgarancia Rt.¹⁵ által nyújtott hitelgaranciával. A hitelgarancia program bemutatásra került az Európai Bizottságnál Magyarország csatlakozási szerződése negyedik, "Mezőgazdasági törvénykezés" fejezete, IV. függelékében meghatározott időtervnek megfelelően, és így támogatásnak tekintendő.

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram nyújtója: Magyar Fejlesztési Bank Rt. – MFB, 1051 Budapest, Nádor utca 31.

A hitelgarancia program nyújtója: Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány – AVHGA, 1054 Budapest, Kálmán Imre utca 20., Hitelgarancia Rt. 1053 Budapest, Szép utca 2.

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram és a hitelgarancia összege a következő módon adódik össze az AVOP keretében nyújtott támogatással:

---

három szakterületre kaphat jogosultságot, egyesekre csak további speciális feltételek fennállása esetén. A regisztrált szaktanácsadók felkészültségét és végzett tevékenységét a minisztérium évente ellenőrzi.

¹³ http://europa.eu.int/comm/agriculture/stateaid/exemption/xa605_hu.pdf

A programmal kapcsolatos további információért kérjük, keresse fel a Magyar Fejlesztési Bank honlapját: <http://www.mfb.hu/index.php?pageid=512>

¹⁴ <http://www.avhga.hu/>

¹⁵ <http://www.hitelgarancia.hu>

A fiatal gazdálkodók a rájuk vonatkozó intézkedés keretében a 6) b. pontban meghatározott kamattámogatás helyett részt vehetnek az Agrárfejlesztési Hitelprogramban, a hitelgarancia igénybevételével, vagy anélkül, feltéve, hogy ezen támogatás maximális összege nem haladja meg az egyösszegű juttatásként nyújtott támogatás összegét.

Az AVOP keretében történő pályázás folyamata és az előlött nyújtott támogatás intenzitásának becslése:

1. A pályázó az MVH-hoz nyújtja be pályázatát, amelyben külön megjelöli, hogy részt kíván venni az Agrárfejlesztési Hitelprogramban, a hitelgarancia igénybevételével, vagy anélkül.
2. Az értékelési folyamat után a pályázó értesítést kap az MVH-tól, hogy pályázata a támogatott AVOP pályázatok közé került.
3. A kedvezményezett az MVH-tól kapott értesítő levéllel felkeresi az MFB-t és – ha szükséges – az AVHGA-t, vagy a Hitelgarancia Rt-t., ahol kimutatást kap a kedvezményes hitel és/vagy a hitelgarancia teljes támogatható részéről, amelyet igénybe vehet, ha az MVH-val megtörtént a szerződéskötés.
4. A kimutatással kezében a kedvezményezett aláírja a szerződést az MVH-val. Ekkor be kell nyújtatnia a kimutatását azzal, hogy igénybe kívánja venni az MFB által nyújtott kedvezményes hitelt és – ha szükséges – az AVHGA, vagy a Hitelgarancia Rt. által nyújtott hitelgaranciát.
5. Az MVH ellenőrzi, hogy az így összeadódó támogatási szint megfelel-e az 1/2004/EK rendeletben foglalt támogatás-intenzitásoknak, valamint hogy a szerződést mindkét fél aláírta-e.

8. A projekt-kiválasztás kritériumai:

Jogosultsági kritériumok:

Pályázatot Magyarországon agrártevékenység végzésére jogosult, a mezőgazdasági termelő tevékenységet végző fiatal egyéni vállalkozó nyújthat be, aki első alkalommal saját gazdaságot hoz létre, a gazdálkodás életképességét gazdaságilag megalapozott üzleti tervvel bizonyítja, és megfelel a minimális környezetvédelmi előírásoknak, továbbá:

- a vállalkozó 20-40 év közötti, a 40. életévét még be nem töltött, vállalkozói igazolvánnyal, szakmai alkalmassággal, legalább középfokú szakirányú végzettséggel rendelkező, regisztrált mezőgazdasági termelő, aki ezt a feltételt az országos képzési jegyzékről szóló 37/2003. (XII. 27.) OM rendelet, a 7/1993 (XII. 30.) MÜM rendelet, a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény és az oktatásról szóló 1985. évi I. törvény szerinti (OKJ, OSZJ jelzésű) bizonyítvánnyal igazolja,
- szakmai alkalmasságát legalább egy éves mezőgazdasági gyakorlattal bizonyította,
- üzleti tervében bizonyítja, hogy a beindított (átvett) üzem a tevékenység megkezdését követően legfeljebb öt éven belül megfelel a gazdaságilag életképes üzem VIII. 10. mellékletben található kritériumainak és olyan mezőgazdasági tevékenységet, folytat (a tevékenységek felsorolása a VIII.10 mellékletben), és amely szerepel VIII.1 mellékletben lévő listán,

- a gazdaság tevékenységéhez illeszkedő saját tulajdonú és/vagy a gazdálkodás előírt időtartamáig terjedő, érvényes földbérleti szerződésen alapuló bérelt földterület használatával rendelkezik, vagy vállalja azt, hogy a pályázat elfogadását követő 3 hónapon belül a földterület rendelkezésére áll,
- a mezőgazdasági tevékenységet egyéni vállalkozóként, főfoglalkozásban¹⁶, a gazdaság vezetőjeként végzi, vagy abban az esetben, ha a gazdaságot részmunkaidőben működteti, vállalja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet annak megkezdésének időpontjától legfeljebb három éven belül főfoglalkozásban folytatja (Magyarországon minden pályázó fiatal induló gazdálkodó kizárólagos vezetője gazdaságának);
- vállalja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet a gazdasági életképesség elérésének időpontjától legalább 5 évig egyéni vállalkozóként, főfoglalkozásban, a gazdaság vezetőjeként folytatja;
- az üzem már megfelel a VIII. 7. mellékletben foglalt környezetvédelmi, higiéniai és állatjóléti jogszabályok előírásainak, vagy pedig a kötelezően teljesítendő feltételek megteremtését a tevékenység megkezdését követő öt éven belül vállalja,
- kvótát igazolja (Magyarország számára a csatlakozási szerződés bizonyos termékek esetében (VIII.2. melléklet szerint) kvótát határoz meg, amelyek esetében a beruházás nem eredményezhet országos szinten olyan termelésbővítést, mely az előírt kvóták túllépését eredményezné. Az ehhez szükséges intézkedés az illetékes terméktanács; állatbeállításra vonatkozóan az Egységes Nyilvántartási és Azonosító Rendszer (ENÁR); a férőhely kapacitások alakulására vonatkozóan a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) adatai alapján hozható meg. Piacilag nem megalapozott többletkapacitás kialakulásának vagy a kvóta átlépésének veszélye esetén támogatás nem nyújtható);
- megfelelő értékesítési lehetőségeket bemutatja.
- nem adható támogatás már megkezdett munkálatokra vagy olyan tevékenységekre, amelyeket a támogatási kérelmeknek az MVH-hoz történő megfelelő benyújtása előtt végeztek.
- a pályázó vállalja, hogy a támogatást nem fordítja lakóhely megvásárlására, lakhatási költségekre (bérleti díj, rezszi), személy- és tehergépkocsi vásárlására, személy- és teherautók fenntartásával kapcsolatos költségekre (lízingdíj, üzemanyagköltség), valamint képzési költségekre.

A pályázók Magyarországon regisztrált természetes és jogi személyek lehetnek. A regisztrációra azért van szükség, hogy minden kedvezményezettet be lehessen azonosítani és ellenőrizni lehessen az intézkedés (IIER) végrehajtását. A magyar állampolgárság vagy a magyarországi tartózkodás nem követelmény, csak az országban történt letelepülésre vonatkozóan van előírás, amely megvalósítható elsődleges letelepüléssel (bejegyzett székhely, központi üzleti adminisztráció vagy fő telephely) vagy másodlagos letelepüléssel (ügynökség, kirendeltség vagy leányvállalat) révén is, a projekt által érintett településen.

¹⁶ 1800 munkaóra, azaz 225 nyolc órás munkanap egy teljes munkaidős mezőgazdasági munkaező éves munkavégzése. Részmunkaidős foglalkozás esetén a gazdálkodó kevesebb időt tölt munkával a gazdaságában, mint a teljes munkaidős foglalkozás esetén.

Minimális környezetvédelmi előírások

Az AVOP keretében támogatásra kerülő beruházások környezetvédelmi feltételrendszerének kialakítása a VIII. 7. melléklet szerint hazai és Európai Unió jogszabályok illetve irányelvek alapján történik.

Kiválasztás kritériumai:

A pályázatok elbírálásánál az alábbi kiválasztási szempontok érvényesülnek:

- gazdaság mérete, teljesítménye, életképességének minősítése,
- termelői értékesítési szervezeti tagság,
- gazdaság átvétele,
- a gazdaság életképességének minősítése,
- a pályázó képzettségének szintje,
- a környezetvédelmi, állatjóléti és higiéniai előírásoknak való megfelelés mértéke,
- létrehozott és megőrzött munkahelyek száma,
- a mezőgazdasági gyakorlatban töltött idő¹⁷,
- kedvezőtlen adottságú és környezetvédelmi korlátozások alá eső területeken gazdálkodók¹⁸
- azonos minőségű pályázatok esetén a női- a roma vagy a fogyatékos vállalkozók által benyújtott pályázatok előnyt élveznek.

9. Közreműködő szervezet: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

10. Kedvezményezettek: főállású fiatal gazdálkodók, első vállalkozás indításkor

11. Végső kedvezményezettek: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

12. Az intézkedés részesedése az AVOP költségvetéséből: 1,73%

---

¹⁷ egy éven túli mezőgazdasági gyakorlat (de maximum 3 év) kerül figyelembevételre az értékelésnél (Az egy éves mezőgazdasági gyakorlat jogosultsági feltétel. Egy évtől három éves gyakorlati idő esetén a pályázó plusz pontot kap az értékelésnél. Amennyiben három éven túli a pályázó gyakorlatban töltött ideje, plusz pontot akkor is a három éves gyakorlati időre kap.)

¹⁸ a területek lehatárolása a 1257/1999/EK tanácsi rendelet V. fejezet 20. cikke szerint történik, melyet a jóváhagyásra kerülő Nemzeti Vidékfejlesztési Terv tartalmaz..

13. Pénzügyi terv, 2004-2006

Fiatal gazdálkodók támogatása	€, folyó áron				millió Ft, folyó áron (€=255 Ft)			
	2004	2005	2006	Összesen	2004	2005	2006	Összesen
Évek								
Összes költség	2799064	3996118	522324	7317506	714	1019	133	1866
Összes közkiadás	2799064	3996118	522324	7317506	714	1019	133	1866
EU támogatás összesen	2099298	2997088	391743	5488129	535	764	100	1399
ERFA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
EMOGA támogatás	2099298	2997088	391743	5488129	535	764	100	1399
HOPE támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Összes nemzeti támogatás	699766	999030	130581	1829377	178	255	33	466
Összes központi támogatás	699766	999030	130581	1829377	178	255	33	466
Régió támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Helyi támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb	0	0	0	0	0	0	0	0
Saját erő ¹⁹								
EIB kölcsön	0	0	0	0	0	0	0	0
Indikatív saját forrás	0	0	0	0	0	0	0	0

A forint összegek indikatívak. A Nemzeti Fejlesztési Tervben, illetve az Operatív Programban az 1999. évi áron szereplő összegek átszámítása 2004. évi árakra 255 Ft/€ szorzóval történt.

¹⁹ Magánforrás hitelfelvételhez szükséges, amennyiben a fiatal gazda az egyszeri tőkejuttatáson kívül a kamattámogatást is igénybe kívánja venni.

14. Monitoring és értékelési mutatók (indikátorok)

Indikátor típus	Indikátor megnevezése	Kiindulási helyzet	Cél	Adatok forrása	A mérés gyakorisága
Output	A fiatal gazdálkodók elfogadott pályázatainak száma (db)*		254	Monitoring rendszer	Évenként
	• ebből: nők által benyújtott pályázatok száma (db)		45		
	Az elfogadott pályázatok fő tevékenység típusok (EMIR) szerint				
	A pályázók kor szerinti összetétele (fő)				
	• 25 év alatti		180		
	• 25-30 év közötti		50		
	• 30-35 év közötti		14		
	• 35-40 éves		10		
	Az elfogadott pályázatok száma irányultságuk szerint (db)				
	• új gazdaság indítása		174		
• gazdaság átvétele		80			
Eredmény	Fiatal gazdák által művelt terület (ha)**	0	2540	Monitoring rendszer	
	A fiatal gazdálkodók támogatás révén létrehozott gazdaságainak száma***	36	379		
	Gazdaságot átvevő gazdaságvezetők átlagos életkora		25		
Hatás	A létrehozott és megtartott munkahelyek száma, munkaerő egyenértékben (FTE, AWU)		274	Monitoring rendszer	

*Az elfogadott pályázatok száma abból kiindulva, hogy a pályázók az egyszeri tőkejuttatás teljes összegét igénybe veszik, a kamattámogatás összegét pedig átlagosan 20000 € összegben.

**A fiatal gazdálkodók által művelt terület összes nagysága a gazdasági életképes üzem kritériumából (VIII. 1. melléklet) kiindulva és tapasztalati adatok alapján került összeállításra.

***Kiindulási helyzet 2001-ben a nemzeti forrásból támogatott fiatal gazdálkodók által vezetett gazdaságok száma; 2002-ben a nemzeti forrásból támogatott fiatal gazdálkodók által vezetett gazdaságok száma 27, 2003-ban 62.

15. Horizontális témák:

Környezet: Az intézkedés keretében olyan fejlesztések támogathatók, amelyek – az Európai Unió jogszabályaival harmonizált – ”A környezetvédelem általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény” előírásainak megfelelnek, vagy a feltételek megteremtését a pályázat elfogadását követő öt éven belül a pályázó vállalja.

Esélyegyenlőség: Az esélyegyenlőség teljes körűen biztosított. A beérkezett pályázatok egyenlő feltételek alapján kerülnek elbírálásra. A pályázat esélyegyenlőségi szempontoknak való megfelelést, így azonos minősítés esetén a támogatás elnyerésének esélyét növeli, ha a pályázó a projekt tervezésénél és megvalósításánál figyelembe veszi a fenti csoportok speciális igényeit, illetve biztosítja a fizikai környezet hozzáférhetőségét.

Az elsősorban romák foglalkoztatását elősegítő országos és regionális szintű projektek esetében az Országos Cigány Önkormányzat megyei hálózata, kistérségi és települési szintű projektek esetén pedig a helyi cigány kisebbségi önkormányzatok által kiadott támogató nyilatkozat előnyt jelent. Olyan kistérségekben/településeken, ahol nem működik roma kisebbségi önkormányzat, a romák foglalkoztatására irányuló pályázatok készítői az Országos Cigány Önkormányzat illetékes megyei szervezetétől kérhetnek támogató nyilatkozatot.

16. A támogatás jogalapja:

A támogatás odaítélésének jogalapja a Tanács 1257/1999/EK rendelet II. címe II. fejezetének 8. cikkében és a Tanács 1783/2003/EK rendelete 1. cikkének 3. pontjában foglaltak.

III.4. SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉS ÉS ÁTKÉPZÉS TÁMOGATÁSA

1. Intézkedés: 1. 4. Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása

2. A beavatkozási terület kódja:

113 Mezőgazdasági jellegű szakképzés: 90%

128 Erdőgazdasági és halászati szakképzés: 10%

3. Az intézkedés leírása:

Az intézkedés indoklása:

Magyarországon az egyéni gazdaságok irányítóinak közel 30%-a nem szakképzett, 64%-a pedig csak alapfokú szakképesítéssel rendelkezik, miközben a jó minőségű, versenyképes termékek gazdaságos előállítása alapos és széleskörű ismereteket igényel. A változó piaci körülményekhez való sikeres alkalmazkodás több szakterület célirányos ismereteinek elsajátításán és alkalmazásán alapul (termékpályás gazdálkodás, marketing, informatika, környezetvédelem, hagyományos, ill. megújuló energiahordozók felhasználása, vendégfogadás, nyelvismeret, idegenforgalom, kézművesség, vállalkozási ismeretek).

Az EU csatlakozás számos új ismeret elsajátítását igényli az agrárgazdaságban, ezen belül az erdőgazdálkodásban tevékenykedőktől. Ezek egyrészt a gazdaságok működtetéséhez (vállalkozási, piaci, menedzseri ismeretek), a biztonságos termékértékesítés csatornáinak kiépítéséhez (kapcsolatépítés, szövetkezés), valamint az alternatív – mezőgazdasághoz társítható – tevékenységekhez (helyben történő élelmiszer-feldolgozás, szolgáltatás, kézműipar, feldolgozás, vendégfogadás) szükségesek.

Speciális szakismeretek elsajátítását igényli az új gazdálkodási módszerek (biogazdálkodás, tájgazdálkodás) bevezetése is, melyek egyaránt szolgálják a helyi adottságokhoz való jobb alkalmazkodást és a környezetterhelés csökkentését a szakszerűbb hulladékkezelés, a takarékosabb és okszerűbb növényvédő szer és műtrágya használat által.

Sajátos képzési igény jelentkezik a roma közösségek részéről, melyek részben már bekapcsolódtak a korábbi években indított speciális programokba (szociális földprogramok), és jórészt saját szükségletre termelnek.

Az intézkedés céljai:

Globális célok:

- a képzésben résztvevők elhelyezkedési foglalkoztatási feltételeinek és esélyeinek javítása,
- a képzések hatásaként az agrárszektor termelési színvonalának növelése,
- a mezőgazdaság környezetre gyakorolt kedvező hatásainak biztosítása a fejlesztések során

Specifikus célok:

- az agrárszektorban dolgozók, ezen belül egyes társadalmi rétegek, csoportok (vidéken, gazdálkodók családjában élő nők, agrár termelésben résztvevő romák) szakismeretének, szakmai színvonalának emelése, különösen az alábbi területeken: minőségi termelés, higiéniai és állatjóléti előírások, környezetkímélő módszerek, vállalkozási ismeretek,
- környezettudatos képzés az intenzív mezőgazdálkodásra (műtrágya- és növényvédő szer használat, öntözés, valamint a nagyüzemi állattartás) vonatkozó vízvédelmi, talaj- és levegőtisztaság-védelmi előírásokra vonatkozóan.

Operatív célok:

- a mezőgazdálkodásra irányuló szakmai továbbképzés,
- az erdőgazdálkodásra, halászati tevékenységre irányuló szakképzés,
- a mezőgazdaságban tevékenykedő roma közösségek speciális agrár- és gazdálkodási képzése
- a gazdálkodók, ill. családtagjaik által végezhető – és kiegészítő jövedelem szerzését lehetővé tevő – tevékenységek megismertetése.

Az intézkedés leírása:

Az intézkedés keretében olyan szakképzés támogatható, amely hozzájárul a gazdálkodók és a mezőgazdasági és erdészeti tevékenységet végző egyéb személyek szakismereteinek és szakmai alkalmasságának fejlesztéséhez. Ez kiterjed a tanárok olyan célirányos – EU ismeretekre vonatkozó - továbbképzésére is, amely nem része az általános képzési rendszernek, amely támogatásban részesül az Európai Szociális Alapból a Humánerőforrás Fejlesztési Operatív Program, vagy a Regionális Fejlesztési Operatív Program keretében.

Az intézkedés kiemelten támogatja az alábbi szakterületekre kiterjedő képzéseket:

- ökológiai- és biogazdálkodás, talaj- és vízvédelmet biztosító gazdálkodás, trágya- és növényvédő szer felhasználás;
- a tájkép megőrzését és gazdagítását, a környezet védelmét biztosító termelési módszerek;
- erdészeti és halászati üzemvezetési módszerek;
- farm-menedzsment ismeretek;
- az Európai Unió és agrár rendszere, a KAP szabályozási rendszerei, a termeléshez kapcsolódó előírások;
- a vidéken élők alternatív, kiegészítő jövedelem-szerzési lehetőségei;
- mezőgazdasági termeléssel foglalkozó, hátrányos helyzetű roma közösségek speciális igényei.
- az élelmiszerbiztonság követelményeit figyelembe vevő élelmiszer feldolgozás, elsősorban kis-üzemi, ill. farm szinten.

Államilag elismert, alapfokú – és az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szereplő - szerinti szakképesítést adó tanfolyamok, illetve tanfolyami modulok esetében (VIII.8. Melléklet) a szakterületre vonatkozó EU/KAP szabályozás minden esetben a tanterv részét képezi.

4. Tevékenységek

(A kapcsolódó beavatkozási terület kódja.

113 Mezőgazdasági szakképzés;

128 Erdészeti szakképzés)

- a. Az intézkedés általános, specifikus és operatív céljaira tekintettel és a fentiekben felsorolt szakterületek prioritása mellett, a pályázó felméri egy adott térség gazdálkodóinak (és más potenciális kedvezményezettjeinek) a képzési igényeit, és benyújtja pályázatát, amely tartalmazza a felmérés eredményeit, valamint a képzési igényekkel összhangban megvalósítandó tanfolyamok számát, típusát, ütemtervét és becsült költségeit. A gazdák képzési igényeinek kielégítésére a pályázó a Nemzeti Kvalifikációs Listából választhat kurzusokat, amelyek követelményeit miniszteri rendeletek szabályozzák. Olyan speciális lokális igények esetén, amelyek a fenti kurzusok keretében nem megoldhatók, a pályázó maga dolgozhatja ki a kurzus tervét. Minden kurzusnak tartalmaznia kell a vonatkozó EU/KAP szabályokat, és különösen azokat, amelyek a környezetvédelemmel, az élelmiszerbiztonsággal és az állatok jólétével kapcsolatosak. A pályázatnak minden esetben tartalmaznia kell egy ütemtervet, a képzés programját és a kurzusok vizsgakövetelményeit, hogy ezáltal monitorozni lehessen őket. Fontos, hogy a pályázó által – a fenti keretek között – megtervezett kurzusok találkozzanak a gazdák tényleges képzési igényeivel, különben a kurzusokon való részvétel nem biztosítható és a pályázónak nem adnak költségtérítést. A pályázatok értékelését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal végzi az alább (7. pontban) felsorolt kiválasztási kritériumok alapján. A pályázati felhívás kereteit, céljait és prioritásait az Irányító Hatóság határozza meg. A pályázatokra vonatkozó döntést az Irányító Hatóság hozza, azaz a képzési igényeket az IH határozza meg.
- b. A nyertes pályázók meghirdetik a tanfolyamokat a gazdálkodók (ill. más potenciális kedvezményezettek) körében, akik jelentkezésük sorrendjében nyernek felvételt a képzésekre. A tanfolyamok résztvevői befizetik a nyertes pályázó részére a tanfolyam költségének 10%-át (kivéve a roma közösségek tagjait). A nyertes pályázók megvalósítják a képzési projektet, majd benyújtják a tanfolyamok dokumentumait (résztvevők névsorai, a megtartott tanórák listája, stb.), valamint a képzési projekt jogosult költségeiről kiállított számlákat.
- c. A nyertes pályázók részére a jogosult költségek 90%-a (speciális roma képzések esetén 100%-a) megtérítésre kerül. A képzési projekthez közvetlenül nem kapcsolódó, vagy a pályázó saját fejlesztési céljait szolgáló költségek nem kerülnek megtérítésre. Ez az eljárás biztosítja, hogy a támogatás a gazdálkodók (és más kedvezményezettek) tovább- és átképzését szolgálja.

5. A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás

6. A támogatás aránya:

EU és nemzeti finanszírozású közforrások aránya: 90% (A számlával igazolható, indokoltan ráfordított költségek 10%-át a képzésben résztvevőnek kell fizetnie), speciális roma agrár képzések esetében 100%

Az EMOGA aránya a közforrásokon belül: 75%

A támogatás felső határa: egy-egy projekt résztvevőire: 100.000 Ft/fő (392 €/fő); egy-egy szerződésre legfeljebb 90 millió Ft.

A támogatás szempontjából elismerhető/elszámolható költségek:

A támogatás igénybe vehető

- a képzéshez szükséges tananyagok összeállítására, programok, tananyagok kidolgozására, sokszorosítására,
- a képzésben résztvevő tanárok óradíjaira, utazási költségeire, valamint célirányos (EU) továbbképzésére (mértéke nem haladhatja meg a pályázat összköltségének 10%-át) speciális felkészítő EU továbbképzésére,
- a tanfolyamok szervezési, népszerűsítési (reklámozási) és adminisztratív költségeinek fedezésére,
- a tanfolyamhoz szükséges gyakorlati képzéshez kapcsolódó költségek (utazási, gép- és anyaghasználati költség) fedezésére,
- az ismeretek ellenőrzésére szolgáló beszámoltatás, vizsga lebonyolítási költségeire.

Nem támogathatók az intézkedés keretében beruházások, továbbá a képzésben résztvevők helyettesítési, elszállásolási és étkezési költségei.

7. A projekt-kiválasztás kritériumai

Jogosultsági kritériumok:

- a képzésre vállalkozó pályázó, természetes- ill. jogi személy legyen
  - magyarországi, vagy EU tagországbeli illetőségű, és
  - a magyar felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény²⁰ szerint munkaerőpiaci felkészítés, oktatás folytatására akkreditációval rendelkező képzési hely,
- az oktatásra tervezett agrár tananyag EU agrárgazdasági ismereteket és KAP szabályozásokat, valamint az intézkedés leírásánál részletezett speciális ismereteket is tartalmazzon,
- a pályázatban tervezett projekteknél egy-egy képzés időtartama az egy évet, fajlagos költsége a 100.000 Ft/fő határösszeget nem haladhatja meg,
- a pályázatban tervezett képzési projektek egy statisztikai régió területén kerüljenek lebonyolításra, és összes támogatás-igényük a 90 millió Ft összeget nem haladhatja meg,

---

²⁰ E törvény módosítása (a 2003. évi CVI. tv.) 3.§. (1) b) pontban úgy rendelkezik, hogy a törvény hatálya kiterjed a Magyar Köztársaság területén felnőttképzési tevékenységet folytató külföldi szervezetek és személyek e tevékenységére is

- a tanfolyam középfokú, vagy annál magasabb szintű képzésre nem irányulhat,
- a képzés programja tartalmazza az EU agrárgazdasági és KAP ismereteket, de nem lehet része a hagyományos (nem iskolarendszerű) oktatási rendszernek
- A pályázónak minimum 20 tanfolyamot, tanfolyamonként 40-400 tanórát, 20-40 fő részvételével kell tartania a 128 Erdőgazdasági és halászati szakképzés beavatkozási terület esetében
- munkahelyi biztonságra vonatkozó közösségi és magyar jogszabályok figyelembe vétele.
- a képzési program kapcsolódik egy, vagy több AVOP prioritáshoz;
- nem adható támogatás már megkezdett munkálatokra vagy olyan tevékenységekre, amelyeket a támogatási kérelmeknek az MVH-hoz történő megfelelő benyújtása előtt végeztek.

A kiválasztás szempontjai:

- az elméleti és gyakorlati képzések személyi és tárgyi feltételei biztosításának színvonala;
- a képzés hozzájárulásának mértéke egyéb AVOP intézkedések sikeres megvalósításához;
- a képzés – a 64/2004 (IV. 15.) Korm. rendeletben meghatározott – kritikus foglalkoztatási helyzetű mezőgazdasági jellegű térségben folyik;
- a pályázó a projekt megvalósítása során figyelembe veszi a képzésben résztvevő esélyegyenlőségi célcsoportok speciális szükségleteit;
- előnyt élveznek azok a pályázatok, melyek megvalósítása révén pozitívan változik a romák, ill. a fogyatékos emberek foglalkoztatása,
- a képzés speciálisan a vidéki térségekben élő nők lehetőségeit, kiegészítő jövedelemszerzését segíti elő;
- a képzés a térség munkaerő-piaci helyzetét, a gazdálkodás biztonságát, az alternatív jövedelemszerzés esélyeit javítja;
- a képzésre vállalkozó szervezet korábbi képzési, ill. tananyag-fejlesztési referenciái,
- a képzésben résztvevő fiatal gazdálkodók, ill. nők aránya a 20%-ot eléri;
- a képzés az élelmiszerbiztonság, állatvédelem, ill. a környezetkímélő gazdálkodás – különösképpen az ökológiai és biogazdálkodás, valamint a tájmegőrzés – szabályainak megismertetését szolgálja,
- a képzés egy tanórára eső fajlagos költségének szintje.

8. Közreműködő szervezet: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

9. Kedvezményezettek: A gazdálkodók, valamint a mezőgazdasági és erdészeti tevékenységet végző egyéb személyek, akik ingyenes (ill. a képzési költségek 10%-ával egyenlő árú) képzésben részesülnek, melyet természetes vagy jogi személyek nyújtanak, akik jogosult költségeik ellentételezéseként kapják a támogatást.

10. Végső kedvezményezett: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

11. Az intézkedés részesedése az AVOP költségvetéséből: 1,09%.

12. Pénzügyi terv, 2004-2006

Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása	€, folyó áron				millió Ft, folyó áron (€=255 Ft)			
	2004	2005	2006	Összesen	2004	2005	2006	Összesen
Évek								
Összes költség	1492834	2131263	965109	4589206	381	543	246	1170
Összes közkiadás	1492834	2131263	965109	4589206	381	543	246	1170
EU támogatás összesen	1119625	1598447	723831	3441903	286	408	185	878
ERFA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
EMOGA támogatás	1119625	1598447	723831	3441903	286	408	185	878
HOPE támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Összes nemzeti támogatás	373209	532816	241278	1147303	95	136	62	293
Összes központi támogatás	373209	532816	241278	1147303	95	136	62	293
Régió támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Helyi támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb	0	0	0	0	0	0	0	0
Saját erő								
EIB kölcsön	0	0	0	0	0	0	0	0
Indikatív saját forrás	165871	236807	306799	709477	42	60	78	181

* A forint összegek indikatívak. A Nemzeti Fejlesztési Tervben, illetve az Operatív Programban az 1999. évi áron szereplő összegek átszámítása 2004. évi árakra 255 Ft/€ szorzóval történt.

13. Monitoring és értékelési mutatók (indikátorok)

Indikátor típus	Indikátor megnevezése	Mértékegység	Kiindulási helyzet	Cél	Adatok forrása	A mérés gyakorisága
Output	Az EU-továbbképzésben részesült szaktanárok száma	fő	0	230	MVH	Az egyes szakképzési pályázatok befejezésekor az ellenőrzések során
	A szervezett tanfolyamok száma	db	0	800		
	Gazdálkodási ismereteiket fejlesztő gazdálkodók száma (és aránya) képzési irányonként	fő	0	24 000		
	• EU agrárgazdasági ismeretek, a KAP szabályozásai	fő	0	20 000		
	• Környezetvédelem, „Jó mezőgazdasági gyakorlat”	fő	0	14 000		
	ebből növénytermesztés, kertészet	fő	0	8 000		
	állattenyésztés, állattartás	fő	0	6 000		
	• Állatvédelem	fő	0	6 000		
	• Élelmiszerbiztonság	fő	0	2 000		
	• ökológiai termelési és biogazdálkodási ismeretek,	fő	0	2 000		
	• vállalkozási, farm menedzsmentképzés	fő	0	4 000		
	• alternatív jövedelemszerzés lehetőségei,	fő	0	1 500		
	A tovább-és átképzésben részesülő fiatal (40 év alatti) gazdálkodók száma	fő	0	7 500		
A tovább-és átképzésben részesülő gazdálkodók közül a nők aránya (%)	%	0	15			
Agrárképzésben résztvevő romák száma	fő	0	900			
Eredmény	A képzést eredményesen befejezők száma	fő	0	20000		
	A képzést eredményesen befejezők aránya	%	0	83		
Hatás	Az OKJ szakképzettséget szerzők száma	fő	0	15 000		
	A vidéken élő nők, a fogyatékos ill. megváltozott munkaképesség miatt hátrányos helyzetű személyek és a roma kisebbséghez tartozók (romák) képzettségének emelkedése	fő	0	5200		

14. Horizontális témák:

Környezet: A tervezett képzések többsége tartalmaz a környezetkímélő, fenntartható gazdálkodás módszereire, és a mezőgazdasági termelés környezetvédelmi szabályaira, vonatkozó ismereteket. A képzések hatásaként így várhatóan csökkenni fog a mezőgazdaság által okozott környezetterhelés.

Esélyegyenlőség: Az esélyegyenlőség teljes körűen biztosított, az előző pontokban megfogalmazottak szerint.

15. A támogatás jogalapja:

Az intézkedés támogatható a Tanács 1257/1999/EK rendelet II. címe III. fejezetének 9. cikke alapján.

III.5. A MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEK FELDOLGOZÁSÁNAK ÉS ÉRTÉKESÍTÉSÉNEK FEJLESZTÉSE

- 1. Intézkedés:** 2. 1. A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése
- 2. A támogatási terület kódja:** 114 Mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése
- 3. Az intézkedés leírása:**

Az intézkedés indoklása:

Az élelmiszeripar a magyar mezőgazdasági termékek mintegy 80%-át dolgozza fel, ezért az ágazat piaci versenyképessége, hatékony működése mind az iparágban működő vállalkozók és foglalkoztatottak, mind a mezőgazdaságból élők számára alapvető fontosságú.

A szakképzett és gyakorlott munkaerővel, valamint jó gyártási hagyományokkal rendelkező élelmiszeriparnak csak megfelelő fejlesztések és beruházások megvalósítása esetén vannak jó esélyei arra, hogy hazai és külföldi piacait megtartsa, a helyi ellátás színvonalát javítsa, kiszámíthatóságot, stabil értékesítési lehetőséget kínáljon a termelőknek.

A lehetőségek kihasználását pénzügyi, technológiai, műszaki okok és a vállalkozások alacsony szintű együttműködési hajlandóságából adódó problémák nehezítik. Az intézkedés célrendszere ezek kiküszöbölésére irányul. Az intézkedés célja alapvetően a vállalkozások versenyképességének javítása. Az EU normáknak való megfelelés és az életképesség előfeltétele a pályázatban való részvételnek.

Az intézkedést megalapozó főbb stratégiai elemek:

Az **élelmiszerek gyártásának** technológiai modernizációja, az elsődleges feldolgozó kapacitások növelése nélkül. A koncentráció növelése a kihasználatlan elavult kapacitások megszüntetésével egyidejűleg. A hatékonyság és versenyképesség javítása, az átlagos feldolgozottsági szint emelése a piaci pozíciók javítása érdekében. A termékek minőségének és biztonságának javítása. A környezeti terhelés csökkentése, a melléktermék- és hulladékhasznosítás hatékonyságának növelése. Kínálategyesítő társaságok, gyártási márkaközösségek, regionális egyesülések létrehozása, az ezekhez szükséges technikai feltételek megteremtése.

Az intézkedés céljai:

Globális célok:

- a mezőgazdasági termelés- és feldolgozás jövedelemtermelő képességének javítása,
- a környezet védelme,
- az ember egészségének és jólétének javítása.

Specifikus célok:

- a mezőgazdasági termékek feldolgozását végző vállalkozások verseny-képességének javítása,

- a feldolgozás és az értékesítési csatornák közötti kapcsolat racionalizálása és javítása,
- az élelmiszerbiztonság és az élelmiszeripari termékek minőségének javítása,
- a környezetterhelés csökkentése,
- a dolgozók munkafeltételeinek javítása az élelmiszer-feldolgozás területén.

Operatív célok:

- szerkezet-átalakítást szolgáló fejlesztések,
- a korszerűsítést és a termelési költségek csökkentését szolgáló fejlesztések,
- új, magasabb feldolgozottságú, innovatív termékek előállítására irányuló fejlesztések,
- a különböző értékesítési csatornákhöz való alkalmazkodást elősegítő fejlesztések,
- az élelmiszerbiztonsággal és minőséggel összefüggő fejlesztések, beleértve az organikus és ICM termékeket,
- a környezetterhelést csökkentő, a melléktermékek újra hasznosítását valamint a hulladékok/veszélyes hulladékok elkülönített gyűjtését és kezelését szolgáló, a feldolgozó üzem területén belüli fejlesztések, korszerűsítések,
- a munka feltételeit javító fejlesztések.

Az intézkedés leírása:

A fenti célok elérése érdekében az intézkedés keretében, pályázat útján a vállalkozások vissza nem térítendő támogatáshoz juthatnak a 6. pontban lehatárolt és a Pályázati Felhívásban teljes részletességgel meghatározandó, jogosult költségeik fedezésére.

Az intézkedés keretein belül azok a fejlesztések részesülnek támogatásban, amelyek a fenti operatív célok közül legalább egyet teljesítenek. Az intézkedés keretében minden olyan fejlesztés támogatható, amely – a halászati termékek kivételével – a Szerződés I. Mellékletében felsorolt termékek feldolgozására és értékesítésére vonatkozik.

A fejlesztések országos szinten nem növelhetik azoknak a termékeknek a feldolgozó kapacitásait, amelyekre a Közös Piaci Szervezetek bármilyen termelési megszorítást vagy korlátozást alkalmaznak. Kizárt illetve korlátozott a támogatás továbbá a fölösleges kapacitásokkal rendelkező szakágazatok, illetve az igazolható piaccal nem rendelkező termékek esetében. A pályázónak fel kell tüntetniük a meglévő és tervezett kapacitásaikat a kapacitás kihasználtságával együtt. Ezeket az adatokat az AKI igazolja, és a pályázatok értékelésekor, valamint a projektek utólagos ellenőrzésekor az MVH ellenőrzi.

A 1257/1999/EK Rendeletnek megfelelően a jelen intézkedés keretében nyújtott támogatás feltétele, hogy az üzem megfeleljen a környezetvédelmi, állatjóléti és higiéniai minimum követelményeknek. A VIII.7. Melléklet 1. táblázata tartalmazza a követelményeket, amelyeket a magyar jogszabályok szerint be kell tartani.

A 817/2004/EK Rendelet 1. Cikke szerint az újonnan bevezetett előírásoknak való megfelelésre a tagállamok által biztosítható türelmi idő nem haladhatja meg az attól az időponttól számított 36 hónapot, amikor az előírás a gazdálkodó számára kötelezővé válik. A VIII.7. Melléklet 2. táblázata tartalmazza azokat a követelményeket, amelyek esetében türelmi idő adható a gazdálkodók számára, valamint ezen türelmi időszakok végét. Ugyanakkor, ahogy az 567/2004/EK Rendelet kimondja: „a csatlakozás következményeképpen a Cseh Köztársaság, Észtország, Ciprus, Lettország, Litvánia,

Magyarország, Málta, Lengyelország, Szlovénia és Szlovákia mezőgazdasági termelői a közösségi jogszabályokon alapuló számos olyan új előírással kerülnek szembe, amelyeket a csatlakozás napjától, illetve egy későbbi időponttól kezdve be kell tartaniuk. Alapvető fontosságú, hogy az említett előírások teljesítéséhez szükséges beruházási költségeket legalább részben fedező támogatásban részesüljenek.”

Projekt típusok:

1. projekt-típus („kis projekt”), amely az alábbi **összes feltételnek megfelel:**
  - támogatható költségeinek összege 30 és 100 millió forint között van;
  - nem irányul kapacitáskorlátozás alá eső kapacitás bővítésére;
  - a pályázó nem rendelkezik több régióban telephellyel ill. nem tagja több régióban üzemmel/telephellyel rendelkező vállalatcsoportnak, valamint piaca nem terjed túl a régió határain;

Ezek a projektek alapvetően korszerűsítésre, minőségjavításra, az új hatósági előírásoknak való megfelelésre stb. irányulnak, és nincsenek hatással a szakágazati struktúrákra.

Az 1. típusú projektek értékelése regionális szinten történik.

2. projekt-típus („nagy projekt”), amely az alábbi **feltételek bármelyikének megfelel:**
  - a támogatható költségek összege meghaladja a 100 millió forintot;
  - korlátozás alá eső kapacitások bővítésére irányul ugyanolyan, vagy nagyobb kapacitás párhuzamos megszüntetésével párhuzamosan;
  - a pályázó az ország több régiójában rendelkezik üzemmel/telephellyel, ill. olyan vállalatcsoporthoz tartozik, amely az ország több régiójában rendelkezik üzemmel/telephellyel.

Ezek a projektek általában komplex jellegűek, megvalósításuk térségi szinten túlmutató hatással van a termékpálya piaci viszonyaira ill. a szakágazat struktúrájára. Értékelésük során országos szinten figyelembe kell venni az alapanyag-ellátás helyzetét, a hazai és az export piaci lehetőségeket valamint a feldolgozó kapacitások alakulását, különös tekintettel az ún. érzékeny, valamint a fölösleges kapacitásokkal rendelkező szakágazatokra. Ezeknek a szempontoknak az értékelését az MVH központilag végzi.

Támogatásra jogosult szakágazatok:

Az alábbi ágazatok körében az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosított változatának (Treaty establishing the European Community - Consolidated version, 1997) I. mellékletében felsorolt (Annex I) termékek feldolgozására irányuló fejlesztések részesülnek támogatásban.

Támogatott ágazatok listája:

Hús

- Húsfeldolgozás,
- Hús-, baromfi-hús-készítmény gyártása

Támogatott fejlesztések

A vágó, daraboló, feldolgozó technológiák modernizációja. A nyomon követhetőség feltételeinek megteremtése, a minőség és a termék előállítás

biztonságának javítása. A versenyképesség javítása a hatékonyság növelése és az önköltség mérséklése révén. Az önkéntes minőségtanúsítású termékek választékának és arányának növelése. A környezetterhelés csökkentése, a melléktermék- és hulladékgazdálkodás feltételeinek javítása.

Kizárt beruházások:

- Olyan beruházások, melyek marhavágásra irányulnak.
- Olyan beruházások, amelyek a sertésvágó kapacitás növekedéséhez vezetnek, *kivéve*, ha több elavult vágóhid megszüntetésére és azonos vagy kisebb kapacitás létrehozására irányulnak (koncentráció, szakosodás).
- Olyan beruházások, amelyek vegyes profilú tevékenységek fenntartását eredményezik, *kivéve*, ha az állatfajok (sertés, marha, juh) vágásának és feldolgozásának különválasztására irányulnak, feltéve, hogy az eredeti vágókapacitás nem növekszik.

Tej és tejtermékek

- Tejtermék gyártása

Támogatott fejlesztések

A hatékonyság és versenyképesség javítása a belföldi piac megőrzése érdekében. A hagyományos és biotermékek kínálatának növelése. A magas feldolgozottsági fokú termékek kínálatának növelése. A környezetterhelés csökkentése a jó gyártási gyakorlat elterjesztése révén.

Kizárt beruházások:

- Olyan beruházások, melyek a következő tehéntejből készített termékekkel kapcsolatosak: kazein és kazeinát, tejcukor (laktóz), tejcukorszirup-, vaj-, vajolaj-, tejpor-, tejsavópor.
- A friss termékek készítésével kapcsolatos beruházások, *kivéve*: amelyek új fogyasztói igényeket kielégítő, innovatív termékek létrehozását célozzák; a hagyományos módszerekkel készített vagy biotermékekkel kapcsolatos beruházások, a vonatkozó közösségi előírásoknak megfelelően.
- Olyan beruházások, amelyek túllépik azt a referencia- tejmenyiséget, amellyel azok a termelők rendelkeznek, akik a feldolgozóegységnek beszállítanak.
- Tej- és tejtermék-imitátumok vagy -helyettesítők előállítására irányuló beruházások.

Tojás és baromfi

- Baromfihús feldolgozása
- Tojásfeldolgozás

Támogatott fejlesztések

A vágó, daraboló, feldolgozó technológiák modernizációja. A nyomon követhetőség feltételeinek megteremtése, a minőség és a termék előállítás biztonságának javítása. A versenyképesség javítása a hatékonyság növelése és az önköltség mérséklése révén. Az önkéntes minőségtanúsítású termékek választékának és arányának növelése. A környezetterhelés csökkentése, a melléktermék- és hulladékgazdálkodás feltételeinek javítása.

Kizárt beruházások:

- Olyan beruházások, amelyek a baromfivágó kapacitás növekedéséhez vezetnek, *kivéve*, ha több elavult vágóhid megszüntetésére és azonos vagy kisebb kapacitás létrehozására irányulnak (koncentráció, szakosodás).
- Olyan beruházások, amelyek vegyes profilú tevékenységek fenntartását eredményezik, *kivéve*, ha az állatfajok (különbféle baromfi fajok) vágásának és feldolgozásának különválasztására irányulnak, feltéve, hogy az eredeti vágókapacitás nem növekszik.
- A tojásfeldolgozó kapacitás nemzeti szintű növekedését eredményező beruházások.

Gabonafélék

- Malomipari termék gyártása

Támogatott fejlesztések

Az elavult, kisméretű kapacitások konszolidációja. Kisebb számú, modern, nagy hatékonyságú malom kialakítása. Legalább 150 tonna / 24 óra kapacitású teljes búzaörlési malomtechnológiai beruházás (berendezés és szükség esetén épület). Malomtechnológia egy részének modernizálása elavult berendezések cseréjével. Az integráció erősítése a minőség javítása, a biztos alapanyagháttér érdekében.

Korlátozások:

- Beruházások csak abban az esetben támogathatók, ha azok a jobb minőséghez/hatékonysághoz járulnak hozzá, és nem eredményezik az érintett üzemek kapacitásnövekedését – *kivéve*, ha a kapacitásnövekedést kompenzálja egy ugyanakkora (vagy nagyobb mértékű) kapacitáscsökkenés ugyanannak vagy egy másik vállalkozásnak a keretében.
- Az áruátvétellel, raktározással, szárítással kapcsolatos olyan beruházások, amelyek az összes kapacitás növekedését eredményezik, *kivéve* a malom saját alapanyag ellátásához bizonyítottan szükséges és azt meg nem haladó mértékű kapacitás létesítését.

Olajnövények

- Nyers olaj gyártása
- Finomított olaj gyártása

Kizárt beruházások:

- Ki van zárva minden beruházás, kivéve a hagyományos, hidegsajtölési technológiát alkalmazó, különleges minőségi igények kielégítésére alkalmas, évi 5000 tonnát meg nem haladó kapacitású egységekben megvalósítandó beruházásokat, amelyek nem járnak együtt a kapacitás emelkedésével, kivéve, ha leépítenek azonos termelési mennyiséget ugyanannál vagy más meghatározott vállalkozásnál.

Takarmánygyártás

- Haszonállat-eledelek gyártása

Támogatott fejlesztések

A nyomon követhetőség feltételeinek megteremtése, a kérődzök számára készülő takarmány gyártásának elkülönítése a többi takarmányétól. A minőség

javítása, a takarmány összetevők és beltartalmi értékek szabályozása, állandósítása. A környezetterhelés csökkentése.

Korlátozások:

- Beruházások csak abban az esetben támogathatók, ha azok az állattenyésztési-takarmányozási integrációk keretében a jobb minőséghez/hatékonyasághoz járulnak hozzá, és nem eredményezik az érintett üzemek kapacitásnövekedését – **kivéve**, ha a kapacitásnövekedést kompenzálja egy ugyanakkora (vagy nagyobb mértékű) kapacitáscsökkenés ugyanannak vagy egy másik vállalkozásnak a keretében.
- Az áruátvétellel, raktározással, szárítással kapcsolatos olyan beruházások, amelyek az összes kapacitás növekedését eredményezik, **kivéve** a keverék-takarmány gyártó üzem saját alapanyag ellátásához bizonyítottan szükséges és azt meg nem haladó mértékű kapacitás létesítését.

Gyümölcs- és zöldségfélék

- Gyümölcs-, zöldséglé gyártása
- Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás

Támogatott fejlesztések

A megtermelt nyersanyag minőségét, biztonságosságát, eltarthatóságát és a hozzáadott értéket is növelő csomagolási és feldolgozási technológiák fejlesztése. Nyomon követési rendszerek kiépítése. Innovatív, speciális termékek gyártásának fejlesztése a fogyasztói igények változásának figyelembevételével. A beszállítói kapcsolatok erősítése.

Kizárt beruházások:

- Olyan, paradicsomsűrítménnyel, hámozott paradicsommal és egyéb paradicsom alapú termékekkel kapcsolatos beruházások, amelyek a globális kapacitást a megfelelő CMO-ban rögzített kvóta fölé emelnék.
- A gyümölcs- és zöldség közös piaci szervezetek keretében támogatott termékek értékesítésére irányuló beruházások.

Bor

- Bortermelés

Támogatott fejlesztések

A termelői összefogás és együttműködés elősegítése a minél nagyobb tételű, egységes, jó minőségű kínálat érdekében. A szakágazat szerkezeti átalakulásának elősegítése. A minőség és a piacra jutás feltételeinek javítása a hazai fogyasztók megtartása és a külföldi fogyasztók bizalmának újbóli elnyerése érdekében.

Kizárt beruházások:

- A feldolgozó kapacitás nem lépheti túl a minőségi bor jelenlegi termelési kapacitását.
- Nem jogosult támogatásra az asztali bor termelésére irányuló kapacitások létrehozása.

Egyéb termékek

- Fűszer, ételízesítő gyártása
- Méztermelés
- Biológiai ecet gyártása

A fenti kizárások nem vonatkoznak olyan beruházásokra, amelyek kizárólag a higiénia, állategészségügyre és az állattartás körülményeire, a termékek minőségének és biztonságának javítására, a környezetvédelemre, illetve a környezetvédelemmel összefüggő infrastrukturális létesítményekre irányulnak. [„Az emberek jólétét és környezetének biztonságát célzó beruházások”, ahogy az a 4. fejezetben („Támogatott beruházások”)] szerepel.

Kapacitások

Minden pályázónak pályázatához csatolnia kell az Agrárgazdasági Kutatóintézet (AKI) igazolását, hogy

- a) *eleget tett a 155/1998. (IX. 30) Kormányrendelet által előírt éves kapacitásjelentési kötelezettségének, valamint, hogy*
- b) *a tervezett beruházás korlátozás alá eső kapacitásbővítést nem eredményez.*

Ez utóbbit az AKI a pályázó által a kapacitásigazolási kérelemmel együtt a hozzá benyújtott alábbi dokumentumok alapján állapítja meg:

1. Betéttlap a kapacitásigazolási kérelemhez, amelyben a pályázó részletezi a tervezett fejlesztés által érintett érzékeny minősülő kapacitásokat;
2. Hatósági igazolás azokról a megszűnő kapacitásokról, amelyek kiváltására a pályázó az új kapacitásokat létre kívánja hozni.

4. Támogatott fejlesztések

Az intézkedés keretében a mezőgazdasági termékfeldolgozás és értékesítés fejlesztése támogatható, az alábbiak szerint.

A versenyképesség javítására irányuló fejlesztések*Szerkezetátalakítás*

- hatékony termelési üzemméretek kialakítása a termelőkapacitások növelésével és a felesleges kapacitások párhuzamos leépítésével,
- szakosodást elősegítő fejlesztések.

Korszerűsítés és a termelési költségek csökkentése

- elavult technológiák korszerűsítése, gépek, berendezések cseréje,
- új, hatékony technológiák bevezetése (a jobb anyag-, hely-, energia-, víz- és élőmunka felhasználás érdekében),
- a kapacitás összhang megteremtését szolgáló hűtők, fagyasztók, szabályozott hőmérsékletű tároló és raktárkapacitások kialakítása,
- technológiához kapcsolódó elsődleges melléktermék-kezelő, -feldolgozó kapacitások korszerűsítése, létrehozása,
- a biztonságos és gazdaságos üzemvitelhez szükséges mérő-, ellenőrző- és regisztráló rendszerek kiépítése,

- integrált vállalatirányítási rendszerek bevezetése, (műszaki (informatikai) háttér kifejlesztése/bevezetése az integrált vállalatirányítási rendszerekhez).

Új, nagyobb hozzáadott értékű termékek előállítása

- új termékek előállítását szolgáló környezet kímélő technológiák bevezetése, korszerű gépek, berendezések üzembeállítása,
- az egészséges táplálkozást elősegítő termékek előállításához szükséges technológiák fejlesztése
- új korszerű csomagolási rendszerek alkalmazására irányuló fejlesztések,
- a vállalati innovációs tevékenységet segítő fejlesztések,

Különböző értékesítési csatornákhöz való alkalmazkodás

- rugalmas gyártási rendszerek,
- korszerű készáruraktár és expedáló rendszerek,
- kínálategyesítő társaságok, gyártási márkaközösségek, regionális logisztikai egyesülések működéséhez szükséges technikai feltételek megteremtése.

Az ember jólétének és környezete biztonságának javítása irányuló fejlesztések:

Az élelmiszerbiztonsággal és minőséggel összefüggő fejlesztések beleértve az organikus és ICM termékeket

- az élelmiszerek biztonságos előállítási körülményeit szolgáló beruházások (nem technológiai berendezések és eszközök beszerzése, tér-, fal- és egyéb burkolatok, üzem-átalakítások, különös tekintettel a Jó Higiéniai Gyakorlati Útmutatónak való megfelelésre),
- a termékek (egyreszörű összetevők) azonosítását, nyomon követését, visszahívhatóságát biztosító rendszerek bevezetése, a minőségtanúsítás technikai feltételeinek megteremtése,
- nyersanyag minősítés technikai feltételeinek megteremtése, javítása,
- minőségi és élelmiszerbiztonsági vizsgálatok elvégzését szolgáló üzemi laboratóriumok kialakítása, fejlesztése, mérő és ellenőrző készülékek, idegenanyag-érzékelők beszerzése.

A környezetterhelés csökkentését, a hulladékok csökkentését, jobb hasznosítását és kezelését szolgáló, a feldolgozó üzem területén belüli fejlesztések, korszerűsítések

- a levegőbe, vízbe, talajba kibocsátott szennyezés és a zajterhelés megelőzését, csökkentését,
- a hulladékok keletkezésének megelőzését, minimalizálását,
- a hulladékok kezelését, feldolgozását, hasznosítását szolgáló beruházások.

A munka feltételeinek javítása

- a munkavégzés biztonságát, a dolgozók egészségének és testi épségének védelmét, a munkakörülmények javítását szolgáló beruházások,
- a munkaerő vállalatban belüli szakmai képzését/továbbképzését szolgáló fejlesztések. (Berendezések vásárlása és a dolgozók képzésére {pl. higiénés, biztonsági, illetve az üzemben alkalmazott munkamódszerrel/technikával/technológiákkal stb. kapcsolatos képzésre} alkalmas helyek kialakítása.)

5. A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás.

6. A támogatás aránya:

EMOGA aránya a közforrásokon belül: 75%.

A versenyképesség javítására irányuló fejlesztések esetében a közforrások aránya: 40%.

A kizárólag az ember és környezete jólétének és biztonságának növelését célzó fejlesztések esetében: a közforrások aránya: 45%.

Vállalkozásokba történő beruházások esetében, az EMOGA részesedése nem haladhatja meg az összes elismerhető költség 35%-át.

A teljes támogatás maximális összege projektenként: 500 millió Ft (1960 ezer €).

A támogatható költségek támogatáson felüli részét saját forrásból kell biztosítani. A saját forrás teljes összegét hitelből is lehet finanszírozni.

A támogatás szempontjából elismerhető költségek:

- a) a közvetlenül a fejlesztéshez szükséges ingatlan építése és megszerzése a földvásárlás kivételével; ingatlan korszerűsítése, bővítése, átalakítása,
- b) új gépek és berendezések beszerzése, és üzembeállítása, beleértve a számítógép szoftvert is,
- c) általános költségek, mint például az építésszek, mérnökök és tanácsadók díjai, megvalósíthatósági tanulmányok, szabadalmak és licencek vásárlása az (a) és (b) pontban hivatkozott költségeken túlmenően, és legfeljebb az ilyen költségek 12%-a erejéig. Új technológiák fejlesztése esetében a 1257/1999/EK rendelet 25 (2) cikkének 4. bekezdése alapján a felső határ legfeljebb 25%-ig emelhető.

7. Az AVOP összekapcsolása az Agrárfejlesztési Hitelprogrammal és a hitelgarancia programmal

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram az 1/2004/EK rendelettel összhangban került bevezetésre, amely rendelt az Európai Bizottság honlapján az XA6/05²¹ hivatkozási szám alatt került közzétételre, és mezőgazdasági termékek termeléséhez, első fázisú feldolgozásához, valamint mezőgazdasági termékekkel összefüggő szolgáltatásokhoz kapcsolódik.

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram árfolyamgarancia keretében kedvezményes hitellehetőséget kínál, amely összekapcsolható az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány²² és a Hitelgarancia Rt.²³ által nyújtott hitelgaranciával. A hitelgarancia program bemutatásra került az Európai Bizottságnál Magyarország csatlakozási

---

²¹http://europa.eu.int/comm/agriculture/stateaid/exemption/xa605_hu.pdf

A programmal kapcsolatos további információért kérjük, keresse fel a Magyar Fejlesztési Bank honlapját: <http://www.mfb.hu/index.php?pageid=512>

²² <http://www.avhga.hu/>

²³ <http://www.hitelgarancia.hu>

szerződése negyedik, "Mezőgazdasági törvénykezés" fejezete, IV. függelékében meghatározott időtervnek megfelelően, és így támogatásnak tekintendő.

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram nyújtója: Magyar Fejlesztési Bank Rt. – MFB, 1051 Budapest, Nádor utca 31.

A hitelgarancia program nyújtója: Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány – AVHGA, 1054 Budapest, Kálmán Imre utca 20., Hitelgarancia Rt. 1053 Budapest, Szép utca 2.

Az Agrárfejlesztési Hitelprogram és a hitelgarancia összege a következő módon adódik össze az AVOP keretében nyújtott támogatással:

Az AVOP azon kedvezményezettjei, akik az 1/2004/EK rendelet hatálya alá esnek (mezőgazdasági termékek előállításában, feldolgozásában és marketingjében tevékenykedő kis- és középvállalkozások) részt vehetnek az Agrárfejlesztési Hitelprogramban. Az Agrárfejlesztési Hitelprogram kiegészíthető hitelgaranciával, feltéve, ha a vállalkozás megfelel az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (AVHGA) és a Hitelgarancia Rt. támasztott kritériumoknak. A támogatások bármilyen formában történő összevonása a következők feltétele:

Azon KKV-k, amelyek ezen intézkedés keretében támogatásban részesülnek, a támogatás összegét összeadhatják a kedvezményes hitel összegével, a hitelgaranciát figyelembe véve, vagy azt figyelmen kívül hagyva is, feltéve, hogy az összeadott támogatások maximális támogatásintenzitása megfelel az 1/2004/EK rendeletben leírtaknak.

A fenti esetek bármelyikében a maximális támogatásintenzitás meg kell feleljen az 1/2004/EK rendeletben leírtaknak.

Az AVOP keretében történő pályázás folyamata és az előlött nyújtott támogatás intenzitásának becslése:

1. A pályázó az MVH-hoz nyújtja be pályázatát, amelyben külön megjelöli, hogy részt kíván venni az Agrárfejlesztési Hitelprogramban, a hitelgarancia igénybevételével, vagy anélkül.
2. Az értékelési folyamat után a pályázó értesítést kap az MVH-tól, hogy pályázata a támogatott AVOP pályázatok közé került.
3. A kedvezményezett az MVH-tól kapott értesítő levéllel felkeresi az MFB-t és – ha szükséges – az AVHGA-t, vagy a Hitelgarancia Rt-t., ahol kimutatást kap a kedvezményes hitel és/vagy a hitelgarancia teljes támogatható részéről, amelyet igénybe vehet, ha az MVH-val megtörtént a szerződéskötés.
4. A kimutatással kezében a kedvezményezett aláírja a szerződést az MVH-val. Ekkor be kell nyújtatnia a kimutatását azzal, hogy igénybe kívánja venni az MFB által nyújtott kedvezményes hitelt és – ha szükséges – az AVHGA, vagy a Hitelgarancia Rt. által nyújtott hitelgaranciát.
5. Az MVH ellenőrzi, hogy az így összeadódó támogatási szint megfelel-e az 1/2004/EK rendeletben foglalt támogatás-intenzitásoknak, valamint hogy a szerződést mindkét fél aláírta-e.

8. A projekt-kiválasztás kritériumai:

Jogosultsági kritériumok:

A pályázóra vonatkozó speciális jogosultsági kritériumok:

- A fejlesztés által érintett üzem megfelel az élelmiszerhigiéniai, állatjóléti előírásoknak, valamint környezetvédelmi minimum követelményeknek. (A vonatkozó nemzeti jogszabályok harmonizáltak a közösségi jogszabályokkal.)
- A vállalkozás jelenlegi helyzetét és középtávú céljait bemutató értékelések és adatok bizonyítják a vállalkozás életképességét. Az életképesség meghatározása céljából vizsgálják és értékelik a vállalkozás termelési feltételeit, a nyersanyag/alapanyag ellátást, az értékesítés helyzetét, a minőségpolitikát, a környezeti- és munkaerő helyzetet, valamint a vállalkozás pénzügyi-gazdasági mutatóit (adózás utáni eredmény az elmúlt két lezárt gazdasági évben; saját tőke aránya a forrásokon belül; likviditási ráta; eszközarányos jövedelmezőség; saját tőke arányos jövedelmezőség; élőmunka arányos vállalkozási pénzjövedelem).
- A pályázónak nincs az intézkedés keretében támogatott befejezetlen projektje: A támogatás kedvezményezettjével nem köthető új támogatási szerződés, amíg az intézkedés keretében támogatott előző projektje nem zárult le. Ez alól kivétel, ha egy támogatható fejlesztést közös vállalkozásban valósítanak meg. Ebben az esetben elfogadható, ha egy társult tagnak, amelynek részesedése a társulásban nem lehet magasabb 25%-nál, van az AVOP keretében még le nem zárt, támogatott projektje. Fenti megállapítás nem vonatkozik a SAPARD program keretében elnyert, le nem zárult projektekre. Az AVOP keretében nem támogatható a SAPARD program által már támogatott fejlesztés.
- A munkahelyi biztonságra vonatkozó közösségi és magyar jogszabályok figyelembe vétele.

- Nem adható támogatás már megkezdett munkálatokra vagy olyan tevékenységekre, amelyeket a támogatási kérelmeknek az MVH-hoz történő megfelelő benyújtása előtt végeztek.

A pályázatra vonatkozó speciális jogosultsági kritériumok:

- A pályázatnak a 3. pontban felsorolt operatív célok közül legalább egynek meg kell felelnie.
- A fejlesztés járuljon hozzá az adott mezőgazdasági termelési alapágazat helyzetének javításához. Biztosítsa az alaptermékek termelői számára a gazdasági haszomból való megfelelő részesedést. (1257/99/EK tanácsi rendelet 26. cikk (2) bekezdés). Ez a következőkkel igazolható: szerződéses megállapodások, előszerződések, szándéknyilatkozatok az alapanyag szállítására vonatkozóan;
- Ha a projektet feldolgozási tevékenység végzésére is jogosult mezőgazdasági termelő működteti, a felhasznált alapanyag több mint 20%-át más elsődleges termelőtől kell beszereznie. (Termelői értékesítő szervezetek, termelői csoportok vagy szövetkezetek által működtetett projekt esetén ezt a kritériumot nem kell alkalmazni.)
- A pályázó szolgáltatson kielégítő bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy a fejlesztés által érintett termékek számára megfelelő értékesítési lehetőségek találhatók. (1257/99/EK tanácsi rendelet 26. cikk (3) bekezdés). Ez a következőkkel igazolható: szerződések, előszerződések, szándéknyilatkozatok a forgalmazókkal, kvóták, új termékek esetében hivatalos vagy szakmai szervezetek által készített piaci elemzések, előrejelzések, független szakértő által készített piaci elemzés.
- A beruházás a Szerződés I. mellékletében felsorolt olyan mezőgazdasági termékek feldolgozására és értékesítésére irányuljon, amelyek az Európai Unió tagállamaiból származnak.
- Feleljen meg a vonatkozó Közös Piaci Rendtartásokból, valamint az egyes szakágazatok strukturális és piaci helyzetéből eredő korlátozásoknak
- Nem támogathatók a kiskereskedelmi szintű beruházások.

A kiválasztás kritériumai:

A kiválasztás a pályázati dokumentáció értékelése alapján pontozás segítségével kialakított rangsor szerint történik.

A pályázat kiválasztása az alábbi tényezők figyelembe vételével történik:

1. A vállalkozás jelenlegi helyzetének és középtávú céljainak értékelése

- termelési feltételek és fejlesztési stratégia;
- nyers/alapanyagellátás;
- piaci lehetőségek, marketing stratégia;
- minőségpolitika, minőségstratégia;
- környezetvédelem, környezetstratégia;
- gazdálkodási, vagyoni, pénzügyi helyzet és stratégia;
- humán erőforrás, humánstratégia;

2. A projekt értékelése

- A projekt végrehajtásáért felelős menedzsment/szakemberek rendelkezésre állása
- A fejlesztés indokoltsága;
- Megfelelés az AVOP operatív céljainak;
- A fejlesztés tartalma, korszerűsége;
- A fejlesztés gazdasági/pénzügyi értékelése (költséghatékonyság, megtérülés stb.);
- Kapcsolódás más projektekhez;
- A projekt fenntarthatósága;
- Horizontális témák: környezeti hatás, munkahelyteremtés/megtartás esélyegyenlőség.

3. Nagy projektek ágazati/országos szintű szakmapolitikai értékelése

- A fejlesztés hatása az országos feldolgozó kapacitásokra;
- A fejlesztés által érintett termékek bel- és külpiazi helyzetének, lehetőségeinek értékelése;
- Összhang az alapanyag-termelés és a feldolgozó üzem földrajzi elhelyezkedése között;
- A fejlesztés hatása a munkanélküliség szempontjából eltérő adottságú térségekre;
- Kiszorítás – a fejlesztés térségi vagy nemzeti szintű esetleges negatív hatásainak vizsgálata (a támogatás révén más, életképes vállalkozás kiszorítása nyersanyag, piac vagy munkaerő területén);
- Pénzügyi megvalósíthatóság realitása, kockázatai.

A kis projektek értékelése az 1. és 2. pont alapján, a nagy projektek értékelése az 1., 2. és 3. pont alapján történik.

9. Közreműködő szervezet: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

10. Kedvezményezettek: Magyarországon bejegyzett és Magyarországon működő jogi személyek, jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok, illetve társulásaik, akik/amelyek a beruházást Magyarország területén valósítják meg, és amelyek a Szerződés I. mellékletében szereplő mezőgazdasági termékeket feldolgozó szakágazatokban (a halfeldolgozás kivételével) működési engedéllyel rendelkeznek.

A regisztráció nem tartalmaz semmilyen követelményt a nemzetiségre vagy magyarországi lakóhelyre vonatkozóan, csak az országban történt letelepülésre vonatkozóan van előírás. Az alapítás megvalósítható magyarországi elsődleges letelepüléssel (regisztrált iroda, központi üzleti adminisztráció vagy fő telephely) vagy másodlagos letelepüléssel (ügynökség, fiókiroda vagy leányvállalat) a projekt által érintett településen.

11. Végső kedvezményezettek: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

12. A prioritás / intézkedés részesedése az AVOP költségvetéséből: 14%

13. Pénzügyi terv, 2004-2006

A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének támogatása	€, folyó áron				millió Ft, folyó áron (€=255 Ft)			
	2004	2005	2006	Összesen	2004	2005	2006	Összesen
Évek								
Összes költség	13839815	19758580	25598500	59196895	3529	5038	6528	15095
Összes közkiadás	13839815	19758580	25598500	59196895	3529	5038	6528	15095
EU támogatás összesen	10379861	14818935	19198875	44397671	2647	3779	4896	11321
ERFA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
EMOGA támogatás	10379861	14818935	19198875	44397671	2647	3779	4896	11321
HOPE támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Összes nemzeti támogatás	3459954	4939645	6399625	14799224	882	1260	1632	3774
Összes központi támogatás	3459954	4939645	6399625	14799224	882	1260	1632	3774
Régió támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Helyi támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb	0	0	0	0	0	0	0	0
Saját erő								
EIB kölcsön	0	0	0	0	0	0	0	0
Indikatív saját forrás	20759723	29637870	38397750	88795343	5294	7558	9791	22643

* A forint összegek indikatívak. A Nemzeti Fejlesztési Tervben, illetve az Operatív Programban az 1999. évi áron szereplő összegek átszámítása 2004. évi árakra 255 Ft/€ szorzóval történt.

14. Monitoring és értékelési mutatók (indikátorok)

Indikátor típus	Indikátor megnevezése	Adatok forrása	Kiindulási helyzet	Cél
Output	Az elfogadott pályázatok száma (db)	MVH	0	200
	A támogatott projektek száma operatív célok szerint (db)	MVH		
	▪ Szerkezet-átalakítást szolgáló fejlesztések	MVH	0	20
	▪ Korszerűsítést és termelési költségek csökkentését szolgáló fejlesztések	MVH	0	55
	▪ Új, magasabb feldolgozottságú, innovatív termékek előállítására irányuló fejlesztések	MVH	0	35
	▪ A különböző értékesítési csatornákhöz való alkalmazkodást elősegítő fejlesztések	MVH	0	15
	▪ Élelmiszerbiztonsággal és minőséggel összefüggő fejlesztések, beleértve az organikus és ICM termékeket	MVH	0	35
	▪ A környezetterhelést csökkentő, valamint a hulladékok/veszélyes hulladékok elkülönített gyűjtését és kezelését szolgáló, a feldolgozó üzem területén belüli fejlesztések, korszerűsítések	MVH	0	25
	▪ A munka feltételeit javító fejlesztések	MVH	0	15
	A támogatott projektek száma, szakágazatok szerint (db)	MVH		
	Hús	MVH	0	45
	Tej és tejtermék	MVH	0	25
	Tojás és baromfi	MVH	0	30
	Egyéb állati termék	MVH	0	5
	Gabonafélék	MVH	0	15
	Olajnövények	MVH	0	5
	Fehérjenövények	MVH	0	10
	Bor	MVH	0	25
	Gyümölcs és zöldség	MVH	0	30
	Egyéb termékek	MVH	0	10
Eredmény	A támogatott vállalkozások száma összesen (db)	MVH		150
Hatás	A fejlesztéseket megvalósító vállalkozások bruttó hozzáadott értékének növekedése (%)	MVH		2
	A fejlesztéseket megvalósító vállalkozások által felvásárolt mezőgazdasági termékek értékének növekedése (%)	MVH		6

15. Horizontális témák:

Környezet: A környezetvédelmi minimum előírások betartása jogosultsági feltétel.

A környezetvédelmi beruházások támogatási szintje magasabb.

Esélyegyenlőség: Az esélyegyenlőség teljes körűen biztosított, az előző pontokban megfogalmazottak szerint. A beérkezett pályázatok egyenlő feltételek alapján kerülnek elbírálásra.

A pályázat esélyegyenlőségi szempontoknak való megfelelést, így azonos minősítés esetén a támogatás elnyerésének esélyét növeli, ha a pályázó a projekt tervezésénél és megvalósításánál figyelembe veszi a fenti csoportok speciális igényeit, illetve biztosítja a fizikai környezet hozzáférhetőségét.

Az elsősorban romák foglalkoztatását elősegítő országos és regionális szintű projektek esetében az Országos Cigány Önkormányzat megyei hálózata, kistérségi és települési szintű projektek esetén pedig a helyi cigány kisebbségi önkormányzatok által kiadott támogató nyilatkozat előnyt jelent. Olyan kistérségekben/településeken, ahol nem működik roma kisebbségi önkormányzat, a romák foglalkoztatására irányuló pályázatok készítői az Országos Cigány Önkormányzat illetékes megyei szervezetétől kérhetnek támogató nyilatkozatot.

16. A támogatás jogalapja:

Az intézkedés a Tanács 1257/1999/EK rendeletének, VII. fejezete, 25-28. cikke alapján támogatható.

III.6. VIDÉKI JÖVEDELEMSZERZÉSI LEHETŐSÉGEK BŐVÍTÉSE

1. **Intézkedés:** 3.1 Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése

2. **A beavatkozási terület kódja:**

1304 Minőségi mezőgazdasági termékek marketingje, 19%

1307 Mezőgazdasági tevékenységek és a mezőgazdasághoz közeli tevékenységek diverzifikációja, 30%

1310 Idegenforgalmi tevékenységek ösztönzése, 46%

1311 Kézműves tevékenységek ösztönzése, 5%.

3. **Az intézkedés leírása:**

Az intézkedés indoklása:

A vidéki térségekben a mezőgazdaságon kívüli munkalehetőségek száma alacsony, amit súlyosbít, hogy a mezőgazdaságon belüli foglalkoztatás csökken. A vidéki térségekben az országos átlagtól kedvezőtlenebb a foglalkoztatási helyzet (magasabb munkanélküliség). A mezőgazdasági keresetek a nemzetgazdasági ágazatok között a legalacsonyabbak és a különbség a mezőgazdaság rovására nő. A mezőgazdasági termékek feldolgozottsági szintje és helyben hozzáadott értéke alacsony, szegényes a termékskála, kiaknázatlanok a térségek termék diverzifikációt biztosító adottságai (energiaültetvények, tájjellegű specifikumok stb.). A termékek minőségi színvonala gyakran alacsony és nem egyöntetű (homogén), kevés a minőségtanúsítási rendszerek által igazolt minőségi mezőgazdasági termék. Hiányoznak a helyi minőségi mezőgazdasági termékek marketingjére szakosodott értékesítési csatornák. Alacsony színvonalú a termékmarketing, a termelők marketing ismeretei, és piaci információi hiányosak. A vidék táji-, természeti- és kulturális értékei turisztikai szempontból kevésbé kihasználtak. A falusi szálláshelyek és turisztikai szolgáltatások kapacitása és minősége alacsony. Még fellelhetők az értékes, élő kézműves hagyományok a vidéki térségekben, amelyek megőrzése mind a hagyományörzés és foglalkoztatás, mind pedig a térség egyedi arculatának megőrzésében fontos elem.

Az intézkedés céljai:

Globális célok:

- munkahelyteremtés és -megtartás,
- a vidéki vállalkozások gazdasági életképességének/jövedelemszintjének fenntartása, emelése,
- jövedelemforrás lehetőségek teremtése,

Specifikus célok:

- helyi termékek/szolgáltatások minőségének fejlesztése, választékbővítés
- az értékesítés hatékonyságának növelése,
- helyi termékek hozzáadott értékének növelése.

Operatív célok:

- az agrártevékenységek diverzifikációja:
  - kiváló minőségű, helyi, tájjellegű (élelmiszer és nem élelmiszer) termékek előállításának, feldolgozásának fejlesztése, minőségi termék-előállítás ösztönzése,
- minőségi mezőgazdasági termékek értékesítése,
  - helyi és minőségi mezőgazdasági (élelmiszer és nem élelmiszer) termékek marketing eszközeinek és értékesítési csatornáinak kifejlesztése és továbbfejlesztése,
- idegenforgalmi és kézműipari tevékenységek fejlesztése,
  - kézműipari tevékenységek fejlesztése,
  - falusi turizmus fejlesztése.

Az intézkedés leírása:

Az intézkedés a szűkebb értelemben vett vidéki térségekre²⁴ koncentrál. Az intézkedés a vállalkozók mezőgazdaságon belüli és kívüli tevékenységi köreinek bővítését célozza, különös tekintettel az egyedi, kiváló minőségű és nem pusztán mezőgazdasági jellegű termékek előállítására, illetve az élelmiszer és nem élelmiszer típusú mezőgazdasági termelés és feldolgozás kínálati lehetőségek megvalósítására, valamint az előállított termékek értékesítési lehetőségeinek javítására.

Az intézkedés által érintett földrajzi terület:

Az intézkedés szempontjából azok a települések tartoznak a jogosult települések kategóriájába, amelyek népsűrűsége nem haladja meg a 120 fő/km²-t, valamint népessége nem haladja meg a 10000 főt. (A jogosult települések listáját a VIII.4. melléklet tartalmazza).

4. Alintézkedések

4.1. alintézkedés: Az agrártevékenységek diverzifikációja

A beavatkozási terület kódja: 1307 - Mezőgazdasági tevékenységek és a mezőgazdasághoz közeli tevékenységek diverzifikációja, a tevékenységek sokszínűsítése és alternatív jövedelemteremtés céljából

Tevékenységek:

- 1.) Adott tájegységre jellemző, piaci réseket betöltő termékek kis léptékű előállításának fejlesztése, ezen belül: élelmiszer és nem élelmiszer termékek (ezen belül megújuló energiaforrást jelentő termények) előállítása, mint új tevékenység.

A támogatható termékek köre a következő:

- Kisállattenyésztés
  - emlős (élelmiszer, sport, hobby, kivéve prémjükért tenyésztett állatok)
  - madár (élelmiszer, sport, hobby,)
- Vad tenyésztés (kivéve vadspark, vadaskert)

²⁴ Az így meghatározott vidéki térségek összterülete 82.115 km² (az ország területének 88,3%-a), az ott élő népesség pedig 4,8 millió fő (az ország népességének 47,35%-a).

- Gyógy-, fűszer- és aromanövények (gyűjtése és termesztése, árukészítés) (kivéve fűszerpaprika)
- Ültetvények: dió, szelídgesztenye, mogyoró, mandula, ribizli, málna, szeder, bodza, egres, hagyományos fajták (melyek a Hagyományok – Ízek - Régiók gyűjteményben, mint hagyományos fajták szerepelnek): cseresznye, meggy, szilva és sárgabarack,
- Gomba (gyűjtés, árukészítés),
- Csiga (csak tenyésztett, árukészítés),
- Erdei melléktermékek és egyéb növények (gyűjtés, árukészítés),
- Egyéb erdei gyümölcsök: áfonya, homoktövis, fekete berkenye, húsos som, birs, naspolya, rózsa (csipkebogyó) (gyűjtés, termesztés, árukészítés)
- Energiaültetvények,
  - Élvelő lágyszárúak: pl. magyar árva rozsnok, pántlikafű, kínai nád
  - Fás energetikai ültetvények:
    - Energiaerdő
    - Energetikai faültetvények
      - Újratelepítéses energetikai faültetvény
      - Sarjzattatásos energetikai faültetvény

A támogatott új tevékenységek jellemzője, hogy kis-léptékű, kézimunka igényes, melynek eredménye nem tömegterméknek számító mezőgazdasági termék. Az alintézkedésen belül támogatható termékek alábbi listáján szereplő termékek támogatása a „Mezőgazdasági üzemek beruházásainak támogatása” c. intézkedésből nem jogosult támogatásra.

2.) Mezőgazdasági alapanyagokat élelmiszer és/vagy nem élelmiszer céllal feldolgozó kisüzemek fejlesztése, a választék bővítése – néhány élelmiszer termék vonatkozásában, és a jelenleg alkalmazott integrált megközelítés miatt, ami megnehezítené a diverzifikációs projektek felosztását. A támogatás alapvető követelménye, hogy a termékek alapanyagának minimum 20%-a más gazdaságból származzon, vagy kollektív módon, több termelő összefogásával valósuljon meg. A farmok beruházásai esetében mindenesetre a „Mezőgazdasági üzemek beruházásai” c. intézkedésnél érvényes jogosultsági feltételeket kell alkalmazni

3.) Termékfejlesztés, a mezőgazdasági termékek minőségének, piaci megjelenésének, kiszerezésének javítása (csomagolástechnológiai fejlesztések, termékarculat kialakítása, javítása) a Magyarországon és az EU-ban egyaránt elismert minőségtanúsítási rendszerek követelményeinek való megfeleltetés érdekében.

4.) „Termékfejlesztés, a mezőgazdasági termékek minőségének javítása, új minőségi rendszerek, márkajegyek, védjegyek bevezetése, termék/termelési követelmény rendszerek (Feladat-meghatározás) létrehozása, valamint az EU szinten (2081/92 és 2082/92 tanácsi rendelet) és nemzeti szinten (amelynek kritériumait az 1783/2003 tanácsi rendelet rögzíti) is elismert is meglévőknél való megfelelés”. Az AVOP szövege szerint a fenti, élelmiszer-termék vonatkozású fejlesztési projektek, amelyeket már nyilvántartásba vettek valamelyik fenti rendszerben.

Magyarországon a 2081/92 és 2082/92/EK rendelet alapján elismert minőségtanúsítási rendszerek:

- a.) 1997. évi XI. törvény a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról; végrehajtási szabályok: 78/2004. Korm. rendelet, 16/2004. IM rendelet.
- b.) 58/2004. FVM rendelet a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek hagyományos különleges tulajdonságtanúsítási rendszerének működésére vonatkozó részletes szabályokról.
- c.) Hagyományok – Ízek – Régiók gyűjtemény:

A Hagyományok Ízek Régiók az EU által kezdeményezett Európa Vidékei (Euroterroirs) kezdeményezés részeként indult 1998-ban, azzal a szándékkal, hogy a hagyományos, térség-specifikus mezőgazdasági termékeket összegyűjtse és bemutassa azok gazdasági felhasználásának módját.

A program jogi alapját a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi árujelzőinek oltalmára vonatkozó részletes szabályairól szóló 87/1998. (V.6.) Kormányrendelet adja. Az említett szabályozás összhangban van a 2081/92/EK és 2082/92/EK bizottsági rendeletekkel.

A program szakmailag jól megalapozott és egy Nemzeti Tanács által vezetett, melyben képviselteti magát számos FVM főosztály, az Agrármarketing Centrum és más érintett minisztériumok csakúgy, mint más, ezen a területen tevékenykedő szakértők (élelmiszeripari és kereskedelmi, turisztikai, média, élelmiszer-tudományi, embertani stb.). A programot a francia kormány, a PHARE és az AMC finanszírozta. A gyűjteményt az EU jogszabályoknak megfelelően francia és más uniós szakértők részvételével állították össze.

- d) A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai követelmények szerinti előállításáról, forgalmazásáról és jelöléséről szóló 140/1999. FVM rendelet; végrehajtási szabályok: 74/2004. FVM rendelet
- e.) A 2004. évi XVIII. törvény a szőlőtermesztésről és borgazdálkodásról 2. paragrafusának 25-27. bekezdése kimondja, hogy minőségi bornak tekintendők az alábbi borok: meghatározott termőhelyről származnak, védett eredetű borok, valamint Tokaji borkülönlegességek

Támogatás adható olyan minőségtanúsítási rendszerekre, melyeket a közösségi, vagy a hazai szabályozás a fent említett EU-s jogszabályok alapján elismer. A nemzeti szintű támogatások feltételei nem tehetnek semmilyen megkötést az EU tagállamai felé (a Szerződés 28. cikke): ezeknek a támogatásoknak átláthatóknak és valamennyi termelő számára nyitottnak kell lenniük, valamint meg kell felelniük a 1783/2003 sz. tanácsi rendelet elveinek.

A tájékoztatási, promóciós és reklámtevékenységek nem érinthetnek egyes vállalatok tulajdonában lévő kereskedelmi márkajegyeket egy konkrét termelő egyedi termékének promóciójaként.

4.2. alintézkedés: Minőségi mezőgazdasági termékek marketingje

A beavatkozási terület kódja: 1304 – Minőségi mezőgazdasági termékek marketingje

Tevékenységek:

Helyi, kiváló minőségű mezőgazdasági termékek marketing eszközeinek és értékesítési csatornáinak kialakítása, továbbfejlesztése:

- minőségtanúsítási rendszerek által elismert termékek piaci értékesíthetőségét elősegítő – folyó dologi kiadásnak nem minősülő – eszköz és/vagy speciális szolgáltatás beszerzésének támogatása,
- minőségi mezőgazdasági és kézműipari termékek értékesítését végző árusító helyek és azok hálózatának kialakítása,
- minőségi mezőgazdasági termékek népszerűsítése kiállítások, bemutatók vásárok rendezése, azokon történő részvétel, egységes kiadványok, kiállítási installációk készítése által, termékek közvetlen marketingje.

A kis-léptékű élelmiszer-feldolgozók újonnan bevezetett minimális követelményeknek való megfelelés érdekében végzett beruházásainak esetén a 1783/2003 tanácsi rendelet VI.a, 13) érvényesül.

4.3. alintézkedés: Idegenforgalmi és kézműipari tevékenység fejlesztése

A beavatkozási terület kódja:

1310 – Idegenforgalmi tevékenységek ösztönzése

1311 – Kézműipari tevékenységek ösztönzése

Tevékenységek:

1) Kézműipari tevékenységek fejlesztése:

- kézműipari vállalkozások eszközfejlesztése, termékfejlesztés,
- a piacra jutás, értékesítés ösztönzése érdekében a marketing eszközök fejlesztése (bemutakozó anyagok, kiadványok stb.),
- bemutató üzemek, műhelyek kialakítása

2.) Falusi turizmus fejlesztése:

- meglévő falusi magán szálláshelyek/vendéglátóhelyek bővítése, komfortfokozatának fejlesztése (10 ágy/szálláshelyig)
- új falusi magán szálláshelyek/vendéglátóhelyek kialakítása (10 ágy/szálláshelyig),
- A falusi magán szállásadói/vendéglátói tevékenységhez vagy mezőgazdasági tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó falusi turisztikai szolgáltatások fejlesztése, a kínálat bővítése új szolgáltatások bevezetésével, különös tekintettel a következőkre:
  - tradicionális falusi vendéglátás/minőségi gasztronómiai szolgáltatások fejlesztése, működési szabványoknak való megfeleltetése,
  - horgászturisztikai szolgáltatások,
  - borturizmus fejlesztése (borutak infrastruktúrája, kóstoló helyek kialakítása, reklám anyagok).
  - egyéb sport és szabadidős lehetőségek fejlesztése.

Az idegenforgalmi és kézműipari tevékenységek fejlesztése tevékenység esetén az AVOP és az ERFA-ból finanszírozott ROP-pal és GVOP-val a lehatárolás a következő:

Kézműipar:

- Az AVOP az 1994. évi XVI. törvény 1. melléklete (kézműves szakmák jegyzéke) alapján meghatározott kézműipari tevékenységet folytató mikro- és kisvállalkozásokat támogatja, melyek egyedileg vagy kisszériában, kisüzemi módszerekkel, és a hagyományos kismesterségek, a népi mesterségek, a tárgyalkotó népművészet, a népi iparművészet körébe sorolhatók. A támogatandó kézműipari mesterségek listáját a VIII.5. melléklet tartalmazza. Ezeket a mikro- és kisvállalkozásokat a GVOP nem támogatja.
- A felsorolt tevékenységek ki vannak zárva a Gazdasági Versenyképességi Operatív Programból. A Regionális Fejlesztési Operatív Program nem támogatja az ilyen fejlesztéseket.

Idegenforgalom:

- A turisztikai szálláshely fejlesztés esetén a lehatárolás alapja a 110/1997 sz. Kormányrendelet a magánszálláshelyek²⁵ idegenforgalmi hasznosításáról, valamint a 45/1998 sz. IKIM rendelet a kereskedelmi²⁶ és fizető-vendéglátó²⁷ szálláshelyek osztályba sorolásáról, valamint a falusi szálláshelyek²⁸ minősítéséről. Ezek alkotják a jogszabályi alapját a falusi szállásadás és a kereskedelmi szálláshely kategóriák elválasztásának, amely alapján a két OP közötti lehatárolás egzakt módon elvégezhető.
- A turisztikai szálláshely fejlesztés esetén az AVOP a falusi magánszálláshely kategóriába eső fejlesztéseket támogatja, amelynek maximális férőhely kapacitása 10 ágy, valamint nem városokban, (kiemelt) gyógy- és üdülőhelyen helyezkedik el, míg a ROP a kereskedelmi szálláshely kategóriájába eső jelentősebb beruházásokat célozza. Minden szálláshelyfejlesztés, vagy szállásadói tevékenység esetén kötelező a regisztráció és minősítés, vagyis egy adott szálláshely csak egyetlen kategóriába tartozhat.

A turisztikai szolgáltatások fejlesztése esetén az AVOP a falusi szállásadáshoz közvetlenül kapcsolódó szolgáltatásokat, valamint az „on-farm” jellegű turisztikai szolgáltatások fejlesztését támogatja. Ezek a kedvezményezettek (falusi szállásadók, gazdálkodók) a ROP turisztikai szolgáltatások fejlesztése tevékenysége keretén belül nem támogathatók.

5. A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás

6. A támogatás aránya:

Turisztikai, kézműipari fejlesztések, valamint az I. mellékletben nem szereplő termékek (melyeket nem tartalmaz a VIII. 5. melléklet) termelése és feldolgozása esetén a kedvezményezetteknek összességében nyújtható maximális támogatásra a „de minimis” szabály érvényes. Amennyiben az intézkedés előirányoz állami támogatást a Szerződés

---

²⁵ A magánszálláshely kategória két alkategóriát tartalmaz, a fizetővendéglátást és a falusi szállásadást.

²⁶ A 10 férőhely fölötti szálloda, panzió (fogadó), kemping, üdülőház, turistaszálló, ifjúsági szálló.

²⁷ A városokban, kiemelt gyógyhelyeken, kiemelt üdülőhelyeken, a gyógy- vagy üdülőhelyeken folytatott magánszállásadói (max. 10 férőhely) tevékenység.

²⁸ A városokban, kiemelt gyógyhelyeken, kiemelt üdülőhelyeken, a gyógy- vagy üdülőhelyeken kívül folytatott magánszállásadói tevékenység. A szálláshely maximális kapacitása 10 férőhely.

1. sz. mellékletében felsorolt ("Annex 1") mezőgazdasági termékek termelésén, feldolgozásán és marketingjén kívül álló tevékenységekre, ebben az esetben ez a támogatás a 69/2001 bizottsági rendelet alapján kizárólag «de minimis» támogatásként adható.

Az agrártevékenységek diverzifikációja: (4.1. alintézkedés)

Vállalkozásokba történő beruházások esetében:

Közforrások aránya az összes elismerhető költségen belül: 45%

EMOGA aránya a közforrásokon belül: 75%.

Vállalkozásokba történő beruházások esetében, az EMOGA részesedése nem haladhatja meg az összes elismerhető költség 35%-át.

A fejlesztés maximális elszámolható összköltsége beruházás esetén: 30 millió Ft (117 640 €).

Minőségi mezőgazdasági termékek marketingje: (4.2. alintézkedés)

Kollektív fejlesztések esetén általános szabály: az összes elismerhető költség 80%-a. Az EMOGA aránya a közforrásokon belül: 75%.

Egyénileg pályázók esetén, vállalkozásokba történő beruházások esetében:

Közforrások aránya az összes elismerhető költségen belül: 45%

EMOGA aránya a közforrásokon belül: 75%.

Vállalkozásokba történő beruházások esetében, az EMOGA részesedése nem haladhatja meg az összes elismerhető költség 35%-át.

A fejlesztések maximális elszámolható összköltsége beruházás esetén 30 millió Ft (117 640 €), nem beruházásnak minősülő fejlesztés esetén 8 millió Ft (31 373 €).

Idegenforgalmi és kézműipari tevékenység fejlesztése: (4.3. alintézkedés)

Vállalkozásokba történő beruházások esetében:

Közforrások aránya az összes elismerhető költségen belül: 45%

EMOGA aránya a közforrásokon belül: 75%.

Vállalkozásokba történő beruházások esetében, az EMOGA részesedése nem haladhatja meg az összes elismerhető költség 35%-át.

A fejlesztés maximális elszámolható összköltsége:

- Turisztikai fejlesztés esetén 20 millió Ft (€ 78431).
- Kézműipari fejlesztés esetén: 30 millió Ft (€ 117 640).

A támogatás szempontjából elismerhető költségek:

A 4.1. agrártevékenységek diverzifikációja alintézkedés esetén:

1-3. tevékenység

- ingatlan vásárlása a fejlesztés elismerhető összköltségének 10%-áig,
- épületek, építmények felújításának, átalakításának és újak létesítésének építési költségei,
- technológiai gépek, berendezések, eszközök beszerzésének, üzembeállításának (személygépjárművek kivételével) költségei,
- első beszerzésű tartós készlet²⁹ a tárgyi eszközök összköltségének maximum 20%-áig,
- általános költségek: mérnöki díjak; szakértői, szaktanácsadói díjak; szabadalmak, licencek vásárlása; valamint a termék kereskedelmi forgalomba hozatalához szükséges egyszeri, jogszabályban előírt vizsgálatok, minősítési eljárások költségei, a fejlesztés elismerhető összköltségének maximum 12%-áig,
- a termék(ek) értékesítéséhez, piacra jutásához kötődő (marketing) költségek (piackutatás, megvalósíthatósági és piaci tanulmány, termék megjelenés, szórólapok, termékspecifikus mobil polcberendezés vásárokra, alkalmi kereskedelmi vásárok részvételi díjából származó extra költségek) a fejlesztés elismerhető összköltségek maximum 15%-áig.

4. tevékenység:

- új minőségtanúsítási rendszerek, márkajegyek, védjegyek kifejlesztéséhez, illetve az uniós szabályoknak megfelelő termék/termelési követelmény rendszerek felállításához (Feladat-meghatározás) közvetlenül kapcsolódó költségek
- származási megnevezések vagy speciális jelleget bizonyító tanúsítványok nemzeti és közösségi szintű elismertetéséhez közvetlenül kapcsolódó költségek.

A 4.2. Minőségi mezőgazdasági termékek marketingje alintézkedés esetén:

- közvetlenül a minőségi termék értékesítéséhez szükséges épületek, építmények felújításának, átalakításának és újak létesítésének építési költségei,
- technológiai berendezések, eszközök beszerzésének, üzembe helyezésének, (személygépjárművek kivételével) költségei.
- első beszerzésű tartós készlet³⁰ a tárgyi eszközök összköltségének maximum 20%-áig,
- a termék(ek) értékesítéséhez, piacra jutásához kötődő (marketing) költségek (piackutatás, megvalósíthatósági és piaci tanulmány, termék megjelenés, szórólapok, termékspecifikus mobil polcberendezés vásárokra, mintavevő eszközök, alkalmi kereskedelmi vásárok részvételi díjából származó extra költségek) a fejlesztés elismerhető összköltségek maximum 15%-áig.

---

²⁹ Olyan készlet első beszerzése, amely a termelési tevékenység megkezdéséhez szükséges, így pl. göngyölegek (újrafelhasználható csomagolási és anyagmozgatási eszközök, így például raklapok, dobozok, üvegek stb.), címkék stb. Az ilyen anyagok első beszerzését támogató mikroállkozások alacsony likviditása miatt nagyon fontos a kisvállkozások elindítása.

³⁰ Olyan készlet első beszerzése, amely a termelési tevékenység megkezdéséhez szükséges, így pl. göngyölegek (újrafelhasználható csomagolási és anyagmozgatási eszközök, így például raklapok, dobozok, üvegek stb.), címkék stb. Az ilyen anyagok első beszerzését támogató mikroállkozások alacsony likviditása miatt nagyon fontos a kisvállkozások elindítása.

- általános költségek: mérnöki díjak; tervek kidolgozása; szakértői, szaktanácsadói díjak; közbeszerzés és jegyzői díjak; szabadalmak, licencek vásárlása; valamint a termék kereskedelmi forgalomba hozatalához szükséges egyszeri, jogszabályban előírt vizsgálatok költségei, a fejlesztés elismerhető összköltségének maximum 12%-áig,

Minőségtanúsítási rendszerek által minősített termékek piaci értékesíthetőségét elősegítő – folyó dologi kiadásnak nem minősülő – eszköz és/vagy szolgáltatás beszerzésének támogatása, kiállítások, bemutatók vásárok szervezése, az egységes részvételhez szükséges kiállítási anyagok létrehozása, részvétel esetén:

- kiállítások, vásárok, bemutatók rendezéséhez szükséges berendezések, eszközök beszerzésének költségei,
- a termék népszerűsítését, piacra jutását szolgáló kiadványok, kiállítási installációk előállításának költségei,
- a termék népszerűsítését célzó vásárokon, kiállításokon való részvétel számlával igazolt költségei,
- vásárok, kiállítások és bemutatók szervezéséhez szükséges szolgáltatások számlával igazolt költségei,

A 4.3. Idegenforgalmi, kézműipari tevékenység fejlesztése tevékenység esetén:

- épületek, építmények felújításának, átalakításának és újak létesítésének építési költségei,
- kézműipari fejlesztés esetén kapun belüli tereprendezés, parkosítás költségei a fejlesztés elismerhető összköltségének maximum 20%-ig,
- idegenforgalmi fejlesztés esetén kapun belüli tereprendezés, parkosítás költségei
- technológiai berendezésekének, eszközök beszerzésének, üzembe helyezésének (személygépjármű kivételével) költségei,
- első beszerzésű tartós készlet³¹ a tárgyi eszközök összköltségének maximum 20%-áig
- a termék(ek) értékesítéséhez, piacra jutásához szükséges (marketing) költségek (termék megjelenés, egyéb marketing tevékenységek), az elismerhető összköltség maximum 15%-ig,
- általános költségek: mérnöki díjak, szakértői, szaktanácsadói díjak, közjegyzői és közbeszerzési díjak a fejlesztés elismerhető összköltségének maximum 12%-áig.

7. A projekt-kiválasztás kritériumai

7.1. Jogosultsági kritériumok:

- köztartozás-mentesség igazolása,
- a fejlesztés megvalósításának helye (szolgáltatás igénybevétele esetén a pályázó székhelye) a vidéki térségek fejlesztése prioritás szempontjából kedvezményezett település (települések listáját a VIII.4. melléklet tartalmazza),

³¹ Olyan készlet első beszerzése, amely a termelési tevékenység megkezdéséhez szükséges, így pl. göngyölegek (újrafelhasználható csomagolási és anyagmozgatási eszközök, így például raklapok, dobozok, üvegek stb.), címkék stb. Az ilyen anyagok első beszerzését támogató mikrovállalkozások alacsony likviditása miatt nagyon fontos a kisvállalkozások elindítása.

- a pályázó a „Kedvezményezett” körébe tartozik
- a fejlesztés helyének tulajdoni illetve kizárólagos használati (minimum 5 évre szóló hatályos bérleti szerződés) viszonyainak igazolása (szolgáltatás igénybevétele esetén nem alkalmazandó)
- a fejlesztés megvalósításához és a tevékenység folytatásához szükséges szakhatósági engedélyek, igazolások megléte, amelyek magukban foglalják az illetékes állategészségügyi és környezetvédelmi hatóságok igazolását arról, hogy a pályázó tevékenysége megfelel a minimális környezetvédelmi előírásoknak, valamint az élelmiszer előállítás esetén az élelmiszerbiztonsági és higiéniai előírásoknak (7. melléklet). Szolgáltatás esetén nem alkalmazandó. A kis-léptékű élelmiszer-feldolgozók újonnan bevezetett minimális követelményeknek való megfelelés érdekében végzett beruházásainak esetén a 1783/2003 tanácsi rendelet VIa, 13) érvényesül a beruházás befejezéséig.
- nyilatkozat a szükséges saját forrás meglétéről,
- a fejlesztés összköltsége és/vagy a támogatás mértéke nem haladja meg az intézkedésben feltüntetett maximális mértékeket.
- üzleti és marketing tervre, valamint az előző 3 év mérlegére alapozott gazdasági életképesség és kiegyensúlyozott pénzügyi helyzet bizonyítása.

Gazdasági életképesség bizonyítása:

- Gazdaságilag életképesnek minősül az a vállalkozás, amely igazolja, hogy az előző két év adózás előtti eredménye legalább az egyik évben nem negatív. Egy teljes lezárt gazdasági évvel rendelkező pályázó esetén a lezárt gazdasági év adózás előtti eredménye nem negatív. Egy teljes lezárt gazdasági évvel nem rendelkező pályázó esetén az életképesség elbírálása az üzleti terv mérlegterve és eredményterve alapján történik.

- a pályázó, vagy a pályázó állandó alkalmazásában álló személy legalább középfokú szakirányú végzettséggel (igazolása az országos képzési jegyzékről szóló 7/1993 (XII. 30.) MÜM rendelet és az oktatásról szóló 1985. évi I. Törvény szerinti OKJ (Országos Képzési Jegyzék) vagy OSZJ (Országos Szakma Jegyzék) jelzésű bizonyítvánnyal és/vagy minimum 3 év igazolt szakmai tapasztalattal rendelkezik.
- a természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében az illetékes természetvédelmi hatóság hozzájárulása a tevékenység folytatásához (szolgáltatás esetén nem alkalmazandó),
- biotermék előállításához az államilag elismert minősítő szervezettel megkötött ellenőrzési szerződés,
- az egészségvédelmi, munkabiztonsági feltételek betartása és a munkakörülmények javítása

Nem adható támogatás már megkezdett munkálatokra vagy olyan tevékenységekre, amelyeket a támogatási kérelmeknek az MVH-hoz történő megfelelő benyújtása előtt végeztek.

További jogosultsági kritériumok mezőgazdasági termékek termelése esetén:

- a termék, amelynek előállítására a támogatás irányul szerepel az intézkedés leírásában felsorolt termékek között,
- a pályázó nyilatkozta arról, hogy a tevékenység, amelyre a támogatás irányul a pályázó korábbi tevékenységeihez képest új, eredménye a korábban előállított termékekhez képest új.

További jogosultsági kritériumok élelmiszer-előállítás esetén:

- A VIII.7 mellékletben **(minimum követelmények)** felsorolt összes **környezethigiéniai és állatjóléti feltételt** be kell tartani. Az 1257/1999EK rendelet 3. cikkének 3. bekezdése szerint támogatás nyújtható, ha az új beruházásnak az a célja, hogy megfeleljenek az újonnan bevezetett minimum környezeti, higiénés és állatjóléti standardoknak.
- nem minősített élelmiszer feldolgozás esetén a pályázó nyilatkozata arról, hogy a feldolgozott termékek legalább 20%-a más gazdaságból származik, vagy érvényes együttműködési szerződés arról, hogy a támogatandó tevékenységet több gazdálkodó összefogásával közösen végzik.

További jogosultsági kritériumok gyógynövényből előállított termékek esetén:

- A gyógynövények és illóolajok vizsgálatáról, minősítéséről, forgalomba hozataláról és ellenőrzéséről szóló 37/1976. (X. 29.) MT rendelet, továbbá az üzletek működéséről és a belkereskedelmi tevékenység folytatásának feltételeiről szóló 4/1997. (I. 22.) Kormány rendelet 12. §-a rendelkezéseinek betartása.

További jogosultsági kritériumok minőségtanúsítási rendszerek által elismert termékek előállításának továbbfejlesztése esetén, illetve a minőségtanúsítási rendszerek által elismert termékek értékesítését elősegítő (tényleges aktuális költségnek nem minősülő) eszközök és/vagy szolgáltatások beszerzése esetén:

- megfelelés a 2081/92, 2082/92 és a 2092/91 tanácsi rendeleteknek, valamint a 1783/2003 tanácsi rendelet kritériumainak,
- megfelelés a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. Törvénynek,
- megfelelés a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi árujelzőinek oltalmára vonatkozó részletes szabályokról szóló 87/1998. (V. 6.) Kormány rendeletnek,
- megfelelés a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek a hagyományos különleges tulajdonsága tanúsítási rendszerének működésére vonatkozó részletes szabályokról szóló 58/2004. (IV. 24.) FVM rendeletnek,
- megfelelés a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai követelmények szerinti előállításáról, forgalmazásáról és jelöléséről szóló 140/1999. FVM rendeletnek és a végrehajtási szabályokat megállapító 74/2004. FVM rendeletnek.

További jogosultsági kritériumok idegenforgalmi fejlesztések esetén:

- Pályázatok nyújthatók be a magán szálláshelyek idegenforgalmi célú hasznosításáról szóló 110/1997. (VI. 25.) Korm. rendelet szerint gyógyturisztikai vagy különleges szabadidős területnek nem minősülő, jogosult településeken (4. melléklet), a 2000. évi CXII. tv. 2. mellékletével összhangban.
- Szálláshely fejlesztés esetén igazolás arról, hogy a pályázó hatósági nyilvántartásba vett magán szálláshely szolgáltató, vagy nyilatkozat arról, hogy a fejlesztés megvalósítását követően, a működés megkezdését megelőzően a hatósági nyilvántartásba vételt igazolja.

További jogosultsági kritérium kézműipari fejlesztés esetén:

- A támogatott tevékenység szerepel VIII.5. mellékletben felsorolt kézműves szakmák között.

7.2. Kiválasztás kritériumai:

- a fejlesztés szükségessége és indokoltsága,
- a fejlesztés által létrehozott és megtartott munkahelyek száma,
- a fejlesztés hatására a pályázó tevékenysége bizonyítottan magasabb minőségi színvonal irányába mozdul el és/vagy a fejlesztés hatására a pályázó tevékenysége illetve az előállított termékek köre bővül,
- a fejlesztés által közvetlenül érintettek jövedelemszintjének emelkedése,
- a beruházás hatóköre, kiterjedtsége, a fejlesztéssel közvetlenül érintettek száma,
- partnerség és illeszkedés a kistérségi agrárstruktúra és vidékfejlesztési stratégiához, a fejlesztés komplexitása, kapcsolódása más fejlesztésekhez³²
- a megvalósítás ütemezésének realitása³³,
- a fejlesztés megvalósításáért felelős menedzsmint megszervezése és hitelessége,
- a fejlesztés környezetre gyakorolt pozitív hatása, környezeti fenntarthatóság,
- egyenlő pontszámú fejlesztések esetén előnyt élveznek a VTT (Vásárhelyi Terv továbbfejlesztése) I. ütemében érintett Tisza-térség településein megvalósuló fejlesztések (kizárólag az Agrártevékenységek diverzifikációja intézkedés esetében),
- egyenlő pontszámú fejlesztések esetén előnyt élveznek a nők, és hátrányos helyzetű társadalmi rétegekre pozitív hatást gyakoroló pályázatok.

Esélyegyenlőség:

Az esélyegyenlőség teljes mértékben biztosított. A benyújtott pályázatokat azonos feltételek alapján bírálják el. Egyenlő minősítésű pályázatok esetében előnyt élveznek a női, a roma és a megváltozott munkaképességű pályázók illetve azok a pályázók akik az említett célcsoportokból kikerülő személy foglalkoztatását vállalják. A pályázatoknál a fogyatékos megváltozott munkaképességként értelmezendő és igazolandó. Roma illetve romák foglalkoztatását vállaló pályázók a helyi cigány kisebbségi önkormányzatoktól kérhetnek támogató nyilatkozatot, ahol nem működik roma kisebbségi önkormányzat, az Országos Cigány Önkormányzat illetékes megyei szervezetéhez fordulhatnak. A pályázat növeli az esélyegyenlőség szempontjainak betartását, és így egyenlő minősítésű pályázatok esetén annak az esélyét, hogy támogatást kapjon, feltéve hogy a pályázó a projekt tervezési és végrehajtási fázisában figyelembe veszi a fenti csoportok speciális igényeit, továbbá ha a pályázó igazolja a fizikai környezethez való könnyű hozzáférést is.

8. Közreműködő szervezet: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

9. Kedvezményezettek:

---

³² A kistérségi menedzsernek be kell bizonyítania, hogy a pályázó tervezett fejlesztése nem tartalmaz az FVM által elfogadott kistérségi agrárstruktúra és vidékfejlesztési stratégiával ellentétes elemeket

³³ A fejlesztés megvalósításának időbeosztása jól ütemezett és körülhatárolt

Általános jogosultság:

Magyarországon regisztrált természetes és jogi személyek. A regisztráció szükséges a kedvezményezettek azonosításához és az intézkedések végrehajtásának ellenőrzéséhez (IIER). A regisztráció nem foglal magában semmilyen megkötést a nemzeti hovatartozásra vagy a Magyarországon való tartózkodásra vonatkozólag, de a vállalkozást Magyarországon kell megalapítani. Azon a településen, ahol a fejlesztés megvalósul kell a pályázónak székhellyel vagy telephellyel rendelkeznie.

A 4. 1. alintézkedés esetén: östermelők, egyéni vállalkozók, Magyarországon működő, az 1999. évi XCV. törvény szerinti mikro- vagy kisvállalkozások, valamint mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéb jogi személyek

A 4.2 alintézkedés esetén: azok a mezőgazdasági (TEÁOR 01.1, 01.2, 01.3, 01.05, 05.0), valamint élelmiszeripari (TEÁOR 15) tevékenységet folytató belföldi székhellyel rendelkező egyéni vállalkozók, mikro-, és kisvállalkozások³⁴, amelyek által előállított termék rendelkezik, vagy a fejlesztés eredményeként rendelkezni fog az alábbiak közül egy vagy több megjelöléssel:

- a) a termék szerepel a HAGYOMÁNYOK–ÍZEK–RÉGIÓK (HÍR) gyűjteményben és megfelel a gyűjteményben leírt termék-specifikációnak,
- b) a termék a földrajzi árujelzők lajstromában szerepel,
- c) a termék rendelkezik a hagyományos és különleges tulajdonság tanúsítással,
- d) a termék államilag elismert ökológiai termelésből származik
- e) egyéb, az Európai Unióban elismert minőségtanúsítási jeggyel rendelkezik.

Kollektív fejlesztés esetén feltétel, hogy több termelőt és/vagy feldolgozót érintő, magába tömörítő legalább 5 évre szóló, jogszabályoknak megfelelő, érvényes együttműködési szerződéssel alátámasztott szövetségek, társulások pályázhatnak. Egyéni pályázók esetén az előállított termék rendelkezik, vagy a támogatás eredményeként rendelkezni fog egy vagy több minősítéssel a fent felsoroltak közül. Kivételt képez ez alól a minőségi mezőgazdasági termékek értékesítésére szakosodó árusító helyek fejlesztését és kiállítások, vásárok, bemutatók szervezését és azokon való részvételt célzó tevékenységek.

A 4.3 alintézkedés esetén:

- *Kézműipari tevékenységek*: egyéni vállalkozók, mikro- és kisvállalkozások, egyéb jogi személyek, melyek a tevékenység folytatásához engedéllyel rendelkeznek
- *Vidéki turizmus*: helyben lakó természetes személyek, egyéni vállalkozók és az 1999. évi XCV. törvény szerinti mikro- vagy kisvállalkozások. További szűkítés a *szálláshely-szolgáltatás* nyújtója regisztrált falusi vendéglátó, vagy a fejlesztés eredményeképpen azzá válik és/vagy vállalkozásának tevékenységei között mezőgazdasági tevékenység is szerepel.

További feltétel a *turisztikai szolgáltatást végzők* estében, hogy a pályázó regisztrált, mezőgazdasági (TEÁOR 01.1, 01.2, 01.3, 01.05, 05.0) vagy élelmiszeripari (TEÁOR

³⁴ Mikro-vállalkozás (10 főnél kevesebb foglalkoztatott, legfeljebb 700 M Ft/év nettó árbevétel vagy 500 M Ft/év mérleg főösszeg)

Kisvállalkozás (50 főnél kevesebb foglalkoztatott, maximum 700 M Ft/év nettó árbevétel vagy 500 M Ft/év mérleg főösszeg)

15) tevékenységet folytat és/vagy regisztrált falusi vendéglátó (vagy fejlesztés eredményeképpen azzá válik).

10. Végső kedvezményezett: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal.

11. Az intézkedés részesedése az AVOP költségvetéséből: 3,8%

12. Pénzügyi terv, 2004-2006

Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése	€, folyó áron				millió Ft, folyó áron (€=255 Ft)			
	Évek	2004	2005	2006	Összesen	2004	2005	2006
Összes költség	5909135	8436248	1714012	16059395	1507	2151	437	4095
Összes közkiadás	5909135	8436248	1714012	16059395	1507	2151	437	4095
EU támogatás összesen	4431851	6327186	1285508	12044545	1130	1613	328	3071
ERFA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
EMOGA támogatás	4431851	6327186	1285508	12044545	1130	1613	328	3071
HOPE támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Összes nemzeti támogatás	1477284	2109062	428504	4014850	377	538	109	1024
Összes központi támogatás	1477284	2109062	428504	4014850	377	538	109	1024
Régió támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Helyi támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb	0	0	0	0	0	0	0	0
Saját erő								
EIB kölcsön	0	0	0	0	0	0	0	0
Indikatív saját forrás	656571	937361	1214411	2808343	167	239	310	716

A forint összegek indikatívak. A Nemzeti Fejlesztési Tervben illetve az Operatív Programban 1999. évi áron szereplő euró összegek 255 forint/euró szorzóval kerültek átszámításra 2004. évi áron szereplő forint összegekre.

13. Monitoring és értékelési mutatók (indikátorok)

Indikátor típusa	Indikátor	Kiindulási helyzet	Cél (2006)	Adatok forrása	Mérés gyakorisága (periodicitás)
output	A támogatott pályázatok száma (db) amelyből <ul style="list-style-type: none"> - diverzifikáció - marketing - idegenforgalom - kézműves - mikrovállalkozás - KKV 	0	730 220 240 180 70 470 320	Monitoring rendszer	Évenként
eredmény	A támogatott vállalkozásokból piacra kerülő termékek/szolgáltatások hozzáadott értékének növekedése (%) <ul style="list-style-type: none"> - 	*	20%	Monitoring rendszer	Évenként
hatás	A létrehozott és megőrzött munkahelyek száma (db) amelyből <ul style="list-style-type: none"> - nők által betöltött munkahelyek - Dél-alföld - Észak-alföld - Észak-Magyarország - Közép-Magyarország - Közép-Dunántúl - Dél-Dunántúl - Nyugat-Dunántúl 	0	260 150 57 49 44 10 31 47 21	Monitoring rendszer	Évenként

* Az érintett vállalkozások által a pályázat benyújtását megelőző évben értékesített érték (értékesített mennyiség és értékesítési átlagár szorzata)

14. Horizontális témák

Környezet: A fejlesztések alapkövetelménye a minimális környezetvédelmi szabályoknak való megfelelés, amelyet az illetékes hatóságnak igazolnia kell. A projektek elbírálásánál előnyben részesülnek azok a fejlesztések, amelyek pozitív hatással vannak a környezetre (hulladék, melléktermék felhasználás).

Esélyegyenlőség: Az esélyegyenlőség teljes mértékben biztosított, a kiválasztási kritériumokban lehatároltak alapján.

15. A támogatás jogalapja

Az 1257/1999/EK rendelet 33. cikk.

III.7. MEZŐGAZDASÁGHOZ KÖTŐDŐ INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE

1. Intézkedés: 3.2. A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése

3.2.11 Öntözőrendszerek fejlesztésére irányuló kollektív beruházások

3.2.12 Vízkárelhárítás önkormányzati és/vagy magántulajdonban lévő létesítményeinek kollektív beruházásai

3.2.21 Kimondottan mezőgazdasági és erdészeti célokat szolgáló szám nélküli (csak helyrajzi számmal ellátott) külterületi utak és a hozzájuk kapcsolódó létesítmények építése, felújítása

3.2.22 Mezőgazdasági vállalkozások korszerű energiaellátásának kialakítása/fejlesztése, elsősorban a megújuló energia használat fejlesztése mezőgazdasági üzemek által.

3.2.23 Helyi piacok és felvásárlóhelyek felújítása, átalakítása, bővítése és újak létrehozása.

3.2.3 Földterület fejlesztés, melioráció

2. A beavatkozási terület kódja:

1301 Földterület fejlesztés, melioráció 7,83%

1308 Mezőgazdasági vízkészlet gazdálkodás, 28,95%

1309 A mezőgazdaság fejlődéséhez szükséges infrastruktúra fejlesztése és korszerűsítése, 63,22%.

3. Az intézkedés leírása:

Az intézkedés indoklása:

A mezőgazdasági infrastruktúra nem követi a megváltozott földtulajdoni és földhasználati viszonyokat. Egyes mezőgazdasági területek elérhetősége, megközelíthetősége nem megfelelő vagy nem biztosított. A mezőgazdasági úthálózat és a hozzájuk kapcsolódó infrastruktúra nagy része hiányos, elhanyagolt, rossz állapotban van. A melioráció és a vízrendezés sem követte a tulajdon- és birtokviszonyok változását.

Alacsony az öntözött és meliorált területek aránya (a ténylegesen öntözött terület az engedélyezetthez képest 53,2%, amely az összes mezőgazdasági terület mintegy 2%-a). Hiányoznak a mezőgazdasági termelés stabilitását és kiszámíthatóságát biztosító vízgazdálkodási létesítmények (vízpótlás, öntözővíz tározás, vízvisszatartás). Emellett a belvíz is jelentős problémát jelent: síkvidéken a sokévi átlagos belvízi elöntés 85 ezer hektárnyi területet érint, amely szélsőséges esetekben megközelítheti a 600 ezer hektárt. A belvizek gyakoriságára jellemző, hogy az utóbbi 57 évből mindössze három olyan év volt (1973, 1976 és 1990), amikor nem került sor belvízvédkezésre. Az állam kizárólagos tulajdonát képező 19% belvízcsatorna hálózaton kívül eső 19.600 km (46%) forgalomképes állami csatornahossz, valamint az önkormányzati tulajdonban lévő 4% ill. a magántulajdonban lévő 31% belvízelvezető csatornahálózat fejlesztésére és fenntartására az elmúlt években nem volt elég anyagi forrás. A területek kettős kárveszélyeztetettsége a jellemző, azaz a vízbőség és az aszálykár egyazon területeket sújthatja. Nincs összhang a vízbőség és a vízhiány kezelésében. Egyes területeken jelentősek a talaj-degradációs folyamatok (erózió, defláció): az erózió 2,3 millió

hektárnyi területet károsít, a deflációval veszélyeztetett területek kiterjedése kb. 1,4 millió hektár.

A vállalkozások és gazdaságok egy részénél a hiányos energiaellátás alapvető probléma. A megújuló energiaforrások (napenergia, biomassa stb.) alkalmazása jelenleg elenyésző.

Alacsony a vidéki térségekben a termékek helyben történő értékesítésére alkalmas megfelelő infrastruktúrával ellátott helyi piacok és felvásárló-helyek száma, ezért a termékek nagy része közvetítő kereskedőkön keresztül a nagyvárosokban cserél gazdát, úgy kerül vissza a vidéki térségekbe, amelynek jelentős áremelő hatása van, valamint csökkenti a termelőknél maradó gazdasági haszon mértékét.

Az intézkedés elsősorban a nem jövedelemtermelő beruházásokra koncentrál, sőt, általánosságban a jövedelemtermelő beruházások nem is engedélyezettek. Némely esetben azonban lehetséges a jövedelemtermelés, de ezekben az esetekben (pl. energiaellátás) a támogatás mértéke jelentősen alacsonyabb, mint a többi alintézkedés esetén. A pályázatok értékelés során a közreműködő szervezet (MVH) felméri, hogy az adott infrastruktúra-beruházás termel-e jelentős nettó jövedelmet projekt alapon. Az üzleti terv és a projektleírás alapján egyértelműen eldönthető, hogy a beruházás eredményez-e közvetlenül nettó jövedelmet vagy nem.

Az intézkedés céljai:

Globális célok:

- a gazdálkodók és mezőgazdasági vállalkozók jövedelemszintjének javítása,
- az élet- és munka- és a termelési körülmények javítása a vidéki térségekben,
- munkahelyteremtés és -megőrzés,
- a környezet védelme, a környezeti állapot javítása

Specifikus célok:

- a gazdaságok elérhetőségének és energiaellátásának, különösen megújuló energiával való ellátásának javítása
- a termelési és értékesítési feltételek javítása,
- az öntözővíz biztosításához szükséges létesítmények állapotának javítása a víz és az energia gazdaságos felhasználása érdekében
- a termékminőség javítása, a termésbiztonság fokozása

Operatív célok:

- mezőgazdasági utak és a hozzájuk kapcsolódó létesítmények építése, javítása
- mezőgazdasági telephelyek energiaellátásának kiépítése, javítása, a megújuló energiaforrások használatának elősegítése,
- helyi piacok és nagybani piacra jutási lehetőségek fejlesztése
- öntöző és vízszolgáltató létesítmények fejlesztése
- a termőföld termőképességének megőrzése, javítása (melioráció)
- a közcélú vízgazdálkodási művek fejlesztésével a belvízkárok megelőzése, csökkentése, elhárítása, a felesleges vizek kezelése és a vízhiányos időszakok csökkentése

Az intézkedés leírása:

Az intézkedés és a támogatás révén kialakítható a szükséges infrastrukturális háttér és környezet, amely segíti a mezőgazdasággal foglalkozó népességet a termékek magasabb minőségi színvonalon, nagyobb termésbiztonság elérésével, alacsonyabb költségekkel történő előállításában, mozgatásában és értékesítésében, a környezetterhelés egyidejű csökkentése mellett. Az intézkedés révén megteremthető a kiszolgáló infrastruktúra és a földtulajdoni, földhasználati viszonyok jelenleg még gyakran hiányzó összhangja.

Az intézkedés által érintett földrajzi terület:

Az intézkedés horizontális jellegű, vagyis nem korlátozódik a 3. prioritás szerinti szűkebb értelemben vett kedvezményezett területekre.

4. Alintézkedések**4.1 alintézkedés: Mezőgazdasági vízkészlet gazdálkodás (1308)**

Önkormányzatok és földhasználók tulajdonában lévő vízi létesítmények és infrastruktúra (amelyek működtetését a tulajdonosok vagy egyéb vízkészlet gazdálkodással foglalkozó szervezetek egyaránt végezhetik) fejlesztése, melynek célja a vízi létesítmények teljesítményének javítása, a vízvesztés csökkentése és a vizek és vízi társulások jó ökológiai állapotba hozása, amely a következő fejlesztéseket foglalja magában:

*Tevékenységek:***4.1.1 tevékenység: Öntözőrendszerek fejlesztésére irányuló kollektív beruházások³⁵**

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény szerint forgalomképes, vagy annak minősített, öntöző vízszolgáltató létesítmények (önálló helyrajzi számmal ellátott csatornák és azok műtárgyai). A termőföld víz- és energiatakarékos öntözéséhez a vízbeszerzést, tározást (maximum 1 millió m³ kapacitásig), szállítást, szétosztást és kormányzást biztosító új vízi létesítmények létrehozása, meglévők felújítása, beleértve a stabilan beépített gépek és eszközök szerelési munkáit, villamos energia ellátás esetén a szekunder vezetéket és szerelvényeit is.

4.1.2. tevékenység: Vízkárelhárítás önkormányzati és/vagy magántulajdonban lévő létesítményeinek kollektív beruházásai:

Belvízkárok megelőzése, csökkentése, a mezőgazdasági termelés biztonsága és a vizek és vizes élőhelyek jó ökológiai állapotának elérése és megőrzése érdekében mezőgazdasági célú vizek és vízilétesítmények létrehozása, fejlesztése, felújítása. A támogatandó beruházások kiterjednek új közcélú vízilétesítmények létrehozására (csatorna építés, tározó építés - 1 millió m³ kapacitásig, vízvisszatartó, vízkormányzó létesítmények létrehozása), meglévő művek teljesítőképességének, üzembiztonságának növelése céljából végzett fejlesztési beruházásokra (szivattyútelepek bővítése, korszerűsítése, csatornák keresztmetszvényének bővítése), valamint a meglévő művek érvényes vízjogi üzemeltetési engedélye szerinti eredeti állapotra történő

³⁵ Kollektív beruházásnak minősülnek azok a fejlesztések, melyeknél a pályázó mezőgazdasági termelők együttműködései, társulásai, több termelőt magába foglaló szervezetek, illetve azon önkormányzatok és társulásaik, akik külterületi vizek illetve vízilétesítmények tulajdonosai, illetve kezelői.

helyreállítására (például: mederiszapolás, műtárgyak felújítása, tározók rekonstrukciója).

A 4.1 komponensének keretein belül csak a gazdaságokon kívüli, kollektív beruházások támogathatók, amely az öntözővíz gazdaságokhoz történő eljuttatását foglalja magában. Az öntözővíz gazdaságokon belül történő kijuttatása a „Mezőgazdasági üzemek beruházásai” intézkedés keretén belül támogatott.

A 4.1.1 és a 4.1.2 pont közötti különbség a tevékenységek céljában van. Amennyiben a tevékenység elsődleges célja fejlesztési célú beruházás, tehát a pályázó gazdasági megfontolásból öntözésfejlesztéssel kívánja növelni az előállítandó termék minőségét vagy a termékbiztonságot ez esetben a pályázat a 4.1.1 kategóriába tartozik. Abban az esetben, ha a fejlesztés alapvető célja kárelhárítás, védekezés, a 4.1.2 a vonatkozó pont.

4.2 alintézkedés: A mezőgazdaság fejlődéséhez szükséges infrastruktúra fejlesztése és korszerűsítése (1309)

Tevékenységek:

4.2.1 tevékenység: Kimondottan mezőgazdasági és erdészeti célokat szolgáló szám nélküli (csak helyrajzi számmal ellátott) külterületi utak és a hozzájuk kapcsolódó létesítmények építése, felújítása

Pormentesített, vagy szilárd burkolatú, csak helyrajzi számmal rendelkező külterületi utak építése, felújítása. Az úthoz közvetlenül kapcsolódó árkok, padkák, rézsűk, hidak, átereszek, a csapadékvíz elvezetését biztosító egyéb létesítmények építése, felújítása. Tervezés, engedélyeztetés, forgalomba helyezés. Forgalomképtelen tulajdon esetén a pályázó jogosult a jelzalogot más, a saját tulajdonában lévő vagyontárgyra ráterhelni. (amennyiben a fejlesztés tárgya nem fogadható el fedezetként).

4.2.2. tevékenység: Mezőgazdasági vállalkozások korszerű energiaellátásának kialakítása/fejlesztése, elsősorban a megújuló energia³⁶ használat fejlesztése mezőgazdasági üzemek által

Telephelyen történő energia előállítás és – szétosztás eszközeinek, gépeinek, berendezéseinek beszerzése, működésbe helyezése. Kapacitásbővítés, hálózatfejlesztés, tervezés és engedélyeztetés. Közművi áram- és gázellátás kiépítése és biztosítása a gazdaságok számára. Egyéb hőellátó hálózatokhoz történő csatlakozás. A beruházáshoz közvetlenül kapcsolódó épület, létesítmény létesítése. Ahol a projektet a pályázó és a közműszolgáltató társfinanszírozza, és a kialakításra kerülő infrastruktúra (csövek, transzformátorok, kábelek) nem kerül a projekt tulajdonos (pályázó) tulajdonába, hanem szolgáltató tulajdonában marad, a támogatás (elszámolható költség) alapja kizárólag a pályázó által megfizetett rész. Ez nem befolyásolja azt, hogy valamennyi támogatás kedvezményezettje a szolgáltató. Lehetővé kell tenni, hogy a pályázó a jelzalogot más, a saját tulajdonában lévő vagyontárgyára terhelhesse.

4.2.3 tevékenység: Helyi piacok és felvásárló-helyek felújítása, átalakítása, bővítése és újak létrehozása

Új piacok létrehozása, meglévők fejlesztése, bővítése, az előírásoknak történő megfeleltetése. Fedett és fedetlen elárusítóhelyek, raktárak, szociális és hatósági

---

³⁶ A megújuló energiaforrás felhasználására irányuló fejlesztések a projekt kiválasztás során előnyt élveznek.

helységek, hulladéktárolók, egyéb szolgáltatásokhoz szükséges helységek kialakítása és eszközök, gépek, berendezések beszerzése (mérlegelés, ki és berakodást segítő eszközök). Szükséges kiegészítő infrastruktúra megteremtése: (például: energiaellátás, víz, parkoló út). Engedélyeztetés, tervezés.

4.3 alintézkedés: Földterület fejlesztés, melioráció (1301)

Több termelő összefogásával (például: TЭСZ, БЭСZ) megvalósítandó, művenként több gazdálkodó területét érintő, a mezőgazdasági területek erózió, defláció, kilúgozódás elleni védelmét, vízháztartás javítását célzó meliorációs és talajvédelmi létesítmények építése, felújítása. Ilyen beruházás többek között: meliorációs földúthálózat, út menti árkok és műtárgyaik, műtárgyak létesítése és felújítása, vízmosások, felesleges utak, árkok megszüntetése, teraszolás, mezővédő erdősávok telepítése³⁷.

Az intézkedés lehatárolása az ERFA-ból finanszírozott, a ROP-ban szereplő infrastruktúra fejlesztés intézkedéstől a következő:

Utak fejlesztése esetén:

Az AVOP csak kizárólag a közúti számmal nem rendelkező (csak helyrajzi számmal ellátott) külterületi utak, míg a ROP a 4, 5 számjegyű közúti számmal rendelkező és belterületi önkormányzati utak fejlesztését támogatja.

Energiaellátás fejlesztése esetén:

Az AVOP kizárólag csak a mezőgazdasági üzemek és tevékenységek energiaellátását támogatja. Minden más energiatermelő tevékenység a KIOP keretén belül támogatott.

5. A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás

6. A támogatás aránya:

A támogatás mértéke *általános esetben:* az összes elismerhető költség 75%-a.

Helyi piacok és felvásárló-helyek felújítása, átalakítása, bővítése és újak létrehozása: az összes elismerhető költség 65%-a.

A területfejlesztés kedvezményezett térségeinek jegyzékéről szóló, 64/2004.(IV. 15.) Kormányrendelet 1-2 és 4. mellékletének, 3. oszlopában szereplő, vidékfejlesztési szempontból hátrányos helyzetűnek nevezett³⁸ kistérségben található önkormányzatok esetében: támogatás mértéke az összes elismerhető költség 85%-a.

Közcélú (önkormányzati) beruházások esetében a közfinanszírozás mértéke: 100%

Energiaellátás fejlesztése esetén:

³⁷ Egyedi fejlesztésként nem, csak a teljes projekt részeként jogosult fejlesztés

³⁸ Nevezett rendelet mellékletei három szempontból különböztetnek meg kedvezményezett térséget: 1) társadalmi, gazdasági szempontból elmaradott, 2) ipari szerkezetváltás, 3) vidékfejlesztés. Az AVOP ebben az esetben a rendelet mellékleteinek 3. oszlopában található kistérségekhez tartozó településeket részesíti előnyben.

Vállalkozások esetén általános esetben a támogatása az összes elismerhető költség 50%-a, Kedvezőtlen Adottságú Területeken gazdálkodók esetén 60%. Abban az esetben, ha a beruházó fiatal gazdálkodó 55% és Kedvezőtlen Adottságú Területeken 65%.

Ahol a projektet a pályázó és a közműszolgáltató társfinanszírozza, és a kialakításra kerülő infrastruktúra (csövek, transzformátorok, kábelek) nem kerül a projekttulajdonos (pályázó) tulajdonába, hanem szolgáltató tulajdonában marad, a támogatás (elszámolható költség) alapja kizárólag a pályázó által megfizetett rész.

Az EMOGA aránya a közforrásokon belül: 75%.

A támogatás maximális összege projektenként: 80 millió Ft (313720 €), a 4.2.2 tevékenység esetén 60 millió Ft (235 254 €), a 4.2.3 tevékenység esetén: 25 millió Ft (98 040 €)

A támogatás minimális összege projektenként: 500 000 Ft (1 960 €)

A támogatás szempontjából elismerhető költségek:

- ingatlanvásárlás költségei a fejlesztés összköltségének maximum 10%-ig,
- természetes és épített létesítmények felújításának, átalakításának és újak létesítésének építési költségei,
- technológiai gépek, berendezések eszközök beszerzésének költségei³⁹,
- a „hálózatfejlesztési hozzájárulás” azon része, melyet a pályázó fizet
- A 4.3 alintézkedés esetén az elismerhető költségek köre kiegészül a területre jellemző őshonos növényzet szaporítóanyagának és telepítésének költségeivel, egyszeri jelleggel, kimondottan a beruházáshoz kapcsolódóan
- Az intézkedés keretein belül működtetési és fenntartási költségek nem jogosultak támogatásra.
- általános költségek: közjegyzői díjak, közbeszerzés díj, mérnöki díjak, tervezési költségek, megvalósíthatósági tanulmányok, tervek, szakértői, szaktanácsadói díjak, szabadalmak, licencek vásárlása, engedélyezési eljárások költségei a fejlesztés elismerhető összköltségének maximum 12%-ig,

7. A projekt-kiválasztás kritériumai:

7.1. Jogosultsági kritériumok:

- köztartozás-mentesség igazolása,
- a fejlesztés helye Magyarország,
- a fejlesztés helyének tulajdoni illetve kizárólagos használati (minimum 5 évre szóló érvényes bérleti szerződés) viszonyainak igazolása
- pályázónak meg kell felelnie a kedvezményezettekkel kapcsolatos szabályoknak
- nyilatkozat a saját forrás meglétéről,
- a fejlesztés összköltsége és/vagy a támogatás mértéke nem haladja meg az intézkedésben feltüntetett mértékeket.
- minden, a pályázat kötelező mellékleteként megjelölt hatósági engedély, igazolás megléte,
- a 4.2.2. tevékenység esetén: a pályázó, vagy a pályázó alkalmazásában álló személy legalább középfokú szakirányú végzettséggel (igazolása az országos képzési jegyzékről szóló 7/1993 (XII: 30.) MŰM rendelet és az oktatásról szóló 1985. évi I. Törvény szerinti OKJ (Országos Képzési Jegyzék) vagy OSZJ

³⁹ A 4.1 és 4.3 alintézkedések esetében gépbeszerzés csak akkor jogosult támogatásra, ha a beruházás eredménye legalább 5 évig kollektív tulajdonban marad

(Országos Szakma Jegyzék) jelzésű bizonyítvánnyal) A 4.1 és 4.3 alintézkedés esetén, azaz valamennyi öntözővíz kitermelésével és felhasználásával kapcsolatos fejlesztés esetén a kompetens vízügyi hatóság engedélye,

- az új vagy felújított vízszolgáltató mű a meglévő vagy újonnan épített öntözővíz hasznosító berendezések kapacitásának legalább 70%-át fedi.
- öntözésfejlesztési beruházások esetén az illetékes vízügyi hatóság által kiadott vízjogi engedély
- az egészségvédelmi, munkabiztonsági feltételek betartása és a munkakörülmények javítása

Nem adható támogatás már megkezdett munkálatokra vagy olyan tevékenységekre, amelyeket a támogatási kérelmeknek az MVH-hoz történő megfelelő benyújtása előtt végeztek.

7.2. A kiválasztás kritériumai:

Általános kritériumok:

- a beruházás hatóköre, kiterjedtsége, érintettek száma,
- projekt tervezett eredményei gazdasági, és környezeti fenntarthatóságának bizonyítottsága (fenntartás/működés személyi, tárgyi, pénzügyi feltételeinek bizonyítottsága az üzemeltetési terv és a megtérülési mutatók alapján), alapján), mezőgazdasági vállalkozások energiaellátása esetén a megújuló energiaforrások felhasználására irányuló fejlesztések előnyt élveznek,
- partnerség és illeszkedés a kistérségi agrárstruktúra és vidékfejlesztési stratégiához, a fejlesztés komplexitása, kapcsolódása más fejlesztésekhez.
- a fejlesztés által létrehozott és megtartott munkahelyek száma,
- a fejlesztés szükségességének és indokoltságának bizonyítása,
- a fejlesztés környezeti hatása,
- a megvalósítás ütemezésének realitása, hatékonysága,
- a fejlesztés megvalósításáért felelős menedzsmet megszervezése és hitelessége,
- üzemeltetés pénzügyi tervére alapozott gazdasági fenntarthatóság igazolása,
- egyenlő pontszámú fejlesztések esetén előnyt élveznek a nők, és hátrányos helyzetű társadalmi rétegekre pozitív hatást gyakoroló pályázatok.
- egyenlő pontszámú fejlesztések esetén előnyt élveznek a VTT (Vásárhelyi Terv továbbfejlesztése) I. ütemében érintett Tisza-térség településein megvalósuló fejlesztések (kizárólag az 1.1 és 1.2 tevékenység esetében).

A 4.1.1, 4.1.2, 4.2.1, 4.2.2 tevékenységekre és 4.3 alintézkedésre vonatkozó egyéb kritériumok:

- a gazdálkodás körülményei (a gazdaság elérhetősége, energiaellátása, öntözővíz-ellátása, termőhelyi viszonyai, termésbiztonsága, értékesíthetősége) javulnak,
- a fejlesztés által érintett termékek minősége javul,
- a fejlesztés által érintettek jövedelemszintjének emelkedése

A 4.3 alintézkedésre vonatkozó kritériumok:

- a piacon nyújtott szolgáltatások, funkciók száma

8. Közreműködő szervezet: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

9. Kedvezményezettek:

Általános jogosultság:

Magyarországon regisztrált természetes és jogi személyek. A regisztráció szükséges a kedvezményezettek azonosításához és az intézkedések végrehajtásának ellenőrzéséhez (IIER). A regisztráció nem foglal magában semmilyen megkötést a nemzeti hovatartozásra vagy a Magyarországon való tartózkodásra vonatkozólag, de a vállalkozást Magyarországon kell megalapítani. Azon a településen, ahol a fejlesztés megvalósul kell a pályázónak székhellyel vagy telephellyel rendelkeznie.

A 4.1.1 tevékenység esetén:

- jogi személyek és jogi személyiség nélküli gazdálkodó szervezetek társulásai,
- 1995. évi LVII. törvény szerint működő közcélú vízgazdálkodási műveket működtető, bejegyzett vízi-társulatok.

A 4.1.2. tevékenység esetén:

- 1995. évi LVII. törvény szerint működő közcélú vízgazdálkodási műveket működtető, bejegyzett vízi-társulatok,
- azon önkormányzatok, illetve főfoglalkozású mezőgazdasági termelők társulásai, akik külterületi vizek illetve vízi-létesítmények tulajdonosai, illetve kezelői.

A 4.2.1 és 4.2.3 tevékenység esetén:

- önkormányzatok, Magyarországon működő jogi személyek és jogi személyiség nélküli gazdálkodó szervezetek, és a fentiek társulásai.

A 4.2.2 tevékenység esetén:

- Magyarországon működő jogi személyek és jogi személyiség nélküli gazdálkodó szervezetek, és a fentiek társulásai.

A 4.3 alintézkedés esetén:

- Magyarországon működő jogi személyek és jogi személyiség nélküli gazdálkodó szervezetek társulásai.

10. Végző kedvezményezettek: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal.

11. Az intézkedés részesedése az AVOP költségvetéséből: 12,52%

12. Pénzügyi terv, 2004-2006

Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése	€, folyó áron				millió Ft, folyó áron (€=255 Ft)			
	2004	2005	2006	Összesen	2004	2005	2006	Összesen
Évek								
Összes költség	12378082	17671719	22894839	52944640	3156	4506	5838	13501
Összes közkiadás	12378082	17671719	22894839	52944640	3156	4506	5838	13501
EU támogatás összesen	9283561	13253789	17171129	39708479	2367	3380	4379	10126
ERFA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
EMOGA támogatás	9283561	13253789	17171129	39708479	2367	3380	4379	10126
HOPE támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Összes nemzeti támogatás	3094521	4417930	5723710	13236161	789	1127	1460	3375
Összes központi támogatás	1679883	2398305	3107157	7185345	428	612	792	1832
Régió támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Helyi támogatás	1414638	2019625	2616553	6050816	361	515	667	1543
Egyéb	0	0	0	0	0	0	0	0
Saját erő								
EIB kölcsön	0	0	0	0	0	0	0	0
Indikatív saját forrás	5304893	7573594	9812074	22690561	1353	1931	2502	5786

A forint összegek indikatívak. A Nemzeti Fejlesztési tervben illetve az Operatív Programban 1999. évi áron szereplő euró összegek 255 forint/euró szorzóval kerültek átszámításra 2004. évi áron szereplő forint összegekre.

13. Monitoring és értékelési mutatók (indikátorok)

Indikátor típusa	Indikátor	Kiindulási helyzet	Cél (2006)	Adatok forrása	Mérés gyakorisága (periodicitás)
output	A támogatott pályázatok száma (db) amelyből <ul style="list-style-type: none"> - utak - energia - vízgazdálkodás és melioráció - helyi piacok 	0	560 200 125 165 170	Monitoring rendszer	Évente
eredmény	Fejlesztéssel érintett mezőgazdasági vállalkozások és települések száma (db) amelyből <ul style="list-style-type: none"> - önkormányzat - mikrovállalkozás - KKV - női vállalkozó (fő) - Dél-alföld - Észak-alföld - Észak-Magyarország - Közép-Magyarország - Közép-Dunántúl - Dél-Dunántúl - Nyugat-Dunántúl 	0	2015 305 299 1360 40 443 383 342 81 242 363 161	Monitoring rendszer	Évente
hatás	A létrehozott és megőrzött munkahelyek száma (db) amelyből <ul style="list-style-type: none"> - nők által betöltött munkahelyek - Dél-alföld - Észak-alföld - Észak-Magyarország - Közép-Magyarország - Közép-Dunántúl - Dél-Dunántúl - Nyugat-Dunántúl 	-	100 30 22 19 17 4 12 18 8	Monitoring rendszer	Évente

14. Horizontális témák

Környezet: A fejlesztések alapkövetelménye a környezetvédelmi szabályoknak való megfelelés. Jelentős pozitív hatással van a környezetre a szállítási útvonal csökkenésével járó környezetterhelés csökkenése, valamint az öntözőrendszerek modernizálásával az öntözővíz felhasználás hatékonyságának javítása, az erózió, defláció és belvíz elleni védelem, a földterület fejlesztés a környezeti egyensúlyt javítja. A földterület fejlesztés kapcsán végzett táj-rehabilitáció a tájképet javítja. A megújuló energiaforrások felhasználásának támogatásával az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása, így a levegő szennyezettsége, csökken.

Esélyegyenlőség: Az intézkedés elősegíti a hátrányos helyzetű települések felzárkóztatását, ezáltal közvetett módon az esélyegyenlőség megvalósítását.

15. A támogatás jogalapja:

- az 1257/1999/EK tanácsi rendelet 33. cikke.

III.8. A FALUFEJLESZTÉS ÉS -MEGÚJÍTÁS, A VIDÉK TÁRGYI ÉS SZELLEMI ÖRÖKSÉGÉNEK MEGŐRZÉSE

1. Intézkedés: 3.3 Falufejlesztés, -megújítás a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése

2. A beavatkozási terület kódja:

1306 Községek felújítása, fejlesztése, a vidéki történelmi és kulturális örökség védelme és megóvása,

3. Az intézkedés leírása:

Az intézkedés indoklása:

- Fokozatosan leépülnek a vidéki térségek gazdag szellemi, kulturális, épített és természeti örökségei.
- Fokozódik a kultúrtáj és a vidéki közösségek eróziója, a természeti és történelmi tájlemek fokozatosan eltűnnek, az elidegenedési és elvándorlási folyamatok felerősödnek.
- Kihasztnálatlanok a természeti és kulturális örökségünk megőrzésében és fejlesztésében rejlő gazdasági lehetőségek.

Az intézkedés céljai:

Globális célok:

- a vidéki térségekből történő elvándorlás csökkentése
- a vidéki életkörülmények javítása

Specifikus célok:

- a vidéki települések és környezet javítása,
- az épített, természeti és kulturális örökség és helyi identitás megőrzése, megújítása,

Operatív célok:

- faluképet és a közvetlen épített és természeti környezetet javító beruházások támogatása, eredeti közösségi és gazdasági funkciók megtartásával, újak betelepítésével
- természeti és történelmi tájkép és azt alkotó táji elemek állapotának javítása, megőrzése
- közösségi terek kialakítása, fejlesztése

Az intézkedés leírása:

Az intézkedés keretében támogatható tevékenységek révén a lakókörnyezet, a települések fizikai állapota és összképe megőrizhető, ápolható és fejleszhető. Az értékek feltárása, elismerése és ápolása a helyi közösségi identitás kialakításának és erősítésének fontos motiváló tényezője. A természeti és épített értékek – elismerésük és ápolásuk mellett – esetenként új funkció telepítésével párhuzamosan történő újrahasznosítása a helyi foglalkoztatási és jövedelemszerzési viszonyokat is javíthatja, tompítva ezáltal a területi különbségek elszívó hatásának való kitettséget, növelve a helyben maradás esélyét.

Az intézkedés által érintett földrajzi terület:

Az intézkedés szempontjából jogosult települések azok, amelyek közigazgatási szempontból községnek minősülnek.

4. Tevékenységek:

- 1.) Meglévő épületek felújítása és fejlesztése helyi, többfunkciós, a közösség érdekeit szolgáló céllal: a településképet rontó, jelenleg is közösségi és gazdasági célokat szolgáló épületek külső és belső felújítása, a funkció megtartásával és/vagy új funkciók betelepítésével (kivételt képeznek a kötelezően ellátandó önkormányzati funkciók (1990 évi LXV. Tv az önkormányzatokról), valamint lakófunkció),
- 2.) Leromlott állapotban lévő, történelmi és építészeti értékeket hordozó településszerkezeti egységek, épületek (minimum három elemből álló egység) stílusjegyek megtartásával történő külső felújítása revitalizálása, védelme, egységes, rendezett településképp kialakítása céljából
- 3.) Műemléki és egyéb kulturális értéket hordozó, és helyi védettség alatt álló épületek, építmények, történelmi és régészeti értékek felújítása,
- 4.) Természeti értékek, táji elemek, kultúrtáj, történelmi táj rendbetétele, revitalizálása, védelme, tájképmegőrzés (például: fasorok, teraszok, felújítása, helyi ökoszisztémák vízfolyások, patak/folyómedrek helyreállítása), játszóterek, közösségi terek, közösségi használatú zöldfelületek létrehozása, felújítása, egységes településképp kialakítása,

Ezek alapján a fejlesztés irányulhat:

- egyes épületek felújítására, belső korszerűsítésére,
- épületegyüttesek egyes elemeinek felújítására,
- homlokzat felújítására, sortatarozásra,
- utcabútor elhelyezésére, felújításra,
- növényállomány megóvásra, telepítésre,
- parkosításra (zöldfelületek felújítása, létesítése),
- természetes és művi vízpartok, egyéb táji elemek (például: kőfalak) rendbetételére, rehabilitációjára, műtárgyainak pótlására/felújítására,
- csatorna megtisztításra, ösvények, sétautak kialakítására, felújítására,
- közterületi funkciókat gazdagító építmények felújítására,
- tájba illő információs táblák, épületdíszek, kerítések, egyéb információhordozók, díszítő elemek elkészítésére és elhelyezésére,

Az AVOP (EMOGA-ból finanszírozott) és a Regionális Operatív Program (ROP – ERFA-ból finanszírozott) az egyes települési elemeket érintő fejlesztési intézkedések közötti lehatárolás a következő:

A lehatárolás alapja a települések közigazgatási státusza. AVOP keretén belül a község közigazgatási kategóriába tartozó települések fejlesztése támogatható, míg a ROP a városok fejlesztését támogatja.

Kivételek:

- A világörökség helyszínek idegenforgalmi vonzerőt képviselő létesítményei nem támogathatók az AVOP-ból, kizárólag a ROP-ból tekintet nélkül a települések közigazgatási besorolására. Ez ösztönzi a világörökség helyszínek integrált tervek alapján történő komplex fejlesztését.
- A kastélyok, várak és múzeumok nemcsak a városok, hanem a kiemelt üdülő és gyógyhelyek, üdülő és gyógyhelyek (települések listáját a 110/1997 Kormányrendelet melléklete tartalmazza) esetén is csak a ROP-ból támogatottak. Ennek oka, hogy ezek a fejlesztések magas költségigénnyel rendelkeznek, így meghaladják az AVOP falumegújítás intézkedésének maximális mérethatárát.
- Nemzeti parkok és egyéb természetvédelmi területek esetén, amelyek kiemelt üdülő és gyógyhelyek, üdülő és gyógyhelyek területén helyezkednek el, a fenti térségek komplex, integrált fejlesztése keretében a ROP támogatja a következő típusú tevékenységeket: gyalogos és kerékpáros útvonalak, tanösvények, meglévő vízi útvonalak, meglévő kisvasutak, amelyek nem tartoznak az erdészeti társulások tulajdonába, látogatóközpontok kialakítása, fejlesztése. A fenti térségekben ezeknek a tevékenységeknek a támogatása az AVOP-ból kizárt.

Az AVOP a falvakhoz tartozó táji elemek megőrzését és felújítását célzó falumegújítás keretében gazdasági és környezeti célokat szolgáló beruházásokat támogatja. Kizárólag a KIOP támogatja a NATURA 2000 által támogatott természetvédelmi tevékenységeket.

Az intézkedés az önkormányzatokról szóló 1990 évi LXV. Törvényben meghatározott kötelezően ellátandó önkormányzati feladatok végrehajtására irányuló feladatokhoz kapcsolódóan nem alkalmazható.

5. A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás

6. A támogatás aránya:

Közcélú (önkormányzati) beruházás esetén: az összes elismerhető költség 75%-a.

A (területfejlesztés kedvezményezett térségeinek jegyzékéről szóló) 64/2004.(IV. 15.) Kormányrendelet 1-2 és 4. mellékletének, 3. oszlopában szereplő, (vidékfejlesztési szempontból hátrányos helyzetűnek nevezett) kistérségben történő közcélú (önkormányzati) beruházás esetében: a támogatás mértéke az összes elismerhető költség 85%-a.

Közcélú (önkormányzati) beruházások esetén a közfinanszírozás mértéke: 100%, ahol a teljes EMOGA és nemzeti támogatás részaránya az összes elismerhető költség maximum 85%-a.

Magánvállalkozás esetén:

- a nem jövedelemtermelő beruházások esetében az összes elismerhető költség 85%-a
- a jövedelemtermelő beruházások esetében az összes elismerhető költség 50%-a.

Az EMOGA aránya a közforrásokon belül 75%.

Maximálisan adható támogatás pályázonként: 60 millió Ft (235 000 €).

Nem támogathatók gazdasági célú beruházások. Ha a pályázó magánjogi vállalat vagy vállalkozás, csak az épület(ek) külső, településkép-javító renoválása támogatható. Ha a felújított épületet gazdasági célra/tevékenységre használják, akár közcélú, akár magánjogi vállalkozás a kedvezményezett, a támogatásra a „de minimis” támogatásokról szóló 69/2001 Bizottsági Rendeletet kell alkalmazni.

A támogatás szempontjából elismerhető költségek:

Építési jellegű fejlesztések esetén:

- ingatlan vásárlása a támogatási összeg maximum 10%-áig,
- építmények felújításának, átalakításának, korszerűsítésének építési költségei, táji elemek építésének, felújításának, parkosítás költségei, eszközök, berendezések, utcabútorok beszerzésének, beüzemelésének költségei,
- általános költségek: állapotfelmérés, tervezés, engedélyeztetés, szakértői díjak költsége a fejlesztés elismerhető összköltségének maximum 12%-áig,
- első beszerzésű tartós készlet a tárgyi eszközök összköltségének maximum 20%-áig.

7. A projekt-kiválasztás kritériumai:

7.1. Jogosultsági kritériumok:

- a fejlesztés megvalósításának helye a jogosult települések körébe tartozik, nem beruházás jellegű fejlesztések esetén a pályázót regisztráló hatóság jogosult településen van
- Magyarországon regisztrált civil szervezetek, alapítványok, vállalkozások, gazdálkodó szervezetek, önkormányzatok és integrációik
- a fejlesztés helyének tulajdoni illetve kizárólagos használati (minimum 5 évre szóló érvényes bérleti szerződés) viszonyainak igazolása,
- nyilatkozat saját forrás meglétéről,
- a fejlesztés összköltsége és/vagy a támogatás mértéke nem haladja meg az intézkedésben feltüntetett maximális mértékeket,
- a pályázat tartalmától függően a beruházás beindításához és működtetéséhez szükséges jogerős hatósági engedélyek megléte, illetve ha az nem engedélyköteles, akkor az érintett hatóság - építéssel járó beruházás esetén az illetékes építési hatóság erre vonatkozó nyilatkozata (nem beruházás jellegű fejlesztések esetén nem szükséges),
- köztartozás-mentesség igazolása,
- a területileg illetékes főépítési hivatal szakvéleménye a felújítandó épített környezeti elem, vagy település-szerkezeti egység építészeti értékéről és a tervezett fejlesztésről,
- az illetékes természetvédelmi hatóság hozzájárulása a természetvédelmi oltalom alatt álló természeti környezeti elemek tervezett fejlesztéséhez.

- az egészségvédelmi, munkabiztonsági feltételek betartása és a munkakörülmények javítása

Nem adható támogatás már megkezdett munkálatokra vagy olyan tevékenységekre, amelyeket a támogatási kérelmeknek az MVH-hoz történő megfelelő benyújtása előtt végeztek.

7.2. A kiválasztás kritériumai:

- építészeti, kulturális, természeti értékmegőrzés és –növelés megvalósítása,
- építészeti, kulturális, természeti értékek újrahasznosításának megvalósítása,
- a betelepített funkciók száma, ebből a vidéki közösségek életminőségét közvetlenül javító közösségi szolgáltatások és terek,
- a beruházás hatóköre, kiterjedtsége,
- a fejlesztés tervezett eredményei gazdasági és környezeti fenntarthatóságának bizonyítottasága (fenntartási/működési tervben leírt személyi, tárgyi, pénzügyi feltételek alapján),
- partnerség és illeszkedés a kistérségi agrárstruktúra és vidékfejlesztési stratégiához, a fejlesztés komplexitása, kapcsolódása más fejlesztésekhez,
- a megvalósítás ütemezésének realitása, hatékonysága
- a fejlesztés szükségessége és indokoltsága,
- a fejlesztés megvalósításáért felelős menedzsment megszervezése és hitelessége,
- egyenlő pontszámú fejlesztések esetén előnyt élveznek a nők, és hátrányos helyzetű társadalmi rétegekre pozitív hatást gyakoroló pályázatok.

Esélyegyenlőség:

Az esélyegyenlőség teljes mértékben biztosított. A benyújtott pályázatokat azonos feltételek alapján bírálják el. Egyenlő minősítésű pályázatok esetében előnyt élveznek a női, a roma és a megváltozott munkaképességű pályázók illetve azok a pályázók akik az említett célcsoportokból kikerülő személy foglalkoztatását vállalják. A pályázatoknál a fogyatékos megváltozott munkaképességként értelmezendő és igazolandó. Roma illetve romák foglalkoztatását vállaló pályázók a helyi cigány kisebbségi önkormányzatoktól kérhetnek támogató nyilatkozatot, ahol nem működik roma kisebbségi önkormányzat, az Országos Cigány Önkormányzat illetékes megyei szervezetéhez fordulhatnak. Olyan kistérségekben/településeken, ahol nem működik roma kisebbségi önkormányzat, a romák foglalkoztatására irányuló pályázatok készítői az Országos Cigány Önkormányzat illetékes megyei szervezetétől kérhetnek támogató nyilatkozatot. Fontos szempont a közösségi élet fejlesztése, így az értékelés során figyelembe kell venni, hogy mely pályázatok biztosítják minél több célcsoport közösségi élethez való hozzájárulását, vagy növelik a közösség építés keretében új vagy továbbfejlesztett szolgáltatások számát. A falumegújítást célzó fejlesztések és a közösségi területek tervezése során külön figyelmet kell szentelni annak, hogy olyan biztonságos, kényelmes és akadálymentes elrendezést (járda feljárók, lépcsők) biztosítsanak, amelyek elősegítik a szabad mozgást és a szabadidő biztonságos eltöltését (főleg kisgyerekekkel lévő nők és kerekesszékes személyek). Az intézkedés eredményeként megnő az olyan szabadidős területek és egyéb létesítmények száma és nagysága, amelyek biztonságosabbak, kényelmesebbek és kellemesebb környezetet jelentenek a gyermekek és a fogyatékkal élők számára.

8. Közreműködő szervezet: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

9. Kedvezményezettek:

Általános jogosultság:

Magyarországon regisztrált természetes és jogi személyek. A regisztráció szükséges a kedvezményezettek azonosításához és az intézkedések végrehajtásának ellenőrzéséhez (IIER). A regisztráció nem foglal magában semmilyen megkötést a nemzeti hovatartozásra vagy a Magyarországon való tartózkodásra vonatkozólag, de a vállalkozást Magyarországon kell megalapítani. Azon a településen, ahol a fejlesztés megvalósul kell a pályázónak székhellyel vagy telephellyel rendelkeznie.

- Magyarországon működő az 1999 évi XCV. Tv szerinti mikro- és kisvállalkozások, egyéni vállalkozók, társadalmi szervezetek, alapítványok valamint a fentiek integrációi, önkormányzatok és társulásaik.

10. Végső kedvezményezettek: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

11. Az intézkedés részesedése az AVOP költségvetéséből: 5,64%

12. Pénzügyi terv, 2004-2006

A Falufejlesztés és –megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének megőrzése	€, folyó áron				millió Ft, folyó áron (€=255 Ft)			
	2004	2005	2006	Összesen	2004	2005	2006	Összesen
Évek								
Összes költség	3421078	4884143	15543405	23848626	872	1245	3964	6081
Összes közkiadás	3421078	4884143	15543405	23848626	872	1245	3964	6081
EU támogatás összesen	2565808	3663107	11657554	17886469	654	934	2973	4561
ERFA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
EMOGA támogatás	2565808	3663107	11657554	17886469	654	934	2973	4561
HOPE támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Összes nemzeti támogatás	855270	1221036	3885851	5962157	218	311	991	1520
Összes központi támogatás	855270	1221036	3885851	5962157	218	311	991	1520
Régió támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Helyi támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb	0	0	0	0	0	0	0	0
Saját erő								
EIB kölcsön	0	0	0	0	0	0	0	0
Indikatív saját forrás	380120	542683	703080	1625883	97	138	179	415

A forint összegek indikatívak. A Nemzeti Fejlesztési tervben illetve az Operatív Programban 1999. évi áron szereplő euró összegek 255 forint/euró szorzóval kerültek átszámításra 2004. évi áron szereplő forint összegekre.

13. Monitoring és értékelési mutatók (indikátorok)

Indikátor típusa	Indikátor	Kiindulási helyzet	Cél (2006)	Adatok forrása	Mérés gyakorisága (periodicitás)
output	A támogatott pályázatok száma (db) amelyből <ul style="list-style-type: none"> - épület felújítás - települési és település környéki zöldfelületek - tájkép, táji elemek 	0	210 153 40 17	Monitoring rendszer	Évente
eredmény	A fejlesztéssel érintett települések száma (db)	0	200	Monitoring rendszer	Évente
hatás	Mennyiben és milyen módon járult hozzá a településen végrehajtott fejlesztés a lakosság életminőségének javulásához?	-	kvalitatív mutató	Kérdőívek, célcsoport: az érintett települések lakosai	Kétévente

14. Horizontális célok

Környezet: Alapvető követelmény környezetvédelmi és építészeti szabályok/előírások betartása. A települési zöldfelületek, valamint a természeti, táji elemek rekonstrukciója a környezeti állapotot javítja. A zöldfelületek és az épített környezet megújítása a természeti és épített környezet egyensúlyát teremti meg, amely az élhetőbb lakókörnyezet kialakítását célozza.

Esélyegyenlőség: Az esélyegyenlőség teljes mértékben biztosított a kiválasztási kritériumokban lehatároltak alapján.

15. A támogatás jogalapja:

Az 1257/1999/EK tanácsi rendelet 33. cikke.

III.9. A LEADER+

1. Intézkedés: 3.4 LEADER+

2. A beavatkozási terület kódja: A LEADER+ intézkedés keretén belül a tevékenységek egy része a potenciális Helyi Akciócsoportok felkészítésére, képzésére, információátadásra irányul, amely tevékenységnek a 438/2001/EK bizottsági rendeletben nincs megadott kódja.

A Helyi Akciócsoportok fejlesztési programjainak tartalma határozza meg a többi beavatkozási területet. A 2000/C 139/05 Bizottsági Közlemény 36. bekezdése alapján a LEADER+ intézkedésből minden olyan tevékenység támogatható, amely az EMOGA Orientációs-részleg, az ERFA és az SZA keretein belül jogosult támogatásra.

3. Az intézkedés leírása:

Az intézkedés indoklása:

A vidéki térségek hátrányait erősíti a közösségeinek eróziója, a helyi közigazgatás, a vállalkozói szféra és a társadalmi szervezetek közötti együttműködések és partnerség hiánya. A szervezethez általánosan gyenge, a közösségi részvétel esetleges, a térségeknek nincs jellemző arculatuk, identitásuk. A fejlesztési kezdeményezések egymástól elszigeteltek. Ezért a belső erőforrások fenntartható felhasználása és fejlesztése alacsony szinten valósul meg. Emellett általánosan jellemző a program- és projektírási tapasztalatok és ismeretek, valamint az innovációs készség hiánya. Az intézkedés általános célja a szükséges képességek és tapasztalatok biztosítása, a LEADER+ megközelítés erősítése a helyi fejlesztésekben, partnerségi alapon helyi szinten megtervezett és végrehajtott integrált, területi alapú fejlesztési stratégiák megvalósítása által.

Az intézkedés céljai:

Globális célok:

- vidéki élet- és munkalehetőségek javítása, a vidéki jólét növelése,
- életképes vidéki közösségek kialakítása, az együttműködési képesség és szervezethez javítása,
- új, fenntartható jövedelemszerzési lehetőségek teremtése,
- munkahelyteremtés és –megőrzés,

Specifikus célok:

- gazdasági tevékenységek diverzifikációja,
- helyi termékek kifejlesztése és versenyképességének javítása,
- új vagy magasabb színvonalú szolgáltatások kialakítása, fejlesztése, amelyek igazodnak a helyi lakosság igényeihez,
- megfelelő módszerek és lehetőségek biztosítása, a helyi szintű közösségi részvétel és szervezethez javítására a vidék fejlesztése érdekében
- a helyi szereplők fejlesztésekben történő részvételének ösztönzése az alulról jövő kezdeményezések kialakítása és megvalósítása érdekében

Operatív célok:

- térségi közösségi együttműködések felkészítése Helyi akciócsoportok kialakítására és a LEADER+ megközelítésnek megfelelő működtetésére, a LEADER+ intézkedésbe történő aktív és hatékony bekapcsolódásra,
- korlátozott számú, megfelelően felkészült kísérleti Helyi akciócsoport vidékfejlesztési stratégiáinak elkészítése és megvalósítása,
- vidéki térségek egymás közötti hazai és más Tagállamok vidéki térségei közötti együttműködésének fejlesztése,
- az elért eredmények, tapasztalatok és tudás átadása, információk és következtetések rendelkezésre bocsátása a hálózatépítés segítségével.

Az intézkedés leírása:

A LEADER felerősíti azokat az emberi, közösségi és gazdasági mechanizmusokat, amelyek egy-egy térség belső adottságait, a helyi közösség bekapcsolásával, részvételével kialakított programok megvalósítása érdekében mozgósítani tudják. Ez a feltétele a fenntartható, életminőséget szem előtt tartó szerves fejlődésnek, amelyben az egyes térségek és helyi közösségek rejtett tartalékai feltárhatók és amelyek révén létrejöhetnek a helyi közösségek ma még hiányzó emberi, gazdasági és információs kapcsolatrendszerei.

A LEADER intézkedés főként a 3. prioritás intézkedéseivel (33. cikk intézkedései) kapcsolódik, azokat egészíti ki és hangolja össze komplex fejlesztésekké. Az intézkedés keretén belül támogatható tevékenységek egyedi jellegüknek fogva különböznek a többi intézkedés, vagy a többi OP által támogatható tevékenységektől. A tevékenységek egyediségét többek között a közösségi részvételen alapuló tervezésük, megvalósításuk és működtetésük, innovatív jellegük valamint a hálózatépítő, együttműködések erősítésére irányuló céljuk adja. Támogatható tevékenységeit tekintve négy fő részre oszlik: 1) a potenciális helyi akciócsoportok felkészítése, korlátozott számú helyi vidékfejlesztési terv kidolgozása 2) korlátozott számú helyi vidékfejlesztési terv megvalósítása, 3) térségek közötti együttműködések erősítése közös fejlesztések megvalósítása által, 4) hálózatépítés, hálózatba történő bekapcsolódás.

4. Tevékenységek

4.1. Készségek elsajátítása

A LEADER+ típusú programok kidolgozásával és megvalósításával kapcsolatos képzések, rendezvények, műhelymunkák, tájékoztatók megrendezése, tanulmányok, kiadványok, kézikönyvek elkészítése, integrált fejlesztési stratégiák közösségi részvételen és partnerségen alapuló kidolgozása. A helyi lakosság informálása és képzése a fejlesztési folyamatban való aktívabb részvétel céljából. Reprezentatív helyi fejlesztési partnerségek, együttműködések létrehozása. A helyi együttműködések módszertani és adminisztrációs felkészítése LEADER+ típusú intézkedések tervezésére és végrehajtására. Helyi közösségek, közösségi vezetők, potenciális helyi akciócsoport tagok és szakértők kapacitás fejlesztése. Módszertani anyagok elkészítése és elterjesztése. Kiadványok előállítás, folyamatos tanácsadás.

4.2 Kísérleti, integrált vidékfejlesztési stratégiák

A helyi akciócsoportok által elkészített jóváhagyott helyi térségi alapú, kísérleti jellegű integrált vidékfejlesztési programok megvalósítása helyi szintű pályázat útján a 2000/C 139/05 Bizottsági Közlemény 12 és 14 pontjának megfelelően.

A helyi akciócsoportok létrehozásának és működésének támogatása a helyi vidékfejlesztési tervek megvalósítására rendelkezésre álló támogatás maximum 15%-ig.

4.3. Térségek egymás közötti és nemzetközi együttműködés támogatása

A tevékenység a 2000/C 139/05 Bizottsági Közlemény 15-18. pontjai alapján kerül megvalósításra. Kettő vagy több térség együttműködésével kialakított és megvalósított fejlesztések támogatása, amely együttműködés létrejöhet Magyarországon belüli és különböző tagállamok vidéki térségei között (saját finanszírozásban olyan vidéki térségek is partnerek lehetnek, amelyek nem tartoznak a LEADER+ programba). Támogatás adható a térségek közösen megtervezett, mindkét (esetleg több) vidéki térségre ható konkrét közös projekteket megvalósítására.

4.4. Kommunikációs hálózatépítés európai, nemzeti és regionális szinten.

A nemzeti koordinációs egység létrehozása. A vidéki térségek hálózatba történő bekapcsolása és a hálózat folyamatos és hatékony működtetésének biztosítása

Az intézkedés lebonyolításának menete:

A négy tevékenységnek egymást kiegészítve és alátámasztva párhuzamosan kell megvalósulnia. A pályázati felhívások közzététele nemzeti szinten történik.

Az 1)-es tevékenység:

A képzők kiválasztása: A felkészítést a Technikai Segítségnyújtás intézkedéssel azonos módon hazai és külföldi szakértők bevonásával a közbeszerzés szabályai szerint az IH végzi. A kiválasztásra 2004. második felében kerül sor. Módjának, szempontjainak és ütemezésének részletezését a felhívás, valamint a működési kézikönyv tartalmazza. A képzést végző szakértők több alkalmas átfogó képzési programot biztosítanak 2004 második felétől 2005. első feléig. A felkészítés témáját tekintve magában foglalja az általános tájékoztatást a LEADER programról, annak specifikumairól, megközelítési módjáról, szabályozásáról, a partnerség elve alapján történő stratégiakészítésről és programozásról. Az általános felkészítés alapján a helyi együttműködési kezdeményezések helyi akciócsoportokat hozhatnak létre, amelyek elkészítik a helyi vidékfejlesztési tervüket, amelyet elő-szelekcióra nyújtanak be. Azon csoportok számára, amelyek nem kerültek kiválasztásra, a felkészítés tovább folytatódik, melynek célja, hogy felkészüljenek további LEADER típusú tevékenység végrehajtására.

A helyi akciócsoportok első elő-szelekciójára 2005. harmadik negyedében kerül sor. A kiválasztást a LEADER Döntés-előkészítő Bizottság végzi, amelyet az Agrár-Videkfejlesztési-és Környezetgazdálkodási Főosztály, a kapcsolódó társ minisztériumok és társadalmi szervezetek szakértői alkotnak. A kiválasztott helyi akciócsoportok további képzésekben és segítségnyújtásban részesülnek helyi szinten. Ezt egy kiválasztott szakértő csoport végzi együttműködésben az FVM AVOP Irányító Hatóságával, az Agrár-vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási Főosztállyal, valamint az MVH-val. A felkészítés témáját tekintve tartalmazza továbbra is a programírást, közösség építés, partnerség és hálózat fejlesztés ismereteit, valamint konkrétan a program management és adminisztráció szabályairól ad elméleti és gyakorlati képzést. A felkészítés szerves része a helyi vidékfejlesztési terv véglegesítése. Az elő-szelektált csoportok vállalják, hogy 2005. első félévében elkészítik és benyújtják programjukat megvalósításra a 2)-es tevékenységi körön belül.

A helyi akciócsoportok végleges kiválasztása a végleges helyi vidékfejlesztési terven és a csoportok vezetői kapacitásán alapul. A helyi vidékfejlesztési tervüket a 2) tevékenységen belül megvalósító helyi akciócsoportok kiválasztása nemzeti szinten történik. A szelekciós kritériumok a 7.1.2.-es pontban kerülnek bemutatásra. A 2) tevékenységben résztvevő helyi akciócsoportok számára is biztosítani kell a hiányzó ismeretek átadását képzések és gyakorlati tanácsadás formájában. Ezek főként a helyi akciócsoportok működésével kapcsolatos management és adminisztrációs szabályozás témáját érintik.

A 2)-es tevékenység: A kiválasztott helyi akciócsoportok 2006 és 2008 között hajtják végre a stratégiájukban vállaltakat. A végrehajtás részletes szabályozását a LEADER+ intézkedés Működési Kézikönyve tartalmazza, amely az AVOP Irányító Hatósága Működési Kézikönyvének része. A 2) tevékenységen belül a helyi akciócsoportok feladata a publicitás, a pályázati felhívások elkészítése, a program bonyolításának adminisztrációja, a pályázatok értékelése és kiválasztása, a Helyi Bíráló és Monitoring Bizottság döntése a kiválasztott projektekről és javaslat készítése a Nemzeti Bíráló és Monitoring Bizottság számára a végleges jóváhagyáshoz. Az Irányító Hatóság vezetője hozza a végső döntést a projektek elfogadásáról.

A helyi akciócsoportok tevékenységeiket az MVH regionális kirendeltségeinek szakértői segítségével és törvényességi felügyelete alatt látják el.

A LEADER+ intézkedés megvalósításában részt vevő különböző intézmények feladat és felelősségi körének pontos meghatározását a LEADER + Végrehajtási Kézikönyv tartalmazza. Az MVH javaslatot tesz a Döntés-előkészítő Bizottság részére a támogatandó Helyi Akciócsoportok körére vonatkozóan. Az MVH regionális kirendeltségeinek fő feladatai közé tartozik, hogy törvényességi felügyeletük alatt segítse a Helyi Akciócsoportok munkáját, véleményezze és ellenőrizze kommunikációs stratégiájukat, valamint szakmai kapcsolatot tarson fent a pályázók és az MVH között.

A nyertes pályázatok szerződéskötését, kifizetést és a végső kedvezményezettek ellenőrzését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal végzi.

A 3)-as tevékenységre a 2)-es tevékenység keretében működő Helyi Akciócsoportok 2006-ban pályázhatnak olyan projektek benyújtásával, amelyeket más vidéki térségekkel (nem feltétel a LEADER-ben való részvétel) közösen hoznak létre és valósítanak meg.

A 4)-es tevékenység megvalósítása közbeszerzési eljárás keretében történik. A közbeszerzési eljárás részleteit, beleértve a jogosultsági kritériumokat és ütemtervet a tenderkiírás tartalmazza. A hálózat kiépítése és működtetése 2007. december 31-ig folyamatosan történik.

HBMB-re vonatkozó szabályok és kötelezettségek a pályázati felhívás és eljárásrend

alapján

A Helyi Bíráló és Monitoring Bizottság a helyi akciócsoport tagjai közül választott szakmai döntés-előkészítő és a helyi program egészét nyomon követő szerv. Feladatai közé tartozik a helyi program kialakítása, a helyi pályázati rendszer feltétel-rendszerének helyi szintű jóváhagyása, valamint a helyi pályázatok szakmai döntés-előkészítése, a program megvalósításának nyomon követése, s ezek alapján szükség szerint a program-módosítás kezdeményezése.

A Helyi Bíráló és Monitoring Bizottság szavazattal rendelkező tagjait az akciócsoport tagjai közül a csoport tagjainak legalább 3/4-es részvételével tartott ülésen a jelenlévő tagok legalább 2/3-os többségével választja meg.

A gesztor szervezet illetve annak bármely képviselője vagy a gesztor szervezetnek az AVOP LEADER+ intézkedés lebonyolításában részt vevő alkalmazottja nem lehet a HBMB szavazati joggal rendelkező tagja.

A HBMB munkájában részt vevő valamennyi személynek, pártatlansági-és titoktartási nyilatkozatot kell aláírnia. Amennyiben valamely tagnak egyéni érdekeltsége van az ülésen tárgyalt témában, nem vehet részt annak megvitatásában és a szavazásban.

A HBMB az egyes pályázatokra vonatkozó döntési javaslatáról szavazással határoz. A pályázatokat a gesztor munkatársa terjeszti elő.

A HBMB a Közreműködő Szervezeten (MVH) keresztül terjeszti fel a pályázatokra vonatkozó döntési javaslatait az Irányító Hatóság felügyelet alatt működő Döntés-előkészítő Bizottság részére. A Döntés-előkészítő Bizottság a felterjesztett pályázatokat a ügyrendjében meghatározott eljárásrend szerint megvizsgálja, majd a pályázatokra vonatkozó döntési javaslatát felterjeszti az Irányító Hatóság vezetője részére.

Az AVOP IH vezetője vagy az általa felhatalmazott személy jóváhagyja a HBMB döntési javaslatát, vagy elutasítja azt.

5. A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás

6. A támogatás aránya:

4.1 és 4.4 tevékenység esetén: az összes elismerhető költség 100%-áig

4.2 és 4.3 tevékenység esetén: A támogatási arány és a támogatás maximális összege megegyezik a többi intézkedés azonos típusú tevékenységeinek támogatási arányával és összegével.

- jövedelemtermelő beruházás esetén: 45%
- nem jövedelemtermelő beruházás esetén: 85%
- nem beruházás jellegű projektek esetén (képzés, networking): 95%
- a helyi akciócsoportok működési költsége (a teljes „boríték” 15%-a): 100%

Annak érdekében, hogy a Helyi Akciócsoportoknak (HACS) nagyobb mozgásterük legyen, és a támogatott projektek száma is magasabb legyen, az akciócsoportoknak lehetőségük van a támogatás intenzitástól való eltérésre az alábbi kritériumok figyelembevételével:

- a támogatás intenzitás csökkenthető, azonban megemelni nem lehet;
- a támogatás intenzitás maximum 10%-kal csökkenthető, azaz a támogatás intenzitás nem lehet alacsonyabb:
  - o jövedelemtermelő beruházás esetén: a teljes elszámolható költség 35% -ánál
  - o nem jövedelemtermelő beruházás esetén: a teljes elszámolható költség 75%-ánál
  - o nem beruházás típusú projekteknél (képzés, hálózatépítés) : a teljes elszámolható költség 85% -ánál
- a támogatás intenzitás mértékét intézkedésenként a helyi akciócsoportok határozzák meg a Helyi Bíráló és Monitoring Bizottság javaslata alapján, és azokat a pályázati felhívásokban meghirdetik. Ugyanazon intézkedésen belül csak egy támogatás intenzitás vehető figyelembe.

A HACs-ok maguk dönthetnek arról, hogy a fent felsorolt modulációt figyelembe veszik, amikor a helyi vidékfejlesztési tervük végrehajtására vonatkozó pályázati felhívást meghirdetik. A pályázóknak lehetőségük van alacsonyabb támogatás intenzitást megjelölni pályázatukban. A HACs-ok eltérhetnek a pályázati felhívásukban meghirdetett támogatás intenzitástól, azonban nem tilthatják meg a pályázóknak, hogy azok a pályázati felhívásban meghirdetett támogatás intenzitásánál alacsonyabb támogatás intenzitással nyújtsák be pályázataikat.

Figyelembe véve az adott régió igényeit, a gesztor szervezet és a HACs-ok éhetnek azzal a lehetőséggel, hogy egy adott intézkedés esetében a támogatás intenzitástól egységesen eltérnek. A HACs-ok az adott intézkedésre vonatkozó és a pályázati felhívásban meghirdetett támogatás intenzitások esetében nem tehetnek különbséget a pályázók között, és a meghirdetett támogatás intenzitást egységesen kell alkalmazniuk.

A moduláció igénybevételének lehetősége különböző Magyarország egyes régióiban, és attól függ, hogy a régióra milyen fejlettségi szint jellemző. .

A Dél-Alföldi Régióban leginkább a mikro- és kisvállalkozásoknak van szükségük a támogatásra. .

Az Észak-Alföldi Régióban a helyi önkormányzatok által megvalósuló projektek esetében a támogatott költségeknek köszönhetően növekedhetne a beruházások száma.

Észak-Magyarországon nagy számban fordulnak elő a hátrányos helyzetű települések, és a moduláció segítségével több pályázó juthatna támogatáshoz, elsősorban ezeken a településeken.

A Közép-Magyarországi Régióban a támogatás fő célja, hogy minél több projekt kerüljön támogatásra a civil szférából. .

A moduláció segítségével a Közép-Dunántúlon élő hátrányos helyzetű lakosság is támogatáshoz juthatna, és életminőségük javulna.

Dél-és Nyugat-Dunántúlra jellemző, hogy nagy számban fordulnak elő a kistelepülések. A modulációval megvalósulhatna, hogy a régiók nagyobb számú pályázatokkal tudnák a kistelepüléseket támogatni.

Közcélú (önkormányzati) beruházások esetén a közforrások aránya 100%, amelyen belül az EMOGA és a központi nemzeti támogatás aránya nem haladja meg a 85%-ot.

Az EMOGA aránya a közforrásokon belül: 75%

Amennyiben a támogatás a Szerződés 1. sz. mellékletében felsorolt („Annex 1”) mezőgazdasági termékek termelésével, feldolgozásával és marketingjével kapcsolatos tevékenységekre irányul, ez a támogatás kizárólag a 1257/1999/EK rendeletben megállapított feltételekkel és mértékekkel összhangban adható.

Amennyiben az intézkedés előirányoz állami támogatást a Szerződés 1. sz. mellékletében felsorolt („Annex 1”) mezőgazdasági termékek termelésén, feldolgozásán és marketingjén kívül álló tevékenységekre, ez a támogatás kizárólag «de minimis» támogatásként adható a 1998/2006 bizottsági rendelet alapján.

A támogatás összege egy helyi vidékfejlesztési tervre („pénzügyi boríték” / helyi akciócsoport) a helyi akciócsoport által benyújtott program részeként leadott pénzügyi táblázattal alapján

- maximum 100 millió Ft (392 156 €) abban az esetben, ha a helyi akciócsoport által lefedett terület lakosságának több, mint 60%-a a 64/2004 (IV. 15.) sz. Kormányrendelet 1-2. és 4. mellékletének harmadik oszlopában szereplő kistérségben található települések állandó lakosa.⁴⁰
- maximum 90 millió Ft (352 941 €) minden más esetben.

A 4.2 és 4.3 tevékenységekben a termelési beruházás felső határa minden helyi akciócsoport esetében 85%-a az adott helyi akciócsoport által kapott „pénzügyi boríték”-nak.

A támogatás szempontjából elismerhető költségek:

4.1 tevékenység:

- Képzéshez kapcsolódó eszközök bérlésének költségei (terem, eszközök, stb.), egyéb kapcsolódó költségek (szállásköltség, útiköltség, étkezési költségek, egyéb bérleti díjak, előadói és fellépési díjak, nyomdai munkák költségei, reprezentációs és dekorációs költségek, szállítási költségek, egyéb, a rendezvényekhez szükséges szolgáltatások).

4.2 tevékenységen belül a Helyi Akciócsoportok kialakítása és működtetése esetében:

- A helyi akciócsoportok és a helyi vidékfejlesztési terv működési költségei: irodai eszközbeszerzés, munkadíj és járulékai, egyéb működési költségek.

A 4.2 tevékenységen belül a helyi vidékfejlesztési tervek megvalósítása, valamint a 4.3 tevékenység esetében:

- ingatlan vásárlása a fejlesztés elismerhető összköltségének maximum 10%-ig,
- épületek, építmények felújításának, átalakításának és újak létesítésének költségei,
- technológia, gépek, berendezések, eszközök beszerzésének költségei (személygépjárművek kivételével), szállítás, üzembehelyezés, a beszerzéshez kapcsolódó képzési költségek. A 2000. évi C. számviteli törvény értelmében ezen költségek a beszerzéshez közvetlenül kapcsolódó és a bekerülési értékbe beszámítandó költségek.
- a kulturális örökség megőrzését szolgáló hagyományos, tradicionális (használt) gépek, eszközök és egyéb tárgyak beszerzési, felújítási költsége - különleges eszközök mint pl. a tárgyak felújításához szükséges szerszámok,
- képzések, networking költségei (szállásköltség, útiköltség, étkezési költségek, terem bérlet és egyéb bérleti díjak, előadói és fellépési díjak, nyomdai munkák költségei, reprezentációs és dekorációs költségek, szállítási költségek, egyéb, a rendezvényekhez szükséges szolgáltatások),
- a tartós készlet és a forgóeszközök aránya nem haladhatja meg a tárgyi eszközök összköltségének 25%-át,
- beruházások esetében az általános költségek: mérnöki díjak, tervezési költségek, tervek, szakértői, szaktanácsadói díjak, szabadalmak, licencek vásárlása, a kereskedelmi forgalomba hozatalhoz szükséges engedélyezési

⁴⁰ Nevezett rendelet mellékletei három szempontból különböztetnek meg kedvezményezett térséget: 1) társadalmi,-gazdasági szempontból elmaradott, 2) ipari szerkezetváltás, 3) vidékfejlesztés. Az AVOP ebben az esetben a rendelet mellékleteinek 3. oszlopában található kistérségekhez tartozó településeket részesíti előnyben

eljárások költségei a fejlesztés elismerhető összköltségének maximum 12%-ig, beruházáshoz kapcsolódó szakértői díjak (a szakértő addig vehető igénybe, ameddig a beruházás tart),

- a termék marketing költségei a teljes elismerhető költségek 15%-áig (piackutatás, marketing és megvalósíthatósági tanulmányok, termékmegjelenés, szórólapok, termékspecifikus polcberendezés kereskedelmi vásárookra, mintavevő eszközök, alkalmi kereskedelmi vásárok részvételi díja), feltéve, hogy a 69/2001 EK rendelet „de minimis”-re vonatkozó rendelkezései betartásra kerülnek, mivel a tevékenységek a Szerződés I. sz. mellékletében felsorolt termékekre vonatkozó termelési, feldolgozási és marketing tevékenységen kívül esnek.
- a fejlesztéssel kapcsolatos tanulmányok és publikációk készítésének költségei (nyomtatás, sokszorosítás, inmateriális javak),
- kiegészítő infrastruktúrális fejlesztések a falvakon belül és az azokat határoló területeken⁴¹ : A projekt összköltsége 20.000 euro-ig (5 100 000 Ft).

A LEADER +-ra vonatkozó Bizottsági Közlemény 37. pontja alapján a pályázonként adható maximális beruházási támogatási összegeket a helyi akciócsoportok határozzák meg. A de minimis támogatásokról szóló 1998/2006 bizottsági rendeletet kell alkalmazni, ha az intézkedés a Szerződés I. mellékletében felsorolt termelő, feldolgozó vagy értékesítési tevékenységektől eltérő gazdasági tevékenységek (szereplők) számára nyújt állami támogatást.

A 4.4. tevékenység esetében:

A nemzeti szintű LEADER obszervatórium kialakításának és működtetésének költségei:

- Állandó költségek: Irodai eszközbeszerzés, anyagköltség, igénybevett szolgáltatások költségei, személyi jellegű ráfordítások, nyomdai munkák költségei, reprezentációs és dekorációs költségek, egyéb működési költségek.
- Alkalmi költségek: szállásköltség, útiköltség, étkezés, szakértői díjak.

7. A Helyi Akciócsoportok és helyi fejlesztések kiválasztási kritériumai

7.1 A Helyi Akciócsoportok kiválasztása (1. tevékenységen belül)

7.1.1 Jogosultsági kritériumok:

A 4.2 tevékenységbe történő bekapcsolódás (a helyi akciócsoportok helyi vidékfejlesztési tervének megvalósítása) jogosultsági kritériumai:

- A 2000/C 139/05 Bizottsági Közlemény partnerségi követelményeinek megfelelő összetételű: a döntéshozói szint legalább 50%-a gazdasági és szociális partnerekből és azok szövetségeiből tevődjen össze

---

41 The LEADER programme gave the possibility to support small-scale infrastructural investments. Considering the poor average infrastructural provision, the poor capital endowment at the same time of the Hungarian rural areas, and the high expenditures of these type of investments, in case of these small-scale projects there was a concern that through a low level of support within the eligible costs these investments will not be able to be implemented.

- A helyi akciócsoporthoz, valamint annak működését hivatalossá tevő szerződések rendelkezésre állása.
- A helyi akciócsoporthoz földrajzilag összefüggő területen, egymással szomszédos települések összefogásaként alakuljanak meg, továbbá, gazdaságilag és szociálisan homogén egységet alkossanak.
- Az egy akciócsoporthoz tartozó településeken élő lakosság létszáma általános esetben 10-100 ezer főig terjedhet. Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Győr-Moson-Sopron, Somogy, Tolna, Vas, Veszprém, Zala megyében az egy akciócsoporthoz tartozó minimális lakosok száma 5 000 fő.
- A helyi akciócsoporthoz között nem létezhet átfedés. Egy település csakis egy helyi akciócsoporthoz tartozhat.
- Elfogadott, kiválasztott helyi vidékfejlesztési terv rendelkezésre állása.
- Helyi vezetői kapacitás és technikai eszközök rendelkezésre állása, melyek szükségesek a helyi vidékfejlesztési terv megvalósításához.
- A munkavállalók egészségének és biztonságának védelme és a munkakörülmények javítása.

7.1.2 Kiválasztási kritériumok

A helyi adminisztráció felkészültsége a program végrehajtására, közforrások adminisztrációjára, (humán kapacitás, ismeretek, készségek, hozzáállás), tapasztalatok LEADER típusú tevékenységek végrehajtása terén.⁴²

A helyi fejlesztési tervek tartalma és minősége ezen belül:

- egy vagy több speciális célterületre fókuszálás (helyi fiatalok, kisebbség, környezettudatos térségi fejlesztés, egyéb)
- a térség jellemzőinek (erősségek, problémák, lehetőségek stb.) bemutatására való törekvés
- helyzetfeltárás – stratégia (prioritások, célok) – jövőkép közötti koherencia szintje,
- valóban a választott célcsoportra hat,
- megvalósíthatóság,
- a megvalósítás szükségességének alátámasztása,
- az egyes helyi vidékfejlesztési terv elemek közötti szinergia, kapcsolódás erőssége,
- a tervezett stratégia gazdasági életképessége,
- gazdasági, társadalmi, környezeti fenntarthatóság,
- innovativitás, újszerűség,
- illeszkedése a kistérségi agrárstruktúra és vidékfejlesztési stratégiához, valamint egyéb releváns dokumentumokhoz
- partnerség, közösségi részvétel a tervezésben,
  - partnerség a tervezett megvalósításban.
  - kiegészítés egyéb támogatási jogcímekkel és programokkal

⁴² A helyi akciócsoporthoz pályázatukban összegezni szükséges a rendelkezésre álló lényeges tapasztalatokat, felsorolva a régióban az elmúlt 5 évben, a helyi akciócsoporthoz tagjai által végrehajtott LEADER-típusú projekteket. Az öt legmeghatározóbb projekt pontos leírása kötelező. A pályázónak be kell mutatnia a program végrehajtásához rendelkezésre álló technikai és személyi hátteret. Az adatlapokat és útmutatókat a LEADER+ Kezelési Kézikönyv tartalmazza.

Elsőbbséget élvez az a pályázó, amely esetén a helyi akciócsoport által lefedett terület állandó lakosságának több, mint 60%-a a 64/2004 (IV. 15.) sz. Kormányrendelet 1-2. és 4. mellékletének harmadik oszlopában szereplő kistérség településeinek bejelentett állandó lakosa.

A Helyi Akciócsoportok kiválasztásának pontozását a felhívás, valamint a Működési Kézikönyv tartalmazza.

7.2 A helyi projektek kiválasztása (a 2. tevékenységen belül)

7.2.1 Jogosultsági kritériumok:

Projektkiválasztási kritériumok

A helyi akciócsoportok felelnek a projektek jóváhagyásáért. A projektek kiválasztásának részletes kritériumait a helyi akciócsoportok dolgozzák ki, mindazonáltal a LEADER+ intézkedés következetessége érdekében az alábbi irányelveket kell betartani:

- I. Összhang a LEADER+ intézkedés elveivel és a helyi akciócsoportok fejlesztési terveivel
  - a. milyen szorosan kapcsolódik a projekt a helyi fejlesztési tervben megállapított témához és célcsoporthoz
  - b. megfelel-e a projekt volumene a fejlesztési tervben foglaltaknak (nem ássa-e alá a terv tágabb céljait)
  - c. mennyiben járul hozzá a projekt a helyi fejlesztési terv céljainak és feladatainak megvalósulásához?
- II. A projekt minősége
  - a. mennyire van alá támasztva a *projekt iránti igény*, vagy a *projekt szükségessége*
  - b. mennyire *realisztikus és logikus* a projekt *felépítése* (célkitűzések, indikátorok, mérföldkövek)
  - c. megfelel-e a projekt a *társadalmi, környezeti és gazdasági fenntarthatóság* legfontosabb célkitűzéseinek?
  - d. *innovatív-e* a projekt, pl. megvalósítási mechanizmusán, vagy új technológiák vagy ötletek alkalmazásán keresztül
  - e. *pénzügyi stabilitás és életképesség*: ésszerű-e és megalapozott-e a projekt költségvetése? A pályázó stabil-e pénzügyileg?
  - f. világos és megbízható-e a *projektirányítás és megvalósítás* felépítése? Igazolt-e a megfelelő szakértelem és tapasztalat megléte?
  - g. *kockázatbecslés*: tekintetbe vette-e a pályázó azokat a különféle tényezőket, amelyek befolyásolhatják a projekt megvalósulását? Van-e reális megoldás a negatív hatások megelőzésére vagy csökkentésére?

A kritériumok indoklásának alapelemei

ad I): a fejlesztés LEADER-szerűsége (a 2000/C 139/05 Bizottsági Közlemény alapján):

- a térség egyediségét tükröző új terméket/szolgáltatást hoz létre,
- új eljárásokat alkalmaz a térségi adottságok jobb kihasználására,
- erőforrások kombinálása, újszerű összekapcsolása,
- új – közösségi részvételen alapuló - szervezeti formát hoz létre,

- kihasználatlan belső erőforrásokra épít,
- ad I)a – II)g:
- a fejlesztés megvalósításának helye a vidéki térségek kategóriájába tartozó kedvezményezett település, (települések listáját a VIII.4. sz. melléklet tartalmazza). Az olyan projektek, amelynek megvalósulási helyét a lista nem tartalmazza, csak abban az esetben jogosultak, ha a helyi vidékfejlesztési terv tartalmazza a megvalósuló projektet és az annak lényeges elemét képezi.
  - a fejlesztés helyének tulajdoni, illetve kizárólagos használati (minimum 5 éves érvényben lévő bérleti szerződés) viszonyainak igazolása
  - nyilatkozat a saját forrás meglétéről (ahol szükséges),
  - a fejlesztés összköltsége és/vagy a támogatás mértéke nem haladja meg az intézkedésben feltüntetett, illetve a helyi akciócsoportok által a pályázati felhívásban meghatározott maximális mértékeket.
  - egyéb, a pályázat kötelező mellékletként megjelölt hatósági engedélyek, igazolások megléte, beleértve a környezetvédelmi követelményeknek való megfelelés igazolását,
  - köztartozás-mentesség igazolása,
  - nem adható támogatás már megkezdett munkálatokra vagy olyan tevékenységekre, amelyeket a támogatási kérelmeknek a helyi akciócsoporthoz történő megfelelő benyújtása előtt végeztek.

A kiválasztási folyamat részleteit és a pályázatok jóváhagyásának feltételeit a Helyi Akciócsoportok pályázataiban fel kell tüntetni.

Az MVH Regionális Kirendeltségei előzetesen megvizsgálják minden egyes helyi akciócsoport kiválasztási kritériumainak kidolgozását. Minden előzetesen megvizsgált kiválasztási kritérium csoportot felülvizsgálat és jóváhagyás céljára bemutatnak az AVOP Monitoring Bizottságnak. A helyi akciócsoportok kiválasztását, kiválasztási kritériumaik jóváhagyását követően ennek megfelelően ki kell tölteni a Programkiegészítő Dokumentumot.

A 4.3 tevékenység kiegészítő jogosultsági kritériuma, hogy a fejlesztéseket két vagy több térség közösen valósítsa meg, eredményeiben mindkét (több) térség célcsoportjai részesüljenek.

A fenti kötelezően alkalmazandó jogosultsági kritériumokon kívül a Helyi Akciócsoportok a meghatározhatnak a helyi vidékfejlesztési terv céljainak jobban megfelelő speciális kritériumokat is, amelyeket az Irányító Hatóság hagy jóvá.

7.2.2 Kiválasztási kritériumok:

A projektkiválasztás kritériumait a helyi vidékfejlesztési terv- elemek céljainak megfelelően a helyi akciócsoportok határozzák meg. A kritériumokat az MVH Regionális Kirendeltségei hagyják jóvá.

8. Közreműködő szervezet:

Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

9. Kedvezményezettek:

1) **tevékenység:** Kiválasztás előtt horizontális jelleggel: a helyi közösségek. Tréningek, találkozók szervezése, terembérlés és prezentáció megtartásához szükséges eszközök: AVOP Irányító Hatóság. Kiválasztás után: a 7.1.1 pontban meghatározott együttműködési megállapodással rendelkező Helyi Akciócsoportok.

2) **tevékenység:** A 2000/C 139/05 Bizottsági Közlemény előírásainak megfelelő helyi akciócsoportok. (döntéshozói szinten a gazdasági és szociális partnereknek, valamint társulásoknak a helyi szinten szerveződő partnerség legalább 50%-át kell kitenniük), és akik a 7.1.1-7.1.2. pontok ban foglaltak alapján kerülnek kiválasztásra.

3) **tevékenység:** Önkormányzatok és társulásai, természetes személyek, őstermelők, egyéni vállalkozók, Magyarországon bejegyzett, az 1999. évi XCV. törvény szerinti mikro- vagy kisvállalkozások, gazdálkodó szervezetek és integrációik, továbbá társadalmi szervezetek, alapítványok, valamint a fentiek integrációi.

4) **tevékenység:** Közbeszerzés útján kiválasztott nemzeti koordinációs egység, a nemzeti LEADER obszervatórium.

10. Végső kedvezményezett:

Az EU definíciójának megfelelő végső kedvezményezettek azonosak a Közreműködő Szervezetekkel:

Irányító Hatóság: jóváhagyási szakasz, tanácsadás és törvényességi felügyelet
Mezőgazdasági és vidékfejlesztési Hivatal: pénzügyi lebonyolítás

11. Az intézkedés részesedése az AVOP költségvetéséből: 4,53%

12. Pénzügyi terv, 2004-2006

LEADER+	€, folyó áron				millió Ft, folyó áron (€=255 Ft)			
	2004	2005	2006	Összesen	2004	2005	2006	Összesen
Évek								
Összes költség	4478502	6393788	8283560	19155850	1142	1630	2112	4885
Összes közkiadás	4478502	6393788	8283560	19155850	1142	1630	2112	4885
EU támogatás összesen	3358876	4795341	6212670	14366887	857	1223	1584	3664
ERFA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
EMOGA támogatás	3358876	4795341	6212670	14366887	857	1223	1584	3664
HOPE támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Összes nemzeti támogatás	1119626	1598447	2070890	4788963	286	408	528	1221
Összes központi támogatás	1119626	1598447	2070890	4788963	286	408	528	1221
Régió támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Helyi támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb	0	0	0	0	0	0	0	0
Saját erő								
EIB kölcsön	0	0	0	0	0	0	0	0
Indikatív saját forrás	1119626	1598447	2070890	4788963	286	408	528	1221

* A forint összegek indikatívak. A Nemzeti Fejlesztési tervben illetve az Operatív Programban 1999. évi áron szereplő euró összegek 255 forint/euró szorzóval kerültek átszámításra 2004. évi áron szereplő forint összegekre.

13. Monitoring és értékelési mutatók (indikátorok)

Indikátor típusa	Indikátor	Kiindulási helyzet	Cél (2006)	Adatok forrása	Mérés gyakorisága (periodicitás)
output	A helyi vidékfejlesztési tervük végrehajtásában támogatott helyi akciócsoportok száma (db)	0	30 – 40	Monitoring rendszer	Évente
eredmény	A támogatott szervezetek száma (db) amelyből <ul style="list-style-type: none"> - mikrovállalkozás - KKV - önkormányzat, - társadalmi szervezet és alapítvány, - egyéb - női vállalkozó (fő) - Dél-alföld - Észak-alföld - Észak-Magyarország - Közép-Magyarország - Közép-Dunántúl - Dél-Dunántúl - Nyugat-Dunántúl 	0	1220 580 60 280 170 30 340 268 232 207 49 146 220 98	Monitoring rendszer	Évente
hatás	A létrehozott és megőrzött munkahelyek száma (db) amelyből <ul style="list-style-type: none"> - nők által betöltött munkahelyek - Dél-alföld - Észak-alföld - Észak-Magyarország - Közép-Magyarország - Közép-Dunántúl - Dél-Dunántúl - Nyugat-Dunántúl 	0	140 28 31 27 24 6 17 25 11	Monitoring rendszer	Évente

14. Horizontális témák

Környezet: A fejlesztések alapkövetelménye a környezetvédelmi szabályoknak való megfelelés és ezeknek az illetékes hatóságok által történő igazolása. A helyi fejlesztési programok egyik alapfeltétele a környezeti szempontú fenntarthatóság.

Esélyegyenlőség: Az AVOP LEADER+ intézkedése háromféle módon érvényesíti az esélyegyenlőség szempontjait. Egyrészt az első pályázati fordulóban maximum öt, a második fordulóban maximum három ponttal jutalmazza egy százpontos rendszerben azokat az akciócsoportokat, amelyek helyi vidékfejlesztési tervükben kiemelten foglalkoznak a nők, a fiatalok és a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, különösen a romák helyzetének javításával. Másrészt a nyertes vidékfejlesztési tervek megvalósítása során, az azonos minősítésű pályázatok esetén előnyt biztosít a vidéken élő nők, a fiatalok és a roma származású pályázók számára.

(A pályázatoknál a fogyatékkal élés megváltozott munkaképességként értelmezendő és igazolandó.)

Harmadrészt tíz százalékkal magasabb keretösszegre pályázhatnak azok az akciócsoportok, amelyeknek állandó népességének legalább 60 százaléka a 64/2004 (IV. 15.) sz. Kormányrendelet 1-2. és 4. mellékletének harmadik oszlopában szereplő, vidékfejlesztési szempontból hátrányos kistérség településeinek bejelentett állandó lakosa., tehát a területi hátrány ellensúlyozására is törekszik.

15. A támogatás jogalapja:

- a Csatlakozási Szerződés IXa. fejezete I. alfejezetének 33. (f) cikke,
- az 1260/1999/EK tanácsi rendelet III. fejezetének 20. cikke,
- 2000/C 139/05 Bizottsági Közlemény.

III.10. TECHNIKAI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

1. **Intézkedés:** Technikai segítségnyújtás

2. **A beavatkozási terület kódja:***

415	Információnyújtás, a közvélemény tájékoztatása,	40%	40%
411	Előkészítés, megvalósítás, monitoring	60%	50%
412	Kiértékelés		6%
413	Tanulmányok		2%
414	Innovációs tevékenységek		2%

Indikatív adatok: százalék / intervenciós területi kód

3. **Az intézkedés leírása:**

Az intézkedés indoklása:

Az intézkedés az AVOP hatékony lebonyolítását segíti elő, az általános tájékoztatás és felkészítés, a tervezés, és a fejlesztések konkrét végrehajtása során. Alapvető fontosságú, hogy a szükséges információk időben, közérthető módon eljussanak az érintettekhez, illetve értékelhető, ellenőrizhető visszajelzés is érkezzon a kedvezményezettekől. Az intézkedés az interaktív kapcsolat megteremtésén túl a tájékoztatás költségeit is finanszírozza. Az intézkedés az AVOP mindhárom prioritásához kapcsolódó valamennyi intézkedés és tevékenység megvalósítása során felmerülő, technikai segítségnyújtással összefüggő igényt kielégít.

Az Irányító Hatóság biztosítja, hogy ugyanaz a projekt nem kerül finanszírozásra egyszerre az AVOP Technikai segítségnyújtás, a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv Technikai segítségnyújtás és a SAPARD Program Technikai segítségnyújtás forrásából.

Az Irányító Hatóság kötelezettséget vállal arra, hogy nyitott és átlátható eljárások keretében, a szerződésben foglaltak alapján választja ki a szerződő partnerét.

Az intézkedés célja:

Jelen intézkedés célja az, hogy segítse a Program irányítását, végrehajtását, folyamatos nyomon-követését és ellenőrzését. Az intézkedés az alábbi fő célkitűzések megvalósításához járul hozzá:

- a Program folyamatos nyomon-követésének és értékelésének támogatása (beleértve a tanulmányokat, workshopokat és szemináriumokat);
- a segítségnyújtás és a program tevékenységeik előkészítésének, kiválasztásának, értékelésének és nyomon-követésének támogatása (beleértve az auditot és a helyszíni ellenőrzéseket, a környezet védelmét és fejlesztését a környezetvédelmi kritériumok alkalmazásával, az egyenlőtlenségek kiküszöbölésének előmozdítását, valamint a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség elősegítését);
- információnyújtás, a nyilvánosság folyamatos tájékoztatása a Programmal kapcsolatban, összhangban a 1159/2000/EK rendelet előírásaival.

4. Tevékenységek:

Az intézkedés keretében az alábbi tevékenységek (illetve ezek költségei) jogosultak támogatásra, amelyekhez az AVOP Monitoring Bizottság (AVOP MB) részéről elnöki jóváhagyás szükséges.

4.1. A 448/2004/EK bizottsági rendelet 11. szabályának 2.1 pontja szerint támogatott költségek:

- a) a program tevékenységei és a segítségnyújtás előkészítésével, kiválasztásával, értékelésével és nyomon-követésével kapcsolatos költségek, figyelmet fordítva a horizontális témákra is.
- b) az AVOP MB és a Kiválasztási Bizottság üléseinek, a felkért szakértők és a résztvevők költségeinek finanszírozása, amennyiben az AVOP MB elnöke úgy értékeli, hogy részvételük fontos a program hatékony végrehajtásához.
  - a monitoring tevékenység folyamatos finanszírozása, a MB üléseinek előkészítése, megszervezése, és lebonyolítása,
  - egyéb, az AVOP MB tevékenységével összefüggő, a feladatok teljesítéséhez szükséges kiadások támogatása, nevezetesen szakértői közreműködés a Program főbb irányvonalainak, indikátorainak kidolgozása, véleményezése, felülvizsgálata.
- c) az audit és a helyszíni ellenőrzéshez kapcsolódó költségek.
- d) az AVOP Irányító Hatóság hatékony és eredményes működését segítő szerződéses munkatársak alkalmazása a Bizottság 448/2004/EK rendelet 11. szabályának 2.1. pontjának megfelelően.

4.2. Egyéb, a 448/2004/EK rendelet 11. szabályának 3. pontjában felsorolt költségek:

- a) tájékoztatási tevékenységek szervezése, ismeretterjesztő képzések, szemináriumok, workshopok, tanácskozások, munkacsoport megbeszélések,
  - nyomdatechnika támogatása, brosrák, hírlevelek, tájékoztató anyagok készítése és terjesztése,
  - tanulmányok készítése a források hatékony felhasználása és az intézkedés végrehajtásának értékelése érdekében,
  - tanulmányutak szervezésének és lebonyolításának költségei (utazás, szállás, napiidő),
- b) a Program megfelelő végrehajtásához szükséges irányítási, monitoring és értékelési informatikai rendszer beszerzése és beüzemeltetése (ezen tevékenységek abban az esetben finanszírozhatóak, amennyiben nem KTK Technikai segítségnyújtás vagy Phare támogatással történnek).

A Bizottság 448/2004/EK rendelet 11. szabályának 2.1 pontjában felsorolt tevékenységek fedezésére a 2004-2006 időszakban maximum 6459167 euró (EU+nemzeti támogatás) áll rendelkezésre.

A 1260/1999 tanácsi rendelet 28. cikke értelmében egy projekt egyszerre csak egy Strukturális Alaptól kaphat pénzügyi támogatást.

5. A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás.

6. A támogatás mértékének felső határa: az összes elismerhető költség 100%-a.

7. Részesedés az AVOP költségvetéséből: 2,49%

A költségek 75%-a az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapból, 25%-a a nemzeti költségvetésből kerül finanszírozásra.

8. A projekt-kiválasztás kritériumai

Jogosultsági kritériumok:

Az éves végrehajtási jelentésben be kell számolni az elismerhető költségek felhasználásáról, a technikai segítségnyújtás igénybevételéről.

Kiválasztási kritérium:

Olyan projektek kerülnek megvalósításra, amelyek:

- jó minőségű módszertannal rendelkeznek, és a lehető legnagyobb mértékben hozzájárulnak az intézkedés céljainak megvalósításához,
- érvényesítik a közösségi politikákat (különös tekintettel az állami támogatásokra, a közbeszerzésre, a környezetvédelemre és az esélyegyenlőségre) kapcsolódva a szerződés céljához.
- biztosított a költség-hatékony megvalósulás
- bevonja a megvalósítás hatékonyságához hozzájáruló összes partnert,
- innovatív megoldásokat alkalmaz,
- rendelkezik mérhető és ellenőrizhető outputokkal, eredményekkel

9. Kedvezményezett: az AVOP Irányító Hatósága valamint a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal.

10. Pénzügyi terv, 2004-2006

Technikai Segítségnyújtás	€, folyó áron				millió Ft, folyó áron (€=255 Ft)			
	2004	2005	2006	Összesen	2004	2005	2006	Összesen
Évek								
Összes költség	2463176	3516583	4555958	10535717	628	897	1162	2687
Összes közkiadás	2463176	3516583	4555958	10535717	628	897	1162	2687
EU támogatás összesen	1847382	2637437	3416968	7901787	471	673	871	2015
ERFA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZA támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
EMOGA támogatás	1847382	2637437	3416968	7901787	471	673	871	2015
HOPE támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Összes nemzeti támogatás	615794	879146	1138990	2633930	157	224	290	672
Összes központi támogatás	615794	879146	1138990	2633930	157	224	290	672
Régió támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Helyi támogatás	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb	0	0	0	0	0	0	0	0
Saját erő								
EIB kölcsön	0	0	0	0	0	0	0	0
Indikatív saját forrás	0	0	0	0	0	0	0	0

* A forint összegek indikatívak. A Nemzeti Fejlesztési tervben illetve az Operatív Programban 1999. évi áron szereplő euró összegek 255 forint/euró szorzóval kerültek átszámításra 2004. évi áron szereplő forint összegekre.

11. Monitoring és értékelési mutatók (indikátorok)

Indikátor típusa	Indikátor	Kiindulási helyzet	Cél	Adatok forrása	A mérés gyakorisága (periodicitás)
Output	Elkészített és kiosztott általános tájékoztatást nyújtó kiadványok száma (brosúrák, szórólapok) (db)	0	10000	Monitoring rendszer	
	Képzésben részesültek száma, (fő)	0	2000		
	A közvélemény tájékoztatása, reklám megjelenések száma (db); <ul style="list-style-type: none"> televízióban (hirdetés, rövidfilmek, riportok) sajtóban (például: sajtóközlemények, cikkek) egyéb (vásárok, szakkiállítások, fórumok, előadások) 	0	150		
	Megrendezett konferenciák, szemináriumok, workshopok száma (db/év)	0	15-20		
	Kitöltött kérdőívek száma (kérdőívek a hatékony kampány érdekében), (db)	0	1000		
	Szakértői megbízások száma (db)	0	4		
	A Monitoring Bizottság üléseinek száma (db)	0	6		
	Tanulmányutak száma (db)	0	10		
Eredmény	Tanulmányok száma (db)	0	2		
	A képzéseket, konferenciákat eredményesen befejezők száma (fő, %)	0	2000		
Hatás	A közvélemény reklám kampány után történő kérdőíves felmérésének eredménye (%)	0	%-os eltérés a kampány előtt kitöltött ívektől		
	A Strukturális Alapokról átfogó ismeretekkel rendelkezők számának bővülése (%)	0	5000		
	Az AVOP ismertségének növekedése (%)	0	20		
	Az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program keretében sikeres pályázatot benyújtók számának változása (%)	0	15		

12. Horizontális témák

Környezet: Az intézkedés keretében nyújtott információk és felkészítések kiemelten kezelik az EU környezetvédelmi követelményeit és ellenőrzik ezek érvényesítését.

Esélyegyenlőség: Az esélyegyenlőség teljes körűen biztosított. A beérkezett pályázatok egyenlő feltételek alapján kerülnek elbírálásra. A női, a roma és a megváltozott munkaképességű pályázók egyenlő minősítésű pályázatok esetében előnyt élveznek. A pályázatoknál a fogyatékkal élők megváltozott munkaképességként értelmezendő.

13. A támogatás jogalapja:

Az intézkedés támogatható az 1260/1999/EK tanácsi rendelettel (IV. fejezet 23. cikk, V. cím 46. cikk) összhangban lévő nemzeti szabályozás, valamint a 1260/1999/EK tanácsi rendelet alkalmazásának részletes szabályainak megállapításáról szóló 1685/2000/EK bizottsági rendelet alapján.

IV. PÁLYÁZATKEZELÉS FOLYAMATA

A SAPARD tapasztalatok

A SAPARD Program jelentős részben hasonló elvek, eljárások alapján épült fel, mint a Strukturális Alapok és az ezen belül az EMOGA Orientációs Részlege által finanszírozott agrár- és vidékfejlesztési programok. A jelenleg és a közeljövőben megpályázható intézkedések szerkezete is hasonló az AVOP-hoz. Ez elősegíti a Strukturális Alapok fogadásához szükséges készségek megszerzését mind a pályázók, mind pedig a pályázatot elbíráló intézmények (Irányító Hatóság és Közreműködő Szervezet) részéről, amely lehetővé teszi az AVOP források hatékony kezelését.

A SAPARD program tapasztalatai alapján a következő fontosabb változtatások kerültek végrehajtásra az AVOP-ban:

- A pályázati felhívásban lévő információk és szabályok világosabb leírása érdekében az MVH folyamatosan javítja eljárási szabályait, belső utasításokat ad ki, és eljuttatja ezeket az információkat a pályázókhoz ügyfélszolgálatán keresztül.
- A hiányosan kitöltött pályázati adatlapok számának csökkentése érdekében a 2004 januárjában meghirdetett két intézkedésre vonatkozóan ésszerűsítéseket hajtottak végre a pályázóktól bekért dokumentumokat illetően (néhány hivatalos dokumentumot elegendő a szerződés megkötése előtt bemutatni – pl. a köztartozás-mentesség igazolását, saját forrás meglétének igazolását). Az ésszerűsítéssel az időközi értékelésben kritizált probléma, nevezetesen hogy nem áll elegendő idő a pályázó rendelkezésére, megoldódik.
- A SAPARD papíralapú rendszere jelentős plusz terhet jelentett és növelte a hibák előfordulásának kockázatát, az AVOP pályázatokat azonban elektronikus rendszerben kezelik.
- Az AVOP keretében az üzleti tervet helyettesítő adatlap egyszerűbb lesz, és szélesebb körben veszi figyelembe a mezőgazdasági körülményeket.
- A pályázatkezelésre fordított idő jelentősen lecsökkent a SAPARD-hoz képest, a központban megszűnt a pályázatkezelés, a feladatok a Kirendeltségek hatáskörébe kerültek.
- Megszűnt a minden mérőföldkőnél kötelezően tartandó helyszíni ellenőrzés, csak az utolsó mérőföldkő előtt kötelező.
- Az AVOP kapcsán tárgyalásokat kezdtünk kereskedelmi bankokkal a mezőgazdasági hitellehetőségek növelése érdekében.
- AVOP esetében a pályázat befogadását követően nem kerülhet sor elutasításra.

- A bírálati eljárásban nagyobb figyelmet kapnak a speciális természeti és pénzügyi jellemzőkkel bíró vállalatok bizonyos ágazatokban. Ennek elérése érdekében kapcsolatba lépünk az AKI-val és külső tanácsadó cégekkel, és beszerezzük a lehetséges ajánlattevők pénzügyi adatait az APEH-től. Ezek a lépések nagyban elősegítik a pályázók gazdasági életképességének megítélését.

Az AVOP projektértékelési eljárása

Az AVOP pályázatokat a projekt megvalósításának helye szerint kell beadni az MVH illetékes regionális hatáskörrel rendelkező megyei kirendeltségére (továbbiakban: Kirendeltség). A Kirendeltség alkalmazottai feldolgozzák a benyújtott pályázatokat.

1) A pályázatok érkeztetése

a) A pályázatok érkeztetésén a következőt értjük:

- Átvétel,
- Felbontás,
- Szétválasztás,
- Iktatás,
- Adatok felvitele az Egységes Monitoring és Információs Rendszerbe (EMIR),
- A pályázatok azonosítása.

b) A vezető pályázatkezelési szakreferens kiválasztja a pályázatkezelési szakreferenst a pályázat feldolgozásához a következő prioritások figyelembevételével:

- Munkaterhelés,
- Szakterület,
- Amennyiben egy pályázó több pályázatot is benyújtott, ezeket ugyanaz a pályázatkezelési szakreferens kezelje, amennyire lehetséges.

2) A pályázatok ellenőrzése alapjogosultság szempontjából

a) Az ellenőrzés az Alapjogosultsági ellenőrzési lista alapján történik.

b) A pályázatkezelési szakreferens ellenőrzi, hogy a pályázat, illetve a megvalósítandó beruházás támogathatóságával szemben fennáll-e valamilyen jogosultságra vonatkozó kizáró körülmény.

3) A pályázatok ellenőrzése teljesség, forma és tartalom szempontjából

a) A teljesség ellenőrzése arra terjed ki, hogy vajon a *pályázati adatlap* megfelelően lett-e kitöltve és a szükséges dokumentumokat beadták-e.

b) A *Teljességi és formai ellenőrzési lista* alapján a pályázatkezelési szakreferens megvizsgálja:

- a pályázati csomag kötelező tartalmát,
- az igazolások és dokumentumok megfelelőségét,

- azt, hogy a nyomtatványokon a megfelelő adatok szerepelnek-e,
  - azt, hogy a dokumentumokat és a melléleteket kitöltötték-e.
- c) Ellenőrzik, hogy a *pályázati adatlapon* feltüntetett elszámolandó és nem elszámolandó költségek megfelelnek az adott intézkedésnél felsorolt költségtételeknek.
- d) Amikor a támogatási szint és a forrásstruktúrát ellenőrzi, a pályázatkezelési szakreferens a következőket ellenőrzi:
- A pályázó által kért támogatási arány százalékban,
  - Vajon ez összhangban van-e az AVOP PKD-ban és a pályázati felhívásban feltüntetettekkel,
  - Vajon az így kapott forrásszerkezet összhangban van-e a pályázat költségtervével.
- e) Előzetes helyszíni szemle
- Az értékelés során felmerülő kérdések megválaszolását segítő a pályázatkezelési szakreferens, indokolt esetekben helyszíni ellenőrzést tarthat a pályázó telephelyén. A pályázatkezelési szakreferens javaslata alapján a vezető pályázatkezelési szakreferens és a vidéki kirendeltség vezetője döntenek az előzetes helyszíni szemle szükségességéről.
  - A helyszíni szemle végrehajtása a *Megbízólevelek* kibocsátásával történik⁴³.
- f) A „Fiatal gazdálkodók induló támogatása” intézkedés keretében a VIII. 10. Mellékletben felsorolt tevékenységek/ágazatok végzésére lehet gazdaságot alapítani. A tevékenységekre vonatkozó ellenőrzés egyrészt a pályázat értékelési folyamatában, másrészt a pályázat elfogadása után történik. A pályázat elfogadása utáni ellenőrzések az egyes kifizetéseknél, az előrehaladási jelentések értékelésénél, vagy a megvalósítás helyszínén történhetnek.
- g) Amennyiben a pályázó formai vagy tartalmi szempontból hiányos vagy hibás pályázatot nyújt be, ennek rögzítése után az MVH egyszeri alkalommal *Hiánypótlási felszólítást* küld a pályázónak, aminek teljesítésére az a kézhezvételtől számított 15 napon belül van lehetőség.
- h)** A pályázatkezelési szakreferens két példányban készíti el a *Hiánypótlási felszólítást*, amelyet a vezető pályázatkezelési szakreferens és az osztályvezető ír alá. A pályázatkezelő szakreferens egy példányt a pályázónak küld ki, egy példányt pedig a pályázat aktájához csatol.
- i)** A pályázatkezelési szakreferens két példányban kitölti a *Hiánypótlási Felszólítás c.* levelet, amelyet a vezető pályázatkezelési szakreferens és a Regionális Kirendeltség vezetője leellenőriz és aláír. A levelet a jogi szakreferens is aláírja és rögzíti az EMIR-ben. A pályázatkezelési szakreferens a levél egyik példányát elküldi a pályázó részére, a másikat pedig lefűzi a pályázatkezelési mappában.

---

⁴³ A pályázónak a helyszíni ellenőrzés során bemutatott dokumentum, amely bizonyítja, hogy a pályázatkezelő jogosult helyszíni ellenőrzéseket végezni.

- j) A *Hiánypótlási felszólítás* levélben a pályázat kezelésével megbízott pályázatkezelési szakreferens megnevezi a pályázó által 15 napon belül beküldendő dokumentumokat a határidő feltüntetésével.
- k) A pályázatkezelési szakreferens figyelemmel kíséri a hiánypótlásra felszólított pályázók által beküldött válaszokat, külön ügyelve a hiánypótlás határidejére. A hiánypótlás monitoringja az EMIR segítségével történik.
- l) Álláspontjának megalapozása érdekében a Kirendeltség további információkat kérhet be.
- m) A hiánypótlást követően is hiányos pályázatot az MVH elutasítja.
- n) Amennyiben a pályázó elmulasztja határidőn belül teljes körűen pótolni a hiányosságokat, a pályázatkezelési szakreferens a pályázatot elutasításra terjeszti fel.
- o) Amennyiben a pályázó nem ért egyet az értesítésben foglaltakkal, a felszólítás kézhezvételétől számított 15 napon belül kifogással élhet az MVH elnöke felé.

4) Pályázatok befogadása

- a) Amennyiben a pályázat teljesíti a jogosultsági és teljességi kritériumokat, elfogadásra kerül. Az elfogadásról a vidéki kirendeltség írásban értesíti a pályázót a következőkről:
  - A pályázat elfogadásának tényéről,
  - A befogadás dátumáról,
  - A pályázó azonosító kódjáról.
- b) A befogadásról szóló értesítés csak azt a tényt igazolja, hogy a pályázó megfelel a formai és tartalmi követelményeknek, de nem tartalmazza a támogatás odaítélését.
- c) A befogadás napja a jogosultság, teljesség és formai megfelelés megállapításának dátuma (az ellenőrzési lista jóváhagyásának dátuma), amelyet a befogadásról szóló értesítő levél tartalmaz.
- d) Az MVH a pályázat térítvevényvel igazolt átvételétől számított 25 napon belül értesíti a pályázót az elfogadásról, elutasításról vagy hiánypótlás szükségességéről.
- e) Az MVH a befogadástól számított 25 napon belül a pályázatot előterjeszti döntésre.

5) A pályázatok feldolgozása

Befogadás után a pályázatok a következő munkafolyamatokon mennek keresztül (értékelési folyamat):

- Előzetes helyszíni vizsgálat (indokolt esetekben)
- Pontozás alapján történő értékelés és bírálat (pályázati adatlap és mellékletei),
- Egyeztető értékelés (konszenzus hiányában),
- Összegző értékelés.

A pályázatok további feldolgozását és értékelését egy pályázatkezelési szakreferens végzi, aki előterjesztést ad a pályázat elfogadásáról és akinek a munkáját a vezető pályázatkezelési szakreferens ellenőrzi.

6) A pályázatok értékelése (Pályázati adatlap és mellékletei)

A teljes és jogosult pályázatok szakmailag és pénzügyileg a következő szempontok alapján kerülnek értékelésre:

- a pályázó hosszú távú gazdasági, élet- és versenyképessége,
- a vállalkozás személyi feltételei.
- a beruházáshoz szükséges pénzügyi források,
- költséghatékonyság vizsgálata,
- a projekt finanszírozhatósága.

Egyidejűleg a pályázatkezelési szakreferens a pályázati adatlap és a mellékletek alapján megállapítja, hogy a jogosultsági kritériumoknak megfelel-e a pályázat, ellenőrzi a vállalkozás életképességét és versenyképességét, a beruházás szükségességét és az intézkedés céljaival való összhangját.

A pályázat értékelését illetően a pályázatkezelési szakreferens szem előtt tartja, hogy egy költség csak akkor jogosult közösségi támogatásra, ha a támogatás felhasználása összhangban van a megfelelő pénzügyi gazdálkodás alapelveivel, különös tekintettel a gazdasági- és költség-hatékonyságra.

Az OTMR-ből kapott információ alapján a pályázatkezelési szakreferens ellenőrzi, hogy a pályázó kapott-e már az adott projektre más nemzeti vagy közösségi forrásból támogatást.

- Egyeztető értékelés

A négy szem elvét követve a vezető pályázatkezelési szakreferens ellenőrzi a pályázatkezelés lépéseit és szintén ellenőrzi, értékeli és elbírálja ezeket a pontokat. Amennyiben nem ért egyet a pályázatkezelési szakreferens által megadott pontokkal, egyeztető értékelés keretében megpróbálnak közös álláspontot kialakítani és közösen megállapítani az adott pontokat, amelyeket rávezetnek az *Értékelő lapra*. Az egyeztető értékelés alatt az értékelést végző pályázatkezelési szakreferens megvédheti álláspontját a tapasztalata és a helyszíni szemle során begyűjtött információi alapján.

Amennyiben az egyeztető tárgyaláson a pályázatkezelési szakreferens és a vezető pályázatkezelési szakreferens nem tudnak közös álláspontra jutni az adandó pontszámokat illetően, a végső döntést az osztályvezető hozza meg.

- Összegző értékelés

A pályázat elbírálását a Kirendeltség javaslatait tartalmazó *Felterjesztési listán* rögzítik. A vezető pályázatkezelési szakreferens és a Kirendeltség-vezető aláírják a dokumentumot. A kirendeltség vezetője felel az eljárásrend mindenkor betartásáért.

A *Felterjesztési listákat* pályázatonként és intézkedésenként, alintézkedésenként készítik el.

A *Felterjesztési lista* tartalmazza a pályázat célját és rövid jellemzésének leírását (megjegyzés rovat), amely a *Jegyzőkönyv a rangsorolás eredményéről* című dokumentumhoz kerül csatolásra. Ennek alapján mutatja be az MVH képviselője a Döntés-előkészítő Bizottság számára a döntésre benyújtott egyes pályázatokat.

Heti rendszerességgel az EMIR automatikusan előállítja a pályázatok kirendeltségenkénti és intézkedésenkénti rangsorát, majd továbbítja a Központi Pályázatértékelő Osztályhoz és archiválja. A rendszer a nagy értékű élelmiszeripari pályázatokat is előkészíti a Központi Pályázatértékelő Osztályhoz való továbbításra.

7) A Központi Pályázatértékelő Osztály feladatai

- a) Az MVH az elbíralt pályázatokról intézkedésenként országos rangsort, *Országos felterjesztési listát* készít, majd továbbítja azokat az intézkedésenkénti döntés-előkészítő bizottságokhoz. A bizottságok havi rendszerességgel, indokolt esetben gyakrabban üléseznek. A bizottságok a rendelkezésre álló források erejéig döntési javaslatokat tesznek a támogatási döntés meghozatalára.
- b) Az osztály bekéri a Döntés-előkészítő Bizottság által kért pályázati dokumentumokat a vidéki kirendeltségektől és továbbítja azokat a Bizottságnak
- c) A Központi Pályázatértékelő Osztály a nemzeti szempontok alapján értékeli a nagy értékű élelmiszeripari pályázatokat és elkészíti az országos rangsort, belefoglalva a kis értékű élelmiszeripari pályázatokat is.
- d) A Központi Pályázatértékelő Osztály alkalmazottai *Országos felterjesztési listákat (Feldolgozott és támogatásra javasolt pályázatok listája és Feldolgozott és minimum pontszámot el nem ért pályázatok országos listája)* és *Döntés előkészítő lapokat* készítenek a Döntés-előkészítő Bizottság számára és felkészülnek a pályázati dokumentumok alapján. A Döntés-előkészítő Bizottság javaslata alapján az Irányító Hatóság meghozza a pályázatokra vonatkozó támogató vagy elutasító döntéseket. A lista alapján az Osztály alkalmazottai rögzítik az EMIR-ben a döntések dátumát és eredményét.
- e) Az Irányító Hatóság vezetőjének döntését követően küldi ki az MVH a támogatásról vagy elutasításról szóló értesítést.

8) Rangsorolás és döntés:

Az MVH az elbíralt pályázatokról intézkedésenként országos rangsort készít az AVOP intézkedésenkénti Döntés-előkészítő Bizottságok részére, amelyek havonta, indokolt esetben gyakrabban üléseznek. A bizottságok a jogosult projektek a közreműködő szervezet által összeállított rangsorlistája alapján a rendelkezésre álló források erejéig javaslatot tesznek az Irányító Hatóság (FVM) vezetőjének a támogatási döntés meghozatalára. Az Irányító Hatóság vezetőjének döntését követően küldi ki az MVH a támogatásról vagy elutasításról szóló értesítést.

Forráshiány esetén a már nem finanszírozható pályázatok elutasításra kerülnek. Az igényelt támogatási összeg részben nem, csak teljes egészében ítéhető meg.

Amennyiben a benyújtott pályázatok támogatási összege kétszeresen meghaladja a 2004-2006-os programozási időszakban rendelkezésre álló teljes pénzügyi keretet, vagy amennyiben meghaladja a hatályos magyar költségvetési törvényben előírt kötelezettségvállalási keret összeget, az AVOP Irányító Hatóság dönthet a pályázatok benyújtásának felfüggesztéséről az adott intézkedésre/alintézkedésre vonatkozóan, és ezen döntéséről hivatalos közleményt jelentet meg. Alacsonyabb többlet-kötelezettségvállalás

esetén a Döntés-előkészítő Bizottság javaslatot tehet az Irányító Hatóság vezetőjének a pályázatok benyújtásának felfüggesztéséről.

A Döntés-előkészítő Egység a benyújtott pályázatokat érkezési sorrendben terjeszti fel a Döntés-előkészítő Bizottság részére a rendelkezésre álló keret erejéig. A pályázatok elutasításáról, illetve forrásátcsoportosításról az Irányító Hatóság vezetője dönt. Intézkedések közötti forrásátcsoportosításhoz, valamint a PKD módosításához az AVOP Monitoring Bizottság előzetes jóváhagyása szükséges

Az Irányító Hatóság elutasító döntésével szemben a pályázó írásban, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési miniszternek címzett és címére küldött kifogást terjeszthet elő a döntés kézhezvételétől számított 15 napon belül.

V. EX-ANTE ÉRTÉKELÉS

Az előzetes értékelést az ECORYS-NEI, Rotterdam, Hollandia (fővállalkozó) és az ITCB, Budapest, Magyarország (alvállalkozó) stábjából álló, illetve által vezetett, független értékelői team hajtotta végre. A jelentés elkészítésére a Magyar Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM), mint az AVOP megbízott végrehajtó hatósága adott utasítást, és 2003. április és december között került végrehajtásra.

Az értékelés az AVOP és annak Program Kiegészítője teljes körű elemzéséből, valamint – ezzel egy időben – az értékelő team által, az FVM, az AKI és a VÁTI programért felelős kollégáinak nyújtott technikai segítségéből állt, melynek célja a program fejlesztése az értékelési folyamat során. Az előzetes értékelő team több alkalommal különféle javaslatokat és ajánlásokat tett a program struktúrájának és tartalmának javítása érdekében. E célból több megbeszélésre és „ötletbörzére” került sor az FVM, az AKI és a VÁTI stábjával. Az értékelő team az FVM-nek és a MEH-nek egyaránt jelentést tett, valamint kapcsolatot alakított ki más Operatív Programok értékelő teamjeivel és az NFT értékelőjével. Ezen kívül megbeszéléseket folytatott a magyarországi EU Delegációval és a brüsszeli Európai Bizottsággal (Mezőgazdasági Főigazgatóság).

A 2004-2006-os Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) (Magyar Köztársaság) Programkiegészítő Dokumentumának előzetes értékelése

1 Bevezető

1.1 Bevezető

A 2004-2006-os Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) (Magyarország) Programkiegészítő Dokumentumának (PKD) előzetes értékeléséről szóló, ezen végső jelentés a PKD utolsó, végleges, vagyis a 2004. április 28-ai, 13. számú változatát értékeli. Ezen jelentés a PKD 13. verziójára vonatkozó, összes korábbi jelentés helyébe lép.

A PKD értékelésével az AVOP Előzetes Értékelését leíró feladat-meghatározásban megállapított 8 feladatból az utolsó, vagyis a Program-kiegészítőben szereplő intézkedések értékelése is végrehajtásra került.

A Programkiegészítő Dokumentumot (PKD) az értékelési folyamat során több alkalommal értékeltük, és annak különböző verzióira észrevételeket tettünk (lásd az értékelő team által az AVOP, PKD 2., 5. és 7. változatára vonatkozóan korábban készített jelentéseket). Ez az interaktív értékelés bizonyítéka. Jelen szakmai jelentés a 13. verzióra összpontosít.

Az 1260/1999/EK tanácsi rendelet 41. (3) cikkének megfelelően az értékelés intézkedésről-intézkedésre vizsgálja:

- a PKD konzisztenciáját a megfelelő prioritások céljaival
- a célok és indikátorok számszerűsítését, valamint
- a projekt kiválasztási kritériumok helytállóságát

Az Európai Bizottságnak a PKD 2004. február 22-i változatára tett észrevételeit és a SAPARD program közbülső értékelésének eredményeit is figyelembe vettük.

Tartalom. Tartalma a következő. Az 1.2 pontban röviden tárgyaljuk az értékelési megközelítést, melyet az összes intézkedésre vonatkozó, lényeges általános megjegyzéseket tartalmazó 1.3 pont követ. A 2. fejezet a PKD legutóbb értékelt változatához képest bekövetkezett változásokról tesz jelentést, és általánosan felméri a jelentés elfogadhatóságát. A 3. fejezet a fent vázoltak szerint értékeli az egyes intézkedéseket.

1.2 Értékelési megközelítés

Az értékelés célja

8. feladat A Program-kiegészítőben szereplő intézkedések értékelése. A PKD intézkedéseinek a megfelelő prioritások céljaival való összhangjának felmérése.

Eredmények

- Észrevételek a konzisztenciát illetően, a megfelelő prioritások és a kiválasztási kritériumok helytállósága vonatkozásában
- A PKD vonatkozó fejezeteinek átdolgozására irányuló, konkrét és kidolgozott javaslatok (a PKD korábbi koncepció-kialakítási fázisaiban is megfogalmazásra kerültek).

Munkamódszer

A munkamódszer a PKD és egyéb vonatkozó dokumentumok adminisztratív elemzéséből állt.

1.3 Általános észrevételek és megjegyzések

A PKD általános megítélése. A Programkiegészítő előzetes értékelésének legfontosabb célkitűzését (vagyis a PKD intézkedéseinek és a megfelelő prioritások céljainak összhangja) illetően az értékelők megítélése pozitív. A PKD egészében véve konzisztens az AVOP-pal.

Javítási lehetőségek. Bár az értékelő team kielégítően megfelelőnek ítéli a PKD-t, néhány észrevétel mégis érvényes. Felsorolunk egy pár megjegyzést, amelyek a PKD-re egészében véve és intézkedésenként is helytállóak.

I. Indikátorok kiválasztásának magyarázata és módszere. Hiányzik az egyes indikátorok számszerűsítési módszerének magyarázata. Ezt az egyes táblázatok alatt, magyarázó megjegyzésként kell pótolni. Ez az utólagos értékelésre és a jövőbeni programkészítési gyakorlatra egyaránt vonatkozik.

II. Bázis indikátorok. A bázis indikátorokat gyakran még most is nulla értéken szerepelnek. A bázis indikátoroknak – ahol lehetséges – releváns számadatokat kell tartalmazniuk.

III. Regionális egyenlőtlenségek és a program hatása. A régiók közti egyenlőtlenségek csökkentését illetően az értékelők meg szeretnék jegyezni, hogy a számszerűsített célokból a dél-alföldi régió várhatja a legnagyobb (abszolút) hatást. A 'problémás régiók' (Észak-Alföld, Észak-Magyarország és Dél-Dunántúl) a többi régiónál nagyobb hatást várhatnak, ami összhangban áll a célkitűzéssel. Viszont nincs magyarázat a problémás régiók között nem szereplő egyik régióban elért legnagyobb hatásra vonatkozóan.

IV. Kiválasztási kritériumok súlyozása. A Bár a kiválasztási kritériumokon javítottak, nem világos, hogy a különböző szempontokat egymáshoz képest hogyan súlyozzák majd a kiválasztási folyamat során. A kritériumok súlyozásának (miért hány pont jár) átláthatósága, illetve az arra irányuló nyitottság viszont fontos a potenciális kedvezményezetteknek, mivel lehetőséget biztosít számukra a támogatás elnyerésére vonatkozó esélyeik felmérésére. Ha ezzel a kérdéssel nem foglalkoznak megfelelően – amiről egy későbbi fázisban is gondoskodhatnak –, akkor a projektek kiválasztási folyamatában gyenge ponttá válhat.

V. Projektek kiválasztása a programkészítési időszak során. Az értékelő nem talált olyan részt, amely a projektek programidőszak során történő szervezési módjára vonatkozott volna: beérkezési sorrendben vagy másképp választják ki őket?

VI. Projekt pályázatok és a projektértékelési folyamat. Minden intézkedéshez nagyszámú jogosultsági és kiválasztási kritériumot határoztak meg. Különösen ez utóbbi tekintetében nem jelezték egyértelműen a kritériumok egymáshoz viszonyított fontosságát, illetve a kiválasztási folyamatban betöltött relatív súlyozását. Az ellenőrző listás eljárás végrehajtásába való betekintés fontos a potenciális kedvezményezettek számára. Bár a PKD-ben (VI. fejezet) kellő figyelmet fordítanak a projekt pályázatok értékelési folyamatára, ez továbbra is gyenge pont.

Korábbi tapasztalatok (pl. SAPARD) azt mutatják, hogy a legtöbb kedvezményezett lassúnak tartja a projektek értékelési folyamatát. Az egyes intézkedésekre vonatkozó, egyértelmű ellenőrző listás eljárás gyorsíthatja a folyamatot.

VII. Jogosultsági és kiválasztási kritériumok. Az egyes intézkedésekre vonatkozó jogosultsági és kiválasztási kritériumok jelenleg tulajdonképpen egy hosszú listát alkotnak a PKD-ben, amely lényeges magyarázó szöveget foglal magában, de nem koherens és átlátható. Általában nem egyértelmű, hogy a projekt pályázat kiválasztása során melyek a legfontosabb kritériumok. Az egyes intézkedések kritérium részének nagy előnyére válna az alapos átdolgozás, mely során világosan különbséget tennének a főbb és kisebb jelentőségű kritériumok/pontok között. Lásd még a IV, V, VI pontokat. Ez a hosszú lista jelenlegi formájában kétségtelenül hosszadalmas, terhes és bürokratikus eljáráshoz vezet majd a megvalósítási fázis során. Ez jelentős okkal szolgál a kritériumok kritikus szemléletére és újragondolására.

VIII. Esélyegyenlőség

Minden egyes intézkedés esetében külön szövegrészt csatoltak a nőkkel, mozgássérültekkel, fiatal termelőkkel és romákkal szembeni preferenciális elbánásról („pozitív diszkrimináció”). Más szóval, ezen csoportokat általánosan preferálják.

IX. Az angol nyelv használata. A PKD-ben alkalmazott angol nyelvet (még mindig) nem tartjuk megfelelőnek. Ez néha szükségtelen zavarhoz vezet. A megfelelő változtatásokat végre kell hajtani.

2 Értékelés fejezetenként és végrehajtott változtatásonként

2.1 Bevezető

A PKD legutóbbi verziójához képest több pozitív változtatást hajtottak végre. Ezen, az interaktív értékelési folyamatnak megfelelő változtatásokat itt fejezetenként soroljuk fel. Ezt követi egy általános értékelés, mely az egyes fejezeteknek az értékelő szempontjából vett elfogadhatóságára vonatkozik.

A PKD ezen legutóbbi, 13. verziójába különböző további szövegrészeket illesztettek be. Mérete oldalszám tekintetében 150 oldalról (2003. december 9.-i változat) 187 oldalra nőtt a végleges verzióban. A hozzáadott 37 oldal hozzájárul a PKD-ben leírt intézkedések, az AVOP megvalósításának, illetve szervezeti felépítésének jobb megértéséhez. Különösen az egyes intézkedésekre vonatkozó pénzügyi táblázatok, a jogosultsági kritériumok és az indikátorokról szóló rész (új indikátorok és a célszintek kiigazítása) erősödtek meg. A kiválasztási kritériumokra és támogatott beruházásokra vonatkozó bekezdésekben fontos módosításokat hajtottak végre, mégpedig pozitív irányban.

2.2 I. fejezet, Bevezető

Számos részt illesztettek be, beleértve:

- az AVOP Irányító Hatóságának szervezeti áttekintése és leírása
- a monitoring rendszer és a Bizottság részletesebb leírása
- ua. a SAPARD időközi értékelésére vonatkozóan
- ua. a Menedzsment Bizottságra vonatkozóan
- ua. a pénzügyi végrehajtásra és ellenőrzési megoldásokra vonatkozóan
- ua. a Monitoring kapacitásokra vonatkozóan (megjegyzés: megfelelően helyezték el a jelenlegi szövegben?)
- ua. a társfinanszírozási szempontokra vonatkozóan
- ua. a Kifizető Hatóság szerepére, feladataira és a kifizetési folyamatra vonatkozóan
- ua. a (Nemzeti) Vidékfejlesztési Tervvel való összhangjára vonatkozóan.

Ezen kívül, a bevezetőt különféle kapcsolattartó adatokkal is kiegészítették.

Értékelés: a változtatások határozottan erősítették a PKD legutóbbi verzióját. Hasznos anyagokat illesztettek bele. Az 1. fejezetet elfogadhatónak ítéljük.

2.3 II. fejezet, Kommunikációs Terv

Különböző változtatásokat hajtottak végre, beleértve:

- a célcsoportok fókuszáltabb leírása
- a II.4 részben új fő üzenetek beillesztése (többek között esélyegyenlőség, (HOPE) halászattal kapcsolatos intézkedések, az AVOP jelentésének és feladatának terjesztése)
- koordináció és egyéb alapelvek beillesztése, valamint különbségtétel a II.5. Kommunikáció tartalma részben szereplő kommunikációs szintek között
- a korábbi II. 6 Ütemezés fejezet helyét egy precízebb Kommunikációs Intézkedési Terv vette át, és egy új alpontot is beillesztettek az eszközökre vonatkozóan
- egy jól használható táblázat a különféle kommunikációs eszközökről és kapcsolódó célcsoportokról
- értékelési indikátorok beillesztése.

Értékelés: a változtatások javították a PKD ezen részén. Hasznos új anyagokat illesztettek bele.

Egy kisebb észrevétel: az értékelő számára nem mindig egyértelmű, hogy a hozzáadott szövegrészek hogyan kapcsolódnak a „régii” szöveghez. Főként az új szövegrészek pozícionálását kellene átgondolni. Pl. két eltérő részben is említik az értékelés fontosságát. Átláthatóbb lenne, ha e két részt összevonnák.

A 2. fejezetet elfogadhatónak ítéljük.

2.4 III. fejezet, Intézkedések részletes leírása

Az új III. fejezet a „régii” IV. fejezet átdolgozott változata. A régi III. fejezetet Stratégiai Prioritások és horizontális célkitűzések kivették a PKD-ből. Ennek okára nem szolgáltak magyarázattal. Az ezen főcím alatt eredetileg bemutatott anyag nagy része magában az AVOP-ban is megtalálható, ezért ez nem csökkenti a PKD színvonalát.

Az intézkedések részletes leírását illetően számos változtatást hajtottak végre, beleértve:

- Bővített magyarázó szöveg az egyes intézkedésekre vonatkozóan (az intézkedések részletesebb leírása)
- A biztosított támogatás részletesebb leírása, beleértve a támogatási szintekre vonatkozó, számszerűsített adatokat
- Jogosultsági kritériumok, beleértve a kedvezményezetteket (természetes személyek, termelőcsoportok stb.)
- Az alkalmazandó jogszabályokra vonatkozó, átszövegezett és frissített pont
- További kritériumok
- Pénzügyi tervek 2004-2006-ra vonatkozóan, vagyis részletes táblázatok, melyek a költségtételek évenkénti, euró vagy forint, illetve magánpénz vagy más alapoktól származó támogatás szerinti felosztását tartalmazzák.
- Megfelelő indikátorok és célok.

és részletesebben intézkedésenként:

- A halászati szektornak nyújtott támogatásra vonatkozó intézkedés indikátorainak és kapcsolódó céljainak átdolgozása és növelése III.2 (javulásnak tekintjük)
- Képzési intézkedés (III.4): a romákat is beillesztették célcsoportként.
- Képzési intézkedés (III.4): a képzett mozgássérülteket is beillesztették a hatásindikátorokhoz (kisebb megjegyzés: az output indikátoroknál viszont nem említik őket)
- javított marketing és feldolgozási intézkedés (III.5): hozzáadták a különböző kategóriákban kizárt beruházásokat (jogosultság)
- vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítésére vonatkozó intézkedés (III.6): több jelentős fejlesztés, beleértve a jogosultsági kritériumok, pénzügyi terv és indikátor rendszerek beillesztését
- Leader+ (III.9) intézkedés: több átdolgozott indikátor cél

Átfogó értékelés: a változtatások erősítették a PKD legutóbbi verzióját. Hasznos új anyagokat illesztettek bele, és jelentősen fejlesztették a jogosultsági kritériumokra, pénzügyi célszintekre vonatkozó részt, illetve finomították az indikátorokról szóló részt.

Megjegyzés: a pályázati felhívások korlátozott időszakai esetében – ha van ilyen – nem világos, hogy az interneten kívül ezt milyen módon közlik a potenciális

kedvezményezettekkel. Megfelelő lehetőséget kínálnak a helyi napilapokban megjelentetett hirdetések, vagy akár a célzott, névre szóló reklámposta is.

A 3. fejezetet elfogadhatónak ítéljük.

2.5 IV. fejezet, Pályázatok értékelési folyamata

Új fejezet. A kiindulási pont a SAPARD tapasztalat, amit megfelelőnek ítélnék. Feltételezzük, hogy a SAPARD tapasztalatra alapuló javításokat végrehajtották. Ezt az értékelő ellenőrizte (marginális ellenőrzés a SAPARD időközi értékelése alapján); különféle javításokat eszközöltek.

Precíz leírással szolgálnak a projektek értékelésének teljes ciklusát illetően, beleértve a rangsorolásról és döntésről szóló bekezdést.

Megjegyzés: nem teljesen egyértelmű, hogy a projekteket érkezési sorrend alapján vagy másképpen támogatják majd, illetve a rangsoroláshoz milyen minőségi kritériumokat alkalmaznak. Ez a következő mondat „amennyiben a rendelkezésre álló pénzalap nem elegendő, a nem finanszírozható pályázatok elutasításra kerülnek” (lásd 138. old.), valamint a program relatív „újszerűsége” miatt fontos, mert ezek megnehezítik az érdeklődés és a felvétel előrejelzését. Váratlanul nagyszámú pályázat esetén ez nehézségekhez és a pályázók, illetve a végrehajtó szervezetek frusztrációjához vezethet.

A 4. fejezetet elfogadhatónak ítéljük.

2.6 VI-VIII. fejezetek: Számítógépes adatsere, Vázlatos Pénzügyi Terv és Mellékletek

A VI. fejezetben további magyarázattal szolgálnak az Információs rendszerre és az azt alkotó modulokra vonatkozóan.

A VII. Fejezetben szereplő, forintban megadott pénzügyi táblázatokat kihagyták. A VIII. Fejezet Mellékleteit viszont ismét forint összegben tüntették fel. Ez nem következetes, ezért javasoljuk, hogy a VII. Fejezetben szereplő, régi, forintban megadott táblázatokat újra vegyék bele az anyagba.

Továbbá:

- A VIII.3 támogatásból kizárt beruházások (élelmiszer-feldolgozás) pontot beillesztették
- A VIII. Fejezetben egy részletes táblázatot szerepeltetnek az állatjóléti és -higiéniai követelményekre vonatkozóan (VIII.8 Minimális követelmények).

Értékelés: a változtatások pozitívan járultak hozzá a VI-VIII. Fejezetek általános színvonalához. Tartalmukat összességében megfelelőnek és elfogadhatónak ítéljük.

3. Intézkedésenkénti értékelés

3.1 Bevezető

Ez a végső értékelés kizárólag a PKD végső – 13. számú – verziójára tesz észrevételeket. Az 1260/1999 tanácsi rendelet 41. (3) cikke értelmében intézkedésről-intézkedésre vizsgálja:

- a PKD konzisztenciáját a megfelelő prioritások céljaival
- a célok és indikátorok számszerűsítését, valamint

- a projekt kiválasztási kritériumok helytállóságát.

A konzisztenciára vonatkozó rész magában foglalja a prioritások céljainak való megfelelést, de azt is eldönti, hogy az indoklás és a leírás összhangban áll-e az OP megfelelő szövegrészeivel.

A célok és indikátorok számszerűsítésére vonatkozó rész azt vizsgálja, hogy a PKD-ben szereplő célok összhangban állnak-e az OP megfelelő céljaival, illetve felméri, hogy megfelelő kapcsolatot alakítottak-e ki a célok és a megfelelő monitoring és értékelési indikátorok között.

A kiválasztási kritériumok helytállóságára vonatkozó verifikációs rész a PKD-ben említett jogosultsági és kiválasztási kritériumok helytállóságát értékeli.

3.2 Mezőgazdasági beruházások támogatása

A megfelelő prioritások céljaival való összhang

Az 1.1 Mezőgazdasági beruházások támogatása intézkedés az 1. Versenyképes alpanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban prioritás keretén belül alkalmazandó.

Az 1. prioritás célja (lásd OP 84. old) „a mezőgazdasági, erdészeti és halászati termelés korszerűsítése, részletesebben:

- A termelési költségek csökkentése és technikai/technológiai megújítás végrehajtása
- A termelékenység növelése
- A termelési struktúra javítása
- A mezőgazdasági munkaerő és agrár vállalkozók jobb életkor struktúrájának kialakítása
- A szaktudás növelése.”

Az értékelő véleménye szerint az 1.1 intézkedés megfelel a prioritásnak, főként az alábbi alcéloknak:

- A termelés specifikus költségeinek csökkentése és technikai/technológiai megújítás végrehajtása
- A termelékenység növelése
- A termelési struktúra javítása

Az értékelő szerint a beruházásokra szánt támogatás mind a hat beruházási kategóriában összhangban áll az egyes alcélokkal, illetve pozitívan járul hozzá ezek megvalósulásához. Az új, modern termelési kapacitásokba való beruházás – amely mind a hat alintézkedés, ezen belül a gyümölcsösökre és az öntözésre vonatkozó alintézkedések lényege – várhatóan javítja az egész termelési szerkezetet; növeli és javítja a mezőgazdasági termékek mennyiségét, ill. minőségét, és ezáltal a termelékenységet; és csökkenti a termelési költségeket (hatékonyabb és racionálisabb termelési módok).

Prioritás. A PKD-ben nem található olyan egyértelmű utalás, amely az intézkedést az Operatív Programban (OP) található prioritáshoz kapcsolná.

Indoklás. Az OP-ben megadott indoklás nem felel meg a PKD-ben találhatóval. Indoklással kapcsolatos kérdések esetén az OP szövege az irányadó, és nincs szükség arra, hogy ezt a szöveget a PKD-ben megismételjék. Azáltal, hogy új elemeket illesztettek bele az indoklásba, miközben más elemeket kihagytak belőle, a PKD-ben szereplő indoklás nem zavart keltő lett ahelyett, hogy az értelmezést könnyítené.

Leírás. A leírás [(3), pontosabban (4)] kiterjedtebb, mint az OP-ben – és ez így helyes -, illetve további leírással szolgálnak a felkínált beruházás-támogatásról, alszektoronként. Az OP-ben szereplő, „állattenyésztéssel kapcsolatos létesítmények” és növénytermesztés kategóriák helyett most hat kategóriát különböztetünk meg.

A (3) pontban az intézkedés leírásánál egyes helyeken összekeverték a jogosultsági kritériumokat, pl.:

- 39. oldal: „beruházás-támogatás csak holdingok számára áll rendelkezésre... stb.”
- 40. oldal: „beruházás-támogatás csak olyan agrárholdingoknak nyújtható, amelyek teljesítik ... stb.”.

A szöveget ennek megfelelően át kell alakítani. A gazdasági életképességről szóló magyarázó szöveg hasznos, de a Kiválasztási kritériumok részbe kell áthelyezni.

A konzisztencia általános értékelése

Az intézkedést nagyjából konzisztensnek ítéljük a kapcsolódó prioritás céljaival. Mindemellett azonban ennek a kapcsolatnak a világosabbá és láthatóbbá tétele érdekében számos változtatást szükséges végrehajtani a PKD-ben, hogy a fentebbi megjegyzésekkel összhangba kerüljön, különösen az alábbiakban:

- konkrét magyarázat beillesztése arra vonatkozóan, hogy az intézkedés melyik prioritásra vonatkozik, valamint hogy az intézkedés hogyan kapcsolódik az OP vonatkozó prioritásának céljaihoz.
- az „Indoklás” rész megfelelő átdolgozása.
- még általánosabban, az intézkedés leírásának és az „Indoklásnak” kritikus újraértékelése, összhangban maradván az OP szövegével, ugyanakkor a szükségtelen ismétlődések elkerülésével.

Az értékelő véleménye szerint az intézkedés az 1. Versenyképes mezőgazdasági alapanyag-előállítás megteremtése prioritásban megemlített öt cél közül háromhoz járul hozzá (lásd fentebb).

Célok és indikátorok számszerűsítése

A PKD főként az OP céljait ismétli. Mindazonáltal az általános, részletes és operatív célok nem minden esetben egyeznek meg az Operatív Programban felsorolt általános, részletes és operatív célokkal. Pl. az OP az „alapvető mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálását, a termelési struktúra megváltoztatását” említi. Ezt a PKD-ben később a „mezőgazdaság termelési struktúrájának korszerűsítésére” változtatták. Ennek ellenére a konformitás mértékét elfogadhatónak ítéljük.

A (3) pontban megállapított célok és a (13) pontban említett monitoring és értékelési indikátorok (és célok) között nincs egyértelmű kapcsolat. Legalább hivatkozniuk kellene a kettő közötti kapcsolatra, illetve meg kellene magyarázniuk azt, pl. az Operatív célok főcím alatt megkülönböztetett négy beruházástípus tekintetében. Jelen helyzetben nehéz megmérni és verifikálni, hogy a meghatározott célokat a program végére elérték-e.

A termékek minőségének szándékolt javítása nem szerepel a jelenlegi indikátorok között.

A III.2 A halászati ágazat strukturális támogatása (lásd 53. oldal, (2) tétel)

Kiválasztási kritériumok helytállóságának igazolása

Ezen főcím alatt jogosultsági és kiválasztási kritériumokat egyaránt leírnak. A 7. pont átalakítása javíthatná e pont olvashatóságát és érthetőségét. A gazdasági életképességre és jogosultságra vonatkozó szövegrészt (most mindkettő a 3. pont alatt található) ide kell áthelyezni.

A kiválasztási kritériumok esetében beruházás-támogatási kategóriánként különböző kritériumokat különböztetnek meg, de súlyozásuk nem egyértelmű. Ezen döntés eredményeképpen a kiválasztási folyamat rugalmassá válik, de már előre nem átlátható, sem a pályázó, sem a kiválasztó bizottság számára.

A gazdasági életképességnek fontos kritériumnak kell lennie. Logikusan, a gazdasági életképesség a szilárd üzleti tervből ered. Mindazonáltal, a Termelői Csoportokat kivéve úgy tűnik, a gazdasági életképességet a Standard Bruttó Árrés és az ESU (lásd 40. oldal) alapján értékelik. Az üzleti terv életképesség értékelésében betöltött szerepe – és főként színvonala – nem világos.

A projektek kiválasztása során hogyan súlyozzák a minőség szándékolt javulását (termékek és termelés)? A kiválasztási kritériumok között, a fiatal termelők, hátrányos helyzetű csoportok, illetve nők számára biztosított, különleges preferencia azt jelenti, hogy ha két pályázó azonos minősítést ér el, akkor ezek a csoportok előnyt élveznek (vagyis pozitív diszkrimináció).

A beruházástípusok és támogatandó alszektorok tekintetében a beruházás intézkedés egészében véve nem túl szelektív vagy fókuszált. Ez a támogatás töredezésének és végső szétszóródásának kockázatát rejti magában, ami a csökkentheti a teljes támogatás eredményességét.

A PKD nem tartalmazza a támogatandó régiók kifejezett megjelölését (pl. a projektek száma tekintetében, ami más intézkedéseknél megtalálható). Elképzelhető, hogy néhány „kedvező helyzetben lévő” régió támogatása előnyösebb lenne a mezőgazdasági szektor, mint egész, versenyképességére nézve, mint az, ha kevésbé kedvező helyzetben lévő térségeket támogatnak. Meg kell jegyeznünk, hogy a SAPARD Program közbülső értékelése során erre a fókuszáltabb támogatási formára irányuló javaslatokat tettek.

A kiválasztási kritériumok relevanciájának általános értékelése

Jóllehet a bemutatott kritériumokat önmagukban megfelelőnek értékeltük, a elfogadhatóságot és a kiválasztási kritériumokat újra kell alakítani annak érdekében, hogy növekedjen az olvashatóság és a széleskörűség.

Számos javítást lehet azonban még elvégezni. A következőket említjük:

- Az alapos üzleti terv fontosságának hangsúlyozása, és a (jövőbeli) gazdasági életképesség hangsúlyozása, valamint minőségbeli változások a pályázatok kiválasztására vonatkozóan.
- A projektek kiválasztásakor nem szabad elfelejtkezni a szektorális kilátásokról. Úgy mint pl. az intézkedések széles skálája (változatos befektetési kategóriák és célok) következtében az intézkedés annak a kockázatát hordozza, hogy egy széttöredezett struktúrát támogat, ahelyett, hogy a szektor látható és versenyképes részére irányítaná a

támogatásokat. A régiókat is jobban figyelembe vevő kilátási lehetőségek javíthatják az intézkedés fókuszálását.

3.3 A halászati ágazat strukturális támogatása

A megfelelő prioritások céljaival való összhang

Az 1.2 halászati ágazat strukturális támogatása intézkedés az 1. Versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban prioritás keretén belül alkalmazandó.

Az 1. prioritás célja (lásd OP 84. old) „a mezőgazdasági, erdészeti és halászati termelés korszerűsítése, részletesebben:

- A termelési költségek csökkentése és technikai/technológiai megújítás végrehajtása
- A termelékenység növelése
- A termelési struktúra javítása
- A mezőgazdasági munkaerő és agrárvállalkozók jobb életkor struktúrájának kialakítása
- A szaktudás növelése.”

Zavaróan, a PKD-ban szerepel a “prioritás” szó, azonban a 366/2001 EK rendelettel összefüggésben (3. és 4. prioritás, lásd 53. és 54. oldalt).

Az értékelő véleménye szerint az 1.1 intézkedés megfelel a prioritásnak, főként az alábbi alcéloknak:

- A termelés specifikus költségeinek csökkentése és technikai/technológiai megújítás végrehajtása
- A termelékenység növelése
- A termelési struktúra javításai

Az intézkedés magában foglalja halgazdaságok, haltenyésztő rendszerek, halfeldolgozó üzemek építését/rekonstrukcióját, továbbá édesvízi halászati berendezéseket és promóciót.

Prioritás. A PKD-ben nem található olyan egyértelmű utalás, amely az intézkedést az Operatív Programban (OP) található prioritáshoz kapcsolná. Ennek ellenére a 4. Intézkedések pontban rövid hivatkozások találhatóak a prioritásokra.

Indoklás. Az OP-ben megadott indoklás nem teljes mértékben felel meg a PKD-ben szereplő indoklással. Új elemeket illesztettek be az indoklásba, ami megvilágítja az intézkedés háttérében álló okokat. Elfogadhatónak ítéljük.

Leírás. Az OP-hez képest csekély és személyre szabott változtatásokat hajtottak végre a leírásban. A kategorizálás megfelel a 366/2001/EK rendeletnek. A leírás intézkedések tekintetében – különösen a 6 alintézkedésre történő lebontás – világos. Megfelelőnek tartjuk.

A konzisztencia általános értékelése

Az intézkedést nagyjából konzisztensnek értékeltük a vonatkozó prioritás céljaival. Mindemelllett azonban ennek a kapcsolatnak a világosabbá és láthatóbbá tétele érdekében számos változtatást szükséges végrehajtani a PKD-ben, hogy a fentebbi megjegyzésekkel összhangba kerüljön, különösen az alábbiakban:

- konkrét magyarázat beillesztése arra vonatkozóan, hogy az intézkedés melyik prioritásra vonatkozik, valamint hogy az intézkedés hogyan kapcsolódik az OP vonatkozó prioritásának céljaihoz.
- az „Indoklás” rész megfelelő átdolgozása.
- még általánosabban, az intézkedés leírásának és az „Indoklásnak” kritikus újraértékelése, összhangban maradván az OP szövegével, ugyanakkor a szükségtelen ismétlődések elkerülésével.

Az értékelő véleménye szerint az intézkedés az 1. Versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban prioritásnál megemlített öt cél közül háromhoz járul hozzá (lásd fentebb).

Célok és indikátorok számszerűsítése

A PKD főként az OP-ben szereplő célokat ismétli, mivel az általános, részletes és operatív célok megegyeznek. Az indikátorok nagymértékben egybevágnak a részletezett célokkal, és megfelelőnek tartjuk őket. Az egyetlen szempont, amelyre több figyelmet kell fordítani, az a halásznemű termékek minőségének javítása, mert erre vonatkozóan nem definiáltak indikátort.

Kiválasztási kritériumok helytállóságának igazolása

A projekt megvalósítását követő gazdasági életképesség – vagyis annak előzetes értékelése, hogy a vállalkozás és/vagy tevékenység a projekt befejezését követően gazdaságilag fenntartható-e – hiányzik a kritériumok közül.

A jól meghatározott üzleti tervnek a kiválasztási folyamat részét kell képeznie, legalább abban az esetben, ha vállalkozókról (magán és/vagy (fél) állami) van szó.

A belföldi halásznemű alintézkedés esetében a „halásznemű engedély meglétének bizonyítéka”, mint egyetlen addicionális kritérium – az általános jogosultsági kritériumokon kívül –, mindennemű gazdasági értékelés nélkül gyengének minősül.

A Promóció alintézkedést tekintve „az általános kritériumnak mint az egyedüli újabb kritériumnak megfelelő” és egyáltalán bármilyen gazdasági felvetés nélküli megállapításokat igen súlytalannak értékeljük.

A Segítségnyújtás termelő szervezeteknek alintézkedést tekintve a „104/2000/EK rendeletnek megfelelően” megállapítást meg kell magyarázni.

A kiválasztási kritérium csak a 4.1 és 4.2 intézkedéseket említi. Ezt ki kellene terjeszteni a 4.3-4.6-ra is.

Nem világos, hogy miért csak a 4.2. alintézkedésre vonatkozóan említik a női alkalmazottak arányát kritériumként, a többire miért nem.

A kiválasztási kritériumok általános értékelése

Az elfogadhatósági kritériumot a 4.1, 4.2, 4.6 tevékenységeire vonatkozóan véljük. A 4.3, 4.4 és 4.5 tevékenységekre ki kell dolgozni és jobban ki kell fejteni. Lásd fentebb.

A kiválasztási kritérium csak a 4.1 és 4.2 intézkedéseket említi. Ezt ki kellene terjeszteni a 4.3-4.6-ra is.

Egy további lehetséges előrelépés lehetne a gazdasági életképességnek mint kritériumnak a beépítése a 4.1 és 4.2-be, és talán a 4.5 és 4.6-ba. Hasonlóképp vonatkozik ez az üzleti terv beépítésére.

3.4 Fiatal gazdák induló támogatása

A megfelelő prioritások céljaival való összhang

Az 1.3 Fiatal gazdák induló támogatása intézkedés az 1. Versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban prioritás keretén belül alkalmazandó.

Prioritás. A PKD-ben nem található olyan egyértelmű utalás, amely az intézkedést az Operatív Programban (OP) található prioritáshoz kapcsolná.

Az 1. prioritás célja (lásd OP 84. old) „a mezőgazdasági, erdészeti és halászati termelés korszerűsítése, részletesebben:

- A termelési költségek csökkentése és technikai/technológiai megújítás végrehajtása
- A termelékenység növelése
- A termelési struktúra javítása
- A mezőgazdasági munkaerő és agrárvállalkozók jobb életkor struktúrájának kialakítása
- A szaktudás növelése.”

Az értékelő véleménye szerint az 1.3 intézkedés megfelel a prioritásnak, főként az alábbi alcéloknak, különösképpen az utolsónak:

- A termelékenység növelése
- A termelési struktúra javításai
- A mezőgazdasági munkaerő és a mezőgazdasági vállalkozások körében egy jobb korszerkezet kialakítása

Észrevétel: nem világos, hogy az intézkedés hogyan fogja kezelni a mezőgazdasági munkaerőt egészében, hiszen az intézkedés speciálisan a fiatal magánvállalkozókra vonatkozik.

Indoklás. Az OP-ben megadott indoklás eltér a PKD-ben szereplő indoklástól, de nagyjából konzisztens azzal. Elfogadhatónak ítéljük.

Leírás. A leírás egyértelműen elmagyarázza, hogy az intézkedés mivel jár (3) és milyen tevékenységeket foglal magában (4).

Az intézkedés a Mezőgazdasági beruházások támogatása intézkedéssel való összhangja az értékelő számára nem teljesen világos, különösen a kamattámogatási (hitel) elemet és – általánosságban – a „kettős” támogatás lehetőségét illetően. Ezt a részt tisztázni kell.

A konzisztencia általános értékelése

Az intézkedést nagyjából konzisztensnek értékeltük a vonatkozó prioritás céljaival. Mindemelllett azonban ennek a kapcsolatnak a világosabbá és láthatóbbá tétele érdekében számos változtatást szükséges végrehajtani a PKD-ben, hogy a fentebbi megjegyzésekkel összhangba kerüljön, különösen az alábbiakban:

- konkrét magyarázat beillesztése arra vonatkozóan, hogy az intézkedés melyik prioritásra vonatkozik, valamint hogy az intézkedés hogyan kapcsolódik az OP vonatkozó prioritásának céljaihoz.
- az „Indoklás” rész megfelelő átdolgozása.
- még általánosabban, az intézkedés leírásának és az „Indoklásnak” kritikus újraértékelése, összhangban maradván az OP szövegével, ugyanakkor a szükségtelen ismétlődések elkerülésével.

Az értékelő véleménye szerint az intézkedés az 1. Versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban prioritásnál megemlített öt cél közül háromhoz járul hozzá és részlegesen „a mezőgazdasági munkaerő és a mezőgazdasági vállalkozások körében egy jobb korszerű kialakítása” célhoz.

Célok és indikátorok számszerűsítése

A célok elfogadható mértékben felelnek meg az OP-ben szereplő céloknak. Az indikátorok számszerűsítése elfogadható.

A különleges csoportok (romák, mozgássérültek) monitorozását fontolóra kell venni.

Kiválasztási kritériumok helytállóságának igazolása

A kiválasztási kritériumok között szerepel a „mezőgazdasági tapasztalat”, amit az „1-3 év mezőgazdasági tapasztalat” leírásán kívül bővebben nem magyaráznak meg. Ez azt jelenti, hogy azon pályázó személyeket, akik több mint 3 év tapasztalattal rendelkeznek, de a célkategóriába esnek (40 éves kor alatt), kizárják? Miért? Hogyan határozzák meg a mezőgazdasági tapasztalatot? Beletartozik-e például egy gazdaságban szerzett, részmunkaidős tapasztalat?

Melyek a gazdasági életképesség meghatározásának döntő tényezői? A jelzett 3 éves időszak után ezt miként tesztelik?

Egyéb intézkedésekhez hasonlóan, a kiválasztási kritériumok itt sem jelzik a különböző kiválasztási elemek fontosságát. Hogyan súlyoznak a projektek kiválasztása során bizonyos szempontokat, mint például: „egy gazdaság átvétele”, „termelőszervezeti tagság” és „gazdálkodás a kevésbé kedvező és környezetvédelmileg érzékenyebb területeken”? Ezt a részt tisztázni kell.

A kiválasztási kritériumok relevanciájának általános értékelése

Az elfogadhatósági és kiválasztási kritériumokat megfelelően értékeljük. Elfogadhatóak, ha megteszik a következő javításokat:

A „mezőgazdasági tapasztalat” kiválasztási kritériumot ki kell alakítani, vagyis jobban definiálni.

Ugyanez vonatkozik a gazdasági életképesség kritériumra.

Tisztázni kell, hogy az „egy gazdaság átvétele”, „termelőszervezeti tagság” és „gazdálkodás a kevésbé kedvező és környezetvédelmileg érzékenyebb területeken” kiválasztási kritériumokat hogyan használják majd a projektek kiválasztása során.

3.5 Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása

A megfelelő prioritások céljaival való összhang

Az 1.4 Szakmai továbbképzés és átképzés intézkedés az 1. Versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban prioritás keretén belül alkalmazandó.

Az 1. prioritás célja (lásd OP 84. old) „a mezőgazdasági, erdészeti és halászati termelés korszerűsítése, részletesebben:

- A termelési költségek csökkentése és technikai/technológiai megújítás végrehajtása
- A termelékenység növelése
- A termelési struktúra javítása
- A mezőgazdasági munkaerő és agrárvállalkozók jobb életkor struktúrájának kialakítása
- A szaktudás növelése.”

Az értékelő véleménye szerint az 1.4 intézkedés megfelel a prioritásnak, főként az alábbi alcéloknak:

- A termelékenység növelése
- A szaktudás növelése

Prioritás. A PKD-ben nem található olyan egyértelmű utalás, amely az intézkedést az Operatív Programban (OP) található prioritáshoz kapcsolná.

Indoklás. Az OP-ben megadott indoklás eltér a PKD-ben találhatóétól. A PKD indoklásába új elemeket illesztettek (pl. a biztonságos termékadásra vonatkozó bekezdés stb.), másokat kihagytak belőle (pl. képzések nők számára), míg később újra megjelennek a szövegben.

Leírás. A leírás egyértelműen elmagyarázza, hogy az intézkedés mivel jár (3) és milyen tevékenységeket foglal magában (4). Az OP-hez képest fókuszáltabbá vált a támogatásra jogosult „szakmai területek” listájának hozzáadása által.

A konzisztencia általános értékelése

Az intézkedést nagyjából konzisztensnek értékeltük a vonatkozó prioritás céljaival. Mindemellett azonban ennek a kapcsolatnak a világosabbá és láthatóbbá tétele érdekében számos változtatást szükséges végrehajtani a PKD-ben, hogy a fentebbi megjegyzésekkel összhangba kerüljön, különösen az alábbiakban:

- konkrét magyarázat beillesztése arra vonatkozóan, hogy az intézkedés melyik prioritásra vonatkozik, valamint hogy az intézkedés hogyan kapcsolódik az OP vonatkozó prioritásának céljaihoz.
- az „Indoklás” rész megfelelő átdolgozása.
- még általánosabban, az intézkedés leírásának és az „Indoklásnak” kritikus újraértékelése, összhangban maradván az OP szövegével, ugyanakkor a szükségtelen ismétlődések elkerülésével.

Az értékelő véleménye szerint az intézkedés az 1. Versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban prioritás keretében megemlített öt cél közül kettőhöz járul hozzá és részlegesen a foglalkoztatással kapcsolatos ismeretek növeléséhez.

Célok és indikátorok számszerűsítése

Általános célként hozzáadták a „környezeti javak megőrzését”. A két részletes célt pozitívan dolgozták át. Nem egyértelmű, hogy az operatív céloknál miért csak a romákat említik, egyéb csoportokat és a nőket miért nem?

A mezőgazdaság specifikus képzésre és az erdészet/halászat specifikus képzésre rendelkezésre álló költségvetést megváltoztatták. A monitoring és értékelési indikátoroknál ez a különbség nem jelenik meg újra, de feltüntetését fontolóra kell venni.

Kiválasztási kritériumok helytállóságának igazolása

A jogosultsági kritériumok között a képzést nyújtókat – akár természetes, akár jogi személyek – említik, míg a termelőket kedvezményezetteként tüntetik fel. A jelenlegi állapot szerint a képzést nyújtók a tényleges kedvezményezettek.

A kiválasztási kritériumok között említik, hogy „a tréninget olyan mezőgazdasági régióban tartják, amelyik kritikus foglalkoztatási helyzetben van”. Tisztázni kell, hogy a „kritikus” kifejezést hogyan használják. Továbbá, ahogyan most olvasható ennek a megállapításnak a logikája, már nem teljesen megfelelő az értékelőnek. Logikusabb lenne a régió farmerjai körében feltárt igények és nem foglalkoztatási megfontolások alapján választani.

A kiválasztási kritériumok relevanciájának általános értékelése

Az elfogadhatósági és kiválasztási kritériumokat megfelelőnek értékeljük és elfogadhatónak, ha megteszik a következő javításokat:

Annak tisztázása, hogy ki lesz támogatott: a tréning szervezői vagy a farmerek?

Fontolóra kell venni, hogy „a tréninget olyan mezőgazdasági régióban tartják, amelyik kritikus foglalkoztatási helyzetben van” kiválasztási kritérium hol és hogyan adaptálható (lásd fentebb) és meg kell magyarázni, hogy pontosan hogyan használják majd a projektek kiválasztása során.

3.6 Mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése

A megfelelő prioritások céljaival való összhang

A 2.1 Mezőgazdasági termékek feldolgozásának és marketingjének fejlesztése intézkedés a 2. Élelmiszer feldolgozás modernizálása prioritás keretén belül alkalmazott egyetlen intézkedés.

A 2. prioritás célját nem írják le az OP-ben (lásd 100-101. oldal), mivel az OP előzetes értékelésében már feltüntették azt. Ebből kifolyólag a konzisztencia hivatalosan nem ellenőrizhető.

Mindazonáltal az értékelő marginális ellenőrzése szerint az intézkedés és az annak keretében járó támogatás haszna az „élelmiszer-feldolgozás korszerűsítésének” céljához viszonyítva pozitív.

Prioritás. A PKD-ben nem található olyan egyértelmű utalás, amely az intézkedést az Operatív Programban (OP) található prioritáshoz kapcsolná.

Indoklás. Az OP-ben található indoklás erőteljesen eltér a PKD-ben szereplőtől. A megadott okfejtés rövid, de megfelelő. A „stratégiai elemek...” bekezdést feleslegesnek ítéljük, mivel nagyjából azokra a célokra terjed ki, melyekkel később foglalkoznak.

Leírás. A leírás egyértelműen elmagyarázza, hogy az intézkedés mivel jár (3) és milyen tevékenységeket foglal magában (4). Az OP-hez képest fókuszáltabbá vált a támogatásra jogosult „szakmai területek” listájának hozzáadása által.

Megjegyzés: a támogatásra jogosult szektorok és a szektoronkénti korlátozások [(3) pontban kiemelve] leírása megelőzi a (4) Támogatott beruházások pontot. Ez nem logikus. A kettő (4) pontban történő egyesítése nagyban könnyítené az olvashatóságot és érthetőséget.

Különbséget tesznek a kis (30-100 millió Ft) és nagy (>100 millió Ft) projektek, valamint a versenyképesség javítását és az emberek/környezet jólétét célzó beruházások között. Megjegyzés: az élelmiszer biztonsággal, szerves- és ICM termékekkel kapcsolatos fejlesztési projekteket az utóbbihoz sorolják és nagyobb százaléku támogatásra jogosultak. Kérdéses, hogy ez a kategorizálás indokolható-e.

A konzisztencia általános értékelése

A 2 prioritás célja mindeddig nincs az OP-ban leírva (ld. 100-101. o.), ahogyan ezt már az OP előzetes értékelésekor is jeleztük. Ezáltal a konzisztencia ellenőrzését formálisan nem lehet elvégezni.

Ha a prioritás célját „az élelmiszer-feldolgozás modernizációja”-ként definiálják, ami megfelel magának a prioritásnak, azt lehet mondani, hogy az intézkedés megfelel ennek a prioritásnak. A speciális célok (a feldolgozó vállalkozások versenyképességének növelése, a feldolgozási és értékesítési csatornák közötti racionalizáció, az élelmiszerbiztonság és az élelmiszerek minőségének javítása, a munkakörülmények javítása, és a környezeti hatások csökkentése) mindegyike úgy értékelhető, mint amelyik hozzájárul az élelmiszer-feldolgozás modernizációjához. Egy jobban kapcsolódó cím lenne „az élelmiszeripar modernizációja”.

Célok és indikátorok számszerűsítése

Bár az általános és részletes célok megfelelnek az OP-ben említetteknek, az operatív célok közül néhány eltér. Pl. a PKD az „új, nagyobb feldolgozottsági fokú, innovatív termékek” előállításának fejlesztését említi a „hozzáadott értéket képviselő, új termékek” helyett (OP). A változtatások a megengedett határokon belül vannak, ezért elfogadhatónak ítéljük őket. A szöveg többi részében néha még mindig a régi elnevezéseket használják. Ez nem konzisztens.

A szerves és ICM termékek az egyik operatív célnál szerepelnek.

A (6) pontban jelzett támogatási szintek eltérnek az OP-ben említett, 50%-os maximális támogatási szinttől.

A felsorolt monitoring és értékelési indikátorok megfelelnek a céloknak.

Kiválasztási kritériumok helytállóságának igazolása

Jogosultsági kritériumok. A (gazdasági) életképességgel kapcsolatban megadják a különböző értékelendő tényezők listáját, de nem határozzák meg, hogy e tekintetben melyek az elfogadható minimumszintek. Továbbá a jelentkezőtől elvárt, hogy gondoskodjék annak láthatóvá tételéről, hogy mely értékesítési lehetőségeket teremtette meg a projekt. Ez közvetlenül kötődik az életképességhez, és emiatt be kell illeszteni, majd a szöveget értelemszerűen javítani.

A jogosultsági kritériumokra vonatkozó szöveg átdolgozása hozzájárulhat ahhoz, hogy javuljon az olvashatóság és a teljes körűség, és igen sürgősen meg kell fontolni.

Kiválasztási kritériumok. A cégre (főként az életképességre utal) és a projektre kiválasztási kritériumok, míg nagy projektek esetén további kritériumok vonatkoznak. A kiválasztás összehasonlító pontozásra alapul. Fontos, hogy a pályázókat tájékoztassák a végső pontszám különböző elemeinek súlyozásáról.

A kiválasztási kritériumok relevanciájának általános értékelése

Az elfogadhatósági és kiválasztási kritériumokat megfelelőnek értékeljük. A következőkre figyelemmel kell a további előrehaladáshoz:

A gazdaságossági kritérium megmagyarázása és kidolgozása.

A jogosultsági kritérium újrafogalmazása, hogy átfogó jellege növekedjen.

Tisztázni kell a potenciális kedvezményezettek számára, hogy a különböző kiválasztási kritériumok milyen relatív fontosságot/súlyarányt képviselnek a kiválasztási folyamatban.

3.7 Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése

A megfelelő prioritások céljaival való összhang

A 3.1 Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése intézkedés a 3. Vidéki térségek fejlesztése prioritás keretében alkalmazandó intézkedés.

A 3. prioritás célja (lásd OP 107. oldal) „a vidéki területek átszervezésének elősegítése”. Ezen belül:

- A vidéki térségekben tapasztalható gazdasági és társadalmi hátrányok csökkentése
- A vidéki lakosság életszínvonalának és -körülményeinek javítása
- A kis települések elöregedésének és elnéptelenedésének, a humán potenciál további rosszabbodásának (...), és a táj, illetve a vidéki világ arculata további lepusztulásának csökkentése.”

Az értékelő véleménye szerint a 3.1 intézkedés konzisztens a megfelelő prioritással, különösen az alábbi alcélok tekintetében:

- A vidéki térségekben tapasztalható gazdasági és társadalmi hátrányok csökkentése
- A vidéki lakosság életszínvonalának és –körülményeinek javítása.

A támogatások sokszínűsége – a 4.1 a mezőgazdasági tevékenység diverzifikációja, 4.2 minőségi mezőgazdasági termékek marketingje, 4.3 a vidéki turizmus és kézműves tevékenységek fejlesztése alintézkedéseken keresztül szükségessé teszik a potenciális kedvezményezettek széles skáláját.

Prioritás. A PKD-ben nem található olyan egyértelmű utalás, amely az intézkedést az Operatív Programban (OP) található prioritáshoz kapcsolná.

Indoklás. Az OP-ben található indoklás eltér a PKD-ben szereplőtől. A megadott okfejtés rövid, de megfelelő.

Leírás. Az alintézkedéseknél található leírás egyértelmű és jól strukturált.

Megjegyzés a 4.1 alintézkedéshez: értékesítési árbevétel tekintetében az OP-hez képest új százalékokat említenek (15-20% 5 év alatt a 30% 2 év alatt arányhoz képest).

Megjegyzés a 4.1 alintézkedéshez: nem világos, hogy a jogosult termékek korlátozó listáját pontosan milyen alapon készítették el, és nem hagytak-e ki hasonló kategóriákat. A tevékenységek viszont mind munka-intenzívnek és kisüzeminek tűnnek.

Megjegyzés a 4.1 alintézkedéshez: további bizonyítékkal szolgálnak a Kiváló Élelmiszerek és Tradíciók – Ízek – Régiók rendszerrel kapcsolatos állítások alátámasztására.

A konzisztencia általános értékelése

Az intézkedést nagyjából konzisztensnek értékeltük a vonatkozó prioritás céljaival. Mindemelllett azonban ennek a kapcsolatnak a világosabbá és láthatóbbá tétele érdekében számos változtatást szükséges végrehajtani a PKD-ben, hogy a fentebbi megjegyzésekkel összhangba kerüljön, különösen az alábbiakban:

- konkrét magyarázat beillesztése arra vonatkozóan, hogy az intézkedés melyik prioritásra vonatkozik, valamint hogy az intézkedés hogyan kapcsolódik az OP vonatkozó prioritásának céljaihoz.
- az „Indoklás” rész megfelelő átdolgozása.
- még általánosabban, az intézkedés leírásának és az „Indoklásnak” kritikus újraértékelése, összhangban maradván az OP szövegével, ugyanakkor a szükségtelen ismétlődések elkerülésével.

Az értékelő véleménye szerint az intézkedés a 3. Vidéki térségek fejlesztése prioritásban megemlített három cél közül legalább kettőhöz járul hozzá és részlegesen a foglalkoztatással kapcsolatos ismeretek növeléséhez.

Célok és indikátorok számszerűsítése

A célokat néhol kis mértékben módosították az OP-hez képest. Pl.:

- (általános cél) „jövedelemszerzési lehetőségek forrásainak bővítése” (PKD) „jövedelemszerzési lehetőségek megteremtése” helyett.
- (operatív cél) „minőségi mezőgazdasági termékek marketingjének fejlesztése” (OP) és „minőségi mezőgazdasági termékek marketingjének fejlesztése” (PKD).

Megjegyzés: A hatást jelenleg csak a létrehozott és megőrzött munkahelyek tekintetében mérik. A jövedelem/bevétel szinteknek nem szentelnek figyelmet, pedig ez is fontos általános cél.

Kiválasztási kritériumok helyállóságának igazolása

A jogosultsági kritériumok világosak, a gazdasági életképesség definícióját pedig egyértelműbben írják le, mint bárhol máshol a PKD-ben.

A kiválasztási kritériumokat elégségesnek tartjuk. Mindenesetre az azért mégsem világos, hogy mit ért „fejlesztés” alatt. Legvalószínűbben a projekt kifejezést említi helyette.

A kiválasztási kritériumok relevanciájának általános értékelése

Az elfogadhatósági és kiválasztási kritériumok világosak, és azokat megfelelően értékeljük.

Hasznos lenne tisztázni a potenciális kedvezményezettek számára, hogy a különböző kiválasztási kritériumokat hogyan súlyozzák a kiválasztási folyamatban.

3.8 A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése

A megfelelő prioritások céljaival való összhang

A 3.2 A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése intézkedés a 3. Vidéki térségek fejlesztése prioritás keretében alkalmazandó intézkedés.

A 3. prioritás célja (lásd OP 107. oldal) „a vidéki területek átszervezésének elősegítése”. Ezen belül:

- A vidéki térségekben tapasztalható gazdasági és társadalmi hátrányok csökkentése
- A vidéki lakosság életszínvonalának és -körülményeinek javítása
- A kis települések elöregedésének és elnéptelenedésének, a humán potenciál további rosszabbodásának (...), és a táj, illetve a vidéki világ arculata további lepusztulásának csökkentése.”

Az értékelő véleménye szerint a 3.2 intézkedés konzisztens a megfelelő prioritással és célkitűzésekkel. Míg a mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztése és javítása közvetlen és igen jelentős hatással van a mezőgazdaság fejlesztésére, remélhető, hogy teljes egészében pozitív közvetett hatással lesz a vidéki térségek fejlesztésére is azzal, hogy növeli az elérhetőséget, és ezáltal a mobilitás lehetőségét a vidéki térségekben.

Prioritás. A PKD-ben nem található olyan egyértelmű utalás, amely az intézkedést az Operatív Programban (OP) található prioritáshoz kapcsolná.

Indoklás. Az OP-ben található indoklás eltér a PKD-ben szereplőtől. A megadott okfejtést viszont megfelelőnek ítéljük.

Leírás. Az alintézkedéseknél található leírás egyértelmű és jól strukturált.

A szövegből nem egyértelmű, hogy a 4.2.2 és 4.2.3 alintézkedéseken kívül más alintézkedésekre is vonatkoznak-e maximális összegek.

A konzisztencia általános értékelése

Az intézkedést nagyjából konzisztensnek értékeltük a vonatkozó prioritás céljaival. Mindemellett azonban ennek a kapcsolatnak a világosabbá és láthatóbbá tétele érdekében számos változtatást szükséges végrehajtani a PKD-ben, hogy a fentebbi megjegyzésekkel összhangba kerüljön, különösen az alábbiakban:

- konkrét magyarázat beillesztése arra vonatkozóan, hogy az intézkedés melyik prioritásra vonatkozik, valamint hogy az intézkedés hogyan kapcsolódik az OP vonatkozó prioritásának céljaihoz.
- az „Indoklás” rész megfelelő átdolgozása.
- még általánosabban, az intézkedés leírásának és az „Indoklásnak” kritikus újraértékelése, összhangban maradván az OP szövegével, ugyanakkor a szükségtelen ismétlődések elkerülésével.

Az értékelő véleménye szerint az intézkedés közvetve a 3. Vidéki térségek fejlesztése prioritásban megemlített célok mindegyikéhez hozzájárul.

Célok és indikátorok számszerűsítése

A „öntözővíz létesítmények fejlesztése...stb.” részletes célt „öntözővíz-kezelés fejlesztése” céllá alakították át. A részletes célokhoz néhány elemet hozzáadtak, pl. a „helyi piacok fejlesztése stb.” célt kibővítették a „...felvásárló létesítményekkel, nagykereskedelmi piacokkal”. A „talaj termőképességének megőrzése és javítása, melioráció” célt „mezőgazdasági földek javítása, kiterjedt felhasználásra alkalmassá tétele” céllá módosították. Ez utóbbi valójában jelentősen eltér az OP-ben kijelentett céltől.

A monitoring és értékelési indikátoroknál nem tesznek különbséget a különféle célok között, míg az olyan tételek, mint a talajjavítás, energiaellátás és öntözés – csak hogy néhányat említsünk – igen eltérőek és egyszerűen mérhetőek, illetve monitorozhatóak. Ezen kívül, az alintézkedésekre osztás alkalmasabb egy kiterjedtebb és jobb monitoring, illetve értékelési rendszer kialakítására. Így indikátorokat lehetne kidolgozni. A különböző régiókra osztás jó és fenntartandó.

Az „érintett mezőgazdasági vállalkozások száma...” indikátor itt azt jelenti, hogy ténylegesen hány van összekötve (pl. utak által)? Az érintett túl tág kifejezés, mivel elvben a társadalom egészét szolgálja.

Környezetvédelemmel kapcsolatban (lásd általános célok) nem adnak meg indikátorokat. Ugyanez igaz a jövedelemre, árbevételre és munka/termelési/életkörülményekre. Néhány – jóllehet vázlatos – indikátort meg kell határozni e nemkívánatos helyzet rendezése érdekében.

Kiválasztási kritériumok helytállóságának igazolása

Az elfogadhatósági kritériumok két specifikus kritériumot tartalmaznak, melyek – nyilvánvalóan – speciálisan a 4.1 intézkedésre vonatkoznak. Ezt így rögzíteni kellene.

Továbbá az sem világos, hogy a „nincs köztartozása” elfogadhatósági kritérium a vízmű-társulások és helyi önkormányzatok aktuális helyzetére és illetékességére vonatkozik.

A kiválasztási kritériumok az eredményre, életképességre és fenntarthatóságra vonatkozó bizonyítékot foglalják magukban. A három közti kapcsolatra – ami nyilvánvalóan fennáll – nem szolgálnak magyarázattal.

A kiválasztási kritériumok között a nők és hátrányos helyzetű csoportok pozitív diszkriminációját is említik. Ugyanakkor a 14. pontban megemlítik, hogy az esélyegyenlőség semleges. Hogyan illik össze ez a két kijelentés?

A projektek osztályozása, és főként rangsorolása várhatóan nehéz lesz, mivel a magas támogatási ráták nagyszámú pályázatot eredményezhetnek. Hogyan halad tovább a kiválasztás? Régiók szerint? Egyéb kritériumok?

A 4.3 alintézkedés esetében a piacon kínált szolgáltatások és funkciók számát „további kritériumként” említik (lásd 107. oldal). Itt ez pontosan mit jelent?

A kiválasztási kritériumok relevanciájának általános értékelése

Az elfogadhatósági kritériumok világosak, és azokat megfelelőnek értékeljük.

A kiválasztási kritériumok elviekben megfelelőnek értékelhetők, feltéve, ha egyes kiegészítéseket elvégeznek, különösen a következőkben:

- az eredmény, életképesség és fenntarthatóság közötti kapcsolat tisztázása
- a becsült szükségletekkel kapcsolatban meg kell adni, hogy a projekteket hogyan fogják elbírálni – ismeretes, hogy néhány régióban sokkal égetőbb szükség van a fejlettebb infrastruktúrára, mint máshol.

3.9 Falufejlesztés-és megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme, megőrzése
A megfelelő prioritások céljaival való összhang

A 3.3 Falufejlesztés-és megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme, megőrzése intézkedés a 3. Vidéki térségek fejlesztése prioritás keretében alkalmazandó intézkedés.

A 3. prioritás célja (lásd OP 107. oldal) „a vidéki területek átszervezésének elősegítése”. Ezen belül:

- A vidéki térségekben tapasztalható gazdasági és társadalmi hátrányok csökkentése
- A vidéki lakosság életszínvonalának és -körülményeinek javítása
- A kis települések elöregedésének és elnéptelenedésének, a humán potenciál további rosszabbodásának (...), és a táj, illetve a vidéki világ arculata további lepusztulásának csökkentése.”

Az értékelő véleménye szerint a 3.3 intézkedés konzisztens a megfelelő prioritással, és annak egymást követő három alcéljával. A meglévő épületek többfunkciós célok ellátására szolgáló revitalizációjával és fejlesztésével; épületek és emlékművek felújításával; valamint a természeti értékek és a tájkép helyreállításával és megóvásával közvetlen és pozitív hatás érhető el az „életminőség és életkörülmények” tekintetében, valamint megelőzve „a vidéki

táj, a vidéki arculat további erózióját”. Elvárható az intézkedéstől, hogy pozitív, de közvetett hatással legyen a meglévő egyenlőtlenségek csökkentésére, csökkentse a kistelepülések előregedését és az azokból történő elvándorlást, valamint az emberek számára elérhető lehetőségek romlását.

Prioritás. A PKD-ben nem található olyan egyértelmű utalás, amely az intézkedést az Operatív Programban (OP) található prioritáshoz kapcsolná.

Indoklás. Az OP-ben található indoklás eltér a PKD-ben szereplőtől. A megadott okfejtést viszont megfelelőnek ítéljük.

Leírás. Az alintézkedéseknél található leírás egyértelmű és jól strukturált.

A maximális támogatási arányok eltérnek az OP-ben lefektetett rátáktól.

A konzisztencia általános értékelése

Az intézkedést nagyjából konzisztensnek értékeltük a vonatkozó prioritás céljaival. Mindemellett azonban ennek a kapcsolatnak a világosabbá és láthatóbbá tétele érdekében számos változtatást szükséges végrehajtani a PKD-ben, hogy a fentebbi megjegyzésekkel összhangba kerüljön, különösen az alábbiakban:

- konkrét magyarázat beillesztése arra vonatkozóan, hogy az intézkedés melyik prioritásra vonatkozik, valamint hogy az intézkedés hogyan kapcsolódik az OP vonatkozó prioritásának céljaihoz.
- az „Indoklás” rész megfelelő átdolgozása.
- még általánosabban, az intézkedés leírásának és az „Indoklásnak” kritikus újraértékelése, összhangban maradván az OP szövegével, ugyanakkor a szükségtelen ismétlődések elkerülésével.

Az értékelő véleménye szerint az intézkedés a 3. Vidéki térségek fejlesztése prioritásban megemlített három alcél közül (részben) kettőhöz járul hozzá közvetlenül, közvetetten pedig az összes említett alcélhoz.

Célok és indikátorok számszerűsítése

Csekély eltérés mutatkozik az OP-ben és a PKD-ben felsorolt célok között:

- Általános célkitűzés „élet- és munkakörülmények javítása a vidéki térségekben” (OP) kontra „életkörülmények javítása a vidéki térségekben” (PKD)
- Részletes célkitűzés „vidéki települések és környezet megjelenésének javítása” (OP) kontra „vidéki települések és környezet fejlesztése” (PKD)

A monitoring és értékelési indikátorok szűkre szabottak. Az életszínvonal növekedése az egyetlen megemlített hatásindikátor. A másik általános célt, nevezetesen a migráció csökkentését, nem monitorozzák.

Kiválasztási kritériumok helytállóságának igazolása

Az elfogadhatósági kritérium vonatkozásában nem világos, hogy a „nincsen köztartozása” elfogadhatósági kritérium hogyan vonatkozik a helyi önkormányzatok aktuális helyzetére és illetékességi körére.

A nagyon eltérő kedvezményezettek nagy száma miatt nem egyértelmű, hogy a pályázatokat hogyan értékeli majd. Melyek a fontosabb kiválasztási kritériumok, és, például, a magánvállalkozók pályázatait miként bírálják majd el?

Nem világos, hogy az életképességet és a működés fenntarthatóságát hogyan méri majd, amikor pl. az ültetvények megőrzéséről, új ültetvényekről van szó.

Az esélyegyenlőségről szóló bekezdésben számos „rejtett” kiválasztási kritériumot említenek, főként a falvak megújításával kapcsolatban. Ezek láthatóan ésszerűek, de mégis más természetűek, mint a többi kritérium, inkább a célkitűzésekhez hasonlítanak.

A kiválasztási kritériumok relevanciájának általános értékelése

Az elfogadhatósági kritériumok világosak, és azokat megfelelőnek értékeljük.

A kiválasztási kritériumok elviekben megfelelőnek értékelhetők, feltéve, ha egyes kiegészítéseket elvégeznék, különösen a következőkben:

- az életképesség és fenntarthatóság közötti kapcsolat, valamint ezek mérésének tisztázása speciális kategóriákban, pl. növények megőrzése, új ültetések
- a becsült szükségletekkel kapcsolatban meg kell adni, hogy a projekteket hogyan fogják elbírálni – és különösen, hogy hogyan garantálják a projektkiválasztás egyensúlyát, tekintve, hogy a potenciális kedvezményezettek között a magánszféra és a közszféra tekintetében adott a különbség.

3.10 Leader+

A megfelelő prioritások céljaival való összhang

A 3.4 Leader+ intézkedés a 3. Vidéki térségek fejlesztése prioritás keretében alkalmazandó intézkedés.

A 3. prioritás célja (lásd OP 107. oldal) „a vidéki területek átszervezésének elősegítése”. Ezen belül:

- A vidéki térségekben tapasztalható gazdasági és társadalmi hátrányok csökkentése
- A vidéki lakosság életszínvonalának és -körülményeinek javítása
- A kis települések elöregedésének és elnéptelenedésének, a humán potenciál további rosszabbodásának (...), és a táj, illetve a vidéki világ arculata további lepusztulásának csökkentése.”

Az értékelő véleménye szerint a 3.3 intézkedés konzisztens a megfelelő prioritással és annak alcéljaival. Várhatóan a tevékenységek (1. ismeretek megszerzése; 2. kísérleti jellegű integrált vidékfejlesztési stratégiák; 3. országon belüli és nemzetek közötti együttműködés támogatása) valamint a kommunikációs hálózat fejlesztése a különböző szinteken pozitív és közvetlen hatást gyakorol az életminőségre és az életkörülményekre, valamint a vidéki népesség jövedelmi helyzetére. Ezáltal, és emiatt közvetett módon, az intézkedés várhatóan pozitívan hat majd a másik két alcélra is.

Prioritás. A PKD-ben nem található olyan egyértelmű utalás, amely az intézkedést az Operatív Programban (OP) található prioritáshoz kapcsolná.

Indoklás. Az OP-ben található indoklás eltér a PKD-ben szereplőtől. A megadott okfejtést viszont megfelelőnek ítéljük.

Leírás. Az alintézkedéseknél található leírást tisztázni kell, főként azon esetekben, ahol a helyi akciócsoportok (HACS) felállításáról van szó (hogyan tervezik a HACS-okba történő szervezést).

Az 1. Szaktudás megszerzése lépés elnevezését és tartalmát újra kell gondolni. A jelenlegi szöveg alapján, az értékelő értelmezése szerint az aktív HACS-ok létrehozása magának az intézkedésnek képezi részét. Tudomásunk szerint ez az 1. akció része, mégis kérdéses, hogy az 1. akció keretében leírt tevékenységek elegendőek-e működőképes HACS-ok létrehozásához. A Leader+ megközelítésről szóló képzés, illetve annak „marketingje” fontos, de nem elegendő.

A 3. akció leírása (régiók közti és határon átnyúló együttműködés) elég korlátozott, megvalósítás szempontjából pedig marginálisnak tartjuk. Az együttműködés és továbblépés hatékony formája lehet ismereteket szerezni más, főként külföldi, némi múlttal rendelkező HACS-októl (pl. Ausztria).

Nem teljesen egyértelmű, hogy ki csatlakozhat/csatlakozzon a HACS-okhoz, illetve egy működő HACS-csal szemben milyen kritériumokat támasztanak (vagyis: illesszék be a 7.1.1-be). Általánosabban, tisztázni kell a HACS-ok (létrehozása), az integrált vidékfejlesztési tervek és stratégiák közti különbséget.

A konzisztencia általános értékelése

Az intézkedést nagyjából konzisztensnek értékeltük a vonatkozó prioritás céljaival. Mindemellett azonban ennek a kapcsolatnak a világosabbá és láthatóbbá tétele érdekében számos változtatást szükséges végrehajtani a PKD-ben, hogy a fentebbi megjegyzésekkel összhangba kerüljön, különösen az alábbiakban:

- konkrét magyarázat beillesztése arra vonatkozóan, hogy az intézkedés melyik prioritásra vonatkozik, valamint hogy az intézkedés hogyan kapcsolódik az OP vonatkozó prioritásának céljaihoz.
- az „Indoklás” rész megfelelő átdolgozása.
- még általánosabban, az intézkedés leírásának és az „Indoklásnak” kritikus újraértékelése, összhangban maradván az OP szövegével, ugyanakkor a szükségtelen ismétlődések elkerülésével.

Az értékelő véleménye szerint az intézkedés a 3. Vidéki térségek fejlesztése prioritásban megemlített három alcél közül a másodikhoz járul hozzá közvetlenül, közvetetten pedig az összes említett alcélhoz.

Célok és indikátorok számszerűsítése

A PKD-ben meghatározott célokat kissé átalakították az OP-ben szereplőkhöz képest, de így is konformnak ítéljük őket. Az indikátorokat megfelelőnek, de csupán a minimális szintet elérőnek tartjuk.

Kiválasztási kritériumok helytállóságának igazolása

A Leader+ intézkedésnek a lentről-felfelé tartó folyamatokat kell elősegítenie, és főként a termékekre/folyamatra/szervezetre irányuló innovációkat kell stimulálnia.

A „működő”, aktív HACS-ok kialakítása létfontosságú a Leader+ intézkedés sikeréhez. Nem világos, hogy a HACS-ok létrehozását az 1. akción kívül miként segítik elő.

A jelenlegi szövegből nem teljesen egyértelmű, hogy melyik elfogadhatósági kritérium vonatkozik az egyes felsorolt tevékenységekre. Pl. a 4.2 tevékenységet említi legelsőként. A logikus eljárás a következő: először az elfogadhatósági és kiválasztási kritériumok alapján kiválasztják a megfelelő Helyi Akciócsoportokat, majd ezután fókuszálnak a megvalósítandó tevékenységekre, ismét az elfogadhatósági és kiválasztási kritériumok alapján.

Lásd 7.1.2: HACS-ok kiválasztási kritériumai. Úgy tűnik, ez a szakasz inkább a kísérleti jellegű stratégiákra / helyi fejlesztési tervekre vonatkozik, mint a HACS-okra. Mekkora mértékben kapcsolódnak a mikrorégiók mezőgazdasági és vidékfejlesztési stratégiái az AVOP-hoz és milyen megszorítások / határok vannak a HACS-ok számára a helyi fejlesztési terv megalkotásakor?

A projektek kiválasztási kritériumait illetően, melyeket a HACS-oknak kell megalkotniuk, világos keretszabályokat szükséges meghatározni az AVOP hatóságainak arra vonatkozóan, hogy mi lehetséges és mi nem lehetséges.

A kiválasztási kritériumok relevanciájának általános értékelése

Jóllehet minden releváns elfogadhatósági kritérium megjelenik, amelyeket fel kellett sorolni, az elfogadhatóságról szóló szakasz átalakításra szorul abból a célból, hogy erősödjön az olvashatóság és a teljes körűség, valamint, hogy világossá váljék, hogy meddig terjed a HACS-ok alkalmassága és meddig a projektek alkalmassága.

Hasonló megállapítások vonatkoznak a kiválasztási kritériumok felsorolására is.

3.11 Technikai Segítségnyújtás

A megfelelő prioritások céljaival való összhang

A 4. Technikai Segítségnyújtás intézkedés a 4. Technikai Segítségnyújtás prioritás keretében alkalmazandó intézkedés.

Prioritás. A PKD-ben nem található olyan egyértelmű utalás, amely az intézkedést az Operatív Programban (OP) található prioritáshoz kapcsolná.

Indoklás. Az OP-ben megadott indoklás összhangban áll a PKD-ben szereplővel.

A konzisztencia általános értékelése

Az intézkedést nagyjából konzisztensnek értékeltük a vonatkozó prioritás céljával, ami „támogatni a strukturális alapok hatékony végrehajtását (...) és irányt mutatni azon tevékenységek számára, amelyek a Technikai segítségnyújtás keretében valósulnak meg”.

Célok és indikátorok számszerűsítése
Az indikátorok részt kielégítőnek ítélik.

A hatásról szóló részben említett, vázlatos számadatokat ellenőrizni kell.

Leírás. Az intézkedés leírása egyértelmű, és megfelelőnek ítélik.

Hiányzik a költségvetés lebontása.

Kiválasztási kritériumok helytállóságának igazolása

A kiválasztási kritériumok általános értékelése

„Az éves beszámoló figyelembe veszi az elszámolható költségek és a technikai segítségnyújtás felhasználását” elfogadhatósági kritériumot világosabban meg kell magyarázni.

A kiválasztási kritériumként elterjedt „Azok a projektek valósulnak meg, melyek érezhetően hozzájárulnak az intézkedés céljaihoz és hatnak a közösségi politikára (...)” megfogalmazás homályos. Lehetséges és szükséges is ennek specifikusabbá tétele.

Az Irányító Hatóság álláspontja az ex-ante értékelés következtetéseivel és javaslataival kapcsolatban

Az Irányító Hatóság feladat-meghatározása szerint az ex-ante értékelési csoport által a Programkiegészítő Dokumentummal kapcsolatban elvégzendő feladatok a következők: Az ex-ante értékelés során meg kell vizsgálni, hogy a Programkiegészítő Dokumentumban leírt intézkedések összhangot mutatnak-e a megfelelő prioritások céljaival, ahol az intézkedések alkalmasak erre, számszerűsíteni kell a konkrét feladatokat, majd ezt követően ellenőrizni kell a kiválasztási kritériumok relevanciáját. Az értékelés elvégzésekor a PKD e továbbfejlesztett változata még nem állt rendelkezésre, az értékelés főleg az intézkedésekkel, a Kommunikációs Tervvel és a projekt-kiválasztási eljárással, a jogosultsággal és a kiválasztási kritériumokkal, illetve az esélyegyenlőséggel kapcsolatos fejezeteket érintette. A PKD legfontosabb részét maguknak az intézkedéseknek a leírása adja, és az értékelés természetesen erre a részre összpontosított.

A Programkiegészítő Dokumentum összeállítása során az ex-ante értékelést végzők szorosan együttműködtek a tervezőkkel és az Irányító Hatósággal. Az értékelők nagyra értékelik a javasolt PKD tervezetekkel kapcsolatos nyílt vitákat. Az értékelőktől kapott visszajelzések és a Bizottság észrevételei következtében a folyamat során adaptálták és erőteljesen továbbfejlesztették a PKD-t. Fontos megemlíteni, hogy az értékelők általánosságban azt állapították meg, hogy a PKD összhangban van az AVOP-pal és az értékelők megítélése pozitív volt, és meglehetősen elégedettek voltak a végeredménnyel.

A PKD ex-ante értékelése nagyon fontos dokumentum a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal és az Irányító Hatóság eddig elvégzett munkájának értékeléséhez. Azok, akik e dokumentumot összeállították, jelentős munkát végeztek, észrevételeik többsége elfogadható, javaslataik megfelelők és megéri felhasználni őket.

Szeretnénk kiemelni, azonban, hogy egyes észrevételek az AVOP megvalósításának felgyorsult menete, az időközben történt szervezeti változások, illetve a Hivatal új vezetése által az eljárások fejlesztése érdekében hozott intézkedések és ezek hatása, valamint egyéb változások miatt nem időszerűek. A Program késői indításának hatásaitól függetlenül megállapítható, hogy az FVM és a MVH átszervezése és az általuk eddig elvégzett munka jelentős előrelépésnek tekinthető. Fontos megjegyezni, hogy a program megvalósítása és a magyar mezőgazdaságra gyakorolt hatásai csak akkor válnak valóban mérhetővé, ha a kedvezményezettek megvalósítják a támogatott projekteket. A támogatott beruházások nagy része 2005-2007 között valósul meg; csak a kifizetések lezárása után válik majd lehetővé, hogy a támogatások elért céljainak ésszerű, mérhető eredményeit közzé tegyék. A fenti érvek figyelembe vételével megállapítható, hogy az AVOP megvalósítási fázisában a SAPARD megvalósulási eredményeinek értékelése nagy segítséget jelentett a 2004-2006 időszakra vonatkozó AVOP kidolgozásához és megvalósításához.

Monitoring és információs rendszer

A monitoring indikátorokat az uniós irányelvnek megfelelően és az FVM különböző főosztályai közötti szoros konzultációk során határozták meg. A strukturális alapok informatikai rendszere (EMIR) tudja kezelni a monitoring indikátorokat és táblázatokat. Ennek, az Irányító Hatóság és az MVH által is használt informatikai rendszernek az az általános célja, hogy megbízható pénzügyi és statisztikai információkat gyűjtsön a megvalósításról az 1260/1999/EK tanácsi rendelet 34. cikkével összhangban folytatott monitoring és értékelő tevékenységekhez. A SAPARD-dal kapcsolatos tapasztalatokból tanulva a hiányzó informatikai rendszer és a humán erőforrások elégtelensége nagyon megnehezítette a megfelelő monitoring és információs rendszer létrehozását.

Szervezet

A PKD előző változatát a szervezeti háttér, a monitoring rendszer és a megvalósítás szerkezetének leírásával kerül megerősítésre. Vonatkozik ez különösen az Irányító Hatóság felelősségi körének és feladatainak részletes leírására; az illetékes főosztályok pontos szerkezete és működése, az IH helyzete az FVM-en belül (a szervezeti felépítést bemutató diagramm) a jelentéstételi lánc tekintetében és a programozással és megvalósítással foglalkozó főosztályokkal és az MVH-val való rendszeres koordinációt biztosító rendelkezések. Az MVH, az Irányító Hatóság, az FVM érintett főosztályai és a regionális irodák közötti jelentéstétel és kommunikáció, illetve a külső kommunikáció és kooperáció is folyamatos fejlesztés alatt áll. Az IH vezetője rendszeres heti értekezleteket vezetett be, amelyen az FVM érintett főosztályainak vezetősége, az MVH és a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség képviselői (KTK IH).

Esélyegyenlőség

A PKD-ben minden intézkedés tartalmaz egy speciális szövegrészt, amely a nők, fogyatékosok, fiatal gazdák és roma származásúak preferenciális elbírálásával (pozitív diszkriminációjával) foglalkozik, amelyet egy e célra létrehozott albizottság vitat meg. Az Irányító Hatóság felállít egy albizottságot a horizontális témákhoz, különösen az esélyegyenlőségi ügyekhez.

Projekt pályázatok és a projektértékelési folyamat

A korábbi tapasztalatok (a SAPARD időközi értékelése) azt mutatták, hogy a projektek értékelésének folyamatát a legtöbb pályázó lassúnak tartja. A pályázatok elbírálása nagyon sok időt vesz igénybe, mivel több mint 8000 SAPARD pályázat és több mint 4000 AVOP pályázat érkezett az MVH-hoz, így egy sor lépést tettek annak érdekében, hogy felgyorsítsák ezt a folyamatot az MVH-nál. Egyszerűsített eljárásrend bevezetését tervezték és kezdték meg 2004-ben a működési kézikönyvek revíziójával.

Kommunikáció

Fontos kérdés a kedvezményezettek tájékoztatása, és nagyon fontos hogy részletes információkkal lássák el a nagy nyilvánosságot, a potenciális kedvezményezetteket és a pályázókat egyaránt, hogy teljes legyen az átláthatóság és garanciát nyújtson a nyitott eljárásokra. A Strukturális Alapokból finanszírozott támogatásokkal kapcsolatos információk és nyilvánosság célja, hogy növelje a közvélemény tájékozottságát, illetve az átláthatóságot az Európai Unió tevékenységeivel kapcsolatban, továbbá következetes képet adjon az érintett támogatási formákról minden egyes tagállamban. Az átláthatóság biztosítása érdekében a tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos intézkedéseknek az a célja, hogy tájékoztassák a potenciális és tényleges kedvezményezetteket a közös uniós és állami támogatások biztosította lehetőségekről.

Az értékelők vizsgálata szerint a Kommunikációs Terv megfelelően kidolgozott és további hasznos anyagokat adtak hozzá. Jó alapot biztosít a javasolt tevékenységek további kidolgozásához és megvalósításához. Az IH megkezdte a Kommunikációs Terv végrehajtását a tervben szereplő igen sokféle lehetséges kommunikációs eszköznek és a rögzített célkitűzéseknek megfelelően.

VI. SZÁMÍTÓGÉPES ADATCSERE

Az informatikai rendszer fejlesztése, amely – a 1260/1999/EK rendelet 34. cikke (1) bekezdése (a) pontja alapján, a 438/2001/EK rendelet IV/1. mellékletében rögzített tartalommal – lehetővé teszi a számítógépes adatcserét az Európai Bizottsággal, folyamatban van.

Egységes informatikai rendszer kerül kialakításra és bevezetésre valamennyi irányító hatóságnál, közreműködő szervezetnél, illetve a Kifizető Hatóságnál. Az informatikai rendszer a monitoring adatok megbízhatóságának növelése és az Alapok kezelésének támogatása érdekében menedzsment és pénzügyi funkciókkal is rendelkezni fog.

A 124/2003. (VIII.15.) Korm. rendelet 15. § szerint, a nemzeti költségvetési támogatásokkal, a nemzetközi segéllyel, támogatással megvalósuló programok figyelemmel kísérését az e célra létrehozott számítógépes rendszerben (EMIR) kell kezelni. Tehát az összes, Strukturális Alapokat, valamint a Kohéziós Alapot igénybe vevő Operatív Program az Egységes Monitoring Információs Rendszert köteles adatokkal feltölteni és használni.

Az informatikai rendszer fejlesztése a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség irányításával, az irányító hatóságok és a Kifizető Hatóság bevonásával történik. A rendszer átvétele 2003. november 30-ával megtörtént, az üzemeltető vállalja a rendszer karbantartását és esetleges továbbfejlesztését.

Az információs rendszer koncepciója

A tervezett információs rendszernek a teljes pályázati programciklus folyamatát támogatni kell a lehető legnagyobb mértékben. A támogatott folyamatok alapját képző eljárásrendek (pályázati stációk, státuszok) viszont nem véglegesek, folyamatosan fejlődnek, változnak. Ennek megfelelően a kialakításnál arra kell nagy hangsúlyt fektetni, hogy az egyes bekövetkező változásokat nagyjából programozási beavatkozás nélkül lehessen a kialakított rendszeren megvalósítani.

A változások kezelésére ezért a fejlesztés során olyan eszközöket célszerű létrehozni, amelyek a fent említett feladat megoldására módot adnak.

A kialakítandó eszközök segítségével nagymértékben lehet csökkenteni azt az időt, ami az egyes változások átvezetését jelenti az informatikai rendszerben, amelyeket a pályázatkezelő szervezetek megkívánnak. Természetesen ebben az esetben is maradnak olyan megoldandó funkciók, amelyek még ezen eszközök kialakítása mellett is csak programozási feladattal kezelhetők.

Az Egységes Monitoring és Információs Rendszer (EMIR) célja, hogy fejlett informatikai technológiával támogassa a pályázati rendszerek hatékony és átlátható működéséhez kapcsolódó adatok nyilvántartását és feldolgozását, amely lehetővé teszi, hogy a Strukturális és Kohéziós Alapok hazai intézményrendszerének fizikailag és – a

pályázatkezelés szempontjából – szakmailag is elkülönülő, egymástól távol álló szervezetei, szervezeti egységei is ugyanazon adathalmazzal, adatbázissal tudjanak dolgozni, elkerülve a redundanciát és a többszörös adatbevitelt.

Az EMIR rendszer megjelenítése a Windows Terminal Services rendszerre épül, amely egy Windows Server 2003 kiszolgálón fut. Az EMIR biztosítja a rendszerbe rögzített adatok újbóli kinyerését, további feldolgozhatóságát, ezzel ösztönzi az adatbázis folyamatos és naprakész töltését, valamint lehetővé teszi, hogy a rendszer felhasználói napi munkájukat könnyen, hatékonyan el tudják végezni. A rendszer a már feldolgozott adatokból táplálja a statisztikai és pályázatelemző funkciókat is.

Modulok leírása

Rendszerkoordináció modul

Ez a modul figyeli a felhasználók munkáját, aktivitását és a rendszer egyes moduljainak verzióváltozásait is, melyről értesítést ad.

Ebben a modulban meghatározhatóak a rendszerben alkalmazott levelezési (dokumentum) sablonok; következésképp a rendszer felhasználói által készített összes kimenő levél egységes.

A rendszerkoordináció minden tekintetben integráltan együttműködik az Oracle adatbázis-kezelő megfelelő funkcióival.

A rendszer folyamatosan naplózást (logolást) végez. A naplózást a rendszer segítségével nem lehet kikapcsolni.

Rendszeradatok modul

A modul az adatrögzítés folyamatának gyorsabbá, pontosabbá és egységesebbé tételét teszi lehetővé.

A törzsadatokat minden modul egységesen használja és értelmezi. A törzsadatok karbantartásával az elemek bővíthetők és módosíthatók.

Iktató modul

Az Iktató modul alkalmas a beérkező pályázatok, pályázathoz kapcsolódó dokumentumok, számlák és egyéb dokumentumok (pályázatokhoz kapcsolódó állásfoglalások, heti jelentések stb.), továbbá a küldésre kerülő, a pályázatkezelés során alkalmazott formalevelek iktatására. A rendszerben rögzítésre kerülő beérkező és kimenő dokumentumok pályázathoz köthető, egyedi iktatószámot kapnak. Az iktatószámok alapján a pályázatokhoz beérkezett, illetve küldött dokumentumok nyomon követhetők a modulon belül, illetve más modulokban is.

Amennyiben egy beérkezett pályázat megfelel a feltételeknek, úgy a rendszerből egyedi azonosítószámot kap, amely számból többek között megállapítható, hogy mely operatív programra, prioritásra, intézkedésre és pályázati kiírásra adták be.

Az információs rendszer alkalmas különböző dokumentumok, így regisztrációs levél, elutasító levél, illetve pályázati azonosító lap, vonalkódos azonosító címke előállítására.

Döntés-előkészítő modul

Az egységes monitoring rendszer döntés-előkészítő modulja alkalmas a pályázatok értékelésén át, egészen a jóváhagyásig, a különböző szintű döntésekből, és egyéb módon keletkezett adatok rögzítésére, valamint ezen adatok felhasználásával a kapcsolódó dokumentumok előállítására.

A modulon belül lehetőség van a pályázó által benyújtott papír alapú pályázat tartalmának teljes rögzítésére, mivel a rendszerben kialakított pályázati formanyomtatványok megegyeznek a hivatalosan közzétett pályázati kiírások formanyomtatványaival. Az itt felvitt adatok biztosítják egyrészt ennek, illetve más modulokban használható funkciók alapvető adat szükségletét.

Szerződésmodul

A szerződésmodul alkalmas a támogatási szerződések, szerződés-módosítások, és a kapcsolódó folyamatok nyilvántartására.

A modulban történik a kedvezményezettel kötendő támogatási szerződés és mellékleteinek (forrás-, költségösszetétel, projekt előrehaladás, fenntartás alatt vállalt kötelezettségek) elkészítése, a szerződés adatainak, hatálybalépésének rögzítése.

Lehetőség van a támogatási szerződés megkötéséhez szükséges dokumentumok nyilvántartására, így a szerződéses kötelezettségek nem vagy nem szerződészerű teljesítése esetén érvényesíthető biztosítékok – ingó és ingatlan zálogtárgyak, bankgarancia – adatainak rendszerbe történő bevitelére, jóváhagyásuk rögzítésére.

A szerződésmódosítások okainak, időpontjainak rögzítése szintén a modul funkcionális lehetőségei közé tartozik.

A modulon belül elvégzendő munkafolyamatokhoz kapcsolódó dokumentumok nyomtatása előzetesen megadott sablonok alapján történik.

Finanszírozási modul

Alapelv, hogy a Strukturális Alapok kifizetése pénzügyileg teljesített számlák alapján történik, főszabályként tehát a (végső) kedvezményezett megelőlegezi a kifizetéseket, kifizetett számlákat nyújt be a Közreműködő Szervezetnek, és a kincstári rendszeren keresztül csak a számla értékének a megfelelő uniós és központi költségvetési támogatási részét kapja vissza.

A modul felépítése:

- Számlarögzítés
- Forráslehívás
- Hitelesítés
- Bankszámlaforgalom
- Pénzügyi táblák

A projekt megvalósításának, fenntartásának nyomon követése modul

A projektek megvalósításához kapcsolódó tevékenységek közül kiemelkedő jelentőséggel bír a monitoring.

A monitoring a projekt tervezése során meghatározott célok teljesülésének, azaz a projekt pénzügyi és fizikai megvalósulásának, fenntartásnak folyamatos nyomon követése.

Az Egységes Monitoring Információs Rendszer e modulja lehetőséget biztosít a megbízható alapadatok és a különböző jelzőszámok képzéséhez, a végrehajtó tevékenység értékeléséhez, és az adatok továbbításához. A rendszer és e modul is támogatja az éves előmeneteli jelentésekhez kapcsolódó monitoring tevékenységeket, különöse tekintettel az EMOGA-hoz, illetve a HOPE-hez szükséges standard monitoring táblázatokra.

A modul célja:

- a szükséges adatok rendszeres gyűjtése
- input, output, eredmény és hatás mutatók megfelelésének vizsgálata
- a kedvezményezett részére küldendő levelek előállítás
- előírt jelentések készítése

Ellenőrzés modul

A rendszer az ellenőrzés modulban támogatja a kockázatelemzési és tervezési folyamatot, nyilvántartja az éves és középtávú terveket, valamint az egyes ellenőrzési feladatok elvégzéséhez további informatikai segítséget nyújt.

Az ellenőrzés modul a következő nagyobb egységekre tagolódik:

- Helyszíni ellenőrzés
- 5-15%-os ellenőrzések
- Belső ellenőrzések

Szabálytalanságok kezelése modul

A Szabálytalanságok kezelése modul célja a szabálytalanságok, illetve azok kivizsgálásának, és korrekciójának érdekében megtett intézkedések nyomon követése.

A modul lehetőséget biztosít a szabálytalanság észlelésével, kivizsgálásával, kezelésével, nyomon követésével kapcsolatos adatok rögzítésére, nyilvántartására.

Monitoring modul

A monitoring modulban megtalálható minden olyan kimutatás és jelentés, amelyek előállításuk az EU szabályok és a hazai előírások szerint kötelező, illetve szükséges a támogatáskezelési feladatok hatékony ellátásához, naprakész nyomon követéséhez.

Az EMIR moduljainak kapcsolódásai, a modulok adatbeviteli technikájának egymásra épülése, a rendszer által biztosított pontos és részletes adattárolás, a monitoring modul könnyű kezelhetősége lehetővé teszi a szervezetek teljes eljárásrendet lefedő jelentéstételi rendszerét alkotó statisztikai táblarendszer, összegző kimutatások elkészítését, így lehetőség van:

- az eljárásrend egyes elemeihez kapcsolódó, vagy

- a projekt, illetve a pályázati konstrukció (komponens) eredményességét mérő monitoring tevékenység támogatására, valamint
- az EU (438/2001/EK rendelet), az Irányító Hatóságok, a Kifizető Hatóság felé rendszeresen küldendő jelentések elkészítésére.

Az adattartalom több szinten gyűjthető, így lehetőség van:

- a projektek adatait részleteiben tartalmazó lekérdezések lefuttatására
- a projektek adatait összesített formában tartalmazó statisztikai táblázatok elkészítésére

A keretek alakulásának pontos nyomon követése esetén lehetőség van kimutatni, hogy

- mennyi támogatást igényeltek a támogatási konstrukció keretében (döntés-előkészítés modul),
- mennyi igényt fogadtak el a megfelelő szervek (döntés-előkészítés modul),
- mekkora összeg került lekötésre megkötött szerződések formájában (szerződés modul), illetve,
- a szerződött támogatási összegből mekkora összeg került ténylegesen kifizetésre, esetleg visszavonásra (finanszírozás modul).

A projekt szinten jelentkező indikátorokat a rendszer komponensenként összesíti, amelyek alapján lehetőség van az egyes intézkedések, prioritások, operatív programok előrehaladásának, eredményességének nyomon követésére.

A monitoring modul segítségével az adatokat rögzítő szervezet mellett – jogosultságtól függően – a felettes szervek számára közvetlenül is biztosított az adatok naprakész lekérdezési lehetősége.

Valamennyi, a modulban lehívott adatlista MS Excelbe exportálható, segítve ezzel a további feldolgozhatóságot, a kiemeléseket, tehát minden olyan praktikus technikai megoldást, mely a felhasználók mindennapi munkáját megkönnyíti.

A monitoring modul a Közösségi Támogatási Keret Irányító Hatóság igényei alapján képes az alábbi összegző adatok előállítására támogatási rendszerenként (pályázati felhívásonként, központi projektenként/programonként):

- a beérkezett pályázatok (projekt-/programtervek) száma és az igényelt támogatás összege, valamint a számszerűsített célok értéke
- a támogatott pályázatok (projekt-/programtervek) száma, az igényelt és a megítélt támogatás összege, valamint a számszerűsített célok értéke
- az elutasított pályázatok (projekt-/programtervek) száma, az igényelt támogatás összege, valamint a számszerűsített célok értéke
- a megkötött támogatási szerződések száma, a leszerződött támogatások összege, valamint a számszerűsített célok és a ténylegesen teljesítés értéke
- a megvalósítás fázisában lévő projektek száma, a kifizetett támogatás összege, valamint a számszerűsített célok és a ténylegesen teljesítés értéke
- a megvalósított projektek száma, a kifizetett támogatás összege, valamint a számszerűsített célok és a tényleges teljesítés értéke
- követeléskezelés fázisában lévő projektek száma, a kifizetett, de visszakövetelt támogatás összege
- a legfőbb státuszpontok (a pályázat, projekt/program terv) beérkezése, a támogató/elutasító döntés meghozatala, a támogatási szerződés megkötése; illetve a

támogatásleíívási kérelem beérkezése, a támogatás kifizetése) közötti időtartam

A támogatási összeg valamennyi esetben – igényelt, javasolt, jóváhagyott, finanszírozás alatt, stb. – hazai, és európai uniós forrás szerinti bontásban, valamint teljes összegben szerepel.

VII. PÉNZÜGYI TERV

Az Operatív Program társfinanszírozása

A Pénzügyminisztérium időközi irányelvei kimondják, hogy a legfontosabb elv minden EU program társfinanszírozásának biztosítása.

A Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap nemzeti társfinanszírozásának biztosítására vonatkozó alapvető szabályokat az Európai Unió Strukturális Alapjai és a Kohéziós Alap támogatásainak fogadásához kapcsolódó pénzügyi, lebonyolítási és ellenőrzési rendszerek kialakításáról szóló 360/2004 (XII.26) Korm. rendelet határozza meg.

Az AVOP központi költségvetési hozzájárulását a forrásgazda – Nemzeti Fejlesztési Ügynökség - biztosítja, mint a nemzeti társfinanszírozás tervezéséért felelős szervezet.

A forrásgazda – Nemzeti Fejlesztési Ügynökség - az Irányító Hatósággal – aki felelős a Közreműködő Szervezet, valamint a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium érintett szakfőosztályainak költségvetés tervezésbe történő bevonásáért – egyeztetve kell a magyar éves költségvetésbe megterveznie az AVOP prioritásainak előirányzatait, az alábbiak figyelembe vételével:

- a) a programidőszak kötelezettségvállalási keret-előirányzataira vonatkozó adatait és – az elmúlt év tényleges kifizetéseinek, a várható teljesítés, illetve az Operatív Program lezárulásáig várható kifizetési ütemére vonatkozó – kifizetési előrejelzését;
- b) Az Európai Bizottság által elfogadott AVOP-ot, illetve a Program Kiegészítő Dokumentumot.

Az AVOP központi költségvetési hozzájárulását a forrásgazda az előirányzat felhasználási keretszámlán biztosítja. Az Irányító Hatóság rendelkezési jogot gyakorol az AVOP előirányzat felhasználási keretszámlán. Az Irányító Hatóság az AVOP előirányzat-felhasználási keretszámla terhére megelőlegezi a támogatás teljes összegét a vonatkozó intézkedés lebonyolítási számlára – technikai számla. A Közreműködő Szervezet a vonatkozó intézkedés lebonyolítási számláról végrehajtja a kedvezményezettnek szóló kifizetést a jogosult költségek kifizetésével.

A támogatás teljes összegének kedvezményezett részére történő kifizetését követően, az Irányító Hatóság utólagosan elszámolja az előfinanszírozott támogatások teljes összegét, benyújtva a közösségi hozzájárulásra vonatkozó igényét a Kifizető Hatóság felé.

A közösségi hozzájárulásokat a Kifizető Hatóság utólagos elszámolás alapján utalja át az AVOP forint (bank)számlájáról az AVOP előirányzat-felhasználási keretszámlára.

A közforrások feletti rendelkezésre vonatkozó részletes szabályozást az Európai Unió strukturális alapjaiból, valamint az ISPA/Kohéziós Alapjából származó támogatásokhoz kapcsolódó költségvetési előirányzatok felhasználásának egyes szabályaitól szóló 1/2004 (II.16.) a tárca nélküli miniszter, a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter, a

földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, a gazdasági és közlekedési miniszter, a környezetvédelmi és vízügyi miniszter, valamint a pénzügyminiszter közös TNM-FMM-FVM-GKM-KvVM-PM együttes rendelete tartalmazza.

Tekintettel a 1260/1999/EK rendelet 29(2) cikkére, a HOPE-ből származó támogatást a teljes elismerhető költség arányában számítottuk.

Az EMOGA Orientációs Részlegből származó támogatást pedig az összes közkiadás (vagy annak megfelelő nemzeti, regionális, helyi vagy Közösségi kiadás) alapján számítottuk a program valamennyi intézkedésére vonatkozóan.

Az Operatív Program valamennyi intézkedése vonatkozásában magán társfinanszírozás lett beemelve, megkülönböztetve ugyanakkor a bejelentés-köteles (HOPE) és nem bejelentés-köteles (EMOGA) forrásokat. Ezért a pénzügyi terv csak a bejelentés-köteles, HOPE által társfinanszírozott tevékenységeknél tartalmazza a magán társfinanszírozást.

euró, folyó áron

Év	Prioritás	Intézkedés	Összes költség	Összes közkiadás	EU támogatás összesen	ERFA támogatás	ESZA támogatás	EMOGA támogatás	HOPE támogatás	Összes nemzeti támogatás	Összes központi támogatás	Régió támogatás	Helyi támogatás	Egyéb	Kötelezően bejelentendő saját erő	EIB kölcsön	Indikatív saját forrás
2004			100 195 932	98 856 084	74 163 497	0	0	73 137 174	1 026 323	24 692 587	23 277 949	0	1 414 638	0	1 339 848	0	104 488 629
		<i>A versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban</i>	57 706 144	56 366 296	42 296 158	0	0	41 269 835	1 026 323	14 070 138	14 070 138	0	0	0	1 339 848	0	76 267 696
		Mezőgazdasági beruházások támogatása	50 734 550	50 734 550	38 050 912	0	0	38 050 912	0	12 683 638	12 683 638	0	0	0	0	0	76 101 825
		Fiatal gazdálkodók támogatása	2 799 064	2 799 064	2 099 298	0	0	2 099 298	0	699 766	699 766	0	0	0	0	0	0
		Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása	1 492 834	1 492 834	1 119 625	0	0	1 119 625	0	373 209	373 209	0	0	0	0	0	165 871
		Halászat támogatása	2 679 896	1 398 848	1 028 323	0	0	0	1 026 323	313 525	313 525	0	0	0	1 339 848	0	0
		<i>Az élelmiszer-feldolgozás modernizálása</i>	13 839 815	13 839 815	10 379 861	0	0	10 379 861	0	3 459 954	3 459 954	0	0	0	0	0	20 759 723
		A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	13 839 815	13 839 815	10 379 861	0	0	10 379 861	0	3 459 954	3 459 954	0	0	0	0	0	20 759 723
		<i>A vidéki térségek fejlesztése</i>	26 186 797	26 186 797	19 640 096	0	0	19 640 096	0	6 546 701	5 132 063	0	1 414 638	0	0	0	7 461 270
		A vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése	5 909 135	5 909 135	4 431 851	0	0	4 431 851	0	1 477 284	1 477 284	0	0	0	0	0	656 571
		A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése	12 378 082	12 378 082	9 283 561	0	0	9 283 561	0	3 094 521	1 679 883	0	1 414 638	0	0	0	5 304 893
		Falufejlesztés és falufelújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése	3 421 078	3 421 078	2 565 808	0	0	2 565 808	0	855 270	855 270	0	0	0	0	0	380 120
		LEADER+	4 478 502	4 478 502	3 358 876	0	0	3 358 876	0	1 119 626	1 119 626	0	0	0	0	0	1 119 626
		<i>Technikai segítségnyújtás</i>	2 463 176	2 463 176	1 847 382	0	0	1 847 382	0	615 794	615 794	0	0	0	0	0	0
		Technikai segítségnyújtás	2 463 176	2 463 176	1 847 382	0	0	1 847 382	0	615 794	615 794	0	0	0	0	0	0

Év	Prioritás	Intézkedés	Összes költség	Összes közkiadás	EU támogatás összesen	ERFA támogatás	ESZA támogatás	EMOGA támogatás	HOPE támogatás	Összes nemzeti támogatás	Összes központi támogatás	Régió támogatás	Helyi támogatás	Egyéb	Kötelezően bejelentendő saját erő	EIB kölcsön	Indikatív saját forrás
2005			143 045 934	141 133 084	105 880 417	0	0	104 415 174	1 465 243	35 252 667	33 233 042	0	2 019 625	0	1 912 850	0	149 174 450
		<i>A versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban</i>	82 384 873	80 472 023	60 384 622	0	0	58 919 379	1 465 243	20 087 401	20 087 401	0	0	0	1 912 850	0	108 884 495
		Mezőgazdasági beruházások támogatása	72 431 792	72 431 792	54 323 844	0	0	54 323 844	0	18 107 948	18 107 948	0	0	0	0	0	108 647 688
		Fiatal gazdálkodók támogatása	3 996 118	3 996 118	2 997 088	0	0	2 997 088	0	999 030	999 030	0	0	0	0	0	0
		Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása	2 131 263	2 131 263	1 598 447	0	0	1 598 447	0	532 816	532 816	0	0	0	0	0	236 807
		Halászat támogatása	3 825 700	1 912 850	1 465 243	0	0	0	1 465 243	447 607	447 607	0	0	0	1 912 850	0	0
		<i>Az élelmiszer-feldolgozás modernizálása</i>	19 758 580	19 758 580	14 818 935	0	0	14 818 935	0	4 939 645	4 939 645	0	0	0	0	0	29 637 870
		A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	19 758 580	19 758 580	14 818 935	0	0	14 818 935	0	4 939 645	4 939 645	0	0	0	0	0	29 637 870
		<i>A vidéki térségek fejlesztése</i>	37 385 898	37 385 898	28 039 423	0	0	28 039 423	0	9 346 475	7 326 850	0	2 019 625	0	0	0	10 652 085
		A vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése	8 438 248	8 438 248	6 327 186	0	0	6 327 186	0	2 109 062	2 109 062	0	0	0	0	0	937 361
		A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése	17 671 719	17 671 719	13 253 789	0	0	13 253 789	0	4 417 930	2 398 305	0	2 019 625	0	0	0	7 573 594
		Falufejlesztés és falufelújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése	4 884 143	4 884 143	3 663 107	0	0	3 663 107	0	1 221 036	1 221 036	0	0	0	0	0	542 683
		LEADER+	6 393 788	6 393 788	4 795 341	0	0	4 795 341	0	1 598 447	1 598 447	0	0	0	0	0	1 598 447
		<i>Technikai segítségnyújtás</i>	3 516 583	3 516 583	2 637 437	0	0	2 637 437	0	879 146	879 146	0	0	0	0	0	0
		Technikai segítségnyújtás	3 516 583	3 516 583	2 637 437	0	0	2 637 437	0	879 146	879 146	0	0	0	0	0	0

A HOPE hozzájárulása az összes költség figyelembevételével történt (11 461 836 €), mely tartalmazza asaját erőt.

Az EMOGA Orientációs részlegének hozzájárulása az összes közkiadás figyelembevételével történt.

Az Operatív Program valamennyi intézkedése vonatkozásában magán társfinanszírozás lett beemelve, megkülönböztetve ugyanakkor a bejelentés-köteles (HOPE) és nem bejelentés-köteles (EMOGA) forrásokat

Az OP minden EMOGA társfinanszírozású intézkedése esetében, a pénzügyi táblában szereplő indikatív saját forrás csupán tájékoztató jellegű.

euró, folyó áron

Év	Prioritás	Intézkedés	Összes költség	Összes közkiadás	EU támogatás összesen	ERFA támogatás	ESZA támogatás	EMOGA támogatás	HOPE támogatás	Összes nemzeti támogatás	Összes központi támogatás	Regió támogatás	Helyi támogatás	Egyéb	Kötelezően bejelentendő saját erő	EIB kölcsön	Indikatív saját forrás
2006			185 325 137	182 846 917	137 174 836	0	0	135 276 520	1 898 316	45 672 081	43 055 528		2 616 553	0	2 478 220		193 265 019
		1. A versenyképes alapanyagtermelés megalapozása a mezőgazdaságban	106 734 863	104 256 643	78 232 132	0	0	76 333 816	1 898 316	26 024 511	26 024 511		0	0	2 478 220		141 066 814
		1.1 Mezőgazdasági beruházások támogatása	100 290 990	100 290 990	75 218 242	0	0	75 218 242	0	25 072 748	25 072 748		0	0	0	0	140 760 015
		1.2 Halászat támogatása	4 956 440	2 478 220	1 898 316	0	0	0	1 898 316	579 904	579 904		0	0	2 478 220	0	0
		1.3 Fialat gazdálkodók támogatása	522 324	522 324	391 743	0	0	391 743	0	130 582	130 582		0	0	0	0	0
		1.4 Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása	965 109	965 109	723 832	0	0	723 832	0	241 278	241 278		0	0	0	0	306 799
		2. Az élelmiszer-feldolgozás támogatása	25 598 500	25 598 500	19 198 875	0	0	19 198 875	0	6 399 625	6 399 625		0	0	0	0	38 397 750
		2.1 A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	25 598 500	25 598 500	19 198 875	0	0	19 198 875	0	6 399 625	6 399 625		0	0	0	0	38 397 750
		3. Vidéki térségek fejlesztése	48 435 816	48 435 816	36 326 861	0	0	36 326 861	0	12 108 955	9 492 402		2 616 553	0	0	0	13 800 455
		3.1 A vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése	1 714 012	1 714 012	1 285 509	0	0	1 285 509	0	428 504	428 504		0	0	0	0	1 214 411
		3.2 A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése	22 894 839	22 894 839	17 171 129	0	0	17 171 129	0	5 723 710	3 107 157		2 616 553	0	0	0	9 812 074
		3.3 Falufejlesztés és falufelújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése	15 543 405	15 543 405	11 657 554	0	0	11 657 554	0	3 885 852	3 885 852		0	0	0	0	703 080
		3.4 LEADER+	8 283 560	8 283 560	6 212 670	0	0	6 212 670	0	2 070 890	2 070 890		0	0	0	0	2 070 890
		4. Technikai segítségnyújtás	4 555 958	4 555 958	3 416 968	0	0	3 416 968	0	1 138 990	1 138 990		0	0	0	0	0
		4.1 Technikai segítségnyújtás	4 555 958	4 555 958	3 416 968	0	0	3 416 968	0	1 138 990	1 138 990		0	0	0	0	0

Év	Prioritás	Intézkedés	Összes költség	Összes közkiadás	EU támogatás összesen	ERFA támogatás	ESZA támogatás	EMOGA támogatás	HOPE támogatás	Összes nemzeti támogatás	Összes központi támogatás	Regió támogatás	Helyi támogatás	Egyéb	Kötelezően bejelentendő saját erő	EIB kölcsön	Indikatív saját forrás
2004-2006			428 567 003	422 836 085	317 218 750	0	0	312 828 868	4 389 882	105 617 335	99 566 519		6 050 816	0	5 730 918		446 928 098
		1. A versenyképes alapanyagtermelés megalapozása a mezőgazdaságban	246 825 880	241 094 962	180 912 912	0	0	176 523 030	4 389 882	60 182 050	60 182 050		0	0	5 730 918		326 219 005
		1.1 Mezőgazdasági beruházások	223 457 332	223 457 332	167 592 998	0	0	167 592 998	0	55 864 334	55 864 334		0	0	0	0	325 509 528
		1.2 Halászat támogatása	11 461 836	5 730 918	4 389 882	0	0	0	4 389 882	1 341 036	1 341 036		0	0	5 730 918	0	0
		1.3 Fialat gazdálkodók támogatása	7 317 506	7 317 506	5 488 129	0	0	5 488 129	0	1 829 378	1 829 378		0	0	0	0	0
		1.4 Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása	4 589 206	4 589 206	3 441 904	0	0	3 441 904	0	1 147 303	1 147 303		0	0	0	0	709 477
		2. Az élelmiszer-feldolgozás támogatása	59 196 895	59 196 895	44 397 671	0	0	44 397 671	0	14 799 224	14 799 224		0	0	0	0	88 795 343
		2.1 A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	59 196 895	59 196 895	44 397 671	0	0	44 397 671	0	14 799 224	14 799 224		0	0	0	0	88 795 343
		3. Vidéki térségek fejlesztése	112 008 511	112 008 511	84 006 380	0	0	84 006 380	0	28 002 131	21 951 315		6 050 816	0	0	0	31 913 750
		3.1 A vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése	16 059 395	16 059 395	12 044 546	0	0	12 044 546	0	4 014 850	4 014 850		0	0	0	0	2 808 343
		3.2 A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése	52 944 640	52 944 640	39 708 479	0	0	39 708 479	0	13 236 161	7 185 345		6 050 816	0	0	0	22 690 561
		3.3 Falufejlesztés és falufelújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése	23 848 626	23 848 626	17 886 469	0	0	17 886 469	0	5 962 158	5 962 158		0	0	0	0	1 625 883
		3.4 LEADER+	19 155 850	19 155 850	14 366 887	0	0	14 366 887	0	4 788 963	4 788 963		0	0	0	0	4 788 963
		4. Technikai segítségnyújtás	10 535 717	10 535 717	7 901 787	0	0	7 901 787	0	2 633 930	2 633 930		0	0	0	0	0
		4.1 Technikai segítségnyújtás	10 535 717	10 535 717	7 901 787	0	0	7 901 787	0	2 633 930	2 633 930		0	0	0	0	0

A HOPE hozzájárulása az összes költség figyelembevételével történt (11 461 836 euró), mely tartalmazza a saját erőt.

Az EMOGA Orientációs részlegének hozzájárulása az összes közkiadás figyelembevételével történt.

Az Operatív Program valamennyi intézkedése vonatkozásában magán társfinanszírozás lett beemelve, megkülönböztetve ugyanakkor a bejelentés-köteles (HOPE) és nem bejelentés-köteles (EMOGA) forrásokat

Az OP minden EMOGA társfinanszírozású intézkedése esetében, a pénzügyi táblában szereplő indikatív saját forrás csupán tájékoztató jellegű.

VIII. MELLÉKLETEK

VIII.1. A GAZDASÁGILAG ÉLETKÉPES ÜZEM KRITÉRIUMAI

Az Európai Unió joganyagának átvételével Magyarországon 2001-től már országos lefedettséggel működik – a Mezőgazdasági Számvitel Információs Hálózat létrehozását és működtetését előíró 79/65/EK tanácsi rendeletnek megfelelően – a magyar tesztüzemi hálózat.

A tesztüzemi hálózat keretében olyan gazdaságok megfigyelését végezzük, amelyek meghaladnak egy minimális ökonómiai méretet.

Az ökonómiai méretet az EU az üzem potenciális jövedelemtermelő kapacitása alapján határozta meg, és Európai Méretegységnek (EUME-nek) nevezi. A meghatározás szerint egy EUME 1200 euró standard fedezeti hozzájárulással egyezik meg. Egy EUME, 255 Ft/euróval számolva egyenlő: 306 000 Ft-tal.

A tesztüzemi rendszerben 5 EUME feletti üzemek megfigyelését végezzük, és az AVOP támogatási rendszerben is ezt az üzemméretet tervezzük életképességi alapként kezelni.

Adott gazdaság minimális ökonómiai méretének kiszámítása az ágazatok szerinti mezőgazdasági tevékenységek Standard Fedezeti Hozzájárulásának (SFH) meghatározásán alapszik és előírt metodikával történik. Az SFH értékét úgy számítjuk ki, hogy a tesztüzemi adatok alapján meghatározott – az alábbi táblázatban feltüntetett – fajlagos értékeket megszorozzuk a gazdaság vetésszerkezete szerinti területi adatokkal és a tartott állatainak a táblázatban szereplő egyedei számával, és a kapott eredményeket összeadjuk. Amennyiben az üzem számított SFH-ja nagyobb mint 5* EUME (azaz 1 530 000 Ft), az üzemet gazdaságilag életképesnek tekintjük.

Gazdasági életképesség az AVOP-ban:

Beruházási támogatást csak olyan vállalkozás kaphat, mely megfelel a gazdaságilag életképes üzem kritériumának. A gazdaságilag életképes üzem kritériumát a Standard Fedezeti Hozzájárulás (SFH) és az Európai Méret Egység (EME) alapján határoztuk meg. Az életképességet elsődleges kritériumként kell alkalmazni. A pályázati elbírálásakor további kritériumokat is (pl.: a vállalkozás jövedelmezősége, ez eladósodottság mértéke, hitelképesség) vizsgálni kell. Ha a vállalkozás az életképességi kritériumot nem teljesíti, támogatásban nem részesülhet.

Az EME mértékét úgy kívántuk meghatározni, hogy az igényelhető támogatások minél több mezőgazdasági termelő, illetve üzem részére elérhetővé válhasson, így a tesztüzemi felmérések tapasztalata alapján az életképességi kritérium az 5 EME feletti gazdálkodók esetére volt megállapítható. Az 5 EME feletti kategóriába tartozik a mezőgazdasági

vállalkozások, illetve üzemek által művelt földterület közel 90%-a. Az érintett mezőgazdasági vállalkozások métercsoport szerinti megoszlása az SFH alapján a következőképpen alakult 2002. évben, amely év a számításaink alapját képezte.

A táblázat szerint 86 717 egyéni gazdaság és 4 411 társasvállalkozás érte el a 2 EME nagyságot. Ezek közül 27 674 (31,9%) egyéni gazdaság és 3 947 (89,5%) társas vállalkozás

Méretkategória	A gazdaságok száma			A gazdaságok mezőgazdasági területe (ha)		
	egyéni gazdaság	társas-vállalkozás	összesen	egyéni gazdaság	társas-vállalkozás	összesen
2-5 EME	59043	464	59507	753037,6	5417,0	758454,7
5 EME felett	27674	3947	31621	1143028,0	2132375,5	3275403,5
Összesen:	86717	4411	91128	1896065,7	2137792,5	4033858,2
	A gazdaságok számának			A gazdaságok mezőgazdasági területének		
	megoszlása (%)					
	egyéni gazdaságok	társas-vállalkozások	összesen	egyéni gazdaságok	társas-vállalkozások	összesen
2-5 EME	68,1	10,5	65,3	39,7	0,3	18,8
5 EME felett	31,9	89,5	34,7	60,3	99,7	81,2
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

érte el az 5 EME-t. A potenciális pályázók végső száma 31 621. A potenciális pályázók kezelésében áll az egyéni gazdaságok mezőgazdasági területeinek 60,3%-a, illetve a társas vállalkozások mezőgazdasági területeinek 99,7%-a, így a gazdálkodók Magyarország mezőgazdasági területeinek 81,2%-án kaphatnak támogatást.

A PKD korábbi változatához képest az életképesség mérőszámainak felülvizsgálatára azért volt szükség, mivel az első változatban végzett számítás alapjául szolgáló gazdasági paraméterek 2000. évi bázisadatai időközben kiegészítésre kerültek a 2001-2002. évi tesztüzemi adatokkal. Így autentikus bázisadatok alapján az életképesség mutató – kisebb elhanyagolásokkal – 5 EME értékben volt megállapítható.

Ez az érték egyben biztosítja az NVT-ben a félig önellátó gazdaságok éves árbevételeként számszerűsített mutatóval való összhangot, amely 1 millió forint éves árbevételben került meghatározásra. Ebből fakadóan az NVT által támogatott félig önellátó gazdaságok – éppen az életképességnek való megfelelés hiánya miatt – nem formálhatnak jogot az AVOP-ból történő támogatás igénybevételére.

Az 5 EME méretet el nem érő gazdaságok nem jogosultak beruházási támogatásra. Számukra az NVT félig önellátó gazdaságok intézkedése szolgál támogatási forrásul. 2 EME alatt valamennyi támogatási formából ki van zárva minden gazdaság. Ennek a döntésnek az oka a támogatási források (AVOP és NVT együttesen) nagyon korlátozottsága.

A SAPARD Terv kapcsán működtetett mezőgazdasági beruházási támogatási konstrukció több ízben módosításra került. A módosítások jelentős része az életképesség első változatban nem kellő körültekintéssel történt meghatározása, valamint a pályázat beadásakor, illetve a támogatási szerződés megkötésekor benyújtásra kerülő hatósági igazolások, dokumentumok beadási időpontjának optimalizálása miatt vált szükségessé. A módosítás során egyszerűsítettük az életképesség meghatározásának módszerét és csökkentettük annak az

életképesség bizonyítása során figyelembeveendő számszerűsíthető értékeit. Ezzel vált lehetővé, hogy a mezőgazdasági vállalkozások túlnyomó többsége címzettjévé válják a SAPARD források felhasználásának.

A mezőgazdasági nagyüzemek esetében **további indikátor bevezetését nem tartjuk indokoltnak, ugyanakkor az életképességi mutató értékelését** segíti, illetve kiegészíti az üzleti tervben bemutatásra kerülő pénzügyi, gazdasági paraméterek, és az ezek elemzéséből generálható gyakorlati határértékek vizsgálata.

Ágazatok Standard Fedezeti Hozzájárulása
(1999-2000-2001. évek átlaga)
SFH 2000

Kód	Megnevezés (FSS)	Mérték- egység	SFH
D01	Közönséges búza és tönköly	Ft/ha	64 590
D02	Durum búza	Ft/ha	60 466
D03	Rozs	Ft/ha	36 930
D04	Árpa	Ft/ha	56 640
D05	Zab	Ft/ha	41 647
D06	Szemeskukorica	Ft/ha	83 720
D07	Rizs	Ft/ha	120 359
D08	Egyéb gabonafélék	Ft/ha	48 862
D09	Száraz hüvelyesek, összesen	Ft/ha	48 138
D09E	Száraz hüvelyesek: borsó, száraz bab, csillagfürt	Ft/ha	49 162
D09F	Száraz hüvelyesek: lencse, csicseri borsó, bükkönyfélék	Ft/ha	60 913
D09G	Száraz hüvelyesek, egyéb	Ft/ha	76 085
D10	Burgonya	Ft/ha	430 716
D11	Cukorrépa	Ft/ha	186 626
D12	Takarmánygyökerek és -káposzták	Ft/ha	50 556
D23-D35	Ipari növények	Ft/ha	65 139
D23	Dohány	Ft/ha	222 202
D24	Komló	Ft/ha	526 782
D26	Káposztarepce és réparepce	Ft/ha	55 578
D27	Napraforgó	Ft/ha	58 263
D28	Szója	Ft/ha	54 669
D29	Olajlen	Ft/ha	49 622
D30	Egyéb olajosmagvú növények	Ft/ha	53 560
D31	Rostlen	Ft/ha	44 692
D32	Rostkender	Ft/ha	95 620
D34	Illóolaj-, gyógy- és fűszernövények	Ft/ha	345 459
D35	Egyéb ipari növények, egyéb	Ft/ha	61 110
D14	Friss zöldségfélék, dinnye, szamóca - szabadföldi és alacsony takarás (síkfólia, fóliaalagút, hollandi ágy) alatt	Ft/ha	347 181
D14A	Friss zöldségfélék, dinnye, szamóca - szabadföldi és alacsony takarás alatt, szántóföldi vetésforgóban	Ft/ha	292 955
D14B	Friss zöldségfélék, dinnye, szamóca - szabadföldi és alacsony takarás alatt, kertészeti vetésforgóban	Ft/ha	401 406
D15	Friss zöldségfélék, dinnye, szamóca - járható takarás (üvegház,	Ft/ha	5 965 891

	fóliasátor) alatt		
D16	Virágok - szabadföldi és alacsony takarás (síkfólia, fóliaalagút, hollandiágy)	Ft/ha	5 631 457
D17	Virágok - járható takarás (üvegház, fóliasátor) alatt	Ft/ha	18 771 522
D18	Takarmánynövények, összesen	Ft/ha	52 669
D18A	Takarmánynövények - időszaki gyep	Ft/ha	17 290
D18B	Takarmánynövények - egyéb zöldtakarmányok, összesen	Ft/ha	61 588
D18B1	Takarmánynövények - egyéb zöldtakarmányok, silókukorica	Ft/ha	65 832
D18B3	Takarmánynövények - egyéb zöldtakarmányok, egyéb	Ft/ha	51 899
D19	Szántóföldi szaporítóanyag (magvak és palánták)	Ft/ha	52 720
D20	Egyéb szántóföldi növények	Ft/ha	51 749
E	Konyhakert	Ft/ha	423 893
F	Állandó rét és legelő, összesen	Ft/ha	17 423
F01	Belterjes (intenzív) gyep (rét és legelő)	Ft/ha	16 979
F02	Külterjes (extenzív) gyep (rét és legelő)	Ft/ha	17 576
G01	Gyümölcsültetvények, összesen	Ft/ha	397 735
G01A	Gyümölcsültetvények, mérsékelt égövi friss	Ft/ha	397 735
G01C	Gyümölcsültetvények, héjasok	Ft/ha	118 847
G04	Szőlőültetvények, összesen	Ft/ha	312 282
G04A	Minőségi borszőlő ültetvények	Ft/ha	335 226
G04B	Egyéb borszőlő ültetvények	Ft/ha	289 185
G04C	Csemegeszőlő ültetvények	Ft/ha	312 492
G05	Faiskolák	Ft/ha	504 506
G07	Járható takarás (üvegház, fóliasátor) alatti ültetvények	Ft/ha	6 200 376
I01	Másodvetésű növények összesen	Ft/ha	187 812
I02	Gomba	Ft/100 m ²	406 167
J01	Lófélék	Ft/állat	26 607
J02	Egy évesnél fiatalabb szarvasmarha, összesen	Ft/állat	14 704
J02A	Egy évesnél fiatalabb szarvasmarha, hímivarú	Ft/állat	15 230
J02B	Egy évesnél fiatalabb szarvasmarha, nőivarú	Ft/állat	14 179
J03	Egy és két év közötti szarvasmarha, hímivarú	Ft/állat	19 790
J04	Egy és két év közötti szarvasmarha, nőivarú	Ft/állat	19 056
J05	Kétéves és idősebb szarvasmarha, hímivarú	Ft/állat	22 843
J06	Kétéves és idősebb szarvasmarha, üsző	Ft/állat	20 798
J07	Kétéves és idősebb szarvasmarha, tejhasznú tehén	Ft/állat	194 732
J08	Kétéves és idősebb szarvasmarha, egyéb tehén	Ft/állat	10 194
J09	Juh, összesen	Ft/állat	3 663
J09A	Juh, tenyész nőivarú (anyajuh)	Ft/állat	3 622
J09B	Juh, egyéb	Ft/állat	3 719
J10	Kecske, összesen	Ft/állat	20 740

J10A	Kecske, tenyész nőivarú (anyakecske)	Ft/állat	24 539
J10B	Kecske, egyéb	Ft/állat	16 857
J11	Sertés, malacok 20 kg alatt	Ft/állat	3 244
J12	Sertés, tenyészkoca 50 kg felett	Ft/állat	35 778
J13	Sertés, egyéb	Ft/állat	15 956
J14	Pecsenyecsirke	Ft/100 db állat	38 857
J15	Tojótyúk	Ft/100 db állat	113 560
J16	Egyéb baromfi	Ft/100 db állat	129 927
J16A	Pulyka	Ft/100 db állat	133 760
J16B	Kacsa	Ft/100 db állat	121 882
J16C	Liba	Ft/100 db állat	130 882
J16D	Egyéb baromfi	Ft/100 db állat	127 278
J17	Nyúl (tenyész nőivarú) (anyanyúl)	Ft/állat	7 022
J18	Méhcsaládok száma	Ft/kaptár	5 111

A „Mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése” intézkedés esetében:

A vállalkozás jelenlegi helyzetét és középtávú céljait bemutató értékelések és adatok bizonyítják a vállalkozás életképességét. Az életképesség meghatározása céljából vizsgálják és értékelik a vállalkozás termelési feltételeit, a nyersanyag/alapanyag ellátást, az értékesítést, a minőségpolitikát, a környezeti- és munkaerő helyzetet, valamint a vállalkozás pénzügyi-gazdasági mutatóit (adózás utáni eredmény az elmúlt két lezárt gazdasági évben; saját tőke aránya a forrásokon belül; likviditási ráta; eszközarányos jövedelmezőség; saját tőke arányos jövedelmezőség; élőmunka-arányos vállalkozási pénzjövedelem)”

A „Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése” intézkedés esetében:

A gazdasági életképesség az üzleti és marketing tervre, valamint az előző 3 év mérlegére alapozott gazdasági életképesség és kiegyensúlyozott pénzügyi helyzet bizonyításán alapul.

Gazdasági életképesség bizonyítása: Gazdaságilag életképesnek minősül az a vállalkozás, amely igazolja, hogy az előző két év adózás előtti eredménye legalább az egyik évben nem negatív. Egy teljes lezárt gazdasági évvel rendelkező pályázó esetén a lezárt gazdasági év adózás előtti eredménye nem negatív. Egy teljes lezárt gazdasági évvel nem rendelkező pályázó esetén az életképesség elbírálása az üzleti terv mérlegterve és eredményterve alapján történik.

Ágazatok Standard Fedezeti Hozzájárulási kódjainak tartalma

kód	megnevezés (FSS)	mérté k- egység	tartalom EU		
D01	Közönséges búza és tönköly	ha	búza (durum nélkül): Triticum aestivum, T. spelta, T. monococcum	szemesterménynek (vetőmaggal együtt), de zölden takarmánynak betakarított nélkül!	
D02	Durum búza	ha	durum búza		
D03	Rozs	ha	rozs, kétszeres		
D04	Árpa	ha	őszi árpa; tavaszi árpa		
D05	Zab	ha	zab		
D06	Szemeskukorica	ha	kukorica (hibrid-vetőmag nélkül); hibridkukorica-vetőmag		
D07	Rizs	ha	rizs		
D08	Egyéb gabonafélék	ha	Tritikále; köles; hajdina (pohánka); cirok (mag); kanárimag (kanáriköles, fénymag); indián rizs		
D09	Száraz hüvelyesek, összesen	ha	bab (száraz); borsó (étkezési és takarmány együtt); lencse; lóbab; csicseriborsó; szegletes lednek (szeges borsó); homoki bab; csillagfürt; csillagfürtmag	fehérjetartalma miatt termelt növények, száraz szemesként betakarítva (vetőmagot és a száraz hüvelyes-gabona magkeveréket is tartalmazza)	D09E+D09F+D09G
D09E	Száraz hüvelyesek: borsó, száraz bab, csillagfürt	ha	szárazborsó, szárazbab (lóbab), édes csillagfürt (Pisum sativum, Vicia faba, Lupionus ssp.)		
D09F	Száraz hüvelyesek: lencse, csicseri borsó, bükkönyfélék	ha	lencse, csicseri borsó, bükkönyfélék (Lens culinaris, Cicer arietinum, Vicia pannonica, Vicia varia)		
D09G	Száraz hüvelyesek, egyéb	ha	szegletes lednek, homoki bab (Lathyrus sativus, Vigna sinensis)		
D10	Burgonya	ha	burgonya	vetőgumót és újburgonyát is tartalmazza	
D11	Cukorrépa	ha	cukorrépa	cukor- és/vagy alkoholipari célra termelt, vetőmag nélkül	

D12	Takarmánygyökerek és -káposzták	ha	lédús takarmányok: murokrépa , tarlórépa és egyéb takarmányrépák (Beta vulgaris), takarmánykáposzta, takarmánykel, takarmánytök, olajretek zölden, takarmánypasztinák, jamgyökér, maniókagyökér, édesburgonya	takarmánycélú, elsősorban gyökeréért vagy húsos száráért termelt (vetőmag nélkül)	
D23-D35	Ipari növények	ha			D23+D24+D25+D26+D27 +D28+D29+D30+D31+D32+D33+D34+D35
D23	Dohány	ha	dohány	vetőmag nélkül	
D24	Komló	ha	komló	vetőmag nélkül	
D25	Gyapot	ha	gyapot		
D26	Káposztarepce és réparepce	ha	káposztarepce és réparepce (Brassica napus és B. rapa)	szemesként betakarított, olajipari célra termelt (vetőmaggal együtt)	
D27	Napraforgó	ha	napraforgó egyéb célra; napraforgómag olajtermelésre	vetőmaggal együtt	
D28	Szója	ha	szójabab	vetőmaggal együtt	
D29	Olajlen	ha	olajlenmag (Linum usitatissimum fajták)	elsősorban olajtermelésre termelt (vetőmaggal együtt)	
D30	Egyéb olajosmagvú növények	ha	földimogyoró; sáfrány (olajzöld, sáfrányos szeklice); mustármag; ricinusmag; mák, étkezési; mák, ipari; olajretek; kendermag; olajtökmag; négermag; vadrepce; gomborkamag; olajtökmag, héj nélkül	elsősorban olajtartalmukért termelt, szárazon (szemes) betakarított (vetőmaggal együtt)	
D31	Rostlen	ha	rostlen	elsősorban rosttermelésre termelt fajták (vetőmag nélkül)	
D32	Rostkender	ha	rostkender	elsősorban rosttermelésre termelt (vetőmag nélkül)	
D33	Egyéb rostonnövények	ha	juta, abaca/manilakender, szizál,...		
D34	Illóolaj-, gyógy- és fűszernövények	ha	gyógynövények és illóolaj-alapanyagok; fűszerpaprika; egyéb fűszernövények	vetőmag nélkül	
D35	Egyéb ipari növények, egyéb	ha	egyéb ipari növények; cikóriagyökér; seprőcirok szakáll	vetőmag nélkül	

D14	Friss zöldségfélék, dinnye, szamóca - szabadföldi és alacsony takarás (síkfólia, fóliaalagút, hollandi ágy) alatt	ha	D14A+D14B		D14A+D14B
D14 A	Friss zöldségfélék, dinnye, szamóca - szabadföldi és alacsony takarás alatt, szántóföldi vetésforgóban	ha	zöldségfélék; szamóca	szántóföldi növényekkel vetésforgóban termelt zöldségfélék, dinnye és szamóca, mely elsősorban ipari feldolgozásra kerül (vetőmag nélkül)	alacsony takarás: ember számára be nem járható termesztő-eszköz
D14B	Friss zöldségfélék, dinnye, szamóca - szabadföldi és alacsony takarás alatt, kertészeti vetésforgóban	ha	zöldségfélék; szamóca	más kertészeti növényekkel (zöldségfélék, szamóca, dísz- és gyógynövény) vetésforgóban termelt zöldségfélék, dinnye és szamóca, mely elsősorban piaci értékesítésre kerül (vetőmag nélkül)	
D15	Friss zöldségfélék, dinnye, szamóca - járható takarás (üvegház, fóliasátor) alatt	ha	zöldségfélék, szamóca	vetőmag nélkül	járható takarás: a berendezés alatt az ember közlekedni képes
D16	Virágok - szabadföldi és alacsony takarás (síkfólia, fóliaalagút, hollandiágy)	ha	dísznövény és virág (faiskola nélkül)		alacsony takarás: ember számára be nem járható termesztő-eszköz
D17	Virágok - járható takarás (üvegház, fóliasátor) alatt	ha	dísznövény és virág (faiskola nélkül)		járható takarás: a berendezés alatt az ember közlekedni képes
D18	Takarmánynövények, összesen	ha	D18A+D18B		D18A+D18B
D18 A	Takarmánynövények - időszaki gyepek	ha	időszaki gyepek	A szántóföldi vetésforgó részeként (legalább 1-maximum 5 évig terjedően azonos helyben) lévő vetett füterület, amelyet legeltetésre és/vagy széna, siló céljára (zölden vagy szénaként betakarítva) művelnek. Újravetés előtt szántással, más talajműveléssel és/vagy herbiciddel a korábbi gyepek kiirtására kerül. A más növényekkel (pillangós) vegyes is ide tartozik, amennyiben domináns a fűfélék. (vetőmag nélkül)	
D18B	Takarmánynövények - egyéb zöldtakarmányok, összesen	ha	D18B1+D18B3	általában egyéves takarmánynövények	D18B1+D18B3

D18B 1	Takarmánynövények - egyéb zöldtakarmányok, silókukorica	ha	silókukorica (szójás is); csalamádé (borsós, napraforgós is)	minden takarmányozásra kerülő kukorica (szem- cső keverék, silózás nélküli zölden, siló) ide tartozik (vetőmag nélkül)	
D18B 3	Takarmánynövények - egyéb zöldtakarmányok, egyéb	ha	bíborhere; somkóró; takarmányszója; lucerna; vörös here; baltacimszéna; szarvaskerepszéna; hersfüveskeverék- széna, muhar; szudánifű; takarmányköles; takarmánycirok (édescirok); őszi takarmánykeverék; tavaszi takarmánykeverék; egyéb szálastakarmány zölden; egyéb szálastakarmány-széna	A takarmány célú dominánsan pillangós vetemények ide tartoznak. Zölden vagy szénaként betakarítva. (vetőmag nélkül)	
D19	Szántóföldi szaporítóanyag (magvak és palánták)	ha	koronafürtmag; somkórómag, szarvaskerepmag; szeradellamag; fűmagvak; nyúlszapukamag; muharmag; szudánifű mag; csumizmag; japánköles(kölesfü)-mag; csibehűrmag; takarmánykelmag; takarmánykáposzta- mag; takarmánytökmag; takarmányrépamag; murokrépmag; tarlórépamag; facélia(mézontófü)-mag; egyéb takarmány mag; cukorrépa és más ipari növények vetőmagja és egyéb szaporítóanyaga; lédús takarmányok szaporítóanyaga	Nem tartozik ide: gabonafélék, szárazhüvelyesek, vetőburgonya és olajosmagvú növények.	
D20	Egyéb szántóföldi növények	ha	egyéb szántóföldi növények	a D01-D19, D21, D22 alá nem besorolható szántóföldi növények	
D21	Parlag, ugar támogatás nélkül	ha	zöldtrágyának vetett növények; ugar és parlagterület; kipusztult terület	a vetésforgóban szereplő, de a gazdasági év során termést nem adó terület (üres), amely esetében nem fizetnek támogatást	
D22	Parlag, ugar támogatással (set-aside)	ha		Legfeljebb 5 év hosszan támogatás mellett, a jogszabályoknak megfelelően nem-élelmezési céllal megművelt területek	
E	Konyhakert	ha			
F	Állandó rét és legelő, összesen	ha	F01+F02		F01+F02
F01	Belterjes (intenzív) gyep (rét és legelő)	ha	Jó vagy közepes minőségű talajokon, általában intenzív állattenyésztéshez kapcsolódó területek.		
F02	Külterjes (extenzív)	ha	Általában alacsony minőségű talajon, kis hozamú gyepterületek, amelyet nem trágyáznak,		

	gyep (rét és legelő)		művelnek, vetnek újra vagy dréneznek. Többnyire korlátozott állatlétszám ellátására alkalmas, és nem kaszálják, bár használatban van (legeltetés).	
G01	Gyümölcsültetvények, összesen	ha	G01A+G02C	G01A+G02C
G01A	Gyümölcsültetvények, mérsékelt égövi friss	ha	alma, körte, birs, cseresznye, meggy, szilva, kajszi, őszibarack, egyéb gyümölcsfa, bogyógyümölcsűek	
G01B	Gyümölcsültetvények, szubtrópusi friss	ha		
G01C	Gyümölcsültetvények, héjasok	ha	mandula, dió, mogyoró, gesztenye	
G02	Citrus-ültetvények	ha		
G03	Olajfa ültetvények	ha		
G03A	Olajfa ültetvények - étkezési olíva	ha		
G03B	Olajfa ültetvények - olajtermelésre	ha		
G04	Szőlőültetvények, összesen	ha	G04A+G04B+G04C	G04A+G04B+G04C
G04A	Minőségi borszőlő ültetvények	ha		
G04B	Egyéb borszőlő ültetvények	ha		
G04C	Csemegeszőlő ültetvények	ha		
G04D	Mazsolaszőlő ültetvények	ha		
G05	Faiskolák	ha	szőlőiskola, gyümölcsfaiskola, díszfaiskola, erdészeti faiskola (kereskedelmi, vagy a gazdaság szükségleteinek kielégítésére nem erdőben található)	
G06	Egyéb ültetvények	ha	szövésre, fonásra alkalmas fás növények (kosárfűz)	
G07	Járható takarás (üvegház, fóliasátor) alatti ültetvények	ha		
I02	Gomba	ha	termesztett gomba	

J01	Lófélék	darab	ló, szamár, öszvér	Equus családba tartozó háziállatok. A hátaslovak, versenylovak és a gazdasághoz tartozók (családtagok) kizárólag szabadidős tevékenységére szolgáló (lovaglás, kocsikázás, stb.) lovak is ide tartoznak. (DE! A versenylovak és hátasok, melyek egy olyan egységhez tartoznak, amely nem minősül mg. gazdaságnak - azaz a lovak tartását, versenyeztetését nem számítva nem végez mezőgazdasági tevékenységet (pl.: tenyésztés, földművelés, ...), nem számítandók ide.)	
J02	Egy évesnél fiatalabb szarvasmarha, összesen	darab	borjú összesen		J02A+J02B
J02A	Egy évesnél fiatalabb szarvasmarha, hímivarú	darab	egy évesnél fiatalabb hímivarú borjú vágásra és egyéb tartásra		
J02B	Egy évesnél fiatalabb szarvasmarha, nőivarú	darab	egy évesnél fiatalabb nőivarú borjú vágásra és egyéb tartásra		
J03	Egy és két év közötti szarvasmarha, hímivarú	darab	1-2 éves hímivarú szarvasmarha		
J04	Egy és két év közötti szarvasmarha, nőivarú	darab	1-2 éves nőivarú szarvasmarha vágásra (vágóüsző) és egyéb	A már borjadzott üszők a J07 vagy J08 alá tartoznak!	
J05	Kétéves és idősebb szarvasmarha, hímivarú	darab	2 évesnél idősebb hímivarú szarvasmarha		
J06	Kétéves és idősebb szarvasmarha, üsző	darab	2 évesnél idősebb nőivarú szarvasmarha: vágóüsző és egyéb (előhasi üsző)		
J07	Kétéves és idősebb szarvasmarha, tejhasznú tehén	darab	2 évesnél idősebb tejhasznú és kettős hasznosítású tehén		
J08	Kétéves és idősebb szarvasmarha, egyéb tehén	darab	2 évesnél idősebb húshasznú tehén	A vágás előtt hizlalt valamennyi tehén itt van számba véve.	
J09	Juh, összesen	darab	juh összesen		J09A+J09B
J09A	Juh, tenyész nőivarú (anyajuh)	darab	anyajuh, tejhasznú és egyéb	Már ellett nőivarú juh.	
J09B	Juh, egyéb	darab	bárány (választási és választástól 12 hónapos korig); tenyészkos; egyéb juhok		
J10	Kecske, összesen	darab	kecske összesen		J10A+J10B
J10A	Kecske, tenyész nőivarú (anyakecske)	darab	anyakecske	Már ellett nőivarú kecske.	
J10B	Kecske, egyéb	darab	egyéb kecske (gida, kos, stb.)		
J11	Sertés, malacok 20 kg	darab	malac 20 kg alatt		

	alatt				
J12	Sertés, tenyészkoca 50 kg felett	darab	koca: előhasi + egyéb vemhes + üres	Legalább 50 kg élősúlyú kocák, amelyeket szaporítási célra tartanak, függetlenül attól, hogy már búgatták, vagy sem. Kivéve a selejtezett tenyészkocák.	
J13	Sertés, egyéb	darab	süldő hizlásra, 20-50 kg; hízósertés: 51-79 kg, 80-109 kg, 110 kg és több; szűz kocasüldő, tenyészkan	20-50 kg élősúlyú sertések, és ennél súlyosabb hizók (beleértve a lesejtezett tenyészkocákat) és tenyészkanok	
J14	Pecsenyecsirke	darab	broiler		
J15	Tojótyúk	darab	tyúkfélék, tojó	Tojástermelési célra (tenyész és étkezési) tartott tyúkok (<i>Gallus domesticus</i>), beleértve az termelésbe vonásra szánt növendékeket és a lesejtezett tojókat, valamint a tenyészkakasokat.	
J16	Egyéb baromfi	darab			J16A+J16B+J16C+J16D
J16A	Pulyka	darab			
J16B	Kacsa	darab			
J16C	Liba	darab			
J16D	Egyéb baromfi	darab	pl.: fűrj, fácán, gyöngyös, galamb, strucc	Csak a hústermelés céljára tenyésztettek, a fogságban vadászati célra termelt nem tartozik ide!	
J17	Nyúl (tenyész nőivarú) (anyanyúl)	darab	anyanyúl	hizlásra szaporulatot termelő nyulak, amelyek már ellettek	
J18	Méhcsaládok száma	kaptár	méhcsalád		

VIII.2. A MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEKRE MEGÁLLAPÍTOTT KAPACITÁSOK ÉS KVÓTÁK, ILLETVE AZ ÉLELMISZERIPARI KAPACITÁSOK MONITOROZÁSA

A. Az Irányító Hatóság felelősségi köre

- 1) Érzékeny termékek esetében, ahol nincs megállapított kvóta (pl. sertéshús, baromfi, tojás), az IH vezetője felelős azért, hogy programszinten a termelési kapacitások összenövekedése a program végén, 2008-ban, ne haladja meg a 2000-es adatokat (például a sertés és baromfi ólak száma).
- 2) Olyan termékeknél, amelyekre meg van állapítva kvóta (pl. tej-, szarvasmarha-, juh- és növényi termékek), a beruházások miatti termelés nem emelkedhet a Magyarország csatlakozási szerződésében megállapított, az ágazatban alkalmazandó vonatkozó kvóták és referenciamennyiségek fölé. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) működtet egy kvóta monitoring rendszert. Ily módon a kvóta növekedése a projekt-kiválasztási eljárás során értékelhető.
- 3) Az Agrárgazdasági Kutatóintézet (AKI) által működtetett Piaci Információs Rendszer aktualizált információkat és előrejelzéseket ad a keresletről, kínálatról és az árakról. Az AKI ennek alapján összehasonlítja a termelői és piaci árakat és középtávú árelőrejelzéseket készít a beruházási időszakokra. Ezt a dokumentumot hetente kétszer küldi meg az IH-nak. Ezen túlmenően az IH vezetője rendszeres jelentéseket kap a Piacfejlesztési Főosztályától, amely az Európai Bizottság Irányítóbizottságai által hozott döntésekre illetve az intervenciós döntésekre alapozódnak.

Ezek és a piaci elemzések alapján az IH vezetője értékeli a piaci helyzetet és döntést hozhat a kapacitásnövelő beruházások felfüggesztéséről. Ha a pályázó hiteles igazolással rendelkezik egy meglévő piacról (például, érvényes szerződésekkel), akkor a beruházás engedélyezhető.
- 4) Gyümölcsösök (alma, körte, barack) esetén a pályázónak mindenképpen hitelesen igazolnia kell, hogy a kapacitásnövekedést a kereslet alátámasztja. Ilyen esetben a pályázathoz mellékelte igazolás alapján hozzák meg a döntést.
- 5) Az élelmiszer-feldolgozó kapacitások vonatkozásában az IH és az AKI megállapodást írt alá. Ennek értelmében a pályázóknak nyilatkozniuk kell jelenlegi kapacitásairól és a tervezett változásokról is, valamint a kapacitások kihasználtságáról. Ezeket az adatokat a pályázatok elbírálása és a projektek ex-post ellenőrzései során az AKI (Agrárgazdasági Kutatóintézet) hitelesíti és az MVH ellenőrzi.

B. Kvóták és kapacitások

Termék		Mértékegység	Kvóta érték
GOFR növények	alapterülete	ha	3487792
	hozama	t/ha	4,73
Durumbúza		ha	2500 hagyományos termesztői körzetben 4305 nem hagyományos termesztői körzetben
Cukor		t	401684 ebből: A kvóta: 400454 B kvóta: 1230
Izoglükóz		t	A kvóta: 127627 B kvóta: 10000
Tej		t	1990060
Speciális húsmarha prémium		db	94620
Borjas tehén prémium		db	117000
Vágási prémium		db	141559 felnőtt + 94439 borjú
Anyajuh prémium		db	1146000
Hüvelyes növények		ha	1954
Szárított takarmány		t	49593
Rizs	terület	ha	3222
	hozam	t/ha	3,1
Rostkender		t	2061
Dohány		t	12355
Komló		ha	36
Ipari paradicsom		t	130790
Ipari őszibarack		t	1616
Ipari körte		t	1031

A KSH által „DA 15. Élelmiszer, ital gyártása” tevékenység alá besorolt vállalkozások előzetes kapacitásadatai

Tevékenység:	kapacitás	m.e.
Sertésvágó vonal	840	1000 t/év
Marhavágó vonal	148	1000 t/év
Juhvágó vonal	67	1000 t/év
Baromfi összesen (számított)	629	1000 t/év
Baromfi összesen (számított)	189 696	1000 db/év
Tojásosztályozó feldolgozó vonal	283	mill. db/év
Ivótej összesen (számított)	2 086	1000 t/év
Szőlőfeldolgozó vonal	4 862	1000 t/év
Gabona feldolgozó vonal (számított)	3 186	1000 t/év
Takarmánykeverő összesen	2 736	1000 t/év

VIII.3. KIEMELT FONTOSSÁGÚ SZAKÁGAZATOKRA VONATKOZÓ PIACI INFORMÁCIÓK (PIACI LEHETŐSÉGEK ELEMZÉSE)

A mezőgazdasági beruházások támogatása és a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése intézkedések a hozzáadott érték, a termelés hatékonyságának, valamint a magasabb minőségű termékek arányának növelése révén fejtik ki hatásukat. A mennyiségben nem növekvő, de minőségben, összetételben igényesebb termékek piaci elhelyezése megoldottnak tekinthető. Az egyes termékeknél (zöldség, gyümölcs) időszakosan jelentkező értékesítési nehézségeket a termelői szervezetek és szövetségek jelentősen mérsékelhetik. Magyarország agrárökológiai és gazdaságföldrajzi elhelyezkedéséből adódóan a vertikális érdekeltiség tartós kialakulása esetén komparatív előnyök érvényesítése is lehetővé válhat. A zöldség- és gyümölcsstermelés exportorientációja tovább fog erősödni, ami keleti és nyugati irányba egyaránt prognosztizálható.

A bel- és külföldi turizmus várható fokozódása keresletnövekedést von maga után, különös tekintettel az egyes tájegységek speciális, hagyományos előállítású termékeire. A kedvező termőhelyi adottságok következményeként a támogatással érintett ágazatok termékeinek kitűnő a beltartalmi értéke, íz- és zamatanyaga. Ezek az értékek előnyt jelentenek a termékek uniós belüli értékesítésénél, de kedvező kilátások nyílnak harmadik országok piacain is.

A beruházási támogatások EU-konform kiválasztási kritériumai garantálják, hogy a Csatlakozási Szerződésben meghatározott kvótaszabályozás alá eső termékek esetében az intézkedés keretében támogatott beruházás által eredményezett termelés nem lépheti túl az előírt kvótákat. (Kvótaszabályozás alá eső termékek: gabona, olajos magvak, fehérjenövények, rizs, durumbúza, cukor, izoglükóz, tej, marha, juh, hüvelyes növények, szárított takarmányok, rostkender, dohány, komló, ipari paradicsom, körte, alma, őszibarack, valamint szőlő). A beruházások legfontosabb célkitűzése a termelői összefogás és együttműködés minél hatékonyabb elősegítése a növekvő volumenű, egységes, jó minőségű kínálat érdekében. Rendkívül fontos, hogy a beruházások eredményeképpen a termékminőség és a piacrajutás feltételei érezhetően javuljanak, és a beruházások járuljanak hozzá a hazai fogyasztók megtartásához és a külföldi fogyasztók újbóli megnyeréséhez.

Az Irányító Hatóság 2004-ben megbízta az Agrárgazdasági Kutatóintézetet, hogy mérje fel az élelmiszer-feldolgozó kapacitásokat és kövesse nyomon a kapacitásváltozásokat a programidőszakban. Az Irányító Hatóság gondoskodik arról, hogy a mezőgazdasági termelési kapacitások felmérése (és a 2000-ben készült ÁMÖ felmérés adatainak aktualizálása) megtörténjen. A Agrárgazdasági Kutatóintézet adatainak felhasználásával 2005-ben megtörténik az érintett termékek piaci kilátásainak folyamatos felmérése is.

Jelen melléklet a főbb támogatott ágazatokra vonatkozó információkat tartalmazza, ismerteti azokat a termelési területeket, termelt mennyiségeket, fogyasztási és keresleti irányvonalakat, amelyek alapján a piaci lehetőségek megfelelően felmérhetők. A leírás a legfrissebb hozzáférhető adatokon alapul, amelyek a programozási időszak alatt módosulhatnak.

Ágazatok

1. Gyümölcs- és zöldségfélék

Magyarországon a gyümölcs- és zöldségtermelés területén az önellátás foka 135%. A zöldség-gyümölcs ágazat hagyományosan exportorientált tevékenység, a termelési értékhez viszonyítva az export aránya átlagosan 40%.

1.1. Zöldségfélék

A zöldségtermelés főbb jellemzői, 2004

Megnevezés	Betakarított terület, hektár	Összes betakarított termelés, tonna	Átlagos hozam tonna/hektár
Zöldségfélék	102762	2033336	-
hagyma	3996	118765	25,2
paradicsom	9538	269239	35,4
zöldpaprika	3963	99123	15,4
fűszerpaprika	5245	52377	16,6
csemege-kukorica	30284	508039	16,3
zöldborsó	15882	93220	5,2

Forrás: Mezőgazdasági Statisztikai Évkönyv 2002. KSH 2003. Gyümölcs-, szőlő- és zöldségtermesztés, 2003. KSH 2004.

1.2 Zöldségexport 2002-2003

tonna

Megnevezés	Export 2002	Export 2003	Export 2002/2003 %
Zöldségfélék	221022	181205	82,0
hagyma	13359	1066	8,0
paradicsom	760	682	89,7
zöldpaprika	39687	32258	81,3
fűszerpaprika	5177	5443	105,3
csemege-kukorica	227	301	132,5
zöldborsó	88	4	4,5

1998 és 2003 között Magyarországon a szántóföldi zöldségtermelés területe 90 és 116 ezer hektár között ingadozott, ami az 1980-ban mért 121 ezer hektár és az 1990-ben mért 116 ezer hektár alá esik. (2004-ben a terület 103 ezer hektár volt.)

1998 és 2003 között az össztermelés elérte vagy meghaladta a 1,9 millió tonnát, ez megfelel az 1980-as 1,9 millió tonnának, de még mindig alatta marad az 1990-es 2 millió tonnás mennyiségnek. (2004-ben elérte a 2 033 000 tonnát.)

2001-ben a zöldség és gyümölcs export 25%-a irányult az EU-ba, míg az import 16%-a is az EU-ból származott. Az exportált termékek többségét Németországba, Oroszországba és Ausztriába szállították, míg az import főleg Németországból, Spanyolországból és Görögországból érkezett. Az előrejelzések szerint Magyarország stabil exportpiacokkal számolhat.

A szántóföldi zöldségek közül 1998. és 2003. között paradicsomot 6,5-12 ezer hektáron termeltek, a termés mennyisége az összes zöldségmennyisége 12-20%-át tette ki. Ez a termőterület elmarad az 1980 és 1990 közötti 15 ezer hektáros területtől, amikor a paradicsom az összes megtermelt zöldségmennyiség 22-26%-át tette ki. 1998 és 2001 között a kertészetekben, fóliasátrakban ill. üvegházakban termelt paradicsom mennyisége 50-70 ezer tonna között mozgott.

Az elmúlt években az ipari paradicsom hagyományos szántóföldi termesztése jelentősen, bár változó mértékben, visszaszorult. Míg az export mennyisége csökken, a termés több mint 50%-a exportra kerül. Bár a termelés a hazai igények kielégítése mellett jelentős export árualapot lenne képes biztosítani, Magyarország nettó importőr. A friss paradicsom exportja nő, a legfontosabb célországok Oroszország, Lengyelország, Litvánia és Libanon. A fagyasztott paradicsom legnagyobb vásárlója Németország. Friss paradicsomot a dél-európai országokból, főleg Spanyolországból importálunk.

Bár számos zöldségféle hazai termelése némiképp meghaladja a belső szükségleteket (zöldpaprika, hagyma, uborka, káposzta és gyökérezős zöldségek), ugyanakkor importáljuk is őket, főleg olyan időszakokban, amikor a hazai termékek még nem jelennek meg a piacon. E zöldségfélék piaci helyzete kiegyensúlyozott, nem képződik felesleg.

Az elmúlt években a következő zöldségfélék termelése nőtt: hagyma, burgonya, zöld- és piros paprika, valamint csemegekukorica.

A Magyarországon termelt görögdinnye mintegy egynegyedét a tőlünk északra fekvő országokba exportáljuk, ugyanakkor nyár elején importálunk is a délebbi országokból. A görögdinnye piaca kiegyensúlyozott, bizonyos években a termelői árak viszonylag alacsonyak az erős piaci versenynek köszönhetően.

1.3.1. Gyümölcsök

A zöldség-, gyümölcs-, szőlő- és bortermelés legfőbb jellemzői 2004-ben

Megnevezés	Termő-terület, hektár	Termesztés termő-területen, tonna	Átlagos hozam tonna/hektár
Szőlő	93000	789000	8,4
Bor ² * (hektoliter)	-	5272000	-
Gyümölcs összesen	103182	1037823	-
alma	43420	700391	16,2
körte	3245	18377	5,7
meggy	15930	77153	4,8
őszibarack	8228	82609	10,2
szilva	8707	66995	7,6

*(2 egyszer fejtett)

Forrás: Mezőgazdasági Statisztikai Évkönyv 2002. KSH 2003. Gyümölcs-, szőlő- és zöldségtermesztés, 2003. KSH 2004.

1.3.2 Gyümölcsexport 2002-2003

tonna

Megnevezés	Export 2002	Export 2003	Export 2003/2002, %
Szőlő	6145	9193	122,7
Bor ² * (hektoliter)	n.a.	n.a.	n.a.
Gyümölcs összesen	233883	287045	149,6
alma	9148	8450	92,4
körte	186	762	409,8
meggy	15466	15243	98,6
őszibarack	41	6	15,0
szilva	12004	8783	73,2

Magyarországon 1998 és 2003 között a gyümölcsösök összes területe 96 ezer hektárról 101 ezer hektárra nőtt, de ez még mindig csak 75%-a az 1980-as gyümölcsös területnek. Az alma, körte és őszibarack gyümölcsösök területe 43486, 2984, illetve 8228 hektár volt 2003-ban.

1998 és 2003 között a betakarított gyümölcsmennyiség 820 ezer és 1 millió tonna között mozgott (2003-ban 724 ezer tonna volt), aminek 54-67%-át az alma tette ki évenként változó arányban. Ez mindössze 57%-a az 1980-as és 65%-a az 1990-es termésmennyiségnek.

Az új ültetvénytelepítéseknek és a növekvő keresletnek köszönhetően a meggy, cseresznye, szilva, dió és málna termelés várhatóan növekedni fog. Az almatermesztésen belül az ipari alma (léalma) aránya 70 százalék, míg a étkezési almáé 30 százalék. Mind a léalma, mind az étkezési alma piaca kielégítő. Az étkezési alma importja meghaladja az exportot. Az almatermékek legnagyobb piaca Németország, az étkezési alma legfőbb vásárlói pedig Oroszország, Románia és Ausztria. Olaszország és Ausztria a legfontosabb importőrök.

A kereslethez képest a többi gyümölcs termelése kicsi. 2003-ban 19 ezer tonna körte, 48 ezer meggy, 45 ezer tonna szilva, 31 ezer tonna kajszibarack és 32 ezer tonna őszibarack termett, a mennyiség az időjárástól függően változik. A termelés döntő része hazai fogyasztásra kerül (friss és konzerv gyümölcs). Az exportra csak szezonálisan van lehetőség, főként akkor, amikor a Magyarországtól délebbre fekvő országok kínálata csökken.

1.4. Zöldség és gyümölcs feldolgozás és értékesítés

A gyorsfagyasztott termékeknek jelenleg stabil piaca van, a termelés több mint 50%-a kerül exportra. Az EU piacain csak a különleges minőségű és szezonálisan eltérő termékekkel van esély a szállítások bővítésére (szezonális niche termékek)

Magyarországon a friss és feldolgozott zöldség-gyümölcs fogyasztás együttes mértéke az elmúlt évtizedben összességében nem változott. A zöldség-gyümölcs feldolgozó szakágazatok, a konzervipar és hűtőipar helyzete hasonló, kilátásaik azonban eltérőek. Míg a hagyományos, hővel tartósított konzervek piacán nem várható tartós bővülés, addig a

fagyasztott élelmiszereké még jelentős mértékben fog bővülni, köszönhetően a vásárlási szokásokban bekövetkezett változásoknak.

Hűtő és konzervipari termékeink exportpiacai főleg a környező országokban vannak. A kis és közepes méretű cégeknek is van helye a konzervek piacán. Ezek a vállalkozások tudják gyártani azokat a jellemzően nagy kézimunka-igényű termékeket, melyek a piac magas hozzáadott értékű szegmenseiben népszerűek. A belföldi piacon jelenleg 10 százalék körüli az import konzervek aránya, de ez a jövő évtől várhatóan 1-2%-kal növekedni fog. A zöldség- és gyümölcsfeldolgozás exportorientációja tovább fog erősödni, ami keleti és a nyugati irányban egyaránt várható.

A hőkezelt és fagyasztott zöldségek exportja 2000-ben 89084 tonna volt, míg az import volumene 19596 tonna volt. A fő partner Németország.

A közös piacnak köszönhetően 2005-ben a friss és fagyasztott zöldségek és gyümölcsök exportjának kismértékű emelkedése prognosztizálható. A magyar zöldségnek és gyümölcsnek az EU (Németország és Ausztria) mindig is tradicionális piaca volt, a vámok eltörlésével pedig a magyar pozíciók némiképp javultak.

1.5. Szőlő- és bortermelés

Az 1990-es években fokozatosan csökkent Magyarországon a szőlőültetvények területe. Ma az ültetvényterület 93 ezer hektár (ez mindössze 56%-a az 1980-as és 67%-a az 1990-es területnek), amiből 83 ezer hektár termőterület.

A bortermelés (ami évjáráttól függően is változó mennyiségű) 2003-ban közel 4 millió hektoliter, 2001-ben 5 millió hektoliter volt. Az új ültetvények telepítésének üteme az 1990-es évek második felében felgyorsult – 2001-re elérte az évi 1700 hektárt – de még mindig nem éri el azt a mennyiséget, ami az ültetvények korszerűsítéséhez indokolt lenne. A modernizáció során kevesebb fajtát kell használni, olyanokat, amelyek jobban alkalmazkodnak a helyi viszonyokhoz. A rekonstrukció során a magasabban fekvő területekre kell koncentrálni, ahol kisebb a fagyveszély. Ezért a sűrűbb telepítésű ültetvények előnyt élveznek.

Az előállított évi bormennyiség kétharmadát itthon, egyharmadát külföldön értékesítjük. A magyar borok fő piacai Németország és Nagy-Britannia, továbbá Lengyelország, Csehország és Szlovákia.

A hazai piac rendkívüli módon polarizálódott. Széles a borfajták választéka, az egyszerűtől a magas minőségű palackozott borokig terjed. Mintegy 1 millió hektoliter palackozva, a többi kannás borként, vagy "önfogyasztás" keretében értékesül. Az átlagos fogyasztási szint ötödét teszi ki a termelői önfogyasztás. A sokrétű fogyasztói igény kielégítésével a 30-33 l/fő/év körüli átlagfogyasztás stabilizálódni látszik. Az elmúlt évtizedben a termelői "önfogyasztás" és közvetlen értékesítés jelentős mértékben emelkedett.

Az exportértékesítés az 1992. évi mélypontról (663 ezer hektoliter) elmozdult, napjainkra csaknem megkétszereződött. A szőlőtermés 25-30%-a különféle feldolgozottsági szintű késztermékként kerül kivitelre. A jövőben csak a jó, vagy kiváló minőségű fehér- és vörösborok, várhatóan a jelenleginél nagyobb arányban palackozva, lesznek eladhatóak. Növelni kell a termékek hozzáadott értékét (pl. gasztronómiai ajánlások).

A magyarországi borfogyasztás az elmúlt tíz évben lassú növekedést mutatott, s mutat ma is. A belföldi piacon egyre növekszik az import borok nyomása. Mindezek ellenére a magyar borászat számára a minőség további növelése az egyetlen út a piac megtartására, a korábbi

piacok egy részének visszaszerzésére. Az EU borpiaci szabályozásának jó hatása lehet a hazai borszektorra. Magyarországon az éves átlagos (egyszer fejtett) bortermelés 4 és 4,5 millió hektoliter, a belföldi fogyasztás 3,1-3,3 millió liter.

A csatlakozással nem javult a borágazat versenyképessége, 2005-ben az export volumene nem változik. Csak a hordós bor exportjában várható kismértékű növekedés.

1.6. Gabonafélék

Magyarországon évente 1 millió tonna feletti mennyiségben őrölnek gabonát étkezési célra. A malomiparnak fontos szerepe van az egyes tovább-feldolgozó élelmiszeripari ágazatok nyersanyag-ellátásában, illetve a megtermelt hazai nyersanyag megfelelő hatékonyságú feldolgozásában.

A kilencvenes években a malomipari vállalatok mintegy 40%-a értékesített a CEFTA, 30%-a a FÁK államaiba. Az EU tagállamokba nem forgalmazunk malomipari termékeket. A csatlakozással nem kerül veszélybe a belföldi lisztpiac.

Az ágazatban csak azok a beruházások kapnak támogatást, amelyek célja a jobb minőség vagy hatékonyság elérése, és amelyek nem eredményezik a kapacitások növekedését.

Gabonatermelés

	Terület, ezer hektár		Átlagos hozam, kg/ha		Hozam, ezer tonna	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Búza	1114	1173	2640	5130	2941	6020
Rozs	46	45	1460	2750	67	125
Őszi árpa	176	184	2490	4530	437	834
Tavaszi árpa	165	147	2260	4010	373	589
Zab	68	69	1490	3120	102	216
Egyéb gabonafélék	172	157	-	-	318	607
<i>Kalászosok összesen</i>	1741	1775	-	-	4238	8391
Kukorica	1145	1188	3950	7000	4532	8317
<i>Gabonafélék összesen</i>	2886	2963	-	-	8770	16708

Az EU gabonapiaci szervezete lendületet ad a magyar gabonaágazatnak, ami 2005-ben mind az EU-ba, mind a harmadik országokba irányuló gabonaexport kismértékű növekedését eredményezi.

1.7 Keveréktakarmányok

A keveréktakarmányt előállító szakágazat kibocsátása erősen függ az állati termékeket előállító termékpályák teljesítményétől. A takarmánygyártók közötti verseny nagyon kiélezett. A termelés 50%-a sertéstáp, 40%-a baromfitáp és 10%-a marhatáp előkeverék,

illetve koncentrátum. A kisebb takarmánykeverők viszonylag nagy száma annak következménye, hogy e tevékenység jórészt integrált az állattenyésztési, gabonátárolási tevékenységgel. Az átlagos kapacitáskihasználás 50%.

Az ágazatban a fejlesztések alapvetően a nyomon követhetőség feltételeinek megteremtését és a kérődzők számára készülő takarmány gyártásának a többi takarmánytól való elkülönítését, valamint a minőség javítását és a környezetterhelés csökkentését célozzák.

2. Állattenyésztés

Az állattenyésztés jellemzői, 2004. december 1.

Megnevezés	Állomány/db	Kapacitás ^a , /férőhely/	Termelés ^b 1000 tonna	Össz- fogyasztás ^b 1000 tonna	Fogyasztás ^b kg/fő
Szarvasmarha	723	1436798	110	43,7	4,3
amelyből tehén	345				
Sertés	4059	8911068	730	288,0	28,4
amelyből anyakoca	296				
Juh	1397	1929223	18	3,1 ^c	-
amelyből anyajuh	1088				
Tyúkfélék	32814	11077,7 ^{d)}	630	356,3	35,1
amelyből tojó	15445				

^{a)} 2001-re vonatkozó adatok

^{b)} 2002-re vonatkozó adatok

^{d)} m²

Forrás: Mezőgazdasági Statisztikai Évkönyv 2001.,2002. KSH 2002, 2003, 2004. Mezőgazdasági termelés 2003. KSH 2005.

2.1. Tejtermékek

A magyar tejgazdaság hagyományosan (nettó) önellátó és az évente változó mennyiségű, rendszerint 5-10%-os alapanyag-felesleget exporttal vezetik le. A termelés volumene 2003-ban 1977 millió liter, 2004-ben 1890 millió liter volt.

A külkereskedelem szerepe marginális: az export jelentős része puffer-célt szolgál, az import részesedése a belpiacon összességében 6-8%-os. Egyes magas hozzáadott értékű termékek piacain azonban a behozatal igen jelentős, mint például a sajtkülönlegességek esetében.

A tejtermékek iránti kereslet az 1990-es évek közepéig csökkent, a fogyasztás több mint 20 százalékkal esett vissza a fogyasztói árak emelkedésének és az életszínvonal romlásának következményeként. Az 1990-es évek közepétől a kereslet lassú élénkülése figyelhető meg, de a tejtermékek fogyasztása még mindig jelentősen elmarad az évtized elején regisztrált értéktől. A jövedelmek várható emelkedésének következményeként a hazai tej-tejtermék piacon is fogyasztásnövekedés prognosztizálható, azonban a meghatározó termékek esetében az import növekedésével nem számolunk.

A beruházások a következőket célozzák: a hatékonyság és versenyképesség javítása a belföldi piac megőrzése érdekében, a hagyományos és biotermékek kínálatának növelése, a magas feldolgozottsági fokú termékek kínálatának növelése, a környezetterhelés csökkentése.

Az EU-ba való belépés mind a régi, mind az újonnan csatlakozó országokból származó tej és tejtermékek importjának erőteljes növekedését vonta maga után. Ebben a helyzetben 2005-

ben a magyar tejipar célja csak az lehet, hogy a hazai piac igényeit hazai termékekkel elégítsék ki.

2.2. Hús- és baromfi ipar

2.2.1. Hús

2.2.2. Húsfeldolgozás

A húsipar hagyományosan export-orientált ágazat. Magyarországon a sertés-, marha- és juhhús területén az önellátás átlagosan 135%. A húsipari termékek hazai kereslete a csökkenő reáljövedelem és a vöröshúsokra nézve kedvezőtlen fogyasztói preferenciák miatt a kilencvenes években jelentősen visszaesett.

A belföldi piac jelenleg kiegyensúlyozott, a fogyasztás szerkezete azonban érzékelhetően változik a magasabb feldolgozottsági fokú termékek irányába.

A belföldi húspiaci csatornák között folyamatosan erősödik a nagy áruházláncok szerepe. Az elkövetkező években a reáljövedelem emelkedésre lehet számítani Magyarországon, ezért a gazdasági prognózisok szerint a sertés- és marhahús fogyasztása valószínűleg növekszik.

A húszágazat kivitele három nagy termékcsoporthoz tevődik össze: élőállatok, húsok és húskészítmények, amely csoportosítás egyúttal a feldolgozottsági fokot is mutatja. A magyar export szerkezetén belül a magasabb feldolgozottsági fokú termékek aránya az 1990-es években nem nőtt.

2005-ben a piaci szereplőket, a bel- és külpiazi piaci pozíciókat, valamint a piaci koncentrációt illetően a húsipar versenyképessége meglehetősen visszafogott. Ez a helyzet kétségessé teszi, hogy az ágazat meg tudja tartani pozícióját a kibővült EU piacon is. Az EU piacokon az export- és árversenyképesség jónak bizonyul, de a japán és amerikai piacokon meglehetősen gyenge.

2.2.3. Baromfihús

Baromfihús feldolgozása

Magyarország baromfihús termelése exportorientált, az önellátás színvonala 130-160% között alakul. A broilernél fontos, a többi baromfifajnál (pulyka, liba, kacska) meghatározó termelési cél az export. A feldolgozott baromfiipari termékek döntő része az Európai Unió országaiban kerül értékesítésre.

A magyar baromfiipar sajátossága, hogy a feldolgozás termékskálája világviszonylatban szélesnek mondható.

A baromfifeldolgozó üzemek túlnyomó többsége két vagy több fajta baromfit vág, ami szintén magyar sajátosság.

A világ más országaival összehasonlítva megállapítható, hogy Magyarország nemcsak a fajlagos vágóbaromfi termelésben emelkedik ki, hanem a fogyasztási mutatók tekintetében is. A magyar adatok - az egy főre jutó fogyasztás terén - meghaladják az EU átlagát és a legmagasabb szintet elérő országokéval közel azonos. A kilencvenes évek emelkedő tendenciát mutatnak. Az 1990-es évek elejére jellemző 20-24 kg/fő szintről napjainkra a magyar baromfihús fogyasztás meghaladja a 30 kg/fő mennyiséget.

A baromfiipar piaci szempontból kedvező helyzetben van, exportja várhatóan nem csökken a csatlakozás után.

Az ágazatban a beruházások alapvetően a következőket célozzák: a vágó, daraboló, feldolgozó technológiák modernizációja, a nyomon-követhetőség feltételeinek megteremtése, a minőség és a termék előállítás biztonságának javítása, az önkéntes minőségtanúsítású termékek választékának és arányának növelése, a környezetterhelés csökkentése, a melléktermék- és hulladékgazdálkodás feltételeinek javítása.

2005-ben a baromfiipar EU piacokra irányuló exportja valamelyest alacsonyabb az előző évekhez képest, főként az Egyesült Államok, Brazília és Thaiföld versenyképesebb termelésének és alacsonyabb árának következtében. A kacs- és libahús tekintetében azonban Magyarország piaci pozíciói stabilak.

2.3. Egyéb állattartás

2.3.1. Kecske

Magyarországi kecskeállomány 2003-ban 85 ezer volt. A vágóállat termelés egymást követő években rendkívül ingadozó, 2000-ben 774, 2001-ben 35, 2002-ben 1167 tonna volt. A tejtermelés 2001-ben 10,9 millió, 2002-ben 9,8 millió litert tett ki. A kecskehús kivitele, 2001-ben 56, 2002-ben 84 tonna volt. A termékek iránti kereslet kiegyensúlyozott.

2.3.2. Nyúl

A hazai házinyúl állomány 2003-ban mintegy 1,3 millió volt. A vágóállat-termelés 2001-ben 11,4 ezer tonnát, 2003-ban 14 ezer tonnát tett ki, Magyarország a világ nyúlhús termelésében körülbelül a 20. helyet foglalja el. A világ legnagyobb importőre Olaszország, ide irányul a magyar nyúlexport legnagyobb része, ezen kívül még Svájcba, Németországba, Belgiumba és Franciaországba exportálunk. Ezeken a piacokon tartós kereslet tapasztalható.

2.3.3. Strucc, emu

Az utóbbi évtizedekben a világ számos részén (Izrael, Dél-Afrika, Nyugat-Európa) kezdtek el foglalkozni struccenyésztéssel/tartással. Ettől az állatfajtól több, a világpiacon igen jó áron értékesíthető termék nyerhető. Húsa, bőre, tolla és tojása, illetve maga a tenyészállat is nagy keresletnek örvend, de a strucc idegenforgalmi látványosságként is bevételhez juttatja a gazdákat.

Jelenleg Magyarországon 4-5 ezer darab strucc és 1-2 ezer darab emu található.

Nyugat-Európában rendkívül közkedvelt, szinte korlátlan mennyiségben átvesszik a friss-, előhűtött vagy fagyasztott húsokat, de csak ellenőrzött és az Uniós normáknak megfelelő vágóüzemekből importálnak végterméket.

Információink szerint Európában csak Franciaországban van strucc és emu vágására alkalmas üzem.

2.3.4. Méhészet

Magyarország természeti adottságai kedvezőek a méztermeléshez, jó időjárási feltételek mellett a termelés meghaladhatja az évi 16 ezer tonnát, 2002-ben 15 ezer tonna volt. A magyar méz Európában elismert minőségű, termelésünk 50%-át az Unióban viszonylag ritka akácméz adja. Magyarországon körülbelül 17 ezer gazdálkodó foglalkozik méhészettel, és mintegy 612 ezer méhcsaládot gondoz. Az ágazatra a szétaprózottság jellemző, az Unióban támogatható 150 méhcsaládot meghaladó méhészetek aránya mindössze 17%-ot tesz ki. A hazai mézfogyasztás rendkívül alacsony, 0,4 kg/fő/év. Ez 50-57%-kal alacsonyabb a nyugat-európai 0,7-0,8 kilogrammos átlagos fogyasztásnál, így a hazai fogyasztás növekedésével is számíthatunk.

A méz részesedése a magyar élelmiszergazdasági exportból alig 1 százalékot tesz ki, de nemzetközi összehasonlításban nem tartozunk a kis exportőrök közé. A világ teljes mézexportja évente 280-339 ezer tonna között ingadozik, ebből hazánk részesedése 4,5-5%. Az EU önellátási foka mézből a 2000/2001-es időszakban 46%-os volt. A magyar mézből 10-13 ezer tonna került exportra, fő felvevőpiacai Németország, Olaszország, Franciaország, Ausztria.

3. Fűszernövények

A fűszertermelésen belül Magyarország hagyományos nemzeti terméke, a fűszerpaprika jelentős szerepet játszik. A fűszerpaprika-feldolgozó ipar technológiai színvonala elmaradott. A gépek jelentős része 20 éves, vagy annál is idősebb, és nem felel meg a higiéniai és környezetvédelmi előírásoknak. A mosás során keletkező szennyvíz tárolása és tisztítása különösen nagy problémát okoz. Ezért a beruházások a gépek és az alapanyag-tárolás feltételeinek javítását célozzák.

VIII.4. KEDVEZMÉNYEZETT TELEPÜLÉSEK

(A VIDÉKI JÖVEDELEMSZERZÉSI LEHETŐSÉGEK BŐVÍTÉSE ÉS A LEADER+ INTÉZKEDÉSEK KERETÉN BELÜL TÁMOGATOTT TELEPÜLÉSEK)

Aba	Almáskeresztúr	Aranyosgadány	Bakháza
Abádszalók	Álmosd	Arka	Bakóca
Abaliget	Alsóberecki	Arló	Bakonszeg
Abasár	Alsóbogát	Arnót	Bakonya
Abaújalpár	Alsódobsza	Ároktő	Bakonybánk
Abaújkér	Alsógagy	Árpádhalom	Bakonybél
Abaújlak	Alsómocsolád	Árpás	Bakonycsernye
Abaújszántó	Alsónána	Ártánd	Bakonygyirót
Abaújszolnok	Alsónémedi	Ásotthalom	Bakonyjákó
Abaújvár	Alsónemesapáti	Ásványráró	Bakonykoppány
Abda	Alsónyék	Aszaló	Bakonykúti
Abod	Alsóörs	Ászár	Bakonynána
Ábrahámhegy	Alsópáhok	Ászár	Bakonyoszlop
Ács	Alsópetény	Aszód	Bakonypéterd
Acsa	Alsórajk	Aszófő	Bakonypölöske
Acsád	Alsóregmec	Áta	Bakonyság
Acsalag	Alsószenzterzsébet	Átány	Bakonysárkány
Ácsteszer	Alsószentiván	Atkár	Bakonyszentiván
Adács	Alsószentmárton	Attala	Bakonyszentkirály
Ádánd	Alsószőlők	Babarc	Bakonyszentlászló
Adásztevel	Alsószuha	Babarcszőlős	Bakonyszombathely
Adony	Alsótelekes	Babócsa	Bakonyszücs
Adorjánháza	Alsótold	Bábolna	Bakonytamási
Adorjás	Alsóújlak	Bábonymegyer	Baks
Ág	Alsóvadász	Babosdöbréte	Baksa
Ágasegyháza	Alsózsolca	Babót	Baktakék
Ágfalva	Ambrózfalva	Bácsalmás	Baktalórántháza
Aggtelek	Anarcs	Bácsbokod	Baktüttös
Agyagosszergény	Andocs	Bácsborsód	Balajt
Ajak	Andornaktálya	Bácsszentgyörgy	Balástya
Aka	Andrásfa	Bácsszőlős	Balaton
Akasztó	Annavölgy	Badacsonytomaj	Balatonakali
Alacska	Apácatorna	Badacsonytördemic	Balatonalmádi
Alap	Apagy	Bag	Balatonberény
Alattyán	Apaj	Bagamér	Balatonboglár
Alcsútdoboz	Aparhant	Baglad	Balatoncsicsó
Aldebrő	Apátfalva	Bagod	Balatonederics
Algyő	Apátistvánfalva	Bágyogszovát	Balatonendréd
Alibánfa	Apátvarasd	Baj	Balatonfenyves
Almamellék	Apc	Bajánsenye	Balatonfőkajár
Almásfüzitő	Áporka	Bajna	Balatonföldvár
Almásháza	Apostag	Bajót	Balatonfűzfő
Almáskamarás	Aranyosapáti	Bak	Balatongyörök

Balatonhenye	Baté	Besence	Bokor
Balatonkenese	Bátmonostor	Besenyőd	Boldog
Balatonkeresztúr	Bátor	Besenyőtelek	Boldogasszonyfa
Balatonlelle	Bátorliget	Besenyszög	Boldogkőújfalu
Balatonmagyaród	Battonya	Besnyő	Boldogkővára
Balatonmáriafürdő	Bátya	Besztrec	Boldva
Balatonőszöd	Batyk	Bezedek	Bolhás
Balatonrendes	Bázakerettye	Bezenye	Bolhó
Balatonszabadi	Bazsi	Bezeréd	Bóly
Balatonszárszó	Béb	Bezi	Boncodfölső
Balatonszemes	Becsehely	Biatorbágy	Bonnya
Balatonszentgyörgy	Becske	Bicsérd	Bonyhádvarasd
Balatonszepezd	Becskeháza	Bihardancsháza	Bordány
Balatonszőlős	Becsvölgye	Biharkeresztes	Borgáta
Balatonudvari	Bedegkér	Biharnagybajom	Borjád
Balatonújlak	Bedő	Bihartorda	Borota
Balatonvilágos	Bejczygyertyános	Biharugra	Borsfa
Balinka	Békás	Bikács	Borsodbóta
Balkány	Bekecs	Bikal	Borsodgeszt
Ballószög	Békéssámson	Biri	Borsodivánka
Balmazújváros	Békésszentandrás	Birján	Borsodnádasd
Balogunyom	Bekölce	Bisse	Borsodszentgyörgy
Balotaszállás	Bélapátfalva	Boba	Borsodszirák
Balsa	Bélavár	Bocfölső	Borsosberény
Bálványos	Belecska	Boconád	Borszörcsök
Bana	Beled	Bócsa	Borzavár
Bánd	Beleg	Bocska	Bosta
Bánfa	Belezna	Bocskai kert	Botpalád
Bánhorváti	Bélmegyer	Boda	Botykapeterd
Bánk	Beloianisz	Bodajk	Bozsok
Bánokszentgyörgy	Belsősárd	Bodmér	Bozzai
Bánréve	Belvárdgyula	Bodolyabér	Bózsava
Bár	Benk	Bodonyhely	Bő
Barabás	Bénye	Bodony	Bőcs
Baracs	Bér	Bodorfa	Böde
Baracska	Bérbaltavár	Bodrog	Bödeháza
Báránd	Bercel	Bodroghalom	Bögöt
Baranyahídvég	Beregdaróc	Bodrogkeresztúr	Bögöte
Baranyajenő	Beregsurány	Bodrogkiszfalud	Böhönye
Baranyaszentgyörgy	Berekbőszörmény	Bodrogolaszi	Bököny
Barbacs	Berekefürdő	Bódvalenke	Bölcske
Barcs	Beremend	Bódvarákó	Bőny
Bárdudvarnok	Berente	Bódvaszilás	Börcs
Barlahida	Beret	Bogács	Börzönce
Bárna	Berettyóújfalu	Bogád	Bősárkány
Barnag	Berhida	Bogádmindszent	Bőszénfa
Bársonyos	Berkenye	Bogdása	Bucsa
Basal	Berkesd	Bogyiszló	Bucusu
Baskó	Berkesz	Bogyoszló	Búcsúszentlászló
Báta	Bernecebaráti	Bojt	Bucsuta
Bátaapáti	Berzék	Bókaháza	Budajenő
Bátaszék	Berzence	Bokod	Budakalász

Bugac	Csárdaszállás	Csikóstóttós	Daraboshegy
Bugacpusztaháza	Csarnóta	Csikvánd	Darány
Bugyi	Csaroda	Csincse	Darnó
Buj	Császár	Csipkerek	Darnózseli
Buják	Császártöltés	Csitár	Daruszentmiklós
Buzsák	Császló	Csobád	Darvas
Bük	Csátalja	Csobaj	Dávod
Bükkábrány	Csatár	Csobánka	Debercsény
Bükkaranyos	Csataszög	Csókakő	Debréte
Bükkmogyorósd	Csatka	Csokonyavisonta	Decs
Bükkösd	Csávoly	Csokvaomány	Dédestapolcsány
Bükkszék	Csebény	Csolnok	Dég
Bükkszenterzsébet	Csécse	Csolyospálos	Dejtár
Bükkszentkereszt	Csegöld	Csoma	Délegyháza
Bükkszentmárton	Csehbánya	Csomád	Demecser
Bükkzsérc	Csehi	Csombárd	Demjén
Bürüs	Csehimindszent	Csongrád	Dencsháza
Büssü	Csém	Csonkahegyhát	Dénesfa
Büttös	Csemő	Csonkamindszent	Derecske
Cák	Csempezskopács	Csopak	Derekegyház
Cakóháza	Csengele	Csór	Deszk
Cece	Csenger	Csorna	Detek
Cégénydányád	Csengersima	Csorvás	Detk
Ceglédbercel	Csengerújfalu	Csót	Dévaványa
Cered	Csengőd	Csöde	Devecser
Chernelházadamonya	Csénye	Csögle	Dinnyeberki
Cibakháza	Csenyéte	Csökő	Diósberény
Cigánd	Csép	Csököly	Diósd
Cikó	Csépa	Csömend	Diósjenő
Cirák	Csepreg	Csömödér	Dióskál
Cún	Csér	Csömör	Diósviszló
Csabacsúd	Cserdi	Csönge	Doba
Csabaszabadi	Cserénfa	Csörnyeföld	Doboz
Csabdi	Cserépfalu	Csörög	Dobri
Csabrendek	Cserépváralja	Csörög	Dobronhegy
Csáfordjánosfa	Cserháthaláp	Csörötnek	Dóc
Csaholc	Cserhátsurány	Csősz	Domaháza
Csajág	Cserhátszentiván	Csővár	Domaszék
Csákány	Cserkeszölő	Csurgó	Dombegyház
Csákánydoroszló	Cserkút	Csurgónagymarton	Dombiratos
Csákberény	Csernely	Dabas	Dombrád
Csákvár	Cserszegtomaj	Dabronc	Domony
Csanádalberti	Csertalakos	Dabrony	Domoszló
Csanádapáca	Csertő	Dad	Dormánd
Csanádpalota	Csesznek	Dág	Dorogháza
Csánig	Csesztreg	Dáka	Dozmat
Csány	Csesztve	Dalmand	Döbörhegy
Csányoszró	Csetény	Damak	Döbröce
Csanytelek	Csévharaszt	Dámóc	Döbrököz
Csapi	Csibrák	Dánszentmiklós	Döbrönte
Csapod	Csikéria	Dány	Döge

Dömös	Edde	Érsekcsanád	Felsőregmec
Dömsöd	Edve	Érsekhalma	Felsőszenterzsébet
Dör	Egerág	Érsekvadkert	Felsőszentiván
Dörgicse	Egeralja	Értény	Felsőszentmárton
Döröske	Egeraracsa	Erzsébet	Felsőszölnök
Dötk	Egerbakta	Esztár	Felsőtárkány
Dövény	Egerbocs	Eszteregnye	Felsőtelekes
Drágszél	Egercsehi	Esztergályhorváti	Felsőtold
Drávacsehi	Egerfarmos	Ete	Felsővadász
Drávacsepely	Egerlövő	Etes	Felsőzsolca
Drávafok	Egerszalók	Etyek	Fényeslitke
Drávagárdony	Egerszólát	Fábiánháza	Fenyőfő
Drávaiványi	Égerszög	Fábiánsebestyén	Ferencszállás
Drávakeresztúr	Egervár	Fácánkert	Fertőboz
Drávapalkonya	Egervölgy	Fadd	Fertőd
Dráwapiski	Egyed	Fáj	Fertőendréd
Drávaszabolcs	Egyek	Fajsz	Fertőhomok
Drávaszerdahely	Egyházasdengeleg	Fancsal	Fertőrákos
Drávasztára	Egyházasfalu	Farád	Fertőszentmiklós
Drávatamási	Egyházasgerge	Farkasgyepű	Fertőszéplak
Drégelypalánk	Egyházasharaszti	Farkaslyuk	Fiad
Dubicsány	Egyházashetye	Farmos	Filkeháza
Dudar	Egyházashollós	Fazekasboda	Fityeház
Duka	Egyházaskesző	Fedémes	Foktó
Dunaalmás	Egyházaskozár	Fegyvernek	Folyás
Dunabogdány	Egyházasrádóc	Fehérgyarmat	Fonó
Dunaegyháza	Elek	Fehértó	Fony
Dunafalva	Ellend	Fehérvárcsurgó	Fonyód
Dunaföldvár	Előszállás	Feked	Forrásút
Dunakiliti	Emőd	Feketeerdő	Forró
Dunapataj	Encs	Felcsút	Földeák
Dunaremete	Encsencs	Feldebrő	Földes
Dunaszeg	Endrefalva	Felgyő	Főnyed
Dunaszekcső	Endrőc	Felpéc	Fulókércs
Dunaszentbenedek	Enese	Felsőberecki	Furta
Dunaszentgyörgy	Enying	Felsőcsatár	Füle
Dunaszentmiklós	Eperjes	Felsődobsza	Fülesd
Dunaszentpál	Eperjeske	Felsőegerszeg	Fülöp
Dunasziget	Eplény	Felsőgagy	Fülöpháza
Dunatetétlen	Epöl	Felsőjánosfa	Fülöpjakab
Dunavarsány	Ercsi	Felsőkelecsény	Fülöpszállás
Dunavecse	Erdőbénye	Felsőlajos	Fülpösdaróc
Dusnok	Erdőhorváti	Felsőmarác	Fürged
Dúzs	Erdőkertes	Felsőmocsolád	Füzér
Ebergőc	Erdőkövesd	Felsőnána	Füzérkajata
Ebes	Erdőkürt	Felsőnyárád	Füzérkomlós
Écs	Erdősmárok	Felsőnyék	Füzérradvány
Ecséd	Erdősmecske	Felsőörs	Füzesabony
Ecseg	Erdőtarcsa	Felsőpáhok	Füzesgyarmat
Ecsefalva	Erdőtelek	Felsőpakony	Fűzvölgy
Ecseny	Erk	Felsőpetény	Gáborján
Ecser	Érpatak	Felsőrajk	Gáborjánháza

Gacsály	Gige	Gyórsövényház	Hegyeshalom
Gadács	Gilvánfa	Gyórszemere	Hegyfalu
Gadány	Girincs	Györtelek	Hegyháthodász
Gadna	Gógánfa	Győrújbarát	Hegyhátmaróc
Gádoros	Golop	Győrújfalú	Hegyhátsál
Gagyapáti	Gomba	Győrvár	Hegyhátszentjakab
Gagybátor	Gomboszeg	Győrzámoly	Hegyhátszentmárton
Gagyvendégi	Gór	Gyugy	Hegyhátszentpéter
Galambok	Gordisa	Gyulaháza	Hegykő
Galgaguta	Gosztola	Gyulaj	Hegymagas
Galgagyörk	Gödre	Gyulakeszi	Hegymeg
Galgahévíz	Gölle	Gyúró	Hegyszentmárton
Galgamácsa	Gömörszőlős	Gyügye	Héhalom
Gálosfa	Gönc	Gyüre	Hejce
Galvács	Göncruszka	Gyűrűs	Hejőbába
Gamás	Gönyű	Hács	Hejőkeresztúr
Ganna	Görbeháza	Hagyárosbörönd	Hejőkürt
Gánt	Görcsöny	Hahót	Hejőpapi
Gara	Görcsönydoboka	Hajdúbagos	Hejőszalonta
Garáb	Görgeteg	Hajdúböszörmény	Helesfa
Garabonc	Gósfá	Hajdúdorog	Helvécia
Garadna	Grábóc	Hajdúnánás	Hencida
Garbolc	Gulács	Hajdúszoboszló	Hencse
Gárdony	Gutorfőldé	Hajdúszovát	Herceghalom
Garé	Gyalóka	Hajmás	Hercegkút
Gasztony	Gyanógeregye	Hajmáskér	Hercegszántó
Gátér	Gyarmat	Hajós	Heréd
Gávavencsellő	Gyékényes	Halastó	Héreg
Géberjén	Gyenesdiás	Halászi	Herencsény
Gecse	Gyepükaján	Halásztelek	Herend
Géderlak	Gyermely	Halimba	Heresznye
Gégény	Gyód	Halmaj	Hermánszeg
Gelej	Gyomaendrőd	Halmajugra	Hernád
Gelénes	Gyóró	Halogy	Hernádbúd
Gellénháza	Gyömöre	Hangács	Hernádcéce
Gelse	Gyöngyfa	Hangony	Hernádkak
Gelsesziget	Gyöngyösfalu	Hantos	Hernádkércs
Gemzse	Gyöngyöshalász	Harasztifalu	Hernádnémeti
Gencsapáti	Gyöngyösmellék	Harc	Hernádpetri
Gérce	Gyöngyösoroszi	Harka	Hernádszentandrás
Gerde	Gyöngyöspata	Harkakötöny	Hernádszurdok
Gerendás	Gyöngyössolymos	Harkány	Hernádvécse
Gerényes	Gyöngyöstarján	Háromfa	Hernyék
Geresdlak	Gyönk	Háromhuta	Hét
Gerjen	Győrasszonyfa	Harsány	Hetefejércse
Gersekarát	Györe	Hárskút	Hetes
Geszt	Györgytarló	Harta	Hetvehely
Gesztely	Györköny	Hásságy	Hetyefő
Gesztérd	Gyórladamér	Hédervár	Heves
Gétye	Győröcske	Hedrehely	Hevesaranyos
Gic	Győrság	Hegyese	Hevesvezekény

Hévíz	Iklanberény	Jászboldogháza	Kaposgyarmat
Hévízgyörk	Iklódbördöce	Jászdózsa	Kaposhomok
Hidas	Ikrény	Jászfelsőszentgyörgy	Kaposkeresztúr
Hidasnémeti	Iliny	Jászfényszaru	Kaposmérő
Hidegkút	Ilk	Jászivány	Kapospula
Hidegség	Illocska	Jászfákóhalma	Kaposszekcső
Hidvérgárdó	Imola	Jászkarajenő	Kaposszerdahely
Himesháza	Imrehegy	Jáskisér	Kaposújlak
Himod	Ináncs	Jászladány	Káptalanfa
Hirics	Inárcs	Jászszentandrás	Káptalantóti
Hobol	Inke	Jászszentlászló	Kapuvár
Hodász	Ipacsfa	Jásztelek	Kára
Hódmezővásárhely	Ipolydamásd	Jéke	Karácsond
Hollád	Ipolytarnóc	Jenő	Karád
Hollóháza	Ipolytölgyes	Jobaháza	Karakó
Hollókő	Ipolyvece	Jobbágyi	Karakószörcsök
Homokbödöge	Iregszemcse	Jósvafő	Karancsalja
Homokkomárom	Irota	Juta	Karancsberény
Homokmégy	Ispánk	Kaba	Karancskeszti
Homokszentgyörgy	Istenmezeje	Kacorlak	Karancslapujtó
Homorúd	Istvándi	Kács	Karancsság
Homrogd	Iszkaszentgyörgy	Kacsóta	Kárász
Hont	Iszkáz	Kadarkút	Karcag
Horpács	Isztimér	Kajárpéc	Karcsa
Hort	Ivád	Kajászó	Kardos
Hortobágy	Iván	Kajdacs	Kardoskút
Horváthertelend	Ivánbattyán	Kakasd	Karmacs
Horvátlövő	Ivánc	Kákics	Károlyháza
Horvátzsidány	Iváncsa	Kakucs	Károlyháza
Hosszúhetény	Ivándárda	Kál	Karos
Hosszúpályi	Izmény	Kalaznó	Kartal
Hosszúpereszteg	Izsák	Káld	Kásád
Hosszúvíz	Izsófalva	Kálló	Kaskantyú
Hosszúvölgy	Jágónak	Kallósd	Kastélyosdombó
Hosztót	Ják	Kállósemjén	Kaszaper
Hottó	Jakabszállás	Kálmánca	Kaszó
Högyész	Jákfa	Kálmánháza	Katádfa
Hövej	Jákfalva	Kálódfa	Katafa
Hugyag	Jákó	Káloz	Kátoly
Hunya	Jánd	Kám	Katymár
Hunyadfalva	Jánkmajtis	Kamond	Káva
Husztót	Jánoshalma	Kamut	Kávás
Ibafa	Jánosháza	Kánó	Kazár
Iborfia	Jánoshida	Kántorjánosi	Kázsmárk
Ibrány	Jánossomorja	Kány	Kazsok
Igal	Járdánháza	Kánya	Kecel
Igar	Jármi	Kányavár	Kecskéd
Igrici	Jásd	Kapolcs	Kehidakustány
Iharos	Jászágó	Kápolna	Kék
Iharosberény	Jászsalsószentgyörgy	Kápolnásnyék	Kékcse
Ikervár	Jászapáti	Kapoly	Kéked
Iklad	Jászárokszállás	Kaposfő	Kékesd

Kékkút	Kéthely	Kisigmánd	Klárafalva
Kelebia	Kétpó	Kisjakabfalva	Kocs
Keléd	Kétsoprony	Kiskassa	Kocsér
Kelemér	Kétújfalu	Kiskinizs	Kocsola
Kéleshalom	Kétvölgy	Kiskorpád	Kocsord
Keleviz	Kéty	Kisköre	Kóka
Kemecse	Kevermes	Kiskunlacháza	Kokad
Kemence	Kilimán	Kiskunmajsa	Kolontár
Kemendollár	Kimle	Kiskutas	Komádi
Kemeneshőgyész	Kincsesbánya	Kisláng	Komjáti
Kemeneskápolna	Királd	Kisléta	Komlódtótfalu
Kemenesmagasi	Királyegyháza	Kislippó	Komlós
Kemenesmihályfa	Királyhegyes	Kislőd	Komlóska
Kemenespálfa	Királyszentistván	Kismányok	Komoró
Kemenessömjén	Kisapáti	Kismarja	Kompolt
Kemenesszentmárton	Kisapostag	Kismaros	Kondó
Kemenesszentpéter	Kisar	Kisnamény	Kondorfa
Keménfa	Kisasszond	Kisnána	Kondoros
Kémes	Kisasszonyfa	Kisnémedi	Kóny
Kemestaródfa	Kisbabot	Kisnyárad	Konyár
Kemse	Kisbágyon	Kisoroszi	Kópháza
Kenderes	Kisbajcs	Kispalád	Koppányszántó
Kenéz	Kisbajom	Kispáli	Korlát
Kenézlő	Kisbárapáti	Kispirit	Koroncó
Kengyel	Kisbárkány	Kisrákos	Kórós
Kenyeri	Kisbér	Kisrécese	Kosd
Kercaszomor	Kisberény	Kisrosvágy	Kóspallag
Kercseliget	Kisberzseny	Kissikátor	Kótaj
Kerecsend	Kisbeszterce	Kissomlyó	Kovácsbida
Kerecseny	Kisbodak	Kisszállás	Kovácsszénája
Kerekegyháza	Kisbucsa	Kisszékely	Kovácsvágás
Kereki	Kisbudmér	Kisszekeres	Kozárd
Kerékteleki	Kiscséc	Kisszentmárton	Kozármisleny
Kerepes	Kiscsehi	Kissziget	Kozmadombja
Keresztéte	Kiscsós	Kisszőlős	Köblény
Kerkabarabás	Kisdér	Kistamási	Köcsk
Kerkafalva	Kisdobsza	Kistapolca	Kökény
Kerkakutas	Kisdombgyház	Kistarcsa	Kökút
Kerkáskápolna	Kisdorog	Kistelek	Kölcse
Kerkaszentkirály	Kisecset	Kistokaj	Kölesd
Kerkateskánd	Kisfalud	Kistolmács	Kölked
Kérsemjén	Kisfüzes	Kistormás	Kömlő
Kerta	Kisgörbő	Kistótfalu	Kömlőd
Kertészsziget	Kisgyalán	Kisújszállás	Kömörő
Keszeg	Kisgyőr	Kisunyom	Kömpöc
Kesznyéten	Kishajmás	Kisvarsány	Környe
Keszőhidegkút	Kisharsány	Kisvásárhely	Köröm
Kesztölc	Kishartyán	Kisvaszar	Köröshegy
Keszü	Kisherend	Kisvejke	Körösładány
Kétdobony	Kishódos	Kiszombor	Körösnyárharsány
Kétegyháza	Kishuta	Kiszsidány	Köröstarcsa

Kőröstetétlen	Lakitelek	Lőkösháza	Mályi
Körösújfalú	Lakócsa	Lőrinci	Mályinka
Körösszakál	Lánycsók	Lövő	Mánd
Körösszegapáti	Lápafő	Lövőpetri	Mándok
Kőszárhegy	Lapánca	Lucfalva	Mánfa
Kőszegdoroszló	Laskod	Ludányhalászi	Mány
Kőszegpaty	Lasztonya	Ludas	Maráza
Kőszegszerdahely	Látrány	Lukácsháza	Marcalgergelyi
Kötcse	Lázi	Lulla	Marcaltó
Kötegyán	Leányfalú	Lúzsok	Márfa
Kőtelek	Leányvár	Mád	Máriaalom
Kővágóörs	Lébény	Madaras	Máriakálnok
Kővágószőlős	Legénd	Madocsa	Máriakéménd
Kővágótöttös	Legyesbénye	Maglóca	Márianosztra
Kövegy	Léh	Mágocs	Máriapócs
Köveskál	Lénárdaróc	Magosliget	Markaz
Krasznokvajda	Lendvadedes	Magy	Márkháza
Kulcs	Lendvajakabfa	Magyaralmás	Márkó
Kunadacs	Lengyel	Magyaratád	Markóc
Kunágota	Lengyeltóti	Magyarbánhegyes	Markotabödöge
Kunbaja	Lenti	Magyarbóly	Maróc
Kunbaracs	Lepsény	Magyarcsanád	Marócsa
Kuncsorba	Lesencefalú	Magyardombegyház	Márok
Kunfehértó	Lesenceistvánd	Magyaregregy	Márokföld
Kunhegyes	Lesencetomaj	Magyaregres	Márokpapi
Kunmadaras	Létavértes	Magyarföld	Maroslele
Kunpeszér	Letenye	Magyargéc	Mártély
Kunszállás	Letskés	Magyargencs	Martfű
Kunszentmárton	Levél	Magyarhertelend	Martonfa
Kunszentmiklós	Levelek	Magyarhomorog	Martonvásár
Kunsziget	Libickozma	Magyarkeresztúr	Martonyi
Kup	Lickóvadas	Magyarkeszi	Mátételke
Kupa	Liget	Magyarlak	Mátraballa
Kurd	Ligetfalva	Magyarlukafa	Mátradereske
Kurtyán	Lipót	Magyarmecske	Mátramindszent
Kustánszeg	Lippó	Magyarnádaj	Mátranovák
Kutas	Liptód	Magyarnándor	Mátraszele
Kutasó	Lispesztadorján	Magyarpolány	Mátraszentimre
Kübekháza	Liszó	Magyarsarlós	Mátraszőlős
Külsősárd	Litér	Magyarszecsőd	Mátraterenye
Külsővat	Litka	Magyarszék	Mátraverebély
Küngös	Litke	Magyarszentmiklós	Mátyásdomb
Lábatlan	Lócs	Magyarszerdahely	Matty
Lábod	Lókút	Magyarszombatfa	Mátyus
Lácacséke	Lónya	Magyartelek	Máza
Lad	Lórév	Majosháza	Mecseknádasd
Ladánybene	Lothárd	Majs	Mecsekpölöske
Ládbesenyő	Lovas	Makád	Mecsér
Lajoskomárom	Lovasberény	Makkoshotyka	Medgyesbodzás
Lajosmizse	Lovászhetyén	Maklár	Medgyesegyháza
Lak	Lovászi	Makó	Medina
Lakhegy	Lovászipatona	Malomsok	Meggyeskovácsi

Megyaszó	Mikebuda	Nádasd	Nagykozár
Megyehíd	Mikekarácsonyfa	Nádasdladány	Nagykökényes
Megyer	Mikepércs	Nádudvar	Nagykölked
Méhkerék	Miklósi	Nágocs	Nagykőrös
Méhtelek	Mikófalva	Nagyacsád	Nagykörű
Mekényes	Mikóháza	Nagyalásny	Nagykutas
Mélykút	Mikosszéplak	Nagyar	Nagylak
Mencshely	Milejszeg	Nagybajcs	Nagylengyel
Mende	Milota	Nagybajom	Nagylóc
Méra	Mindszent	Nagybakónak	Nagylók
Merenye	Mindszentgodisa	Nagybánhegyes	Nagylózs
Mérges	Mindszentkállya	Nagybaracska	Nagymágocs
Mérik	Misefa	Nagybarca	Nagymányok
Mernye	Miske	Nagybárkány	Nagymaros
Mersevát	Miszla	Nagyberény	Nagymizdó
Mesterháza	Mocsa	Nagyberki	Nagynyárád
Mesteri	Mogyoród	Nagybörzsöny	Nagyoroszi
Mesterszállás	Mogyorósbánya	Nagybudmér	Nagypáli
Meszés	Mogyoróska	Nagycenk	Nagypall
Meszlen	Moha	Nagycsány	Nagypeterd
Mesztegyő	Mohora	Nagycsécs	Nagypirit
Mezőberény	Molnári	Nagycepepely	Nagyrábé
Mezőcsát	Molnaszecsőd	Nagycerkesz	Nagyrada
Mezőcsokonya	Molvány	Nagydém	Nagyrákos
Meződ	Monaj	Nagydobos	Nagyrécse
Mezőfalva	Monok	Nagydobsza	Nagyréde
Mezőgyán	Mónosbél	Nagydorog	Nagyrév
Mezőhegyes	Monostorapáti	Nagyecsed	Nagyrosvágy
Mezőhék	Monostorpályi	Nagyér	Nagysáp
Mezőkeresztes	Monoszló	Nagyesztergár	Nagysimonyi
Mezőkomárom	Monyoród	Nagyfüged	Nagyszakácsi
Mezőkovácsháza	Mórág	Nagygeresd	Nagyszékely
Mezőladány	Mórahalom	Nagygörbő	Nagyszekeres
Mezőlak	Móricgát	Nagygyimót	Nagyszénás
Mezőnagy Mihály	Mórichida	Nagyhajmás	Nagyszentjános
Mezőnyárád	Mosdós	Nagyhalász	Nagyszokoly
Mezőörs	Mosonszentmiklós	Nagyharsány	Nagytálya
Mezőpeterd	Mosonszolnok	Nagyhegyes	Nagytarcsa
Mezősas	Mozsgó	Nagyhódos	Nagytevel
Mezőszemere	Mőcsény	Nagyhuta	Nagytilaj
Mezőszentgyörgy	Mucsfa	Nagyigmánd	Nagytótfalu
Mezőszilas	Mucsi	Nagyiván	Nagytóke
Mezőtárkány	Múcsony	Nagykamarás	Nagyút
Mezőtúr	Muhi	Nagykapornak	Nagyvarsány
Mezőzombor	Murakeresztúr	Nagykarácsony	Nagyváty
Miháld	Murarátka	Nagykereki	Nagyvázsony
Mihályfa	Muraszemenye	Nagykeresztúr	Nagyvejke
Mihálygerge	Murga	Nagykinizs	Nagyveleg
Mihályháza	Murony	Nagykónyi	Nagyvenyim
Mihályi	Nábrád	Nagykorpád	Nagyvisnyó
Mike	Nadap	Nagykovácsi	Nak

Napkor	Noszlop	Óbarok	Őr
Nárai	Noszvaj	Óbudavár	Őrbottyán
Narda	Nova	Ócsa	Öregcsertő
Naszály	Novaj	Ócsárd	Öreglak
Négyes	Novajdrány	Ófalu	Őrhalom
Nekézseny	Nőtincs	Ófehértó	Őrimagyarósd
Nemesapáti	Nyalka	Óföldaák	Őriszentpéter
Nemesbikk	Nyárád	Óhíd	Örkény
Nemesborzova	Nyáregyháza	Okány	Örményes
Nemesböd	Nyárlőrinc	Okorág	Örménykút
Nemesbük	Nyársapát	Okorvölgy	Őrtilos
Nemescsó	Nyékládháza	Olasz	Örvényes
Nemesdéd	Nyergesújfalú	Olaszfa	Ősagárd
Nemesgörzsöny	Nyésta	Olaszfalu	Ősi
Nemesgulács	Nyim	Olaszliszka	Öskü
Nemeshany	Nyírábrány	Olcsva	Öttevény
Nemeshetés	Nyíracsád	Olcsvaapáti	Öttömös
Nemeske	Nyírád	Old	Ötvöskőny
Nemeskér	Nyíradony	Ólmod	Pácin
Nemeskeresztúr	Nyírbétek	Oltárc	Pacsa
Nemeskisfalud	Nyírbogát	Onga	Pácsony
Nemeskocs	Nyírbogdány	Ónod	Padár
Nemeskolta	Nyírcaholy	Ópályi	Páhi
Nemesládony	Nyírcaászári	Ópusztaszer	Páka
Nemesmedves	Nyírderzs	Orbánosfa	Pakod
Nemesnádudvar	Nyírgelse	Orci	Pákozd
Nemesnép	Nyírgyulaj	Ordacsehi	Palé
Nemespátró	Nyíri	Ordas	Pálfa
Nemesrádó	Nyíribrony	Orfalu	Pálfiszeg
Nemesrempehollós	Nyírjákó	Orfű	Pálháza
Nemessándorháza	Nyírkarász	Orgovány	Páli
Nemesszalók	Nyírkáta	Ormándlak	Palkonya
Nemesszentandrás	Nyírkércs	Ormosbánya	Pálmajor
Nemesvámos	Nyírlövő	Oroszi	Pálmonostora
Nemesvid	Nyírlugos	Oroszló	Palotabozsok
Nemesvita	Nyírmada	Orosztony	Palotás
Németbánya	Nyírmártonfalva	Ortaháza	Paloznak
Németfalú	Nyírmeggyes	Osli	Pamlény
Németkér	Nyírmihálydi	Ostffyasszonyfa	Pamuk
Nemti	Nyírparasznya	Ostoros	Pánd
Neszmély	Nyírpazony	Oszkó	Pankasz
Nézsa	Nyírpilis	Oszlár	Pannonhalma
Nick	Nyírtass	Osztopán	Pányok
Nikla	Nyírtelek	Ózdfalu	Panyola
Nógrád	Nyírtét	Ozmánbük	Pap
Nógrádkövesd	Nyírtura	Ozora	Pápadereske
Nógrádmarcál	Nyírvasvári	Öcs	Pápakovácsi
Nógrádmegyer	Nyomár	Ócsény	Pápasalamon
Nógrádsáp	Nyógér	Öcsöd	Pápateszér
Nógrádsipek	Nyugotszenterzsébet	Ökörítőfülpös	Papkeszi
Nógrádszakál	Nyúl	Ölbő	Pápoc
Nóráp	Óbánya	Ömböly	Papos

Páprád	Petőháza	Pusztapáti	Ragály
Parád	Petőmihályfa	Pusztaberki	Rajka
Parádsasvár	Petrikeresztúr	Pusztacsalád	Rakaca
Parasznya	Petrivente	Pusztacsó	Rakacaszend
Paszab	Pettend	Pusztadobos	Rakamaz
Pásztori	Piliny	Pusztaderics	Rákóczibánya
Pat	Pilisborosjenő	Pusztafalu	Rákóczibánya
Patak	Piliscsaba	Pusztaföldvár	Rákóczifalva
Patalom	Piliscsév	Pusztahencse	Rákócziújfalva
Patapoklosi	Pilisjászfalu	Pusztakovácsi	Ráksi
Patca	Pilismarót	Pusztamagyaród	Ramocsa
Pátka	Pilisszántó	Pusztamérges	Ramocsaháza
Patosfa	Pilisszentiván	Pusztamiske	Rápolc
Pátroha	Pilisszentkereszt	Pusztamonostor	Raposka
Patvarc	Pilisszentlászló	Pusztatölgy	Rásonysápberencs
Páty	Pincehely	Pusztaradvány	Rátka
Pátyod	Pinkamindszent	Pusztaszabolcs	Rátót
Pázmánd	Pinnye	Pusztaszemes	Ravazd
Pázmándfalva	Piricse	Pusztaszentlászló	Recsk
Pecöl	Pirtó	Pusztaszer	Réde
Pécsbagota	Piskó	Pusztavacs	Rédics
Pécsdevecser	Pitvaros	Pusztavám	Regéc
Pécsely	Pócsa	Pusztazámor	Regenye
Pécsudvard	Pocsaj	Putnok	Regöly
Pécsvárad	Pócsmegyer	Püski	Rém
Pellérd	Pócspetri	Püspökhatvan	Remeteszőlős
Pély	Pogány	Püspökladány	Remeteszőlős
Penc	Pogányszentpéter	Püspökmolnári	Répáshuta
Penészlek	Pókaszeptek	Püspökszilágy	Répcelak
Pénzesgyőr	Polány	Rábacsanak	Répceszemere
Penyige	Polgár	Rábacsécsény	Répceszentgyörgy
Pér	Polgárdi	Rábagyarmat	Répcevis
Perbál	Porcsalma	Rábahídvég	Resznek
Pere	Pornóapáti	Rábakecöl	Rétalap
Perece	Poroszló	Rábapatona	Rétközberencs
Pereked	Porpác	Rábapaty	Rétság
Perenye	Porrog	Rábapordány	Révfülöp
Peresznye	Porrogszentkirály	Rábasebes	Révleányvár
Pereszteg	Porrogszentpál	Rábaszentandrás	Rezi
Perkáta	Pórszombat	Rábaszentmihály	Ricse
Perkupa	Porva	Rábaszentmiklós	Rigács
Perőcsény	Pósfa	Rábatamási	Rigyác
Peterd	Potony	Rábatöttös	Rimóc
Péterhida	Potyond	Rábcakapi	Rinyabesenyő
Péteri	Pölöske	Rácalmás	Rinyakovácsi
Pétervására	Pölöskefő	Ráckeresztúr	Rinyaszentkirály
Pétfürdő	Pörbölly	Ráckeve	Rinyaújlak
Pethőhenye	Pördefölde	Rád	Rinyaújnép
Petneháza	Pötréte	Rádfalva	Rohod
Petőfibánya	Prügy	Rádóckölked	Románd
Petőfiszállás	Pula	Radostyán	Romhány

Romonya	Sarkadkeresztúr	Somlószőlős	Sükösd
Rózsafa	Sárkeresztes	Somlóvásárhely	Süllyáp
Rózsály	Sárkeresztúr	Somlóvecse	Sümege
Rózsaszentmárton	Sárkeszi	Somodor	Sümegecsehi
Röjtökmuzsaj	Sármellék	Somogyacsa	Sümegeprága
Rönök	Sárok	Somogyapáti	Süttő
Röszke	Sárosd	Somogyaracs	Szabadbattyán
Rudabánya	Sárospatak	Somogyaszaló	Szabadegyháza
Rudolftelep	Sárpilis	Somogybabod	Szabadhídvég
Rum	Sárrétudvari	Somogybükkösd	Szabadi
Ruzsa	Sarród	Somogycsicsó	Szabadkígyós
Ságújfalu	Sárszentágota	Somogydöröcske	Szabadszállás
Ságvár	Sárszentlőrinc	Somogyegres	Szabadszentkirály
Sajóbábony	Sárszentmihály	Somogyfajsz	Szabás
Sajóecseg	Sarud	Somogygeszti	Szabolcs
Sajógalgóc	Sásd	Somogyhárságy	Szabolcsbáka
Sajóhídvég	Sáska	Somogyhatvan	Szabolcsveresmart
Sajóivánka	Sáta	Somogyjád	Szada
Sajókápolna	Sátorhely	Somogymeggyes	Szágy
Sajókaza	Sávoly	Somogysámson	Szajk
Sajókeresztúr	Sé	Somogysárd	Szajla
Sajólád	Segesd	Somogysimonyi	Szajol
Sajólászlófalva	Sellye	Somogyszentpál	Szakácsi
Sajómercse	Selyeb	Somogyszil	Szakadát
Sajónémeti	Semjén	Somogyszob	Szakáld
Sajóörös	Semjénháza	Somogytúr	Szakály
Sajópálfala	Sénye	Somogyudvarhely	Szakcs
Sajópetri	Sényő	Somogyvámos	Szakmár
Sajópüspöki	Seregélyes	Somogyvár	Szaknyér
Sajósenye	Serényfalva	Somogyviszló	Szakoly
Sajószöged	Sérsekszőlős	Somogyzsitfa	Szakony
Sajóvámos	Sikátor	Sonkád	Szakonyfalva
Sajóvelezd	Siklóbodony	Soponya	Szákszend
Sajtóskál	Siklónagyfalva	Sopronhorpács	Szalafő
Salföld	Sima	Sopronkövesd	Szálánta
Salköveskút	Simaság	Sopronnémeti	Szalapa
Salomvár	Simonfa	Sorkifalud	Szalaszend
Sály	Simontornya	Sorkikápolna	Szalatnak
Sámod	Sióagárd	Sormás	Szálka
Sámsonháza	Siójut	Sorokpolány	Szalkszentmárton
Sand	Sirok	Sóshartyán	Szalmatercs
Sándorfalva	Sitke	Sóskút	Szalonna
Sántos	Sobor	Sóstófalva	Szamosangyalos
Sáp	Sokorópátka	Sósvertike	Szamosbecs
Sáránd	Solt	Sótony	Szamoskér
Sárazsadány	Soltszentimre	Söjtör	Szamoszályi
Sárbogárd	Soltvadkert	Söpte	Szamoszeg
Sáregres	Sóly	Söréd	Szamosatárfalva
Sárfimizdó	Solymár	Sukoró	Szamosújlak
Sárhida	Som	Sumony	Szanda
Sárisáp	Somberek	Súr	Szank
Sarkad	Somlójenő	Surd	Szántód

Szany	Szentdénes	Szin	Tamási
Szápár	Szentdomonkos	Szinpetri	Tanakajd
Szaporca	Szente	Szirák	Táp
Szár	Szenteagát	Szirmabesenyő	Tápióbicske
Szárász	Szentes	Szob	Tápiógyörgye
Szárasd	Szengál	Szokolya	Tápióság
Szár föld	Szengáloskér	Szólád	Tápiószecső
Szárliiget	Szengothárd	Szomód	Tápiószele
Szarvas	Szengyörgyvár	Szomolya	Tápiószentmárton
Szarvasgede	Szengyörgyvölgy	Szomor	Tápiószőlős
Szarvaskend	Szentimrefalva	Szorgalmatos	Táplánszentkereszt
Szarvaskő	Szentistván	Szorgalmatos	Tapsony
Szarvaskő	Szentistvánbaksa	Szorosad	Tápszentmiklós
Szászberek	Szentjakabfa	Szóc	Tar
Szászfa	Szentkatalin	Szóce	Tarany
Szászvár	Szentkirály	Szöd	Tarcal
Szatmárcseke	Szentkirályszabadja	Szödliget	Tard
Szátok	Szentkozmadombja	Szögliget	Tardona
Szatta	Szentlászló	Szöke	Tardos
Szatymaz	Szentliszló	Szökéd	Tarhos
Szava	Szentlőrinc	Szokedencs	Tarján
Szebény	Szentlőrinckáta	Szölősardó	Tarjánpuszta
Szécsénke	Szentmargitfalva	Szölösgyörök	Tárkány
Szécsény	Szentmártonkáta	Szörény	Tarnabod
Szécsényfelfalu	Szentpéterfa	Szúcs	Tarnalelesz
Szécsisziget	Szentpéterföldre	Szuha	Tarnaméra
Szederkény	Szentpéterszeg	Szuhafő	Tarnaörs
Szedres	Szentpéterúr	Szuhakálló	Tarnaszentmária
Szegerdő	Szenyér	Szuhogy	Tarnaszentmiklós
Szeghalom	Szepetnek	Szulimán	Tarnaszadány
Szegi	Szerecseny	Szulok	Tárnok
Szegilong	Szeremle	Szurdokpüspöki	Tárnokréti
Szegvár	Szerep	Szücsi	Tarpa
Székely	Szergény	Szügy	Tarrós
Székelyszabar	Szigetbecse	Szűr	Táska
Székkutas	Szigetcsép	Tab	Tass
Szeleste	Szigetmonostor	Tabajd	Taszár
Szelevény	Szigetszentmárton	Tabdi	Tát
Szellő	Szigetújfalu	Táborfalva	Tataháza
Szemely	Szigliget	Tác	Tatárszentgyörgy
Szemenye	Szihalom	Tagyon	Tázlár
Szemere	Szijártóháza	Tahitótfalu	Téglás
Szendehely	Sziksó	Takácsi	Tékes
Szendrő	Szil	Tákos	Teklafalu
Szendrőlád	Szilágy	Taksony	Telekes
Szena	Szilaspogony	Taktabáj	Telekgerendás
Szenta	Szilsárkány	Taktaharkány	Teleki
Szentantalfa	Szilvagy	Taktakenéz	Telki
Szentbalázs	Szilvás	Taktaszada	Telkibánya
Szentbékállá	Szilvásvár	Taliándörög	Tengelic
Szentborbás	Szilvásszentmárton	Tállya	Tengeri

Tengőd	Tiszakürt	Tornakápolna	Újrónafő
Tenk	Tiszaladány	Tornanádaska	Újsolt
Tényő	Tiszalök	Tornaszentandrás	Újszalonta
Tépe	Tiszalúc	Tornaszentjakab	Újszász
Terem	Tiszamogyorós	Tornyiszentmiklós	Újszentiván
Terény	Tiszanagyfalu	Tornyosnémeti	Újszentmargita
Tereske	Tiszanána	Tornyospálca	Újszilvás
Teresztenye	Tiszaörs	Torony	Újtelek
Terpes	Tiszapalkonya	Torvaj	Újtikos
Tés	Tiszapüspöki	Tószeg	Újudvar
Tésa	Tiszarád	Tótkomlós	Újvárfalva
Tésenfa	Tiszaroff	Tótszentgyörgy	Ukk
Téseny	Tiszasas	Tótszentmárton	Und
Teskánd	Tiszasüly	Tótszerdahely	Úny
Tét	Tiszaszalka	Tótújfalu	Uppony
Tetétlen	Tiszaszentimre	Tótvázsony	Ura
Tevel	Tiszaszentmárton	Tök	Uraiújfalu
Tibolddaróc	Tiszasziget	Tököl	Úrhida
Tiborszállás	Tiszaszőlős	Töltéstava	Úri
Tihany	Tiszaszőlős	Tömörd	Úrkút
Tikos	Tiszatardos	Tömörkény	Uszka
Tilaj	Tiszatarján	Törökkoppány	Uszód
Timár	Tiszatelek	Törtel	Uzsa
Tinnye	Tiszatenyő	Töttös	Üllés
Tiszaadony	Tiszaug	Trizs	Űröm
Tiszaalpár	Tiszavalk	Tunyogmatolcs	Vácduka
Tiszabábolna	Tiszavárkony	Tura	Vácegres
Tiszabecs	Tiszavasvári	Túristvándi	Váchartyán
Tiszabercel	Tiszavid	Túrkeve	Váckisújfalu
Tiszabezded	Tisztaberek	Túrony	Vácrátót
Tiszabő	Tivadar	Túrricse	Vácszentlászló
Tiszabura	Tóalmás	Tuzsér	Vadna
Tiszacsécse	Tófalva	Türje	Vadosfa
Tiszacsege	Tófej	Tüskevár	Vág
Tiszacsermely	Tófű	Tyukod	Vágáshuta
Tiszadada	Tokaj	Udvar	Vaja
Tiszaderzs	Tokod	Udvari	Vajdácaska
Tiszadob	Tokodaltáró	Ugod	Vajszló
Tiszadorogma	Tokorcs	Újbarok	Vajta
Tiszaeszlár	Tolcsva	Újcsanáros	Vál
Tiszafüred	Told	Újdombrád	Valkó
Tiszagyenda	Tolmács	Újfehértó	Valkonya
Tiszagyulaháza	Tolnanémedi	Újhartyán	Vállaj
Tiszaigar	Tomajmonostora	Ujiráz	Vállus
Tiszainoka	Tomor	Újireg	Vámosatya
Tiszajenő	Tompa	Újkenéz	Vámoscsalád
Tiszakanyár	Tompaládony	Újkér	Vámosgyörk
Tiszakarád	Tordas	Újkígyós	Vámosmikola
Tiszakécske	Tormafölde	Újlengyel	Vámosoroszi
Tiszakerecseny	Tormás	Újléta	Vámospércs
Tiszakeszi	Tormásliget	Ujlőrincfalva	Vámosújfalu
Tiszakóród	Tornabarakony	Újpetre	Vámoszabadi

Váncsod	Végegyháza	Vitnyéd	Zalaszentsgyörgy
Vanyarc	Vejeti	Vízvár	Zalaszentiván
Vanyola	Vékény	Vizslás	Zalaszentjakab
Várad	Vekerd	Vizsoly	Zalaszentlászló
Váralja	Velem	Vokány	Zalaszentlőrinc
Varászló	Velemér	Vonyarcvashegy	Zalaszentmárton
Váraszó	Velence	Vöckönd	Zalaszentmihály
Várbalog	Velény	Völcese	Zalaszombatfa
Varbó	Véménd	Vönöck	Zaláta
Varbóc	Vének	Vöröstó	Zalatárnok
Várda	Vép	Vörs	Zalaújlak
Várdomb	Vereb	Zabar	Zalavár
Várfölde	Verőce	Zádor	Zalavég
Varga	Verpelét	Zádorfalva	Zalkod
Várgesztes	Verseg	Zagyvarékas	Zamárdi
Várkesző	Versend	Zagyvaszántó	Zámoly
Várong	Vértesacsa	Záhony	Zánka
Városföld	Vértesboglár	Zajk	Zaránk
Városlőd	Vérteskethely	Zajta	Závod
Varsád	Vértessomló	Zákány	Zebecke
Varsány	Vértestolna	Zákányfalu	Zebegény
Várvölgy	Vértesszőlős	Zákányfalu	Zemplénagárd
Vasad	Vése	Zákányszék	Zengővárkony
Vasalja	Veszkény	Zala	Zichyújfalu
Vásárosbéc	Veszprémfajsz	Zalaapáti	Zics
Vásárosdombó	Veszprémgalsa	Zalabaksa	Ziliz
Vásárosfalu	Veszprémvarsány	Zalabér	Zimány
Vásárosmiske	Vésztő	Zalaboldogfa	Zirc
Vásárosnamény	Vezseny	Zalacsány	Zók
Vasasszonyfa	Vid	Zalacséb	Zomba
Vasboldogasszony	Vigántpetend	Zalaerdőd	Zubogy
Vasegerszeg	Villány	Zalagyömörő	Zsadány
Vashosszúfalu	Villánykövesd	Zalahaláp	Zsáka
Vaskeresztes	Vilmány	Zalaháshágy	Zsámbék
Vaskút	Vilonya	Zalaiatrice	Zsámbok
Vasmegyer	Vilyvitány	Zalaistvánd	Zsana
Vaspör	Vinár	Zalakaros	Zsarolyán
Vassurány	Vindornyafok	Zalacomár	Zsebeháza
Vasszécseny	Vindornyalak	Zalaköveskút	Zsédeny
Vasszentmihály	Vindornyaszőlős	Zalalövő	Zselickisfalud
Vasvár	Visegrád	Zalameggyes	Zselickislak
Vaszar	Visnye	Zalamerenye	Zselicszentpál
Vászoly	Visonta	Zalásárszeg	Zsennye
Vasszilvág	Viss	Zalaszabar	Zsira
Vát	Visz	Zalaszántó	Zsombó
Vatta	Viszák	Zalaszegvár	Zsujta
Vázsnok	Viszló	Zalaszentbalázs	Zsurk
Vécs	Visznek	Zalaszentgrót	

VIII.5. AZ AVOP-BAN TÁMOGATOTT KÉZMŰIPARI TEVÉKENYSÉGEK

A lehatárolás alapja: 1994. évi XVI. törvény a gazdasági kamarákról (módosította a melléklet megtartásával: 1999. évi CXXI. törvény a gazdasági kamarákról)/1. melléklet: A kézműves szakmák jegyzéke.

I. Építőipar:

- 4. cserépkályha-készítő
- 5. kemence-és kandallókészítő
- 19. kőfaragó
- 20. kőrestaurátor
- 21. műkő- és mozaikrestaurátor

II. Fémipar

- 71. kovács
- 72. mezőgazdasági kovács
- 74. bronz- és rézműves

III. Faipar

- 78. bútorasztalos
- 79. intarziakészítő
- 81. csónakgyártó
- 83. bognár, kerék- és kocsigyártó
- 85. faszobrász
- 87. fa- és csontfaragó
- 88. fafaragó
- 89. kádár
- 90. kefe- és ecsetgyártó
- 91. kosárfonó
- 94. háztartási faárukészítő
- 95. fajátékkészítő

IV. Ruházat, textil-, bőripar

- 100. kézi- és gépi hímző
- 101. kötő
- 102. szövő
- 103. takács, nemezkesztő
- 104. fonalgépjártó
- 105. kötélgyártó
- 108. szűcs
- 109. csizmadia
- 110. kalapos és sapkakészítő
- 115. papucs- és bocskorkészítő
- 117. ortopédcipész

- 119. szíjgyártó
- 121. bőrdíszműves
- 122. nyeregkészítő
- 127. mű- és gépihímző
- 128. szőnyegkészítő és-javító
- 134. kékfestő
- 137. népi- és háziszöttes készítő
- 138. paszományos, gombkötő
- 141. szöttes- és csipkekészítő
- 142. fonottáru-készítő: vessző, gyékény, csuhé, szalma, műszál

V. Élelmiszer

- 153. mézeskalács-készítő és viaszöntő

VII. Üveg-, papír-, kerámia- és egyéb ipar

- 172. üvegműves, üvegáru-készítő
- 175. üveg- és porcelánfestő
- 176. viaszgyártó, gyertyaöntő
- 179. könyvrestaurátor
- 184. keramikus, kerámiaformázó
- 185. hangszerkészítő, cimbalomkészítő és-javító
- 186. hangszerkészítő, fa- és rézfúvóskészítő és -javító,
- 187. hangszerkészítő, harmonikakészítő és -javító,
- 188. hangszerkészítő, orgonakészítő és -javító,
- 189. hangszerkészítő, vonós és pengetős hangszerkészítő és -javító,
- 190. hangszerkészítő, zongorakészítő és -javító,
- 200. nádfeldolgozó, nádfonó, nádazó
- 201. népművészeti ajándékkészítő
- 210. fazekas (kerámiakészítő)
- 221. tűzzománc- és dísztárgykészítő

VIII.6. A LEADER+ INTÉZKEDÉS LEBONYOLÍTÁSÁNAK IDŐTERVE

<i>Tevékenység</i>	Tev. száma*	2004 II. fele	2005 I. fele	2005 II. fele	2006-2008
Átfogó, horizontális jellegű felkészítő program	1.				
Helyi akciócsoportok első körének előszelekciója,	1.				
A kiválasztott helyi akciócsoportok részletes felkészítése helyi akciócsoportok szintjén programírás, partnerség, végrehajtás témájában					
Az első kör előszelekcióján kiválasztott helyi akciócsoportok stratégiájának elkészítése és benyújtása megvalósításra, végleges szelekció, a hiányzó ismeretek átadása képzések és gyakorlati tanácsadás formájában	2.				
Első körben kiválasztott helyi akciócsoportok elfogadott stratégiájának megvalósítása	1. és 2.				
Felkészítés helyi akciócsoportok szintjén a 2005-ben történő újabb előszelekcióra	1. és 2.				
Helyi akciócsoportok második körének előszelekciója	1. és 2.				
A második kör előszelekcióján kiválasztott helyi akciócsoportok felkészítése helyi akciócsoportok szintjén programírás, partnerség, végrehajtás témájában	1. és 2.				
A második kör előszelekcióján kiválasztott helyi akciócsoportok stratégiájának elkészítése és benyújtása megvalósításra, végleges szelekció, a hiányzó ismeretek átadása képzések és gyakorlati tanácsadás formájában	1. és 2.				
A második körben kiválasztott helyi akciócsoportok elfogadott stratégiájának megvalósítása	1. és 2.				

* a 3. és a 4. tevékenység folyamatos

VIII.7. A KÖRNYEZETVÉDELEM, AZ ÉLELMISZER- BIZTONSÁG ÉS AZ ÁLLATJÓLÉT MINIMÁLIS KÖVETELMÉNYEI (MINIMUM STANDARDOK)

Az EU jogszabályok három különböző területen, a környezetvédelmet, az élelmiszerbiztonságot és az állatjólétet illetően írnak elő minimális követelményeket.

A mezőgazdasági tevékenységek esetében a két legfontosabb terület a talaj és a vizek védelme a trágyaeredetű szennyezésekkel történő túlterhelések ellen, valamint az állatok védelme.

A 817/2004/EK Rendelet 1., 3, 4(2) és 28(2)Cikke szerint az újonnan bevezetett előírásoknak való megfelelésre a tagállamok által biztosítható türelmi idő nem haladhatja meg az attól az időponttól számított 36 hónapot, amikor az előírás a gazdálkodó számára kötelezővé válik. Ez azt jelenti, hogy néhány esetben a gazdálkodónak 2005. június 1-jéig be kellett fejeznie a beruházást, de ezeknek a beruházásoknak számos fajtáját 2008 és 2013 között kell befejezni.

Fiatal gazdálkodók esetében a vállalkozás megkezdésétől számított, öt évet meg nem haladó időszak engedélyezhető a környezetvédelmi, élelmiszerbiztonsági és állatjóléti minimum követelmények teljesítésére, amennyiben a gazdaság beindításához, illetve átalakításához a fiatal gazdálkodónak adaptációs időre van szüksége.

Az élelmiszerhigiénia területén számos szabályozásnak már (kötelezően) meg kell felelni. Legtöbbjük esetén a türelmi idő már nem aktuális, több, mint öt éve be kell tartani őket.

A talaj- és vízvédelem alapvető jogi háttérét az EU tagállamokban a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló, 1991. december 12-i 91/676/EGK tanácsi irányelv adja, amelynek a nemzeti gyakorlatba történő átültetése a 91/676/EGK tanácsi irányelvnek megfelelő 49/2001. (IV.3.) korm. rendelettel, valamint az 1. mellékletként csatolt Cselekvési Tervvel történt.

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésével szembeni védelemhez szükséges intézkedésekről szóló 2070/2001. (IV.10.) korm. határozat és a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról szóló 33/2000. (III.17.) korm. rendelet, amely megfelel a 80/68/EGK tanácsi irányelvnek, ugyancsak kihangsúlyozza e terület fontosságát.

A gazdálkodási tevékenység helyétől (nitrátérzékeny zóna) és a gazdaság méretétől függően a gazdáknek különböző időpontokban kell kielégíteniük a trágya elhelyezésére és tárolására vonatkozó követelményeket. Először a nitrátérzékeny zónákban működő nagyobb állattartó telepeknek kell betartani e követelményeket.

Az uniós alapjogban az állatvédelem állatfajonként differenciálódik. A tenyésztés céljából tartott állatok védelméről szóló 1998/58/EK tanácsi rendelet egy, az állatfajokkal kapcsolatos általános joganyag. Az állatvédelmi jogszabályok végrehajtását Magyarországon az állatok védelméről szóló, 1998. évi XXVIII. tv., valamint a

mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet és az ezt módosító 20/2002. (III. 14.) FVM rendelet biztosítja.

Az általános alapelveken túlmenően az állatvédelem főbb területei a következők:

- ❖ A padlózatokra vonatkozó előírások betartása,
- ❖ A mikroklímára vonatkozó előírások betartása,
- ❖ Az állattartó telepek biztonságosságára vonatkozó előírások betartása,
- ❖ A térigényekre vonatkozó előírások betartása,
- ❖ A tartási és takarmányozási technológiára vonatkozó előírások betartása.

A részletes követelményeket a fenti jogszabályokban és rendeletekben lehet megtalálni.

1. Táblázat: A minimális követelmények a magyar jogi szabályozás szerint

A jogszabály tartalma	EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A követelmény hatályba lépésének napja	Kapcsolódás a követelmények és az intézkedések között	A követelmények rövid összefoglalása
KÖRNYEZETVÉDELEM					
A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről	A Tanács 91/676/EGK irányelve	1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól 49/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről	2004. július 16. 2001. május 3.	Mezőgazdasági beruházások támogatása Fiatal gazdák induló támogatása	Nitrátérzékeny területek kijelölése, a vizek nitrát-koncentrációja csökkentése érdekében megteendő lépések
A víz környezetébe bocsátott egyes veszélyes anyagok által okozott szennyezésről	A Tanács 1976. május 4-i 76/464/EGK irányelve	203/2001. (X. 26.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének egyes szabályairól	2003. január 1.	Mezőgazdasági beruházások támogatása Fiatal gazdák induló támogatása	A vizek védelmét érintő általános szabályok, a kibocsátó köteleességei

A jogszabály tartalma	EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A követelmény hatályba lépésének napja	Kapcsolódás a követelmények és az intézkedések között	A követelmények rövid összefoglalása
A felszín alatti vizek egyes veszélyes anyagok okozta szennyezés elleni védelméről	80/68/EGK irányelv	<p>33/2000. (III. 17.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról</p> <p>203/2001. (X. 26.) Korm. rendelet a felszíni vizek minőségvédelméről</p> <p>1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról</p>	<p>2003. január 1.</p> <p>1996. január 1.</p>	<p>Mezőgazdasági beruházások támogatása</p> <p>Fiatalközvetítés támogatása</p>	A vizek védelmét érintő általános szabályok, a kibocsátó köteleiségei
Közösségi intézkedések kereteinek meghatározása a vízügyi politika területén.	Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK (2000. okt. 23-i) irányelve				

A légkör védelmével kapcsolatos előírások	1980/68/EGK 1984/360/EGK 1991/692/EGK 1996/61/EK 1996/62/EK 1997/101/EK	21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról	2001. július 1	Mezőgazdasági beruházások támogatása Fiatal gazdák induló támogatása	A levegő védelmével kapcsolatos általános szabályok, a levegőszennyezés szintjének kontrolálása
A vizek nitrátszennyezéssel szembeni védelméről	A Tanács 91/67/EGK irányelve	A környezetvédelem általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 49/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről	2004. július 16. 2001. május 3.	Mezőgazdasági beruházások támogatása Fiatal gazdák induló támogatása	A vizek védelmét érintő általános szabályok, a kibocsátó kötelességei

A jogszabály tartalma	EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A követelmény hatályba lépésének napja	Kapcsolódás a követelmények és az intézkedések között	A követelmények rövid összefoglalása
Élőhelyek és vadmadarak					

A természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről	92/43/EGK irányelv	<i>1996. évi LIII. Törvény a természetvédelemről</i>	1997. január 1.	Mezőgazdasági beruházások támogatása	A természetvédelmet érintő általános szabályok
		<i>1996. évi Törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról</i>	1997. március 1.		
		<i>30/1997 (IV.30) FM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. Törvény végrehajtásáról 139/1999. (IX. 3.) Korm. rendelet a védett állatfajok védelmére, tartására, bemutatására és hasznosítására vonatkozó részletes szabályokról szóló 8/1998. (I. 23.) Korm. rendelet módosításáról</i>	1997. március 1.	Fiatal gazdák induló támogatása	
		<i>67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet a védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról</i>	1998. április 11.		
		<i>73/1997. (X. 28.) FM-KTM együttes rendelet a nem halászható (horgászható)</i>	1997 október 28.		

A vadon élő madarak védelme	79/409/EGK irányelv				A környezetvédelem általános szabályai
A növényvédő szerek forgalomba hozataláról	A Tanács 1991. július 15-i 91/414/EGK irányelve	6/2001. (I. 16.) FVM rendelet a növényvédő szerek forgalomba hozatalának és felhasználásának engedélyezéséről, valamint a növényvédő szerek csomagolásáról, tárolásáról és szállításáról	2001. február 1.	Mezőgazdasági beruházások támogatása Fiatal gazdák induló támogatása	A növényvédő szerek forgalomba hozatalának és csomagolásának általános szabályai
A szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználásáról	86/278/EGK irányelv	50/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet a szennyvizek és szennyvíz iszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól	2001. április 18.	Mezőgazdasági beruházások támogatása	A szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználása
A környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről	A Tanács 1996. szeptember 24-i 96/61/EK irányelve	193/2001. (X. 19.) Korm. rendelet az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás részletes szabályairól	2001. október 30.	Mezőgazdasági beruházások támogatása Fiatal gazdák induló támogatása	Az egységes engedélyezési eljárás szabályai
Környezetvédelmi hatásvizsgálat	A Tanács 85/337/EGK irányelve az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról	20/2001. (II. 14.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálatról	2001. április 14.	A fiatal gazdálkodók induló támogatása	A hatásvizsgálat szabályai

A jogszabály tartalma	EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A követelmény hatályba lépésének napja	Kapcsolódás a követelmények és az intézkedések között	A követelmények rövid összefoglalása
HIGIÉNYIA Hústermékek					
A friss hús Közösségen belüli kereskedelmét érintő egészségügyi problémákról szóló irányelvnek a friss hús előállítására és forgalomba hozatalára való kiterjesztése	A Tanács 64/433/EGK, 91/497/EGK 92/5/EGK irányelvei	1995. évi XCI. törvény az állategészségügyről	1996. július 1.	A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése A mezőgazdasági beruházások támogatása Fiatal gazdálkodók induló támogatása	Állategészségügyi követelmények, az üzemeltető és az állatorvos kötelességei, az állati eredetű hulladék kezelése

A jogszabály tartalma	EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A követelmény hatályba lépésének napja	Kapcsolódás a követelmények és az intézkedések között	A követelmények rövid összefoglalása
A friss hús Közösségen belüli kereskedelmét érintő egészségügyi problémákról szóló irányelvnek a friss hús előállítására és forgalomba hozatalára való kiterjesztése	A Tanács 64/433/EGK 91/497/EGK 92/5/EGK irányelvei	100/2002. (XI. 5.) FVM rendelet a friss hús előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer-higiéniái feltételeiről	2002. november 13.	A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése A mezőgazdasági beruházások támogatása	A hústermékeket érintő követelmények, a vágóhidakat, a húsellenőrzést érintő követelmények, az üzemeltető kötelezettségei, az állatorvos kötelezettségei
Általános állategészségügyi szabályok	Council Directive 64/432/EEC 71/118/EEC 77/99/EEC 80/215/EEC 80/217/EEC 82/894/EEC 85/511/EEC 88/146/EEC	41/1997. (V. 28.) FM rendelet az Állat-egészségügyi Szabályzat kiadásáról	1997. július 1.	Fiatal gazdálkodók induló támogatása	Az állattartás általános szabályai (épületek, takarmányozás, legeltetés), az állattartó kötelezettségei, élőállatok kereskedelme

A jogszabály tartalma	EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A követelmény hatályba lépésének napja	Kapcsolódás a követelmények és az intézkedések között	A követelmények rövid összefoglalása
A darált hús és az előkészített húsok előállítására és forgalomba hozatalára vonatkozó követelmények megállapításáról	A Tanács 94/65/EK irányelve	77/2002. (VIII. 23.) FVM-EszCsM együttes rendelet a vagdalt, darált és előkészített (fűszerezett) húsok előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer-higiéniai követelményeiről	2002. augusztus 31.	A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése A mezőgazdasági beruházások támogatása Fiatal gazdák induló támogatása	Hústermékek kereskedelmének általános szabályai
Tojás					
A tojástermékek előállítását és forgalomba hozatalát érintő higiéniai és egészségügyi problémákról	A Tanács 89/437/EGK irányelve	23/2002. (IV. 5.) FVM rendelet a tojástermékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer-higiéniai feltételeiről 90/2003. (VII. 30.) FVM-EszCsM együttes rendelet az élelmiszerek előállításának és forgalomba hozatalának	2004. május 1. 2003. augusztus 15.	A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	A tojástermelés feltételei, az üzemeltető kötelezettségei, az importált tojással szemben támasztott követelmények

Az egyes tojásfajták forgalomba hozatalára vonatkozó részletes közegészségügyi feltételek megállapításáról	A Bizottság 94/371/EK határozata	élelmiszer higiéniai feltételeiről		A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	A tojás-termékek forgalomba hozatalának szabályai, az élelmiszer-higiéniai ellenőrzések rendje
Az emberi fogyasztásra szánt tojástermékek behozatalára vonatkozó különleges közegészségügyi követelmények megállapításáról	A Bizottság 97/38/EK határozata	23/2002. (IV. 5.) FVM rendelet a tojástermékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer-higiéniai feltételeiről 90/2003. (VII. 30.) FVM-EszCsM együttes rendelet az élelmiszerek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer higiéniai feltételeiről	2004. május 1. 2003. augusztus 15.	A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	A tojás-termékek forgalomba hozatalának szabályai, az élelmiszer-higiéniai ellenőrzések rendje
Vadhús					
A nyúlhús és a tenyésztett vad-hús előállítását és forgalomba hozatalát érintő közegészségügyi és állat-egészségügyi problémákról	A Tanács 91/495/EGK irányelve	23/2002. (IV. 5.) FVM rendelet a tojástermékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer-higiéniai feltételeiről 90/2003. (VII. 30.) FVM-EszCsM együttes rendelet az élelmiszerek előállításának és forgalomba	2004. május 1.	A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	A tojás-termékek forgalomba hozatalának szabályai, az élelmiszer-higiéniai ellenőrzések
A vadak elejtésével és a	A Tanács 92/45/EGK	előállításának és forgalomba	2003. augusztus 15		

vadhús forgalomba hozatalával kapcsolatos közegészségügyi és állat-egészségügyi problémákról	irányelve	hozatalának élelmiszer higiéniai feltételeiről 9/2002. (I. 23.) FVM rendelet a vadon elő állat és a tenyésztett vad elejtéséről, húsvizsgálatáról és forgalmáról, valamint a házinyúl húsvizsgálatáról	2003. január 1.		rendje
--	-----------	---	-----------------	--	--------

Tejtermékek					
A nyerstej, a hőkezelt tej és a tejalapú termékek előállítására és forgalomba hozatalára vonatkozó egészségügyi előírások megállapításáról	A Tanács 92/46/EGK irányelve	1/2003. (I. 8.) FVM-ESzCsM együttes rendelet a nyers tej, a hőkezelt tej és a tej alapú termékek előállításának, forgalomba hozatalának élelmiszer-higiéniai feltételeiről	2003. január 16.	A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	A tejtermékek termelésének és a tejtermékek ellenőrzésének követelményei.
Élelmiszeradalékok					
A színezéken és édesítőszeren kívüli egyéb élelmiszeradalékokról	A Tanács 95/2/EK irányelve	27/1998. (IV. 22.) FM rendelet a Magyar Élelmiszerkönyv kötelező előírásairól szóló 40/1995. (XI. 16.) FM rendelet módosításáról Az új Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-95/2 az édesítőszeres és színezékektől eltérő élelmiszeradalékokról 2004. május 1-én lépett hatályba	1998. április 30. 2004. május 1.	A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	

		1/1996. (I. 9.) FM-NM-IKM együttes rendelet az élelmiszerekről szóló 1995. évi XC. törvény végrehajtásáról	1999. január 9.		
--	--	---	-----------------	--	--

ÁLLATJÓLÉT					
A tenyésztés céljából tartott állatok védelméről Gazdasági haszon céljából tartott állatok tartási helye ellenőrzésének minimális követelményeiről A padozatra vonatkozó előírások betartása	A Tanács 98/58/EK irányelve Mellékletének 8. szakasza 2000/50/EC Bizottsági Döntés	A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 8. § (4) bekezdés	Általános: 8. § (4) 2002. június 1. Borjak: 11. pont 2004. május 14. Sertések: 1.14, 5.1. pont 2002. június 1. 1.2.3. pont 2013. január 1. Tojótúkok: 6.7. pont 2007. január 1. 2.5, 2.6. pont 2002. június 1.	A mezőgazdasági beruházások támogatása Fiatal gazdálkodók induló támogatása	Az istálló- padozatnak könnyen tisztíthatónak és csúszás- mentesnek kell lennie.

A jogszabály tartalma	EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A követelmény hatályba lépésének napja	Kapcsolódás a követelmények és az intézkedések között	A követelmények rövid összefoglalása
<p>b</p> <p>A mikroklímára vonatkozó előírások betartása</p>	<p>A Tanács 98/58/EK irányelve Mellékletének 10. szakasza</p>	<p>A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 6. §</p>	<p>Általános: 6. § 2002. június 1.</p> <p>Borjak: 4. pont 2002. június 1.</p> <p>Sertések: 1.5, 1.12 2002. június 1.</p> <p>Tojótyúk: 7. pont 2007. június 1.</p> <p>14, 20. pont 2002. június 1.</p>	<p>A mezőgazdasági beruházások támogatása</p> <p>Fiatal gazdálkodók induló támogatása</p>	<p>Az állattartónak az állattartási helyén gondoskodnia kell arról, hogy a világítás, hőmérséklet, relatív páratartalom, a levegő por-tartalma és egyéb környezeti viszonyok (gáz-koncentráció vagy zaj-intenzitás) értékei az állatra ne legyenek káros hatással.</p>
<p>Az állatok biztonságos elhelyezésére vonatkozó előírások betartása</p>		<ul style="list-style-type: none"> Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény 5. § (1) bek. 	<p>Általános: 5. § (3) bekezdés 2002. június 1.</p>	<p>A mezőgazdasági beruházások támogatása</p>	<p>Az állattartó gondoskodni köteles az állat szökésének megakadályozásáról.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • A Tanács 98/58/EK irányelv 12. szakasza 	<ul style="list-style-type: none"> • A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 8. § (5) bekezdés • 1998. évi XXVIII. törvény 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 5. §, (3) bekezdés 	<p>Borjak: 3,8,10. pont: 2002. június 1.</p> <p>Sertések: 1.11, 3.7. pont 2002. június 1.</p> <p>Tojtyúkrok: 8.2. pont: 2007. június 1.</p> <p>9.1, 15, 22 pont: 2002. június 1.</p>	<p>Fiatal gazdálkodók induló támogatása</p>	<p>Meg kell felelni a tűzveszély-elhárítási előírásoknak</p> <p>Szabad tartás esetén biztosítani kell az állatok számára olyan területet, illetve létesítményt, ahol azok a szélsőséges időjárási körülmények esetén, valamint a ragadozókkal és az egészségre ártalmas hatásokkal szemben védelmet találnak.</p>
--	---	--	--	---	---

A jogszabály tartalma	EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A követelmény hatályba lépésének napja	Kapcsolódás a követelmények és az intézkedések között	A követelmények rövid összefoglalása
Az állatok férőhelyszükségletére vonatkozó előírások betartása	<ul style="list-style-type: none"> • A Tanács 98/58/EK irányelve Mellékletének 15. szakasza • A Tanács 91/629/EGK irányelve a borjak védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról, módosításai: a Tanács 97/2/EK irányelve, valamint a Bizottság 97/182/EK határozata • A Tanács 91/630/EGK irányelve a sertések védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról, módosításai: A Tanács 	<ul style="list-style-type: none"> • 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 4.§ (3.) bekezdés • 20/2002. (III. 14.) FVM rendelet 1. Melléklet, (20.) szakasz • 20/2002. (III. 14.) FVM rendelet 1. Melléklet, (22.) szakasz 	<p>Általános: 4. § (3) 2002. június 1.</p> <p>Borjak: 20, 22. pont 2007. június 1.</p> <p>Sertések: 1.2.1 pont: 2004. május 1.</p> <p>2.1, 2.1.1, 3.6. pont: 2002. június 1.</p> <p>1.2.2, 1.2.10. pont: 2013. június 1.</p> <p>2.1.2. pont: 2003. január 1.</p> <p>2.1.2. pont:</p>	<p>A mezőgazdasági beruházások támogatása</p> <p>Fiatalkorú gazdálkodók induló támogatása</p>	<p>Az állatok férőhelye feleljen meg az állat fajának, fajtájának, korának, ivarának, élettani állapotának és az állat hozzáférjen a pihenő-, etető-, itató-, trágyázótérhez.</p> <p>A csoportosan, illetve egyedi boxban tartott borjak helyszükséglete</p> <p>A csoportosan tartott utónevelt malacok és hízók helyszükséglete</p>

	<p>2001/88/EK irányelve, A Bizottság 2001/93/EK irányelve</p> <ul style="list-style-type: none"> • a Tanács 88/166/EGK irányelve a ketrechen tartott tojótyúkok védelmének minimális követelményeiről • Tanács 99/74/EK irányelve a tojótyúkok védelmével kapcsolatos minimális követelményeinek megállapításáról 	<ul style="list-style-type: none"> • 20/2002. (III. 14.) FVM rendelet 2. Melléklet, (1.2.1.), (2.1.2.), (4.2.) szakaszok • 20/2002. (III. 14.) FVM rendelet 3. Melléklet, (6.3.) (6.6.) (9.2.) (10.1.a) szakaszok 	<p>2005. január 1. 2. Mell. 4.2 2004. május 14.</p> <p>Tojótyúkok: 6.8. pont: 2007. január 1.</p> <p>7. pont: 2012. január 1.</p> <p>9.2, 10.1. a) pont: 2002. június 1.</p>	<p>Tyúkonként legalább 250 négyzetcentiméter almozott területet kell kialakítani, az alom legalább a terület egyharmadát foglalja el.</p> <p>A természetes fedeztetéshez is használt kutricákban a kan számára legalább 10 m² akadálytalanul használható alapterületet kell biztosítani.</p> <p>A zárt tartású fiaztató istállóban tartott, fialás előtt álló kocák helyszükséglete</p>
--	---	---	--	--

				<p>Alternatív rendszerben tartott tojótyúkoknál egy fészekre hét tyúk, valamint csoportos fészek esetében 1 négyzetméter területű fészekre legfeljebb 120 tyúk jusson,</p> <p>Feljavított ketreces rendszerben tyúkonként legalább 750 négyzetcentiméter ketrecterületet kell biztosítani, amelyből 600 négyzetcentiméter hasznosítható.</p>
--	--	--	--	--

A jogszabály tartalma	EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A követelmény hatályba lépésének napja	Kapcsolódás a követelmények és az intézkedések között	A követelmények rövid összefoglalása
<p>e</p> <p>A tartási és takarmányozási technológiára vonatkozó szabályok betartása</p>	<p>A Tanács 98/58/EK irányelve Mellékletének 3. cikke, valamint 14., 16., 17. és 18. szakasza</p>	<ul style="list-style-type: none"> 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet , 3. §, (c) szakasz 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 4.§ (2.) bekezdés 	<p>Általános: 4. § (1), (2) 2002. június 1.</p> <p>Borjak: 12, 13, 14, 15. pont 2002. június 1.</p> <p>Sertések: 1.2.7, 1.2.8, 1.15, 1.16, 1.17, 6.2, 6.3. pont 2002. június 1.</p> <p>Tojóttyúk: 6.1, 6.2, 8.1. c) pont 2007. január 1.</p> <p>9.7, 9.8, 16, 17, 10.2, 10.3. pont 2002. június 1.</p>	<p>A mezőgazdasági beruházások támogatása</p> <p>Fiatalkorú gazdálkodók induló támogatása</p>	<p>Az állattartó köteles az állatot annak fajára, fajtájára, korára, fejlettségére, alkalmazkodási képességére, háziasított-ságának fokára, fiziológiai állapotára, etológiai szükségleteire figyelemmel takarmánnyal és folyadékkal ellátni, valamint gondozni,</p> <p>Néhány eset kivételével az állatnak csak</p>

		<ul style="list-style-type: none"> 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 4.§ (1.) bekezdés 			<p>olyan takarmány adható, amely a tudomány jelenlegi állása szerint nem befolyásolja kedvezőtlenül jóllétét.</p> <p>Az etető- és itató-berendezést a részletes szabályok szerint kell kialakítani, összeállítani, elhelyezni, üzemeltetni és karbantartani.</p>
f	<ul style="list-style-type: none"> A Tanács 98/58/EK irányelve Mellékletének 13. szakasza A Tanács 98/58/EK irányelve Mellékletének 13. szakasza <p>Az állattartó telepi technológiájával összefüggő technológiai fejlesztések</p>	<ul style="list-style-type: none"> 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 7 §, (1) bekezdés 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 7 §, (2) bekezdés 	<p>General: Art. 7 (2-3), Art. 8 (1-3), (5) 2002. június 1</p> <p>1. Melléklet (11): 2004. május 14.</p> <p>1. § (4): 2005. január 1.</p> <p>Borjak: 5,9,18,24. pont</p>	<p>A mezőgazdasági beruházások támogatása</p> <p>Fiatalkorú gazdálkodók induló támogatása</p>	<p>Az állatok körül használt elektromos berendezéseknek biztonságosnak kell lenniük. Az áramütés elleni védelemről gondoskodni kell.</p> <p>Az állattartás során használt</p>

	<ul style="list-style-type: none"> A Tanács 98/58/EK irányelve Mellékletének 8. és 9. szakasza 	<ul style="list-style-type: none"> 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 8. § (3) 	<p>2002. június 1.</p> <p>7. § (4) 2005. január 1.</p> <p>Sertések: 1.2.4, 1.2.9, 1.5, 1.7, 1.8, 1.9, 1.10, 3.4, 3.5. pont 2002. június 1</p> <p>1.2.5, 1.2.6, 1.2.10. pont 2013. január 1.</p> <p>1.3. pont 2006. január 1.</p> <p>1.6. pont 2004. május 14.</p> <p>Tojótýúkók: 2. pont, 2003. január 1.</p> <p>6.3, 6.4, 6.5, 6.6, 8.1. pont 2007. január 1.</p> <p>9.3, 9.4, 9.9, 10.1</p>	<p>műszaki berendezést naponta legalább egyszer ellenőrizni kell, és minden észlelt hibát azonnal el kell hárítani, és haladéktalanul meg kell tenni minden, az állatjóllétének és egészségének megóvásához szükséges óvintézkedést.</p> <p>Az állat zárt elhelyezésekor meg kell szüntetni a szerkezeti éles széléket, kiemelkedéseket, a felhasznált anyagok nem okozhatnak kellemetlen érzést, sérülést. Az állattal érintkező</p>
--	---	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • A Tanács 98/58/EK irányelve Mellékletének 13. szakasza • A Tanács 98/58/EK irányelve Mellékletének 13. szakasza 	<ul style="list-style-type: none"> • 20/2002. (III. 14.) FVM rendelet 7. §, (3) (módosítás alatt) 	<p>b-d), 10.4, 10.5 11, 12, 13, 18, 19, 21, 23. pont, 2002. június 1.</p>		<p>felületnek megfelelően tisztíthatónak és fertőtleníthetőnek kell lennie, valamint nem készülhet az állat egészségére káros anyagból.</p> <p>Mesterséges szellőzési rendszer alkalmazása esetén megfelelő kiegészítő megoldással kell biztosítani a légcserét annak érdekében, hogy az állatok egészségi állapota még a mesterséges szellőztetési rendszer meghibásodása esetén se károsodjon.</p>
--	--	--	---	--	--

					Mesterséges szellőztetésű istállókban gondoskodni kell a meghibásodásra figyelmeztető riasztó rendszerről.
	Az I/a1-5 és II/a1-f3 pontokban hivatkozott irányelvek	Az I/1-5 és II/a1-f3 pontokban hivatkozott nemzeti jogszabályok		A mezőgazdasági beruházások támogatása Fiatal gazdálkodók induló támogatása	A I/1-5 és II/a1-f3 alintézkedésekben hivatkozott követelményeknek és technológiák betartása

A jogszabály tartalma	EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A követelmény hatályba lépésének napja	Kapcsolódás a követelmények és az intézkedések között	A követelmények rövid összefoglalása
A vágóállatok védelméről azok levágásakor	A Tanács 1993/119/EK irányelve	26/2002. (IV. 13.) FVM rendelet a vágóállatok levágásának és leölésének állatvédelmi szabályairól szóló 9/1999. (I. 27.) FVM rendelet módosításáról	2002. április 28.	A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	A vágóállatok védelmének általános szabályai azok levágásakor
<i>Szállítás alatt</i>					
Az állatok védelme a szállítás alatt	A Tanács 1991/628/EK irányelve	87/2003. (VII. 24.) FVM rendelet az élő állatok forgalmazásának és szállításának állat-egészségügyi szabályairól	2004. május 1.	A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	Az állatok szállításának állat-egészségügyi és állatjóléti szabályai

A jogszabály tartalma	EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A követelmény hatályba lépésének napja	Kapcsolódás a követelmények és az intézkedések között	A követelmények rövid összefoglalása
Halászat					
A halászati termékek előállítására és forgalomba hozatalára vonatkozó egészségügyi feltételek megállapításáról	A 95/71 irányelvvel módosított 91/493/EGK tanácsi irányelv	40/2002. (V. 14.) FVM rendelet a halászati termékek termelésének és forgalomba hozatalának higiéniai feltételeiről.	2002. május 22.	A halászati ágazat strukturális támogatása	A halászati termékek termelésének és forgalomba hozatalának általános szabályai
Egyes halászati termékek forgalmazására vonatkozó közös előírások megállapításáról	A Tanács 2406/96/EK rendelete	90/2003. (VII. 30.) FVM-EszCsM együttes rendelet az élelmiszerek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer higiéniai feltételeiről	2003. augusztus 15.		
A halászati és akvakultúra-termékek piacának közös szervezéséről és fogyasztói informálásáról	A Tanács 104/2000 rendelete és kapcsolódó végrehajtási rendelet (2065/2001 bizottsági rendelet).				
Az akvakultúra-termékek forgalomba hozatalára irányadó állat-egészségügyi feltételekről	A Tanács 91/67 rendelete				

Egyes vízi járművek fedélzetén előállított halászati termékekre alkalmazandó higiéniai minimumszabályok megállapításáról	A Tanács 92/48/EGK irányelve				
--	------------------------------	--	--	--	--

2. Táblázat: Minimális követelmények, amelyek teljesítésére türelmi idő nyújtható a 817/2004 Rendelet 1. és 28(2) cikkei alapján

EU jogszabályok	Nemzeti jogszabályok	A türelmi időszak vége*
A Tanács 91/676/EGK irányelve	1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól	2007. július 16.
A Tanács 1976. május 4-i 76/464/EGK irányelve	203/2001. (X. 26.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének egyes szabályairól	2006. január 1.
A Tanács 1979. december 17-i 80/68/EGK irányelve	33/2000. (III. 17.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról	2006. január 1.
A Tanács 64/432/EGK 71/118/EGK 77/99/EGK 80/215/EGK 80/217/EGK 82/894/EGK 85/511/EGK 88/146/EGK irányelvei	100/2002. (XI. 5.) FVM rendelet a friss hús előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer-higiéniái feltételeiről	2005. november 13.
A Tanács 1994. december 14-i 94/65/EK irányelve	77/2002. (VIII. 23.) FVM-EszCsM együttes rendelet a vagdalt, darált és előkészített (fűszerezett) húsok előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer-higiéniái követelményeiről	2005. augusztus 31.
A Tanács 89/437/EGK 91/495/EGK 92/45/EGK	23/2002. (IV. 5.) FVM rendelet a tojástermékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer-higiéniái feltételeiről	2007. május 1.

irányelvei		
A Tanács 89/437/EGK 91/495/EGK 92/45/EGK irányelvei	90/2003. (VII. 30.) FVM-EszCsM együttes rendelet az élelmiszerek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer-higiéniai feltételeiről	2006. augusztus 15.
A Tanács 89/437/EGK 91/495/EGK 92/45/EGK irányelvei	9/2002. (I. 23.) FVM rendelet a vadon elő állat és a tenyésztett vad elejtéséről, húsvizsgálatáról és forgalmáról, valamint a házi hús vizsgálatáról	2006. január 1.
A Tanács 98/58 EK irányelve 2000/50/EC Bizottsági Döntés	1/2003. (I. 8.) FVM-ESzCsM együttes rendelet a nyers tej, a hőkezelt tej és a tej alapú termékek előállításának, forgalomba hozatalának élelmiszer-higiéniai feltételeiről	2006. január 16.
A Tanács 98/58 EK irányelve	32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 8. § (4) bekezdés	2005. június 1., borjak 2007. május 14., tojótyúk 2010. január 1. 1.2.3. pont: 2016. január 1.
A Tanács 98/58 EK irányelve	32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 6. §	2005. június 1., tojótyúk 2010. június 1.
A Tanács 98/58 EK irányelve	32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 8. § (5) bekezdés	2005. június 1., tojótyúk 2010. június 1.
A Tanács 98/58 EK 91/629/EGK 91/630/EGK irányelvei A Bizottság 2001/93/EK irányelve A Tanács 88/166/EGK és 1999/74/EK irányelvei	32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 4. § (3) bekezdés	2005. június 1., borjak 2010. június 1., sertések 2007. május 1., tojótyúk 2010. január 1.

A Tanács 98/58 EK irányelve	32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 3. § (c) szakasz	2005. június 1., tojótýúkók 2010. január 1.
A Tanács 98/58 EK irányelve	32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 4. § (2) bekezdés	2005. június 1., tojótýúkók 2010. január 1.
A Tanács 98/58 EK irányelve	32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 4. § (1) bekezdés	2005. június 1., tojótýúkók 2010. január 1.
A Tanács 98/58 EK irányelve	32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 7. § (1) bekezdés	2005. június 1., tojótýúkók 2006. január 1.
A Tanács 98/58 EK irányelve	32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 8. § (1) bekezdés	
A Tanács 98/58 EK irányelve	32/1999. (III. 31.) FVM rendelet 8. § (3) bekezdés	2005. június 1.,
A Tanács 93/11 EK irányelve	26/2002. (IV. 13.) FVM rendelet a vágóállatok levágásának és leölésének állatvédelmi szabályairól szóló 9/1999. (I. 27.) FVM rendelet módosításáról	2005. április 28.
A Tanács 91/628 EK irányelve	87/2003. (VII. 24.) FVM rendelet az élő állatok forgalmazásának és szállításának állat-egészségügyi szabályairól	2007. május 1.
A 95/71 irányelvvel módosított 91/493/EGK tanácsi irányelv	40/2002. (V. 14.) FVM rendelet a halászati termékek termelésének és forgalomba hozatalának higiéniai feltételeiről.	2005. május 22.
A Tanács 2406/96/EK rendelete A Tanács 104/2000 rendelete és végrehajtási rendelet A Tanács 91/676/EGK irányelve A Tanács 92/48/EGK irányelve	90/2003. (VII. 30.) FVM-EszCsM együttes rendelet az élelmiszerek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszer higiéniai feltételeiről	2006. augusztus 15.

A fenti követelményeknek való megfelelés specifikus problémáikhoz kapcsolódó indoklás

(A Bizottság 817/2004/EK Rendelete, II. Melléklet, 9. 3. I. B, 9.3. IX. B pontok)

Beruházás: A gazdálkodók türelmi időt kapnak annak érdekében, hogy elegendő idő álljon rendelkezésükre az új élelmiszerhigiéniai, környezetvédelmi és állatjóléti EU-követelményekhez való igazodásra. Bár az új követelmények átvételére az eredeti határidő a csatlakozás napja volt, nyilvánvalóvá vált, hogy a felkészülés több időt vesz igénybe. A felkészülésükhöz való segítségnyújtás egyetlen lehetősége az AVOP és az NVT beruházási támogatásai voltak. A hároméves türelmi időszak alatt a gazdálkodók támogatásra pályázhatnak és befejezhetik azokat a beruházásokat, amelyek a követelményeknek való megfeleléshez szükségesek.

Élelmiszeripar: A kis feldolgozó üzemek türelmi időt kapnak annak érdekében, hogy elegendő idő álljon rendelkezésükre az új élelmiszerhigiéniai és környezetvédelmi EU-követelményekhez való igazodásra. Az új követelmények legtöbbjét már a csatlakozásig teljesíteni kellett, azonban számos követelmény még megmaradt, így hosszabb felkészülési idő és az AVOP-on keresztül pénzügyi segítség nyújtására volt szükség.

VIII.8. A MAGYAR OKTATÁSI RENDSZER SZAKKÉPZÉSI SZINTJEI

Képzés szintje	Az OKJ* szám szintkódja
Egyetemi diploma	
Főiskolai diploma	
Érettségi vizsgához kötött vagy felsőfokú iskolai végzettségre épülő szakképesítések (felsőfokú szakképesítés)	55, 71
A középiskola utolsó évfolyamának elvégzéséhez vagy érettségihez kötött szakképesítések (technikus-képzés)	51, 52, 53, 54
Nyolcadik vagy tizedik évfolyam befejezéséhez kötött szakképesítések (szakmunkásképzés)	31, 32, 33, 34
Befejezett iskolai végzettséget nem igénylő szakképesítések (betanítottmunkás-képzés)	21

OKJ: Országos képzési jegyzék

VIII.9. A SZAKTANÁCSADÓ KIVÁLASZTÁSÁNAK MÓDJA, VALAMINT AZ AKKREDITÁCIÓ MINIMUM KÖVETELMÉNYEI.

A szaktanácsadók Szaktanácsadói Névjegyzékbe történő felvételét az FVM rendelet [95/1999. (XI. 5.)] szabályozza, amely meghatározza az eljárás rendjét és a kiválasztás kritériumait.

A Névjegyzékbe való bekerülés főbb kritériumai a következők:

- A Névjegyzékbe történő felvétel iránt az a természetes személy nyújthat be kérelmet, aki
  - a) nem folytat az agrárgazdasággal összefüggő ügynöki, vagy kereskedelmi tevékenységet és erről írásban nyilatkozik, továbbá
  - b) felsőoktatási intézményben szerzett, oklevéllel tanúsított végzettséggel, a fenti jogszabály 3.§ (1) bekezdésében foglalt szakterületek közül választott (pl.: szántóföldi növénytermesztés, állattenyésztés, kertészet, állatorvoslás és állategészségügy, növényvédelem, környezetgazdálkodás, agrárökonómia és gazdálkodás, ökológiai gazdálkodás, tápanyag-gazdálkodás és talajvédelem)
  - c) szakterülettel megegyező elnevezésű és tartalmú, azt teljes egészében magába foglaló oklevél esetében legalább öt éves – a választott szakterületen szerzett és a kérelem benyújtásakor is folytatott – szakmai gyakorlattal, vagy felsőfokú agrárképzésben szerzett szaktanácsadói bizonyítvánnyal és hároméves gyakorlattal,

- d) szakterülethez tartalmilag kapcsolódó oklevél esetében legalább tízéves – a választott szakterületen szerzett és a kérelem benyújtásakor is folytatott – szakmai gyakorlattal,
- e) az agrárgazdasággal összefüggő termelési, technológiai, jogi, közgazdasági és pénzügyi ismeretekkel,
- f) erkölcsi bizonyítvánnyal rendelkezik.

A leendő szaktanácsadók 3 szakterületet választhatnak az FVM rendeletben szereplő 24 szakterület közül. Ezek a szakterületek magukba foglalják az üzemgazdálkodási, környezetvédelmi és közegészségügyi témákat is.

A fiatal agrárvállalkozó kiválaszthatja az egyedi igényeinek megfelelő szaktanácsadót a Névjegyzékből. Amennyiben a fiatal agrárvállalkozónak összetettebb tanácsadásra van szüksége, több tanácsadót foglalkoztató tanácsadó testülethez is fordulhat.

A szaktanácsadási szolgáltatás a fiatal farmer és a kiválasztott szaktanácsadó(k), illetve tanácsadó testület közötti szerződés alapján történik.

A szerződést a területileg illetékes FVM intézmény (földművelésügyi hivatal) nyilvántartásba veszi és ellenőrzi. Miután a fiatal agrárvállalkozó elfogadta és kifizette a szolgáltatást, visszaigényelheti a kifizetett díj bizonyos részét (75%) a nemzeti támogatási alapból. A szaktanácsadási szolgáltatás igénybevételét igazoló hivatalos dokumentumként a szerződésnek és a szaktanácsadási díj kifizetéséről szóló banki átutalásnak a hiteles másolatait szolgáltatnak.

A regisztrált szaktanácsadók szaktanácsadási tevékenységüket végezhetik egyéni vállalkozóként, vagy - az agrárgazdasággal összefüggő kereskedelmi és/vagy ügynöki tevékenységet nem folytató, az agrárágazat tevékenységéhez kapcsolódó - oktatási intézmények, kutatóintézetek, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok nevében. Ezeket a szervezeteket nem kell akkreditálni, jogosultak szaktanácsadói szerződést kötni az agrárvállalkozóval, feltéve, hogy a szaktanácsadói tevékenységet ténylegesen ellátó alkalmazottaik szerepelnek a Szaktanácsadói Névjegyzékben.

A regisztrált szaktanácsadók kötelesek részt venni a rendszeres (évenkénti) továbbképzéseken és vizsgákon. Munkájukat a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium évenként értékeli, és a követelményeket nem teljesítők törlésre kerülnek a Névjegyzékből. A kiválasztás kritériumai és eljárásai minden lehetséges módon közzétételre kerülnek (újságok, az FVM honlapja, FM hivatalok információs lapjai stb.)

VIII.10. GAZDASÁGI TEVÉKENYSÉGEK OSZTÁLYOZÁSI RENDSZERE

A gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere és a tevékenységek tartalmi meghatározása című (KSH, 2003.) kiadványban foglaltak szerint gazdasági tevékenységek a következők:

01.1 Növénytermelés

01.11 Gabonafélék, egyéb, máshova nem sorolt növény termelése

01.12 Zöldség, dísnövény termelése

01.13 Gyümölcs, fűszernövény termelése

01.2 Állattenyésztés

01.21 Szarvasmarha-tenyésztés

01.22 Juh-, kecske-, lótenyésztés

01.23 Sertésenyésztés

01.24 Baromfitenyésztés

01.23 Egyéb állatok tenyésztése

01.3 Vegyes gazdálkodás

01.30 Vegyes gazdálkodás